Θ 19

ΔΟΣ Γ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Θ. 19

Η ΕΝΕΣΤΩΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΝ ΤΩι

ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ

ΥΠΟ

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

Α.Γ.Μ. 4690

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ»
ΙΩΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ
12—Ὁδὸς Βορρᾶ—12

1896

ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ξενιαγγελος Γ. Νικολαΐδης

Η ΕΝΕΣΤΩΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΝ ΤΩι

ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ

ΥΠΟ

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ»
ΙΩΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ
12—Ὁδὸς Βορρᾶ—12

1896

ΛΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Μία τῶν ἀκροπόλε
καὶ ὁ Ἄθως, ἱερὸν ἀλλ
Μακεδονίαν. Ἐπὶ αἰῶνας ὑπ
νων ψυχῶν, ζητουσῶν ἐν αὐτῷ
πόνων, πλέον δὲ ἢ ἅπαξ ἐχρησίμ
ἀγωνιστῶν τῆς ἐθνικῆς ἰδέας.

Ὁ κρατῶν τοῦ Ἄθωνος κρατεῖ ὑπὸ
Μακεδονίας. Ἐντεῦθεν αἱ ἀπό τινων δε
λούμεναι ροπαὶ διαφόρων ἐχθρῶν τοῦ ἑλλ
φυλῶν πρὸς τὴν διὰ παντὸς τρόπου κατάληψι
ταύτης ἀκροπόλεως.

Ἡ ἡμετέρα ἑταιρεία, γινώσκουσα τὰς ἀνθελλ
τῷ Ἄθωνι ἐνεργείας, ἐνόμισεν ὅτι καθῆκον ἔχει νὰ
νήσῃ ἐπισταμένως τὰ ἐν αὐτῷ συμβαίνοντα. Καὶ
τοῦτο ἐπεφόρτισεν ἓν τῶν μελῶν αὐτῆς, τὸν ἐν τῷ ἐθν
Πανεπιστημίῳ καθηγητὴν κ. Καρολίδην, νὰ σπουδάσῃ τ
ἐν τῷ Ἄθωνι κατάστασιν καὶ νὰ ὑποβάλῃ αὐτῇ τὴν προσή
κουσαν ἔκθεσιν.

Ὁ κ. Καρολίδης, ἀπελθὼν κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἰς
Ἄθωνα καὶ διατρίψας ἐν αὐτῷ ἐπί τινα χρόνον, ὑπέβαλεν
ἡμῖν τὴν δημοσιευομένην ἔκθεσιν. Εἶνε ἀκριβὴς περιγραφὴ
τῶν κατὰ τὸν Ἄθωνα, τὸ παρελθὸν αὐτοῦ, τὸ ἐνεστὼς, τῶν
πρὸς κατάληψιν αὐτοῦ γενομένων καὶ ἐξακολουθουσῶν
ἀνθελληνικῶν ἐνεργειῶν, τῶν κινδύνων, οὓς διατρέχει.

Ἡ ἑταιρεία ἡμῶν, δημοσιεύουσα σήμερον τὴν ἔκθεσιν
τοῦ ἐγκρίτου καθηγητοῦ, προκαλεῖ ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐκτιθε-
μένων τὴν ἐθνικὴν μέριμναν. Ἄνευ Μακεδονίας ἀδύνατον
νὰ ὑπάρξῃ ἰσχυρὰ καὶ μεγάλη ἡ Ἑλλὰς, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ
ἐπιτευχθῇ τοῦτο, ἐφ' ὅσον δὲν κατανοηθῇ πληρέστατα ἡ
ἀνάγκη καὶ ἡ σημασία τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καταλήψεως

ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΣΤΙΚΗΝ

ουδαιότητα ἐν
λθὸν καὶ διὰ
τὸ Ἅγιον
τὴν τῶν
καθη-
νικὰ
ας

τῶν κυριωτάτων αὐτῆς
Αθως.
μοσιευομένη μελέτη οὐ
ησιν τῶν ἐν τῷ Ἄθωνι
ῶμεν τὴν προσοχὴν καὶ
γασίαν παντὸς τοῦ Ἑλ-

Η ΕΝΕΣΤΩΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ

Α΄ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΟΥ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΥΠΟ ΕΠΟΨΙΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ

Ἐν τοῖς τόποις τοῖς ἔχουσι σημασίαν τινὰ καὶ σπουδαιότητα ἐν τῷ ἱστορικῷ βίῳ τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους διά τε τὸ παρελθὸν καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον οὐχὶ τὴν ἐλαχίστην τάξιν κέκτηται τὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ ἀποτελοῦν, ὡς γνωστὸν, γεωγραφικῶς τὴν βορειοτάτην τῶν τριῶν δίκην ἰδιαιτέρων μικρῶν χερσονήσων ἢ γηίνων γλωσσῶν καθηκουσῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον προεκτάσεων τῆς μεγάλης κατὰ τὰ Μακεδονικὰ παράλια ἑλληνικῆς χερσονήσου τῆς καλουμένης Χαλκιδικῆς. Ὡς πρὸς τὸ παρελθὸν, ἀφιέντες κατὰ μέρος τὰ κατὰ τὸν Ἄθω καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πόλεις Ἑλληνίδας (Σάνην, Δῖον, Ὀλόψυξον, Ἀκρόθωον, Θύσσον, Κλεωνὰς) ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν μηδικῶν πολέμων, καὶ κατερχόμενοι εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, τὴν καλουμένην «ἱστορίαν τοῦ Βυζαντινοῦ ἢ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ», εὑρίσκομεν τὸ *Ἅγιον Ὄρος* στενῶς συνδεδεμένον μετὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑλληνικοῦ βίου, ὅστις εἶναι ὁ κυρίως ἐθνικὸς βίος. Ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν καὶ ἔποψιν ἡ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἡ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ θου, κυρίως δὲ ἀπὸ τοῦ 10ου καὶ 11ου μ. Χ. αἰῶνος ἀποτελεῖ σπουδαῖον τμῆμα τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος χρόνου ἀρχομένην περίοδον, τὴν σπουδαιότητα δὲ ταύτην διατηρεῖ καὶ ἐν τῇ περιόδῳ τῆς θνικῆς ἱστορίας τῇ ἐπακολουθησάσῃ τῇ πτώσει τοῦ Βυζαντίου. Αἱ

μεγάλαι ἐθνικαὶ περιπέτειαι καὶ συμφοραὶ αἱ ἀπὸ τοῦ 15 μ. Χ. αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν σπουδαιοτάτας ἐπενεγκοῦσαι μεταβολὰς ἐν τῷ καθόλου βίῳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐλάχιστα ἤψαντο τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐνταῦθα διετηρήθη ὁ μεσαιωνικὸς ἐθνικὸς βίος ἐν πλήρει ζωῇ καὶ αὐτοτελείᾳ παριστῶν ἡμῖν, ἔστω καὶ ὑπὸ τύπον μονομερῆ, ἀναλλοίωτον συνέχειαν τοῦ βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν στενῷ τινι χώρῳ, ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς ὅλης περιοχῆς τοῦ ποτὲ μεγάλου Βυζαντινοῦ κράτους. Ἱκανὰ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ κράτους τοῦ Βυζαντίου ἐν μέσῳ τῶν κατ' ἀκολουθίαν τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος ἐπελθουσῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν διετηρήθησαν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κέντρα ἐθνικοῦ βίου διαφυλάττοντα τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους καὶ συνεχίζοντα τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα κέντρα ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν ῥοπὴν τῶν μνημονευθεισῶν ἐθνικῶν περιπετειῶν ὑπέκυψαν εἰς μεταβολάς, δι' ὧν νέα ἤρξατο περίοδος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ βίου· τοὐναντίον δὲ τὸ *Ἅγιον Ὄρος* ὡς κοινωνία καὶ πολιτεία διετήρησε τὸν βυζαντινὸν χαρακτῆρα παντελῶς σχεδὸν ἀναλλοίωτον καὶ ἀνεπηρέαστον ὑπὸ τοῦ χρόνου. «Τόσα πράγματα μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, μοὶ ἔλεγεν ἀφελῶς καὶ ἁπλοϊκῶς Ἁγιορείτης καλόγηρος· μετεβλήθη ὁ κόσμος ὅλος· πάει ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἔπεσεν ἡ Κωνσταντινούπολις, κατεστράφη τὸ βυζαντινὸν κράτος· ἀλλὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος μένει ὅπως ἦτο πρὸ χιλίων ἐτῶν». Τῇ ἀληθείᾳ μεταβαίνων τις καὶ σήμερον ἔτι εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ μετέχων πνευματικῶς τοῦ βίου τῆς αὐτόθι βιούσης ἱερατικῆς κοινωνίας αἰσθάνεται ἑαυτὸν οἱονεὶ μετατιθέμενον εἰς κόσμον καὶ κοινωνίαν ἀκραιφνῶς βυζαντινήν. Οὐ μόνον αἱ δεήσεις καὶ αἱ ἱεροτελεστίαι καὶ ἡ ἄλλη ἐν τοῖς ναοῖς ἐπικρατοῦσα τάξις καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία, ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ἄλλη καλλιτεχνικὴ διακόσμησις τῶν ἱερῶν τούτων κτιρίων, καὶ ὁ βίος καθόλου ὁ θρησκευτικός, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πολιτεία, καὶ αὐτός, οὕτως εἰπεῖν, ὁ πολιτικὸς καὶ ὁ ἀστικὸς βίος· πρὸς τούτοις δὲ ἡ ζωηρὰ πανταχοῦ διατηρουμένη μνήμη τοῦ *Βυζαντίου*, αἱ παραδόσεις αἱ συνδέουσαι πρὸς τὸν βυζαντινὸν κόσμον πάντα τόπον ἱερὸν ἐν τῷ Ὄρει, καὶ πᾶν ἵδρυμα σεπτόν, πᾶσα καθόλου ἡ ἱστορία τοῦ τόπου καὶ αὐτὸς ὁ καθημερινὸς βίος μετάγουσι τὸ πνεῦμα εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ ἱερατικῇ ἐκείνῃ κοινωνίᾳ τοῦ Ἁγίου Ὄρους οἱ αἰῶνες οἱ χωρίζοντες ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου φαίνονται οἱονεὶ συντεμνόμενοι καὶ ὁ βυζαντινὸς κόσμος, οἱ τοῦ Βυζαντίου βασιλεῖς καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄρ-

χοντες, ὧν γίνεται καθ' ἑκάστην μνεία ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, οἱ «ἀείμνηστοι βασιλεῖς» τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὄντες ἢ θεωρούμενοι κτίτορες καὶ προστάται τῶν Ἱερῶν Μονῶν, οἱ μνημονευόμενοι καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ δεήσεσι τῶν εὐσεβῶν οἰκητόρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη σεπτὴ χορεία τῶν εὐσεβῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τοῦ Βυζαντίου βασιλεύουσιν ἔτι ἐν τῇ μνήμῃ καὶ τῇ συνειδήσει καὶ αὐτῇ τῇ τέχνῃ τῆς κοινωνίας τοῦ Ἁγίου Ὄρους· καὶ ὅ,τι ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τῶν ἰδιαιτέρων Μονῶν ἀναγινώσκεται περὶ τοῦ 10, 11, 12 αἰῶνος, αὐτὸ τοῦτο ἀπαράλλακτον καὶ ἀναλλοίωτον εὑρίσκει τις ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὑπάρχον περὶ ἑαυτόν. Οἱ μοναχοὶ οἱ πανταχόθεν τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου μεταβαίνοντες ἐνταῦθα καὶ διὰ τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως συνδεόμενοι πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς αἰῶνα, ἐν τῷ Ἁγιορειτικῷ βίῳ, εἰσὶ τέλειοι Βυζαντινοὶ καὶ τὴν συνείδησιν καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ διανοεῖσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ ἐπιλανθάνωνται καὶ τῆς νῦν ἑλληνικῆς πατρίδος ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς ἐξεγέρσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως αὐτῶν. Οἱ ὀλιγάριθμοι ἐν τῷ Ὄρει ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀπὸ τοῦ 15 αἰῶνος ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἱδρυμένου νέου πολιτικοῦ καθεστῶτος, οἱ κατὰ τύπον μόνον σχεδὸν ἐκπροσωποῦντες τὸ καθεστὼς τοῦτο, ὡς καὶ αἱ παραδόσεις περὶ τῶν συμβάντων ἐν τῷ Ὄρει κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 15 αἰῶνος μέχρι σήμερον περίοδον, καὶ ἰδίως τῶν κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 1821—1830, παροδικῶς μόνον, καίτοι ζωηρῶς καὶ ἰσχυρῶς ὑπομιμνήσκουσι τοὺς κατοίκους τοῦ Ὄρους τὰς ἐν τῷ ἄλλῳ ἑλληνικῷ κόσμῳ ἐπελθούσας μεταβολάς. Ἄλλως τὸν 19 αἰῶνα εὑρίσκει τις ἐν τῷ Ὄρει, πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς, μεθ' ὅλων τῶν διανοημάτων, αἰσθημάτων καὶ τῶν πόθων αὐτοῦ ἐν ταῖς μὴ ἑλληνικαῖς Μοναῖς, καὶ ἰδίως ἐν ταῖς ρωσσικαῖς. Καὶ ἐν ταύταις τε καὶ ταῖς βουλγαρικαῖς ἀντὶ τῶν «ἀειμνήστων βασιλέων» τοῦ Βυζαντίου ἀκούει τις μνημονευομένους τοὺς εὐσεβεστάτους αὐτοκράτορας πασῶν τῶν Ρωσσιῶν. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ λόγος μόνον περὶ τῶν ἑλληνικῶν Μοναστηρίων, διότι ταῦτα κυρίως ἀποτελοῦσι καὶ περιέχουσι τὸν ἱστορικὸν βίον τοῦ Ὄρους μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν λοιπὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου τῶν ἑλληνικῶν Μονῶν τὸ Ἅγιον Ὄρος εἶναι ἔτι πολιτεία αὐτόνομος διατηροῦσα ἀναλλοίωτον τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς ὀργανισμὸν καὶ τοὺς αὐτονόμους πολιτειακοὺς θεσμοὺς γενομένη ἁπλῶς ὑποτελὴς τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει καὶ δι' ἀσθενῶν δεσμῶν τῆς τοιαύτης σχέσεως συνδεομένη

πρὸς τὸ πολιτικὸν τοῦτο καθεστώς. Οὕτω τὸ Ἅγιον Ὄρος ἤτοι ἡ ἐν αὐτῷ βιοτεύουσα τῶν Ἑλλήνων πατέρων κοινωνία καὶ πολιτεία, μετὰ τοῦ ἀκραιφνοῦς βυζαντινοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτειακοῦ αὐτοῦ βίου μετὰ τῶν ζωηρῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν πιστῶν παραδόσεων τοῦ Βυζαντίου, τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σωζομένων κειμηλίων, μετὰ τῶν βυζαντινῶν ἀρχιτεκτονικῶν καὶ ἄλλων καλλιτεχνικῶν μνημείων τῆς τέχνης, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ 11 καὶ 12 μ. χ. αἰῶνος ἐναντίον τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν ἐκτισμένων μεσαιωνικῶν πύργων· ἔτι δὲ μετὰ τῶν ἐκ περγαμηνῶν μεμβρανῶν, τὸ πλεῖστον, ἀπαρτιζομένων μοναστηριακῶν βιβλιοθηκῶν, καθόλου δὲ μετά τοῦ τοσούτου ἐν αὐτῷ πλήθους βυζαντινῶν ὀνομάτων καὶ πραγμάτων ἀποτελεῖ ζῶν τι λείψανον τοῦ βυζαντινοῦ κόσμου, βυζαντινήν τινα ἱστορίαν ζῶσαν καὶ ἐνεργοῦσαν καὶ εἰκονίζουσαν ἡμῖν ὑπὸ τύπον καὶ ἔννοιαν μερικὴν τὸν βίον τὸν ἱστορικὸν τοῦ Βυζαντίου. Τόπος τοιοῦτον ἔχων παρελθὸν καὶ τὸ παρελθὸν τοῦτο ἐν τῷ παρόντι πιστῶς σώζων εἶναι πάντως ἄξιος ζωηροῦ διαφέροντος ἐκ μέρους πάσης Ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἄξιος πάσης προνοίας καὶ φροντίδος ὑπὲρ τῆς ἀσφαλοῦς ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι διατηρήσεως αὐτοῦ.

Ἀλλά, δύναταί τις νὰ ἀντείπῃ, πλὴν τοῦ φύσει ἐγειρομένου παντὶ Ἕλληνι ὑπὲρ τοῦ τοιούτου τόπου ἠθικοῦ τινος καὶ ἰδεώδους διαφέροντος, ἀξίζει νὰ καταβάλληται ἄλλη φροντὶς καὶ ἐνέργεια πρακτικὴ ὑπὲρ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἁπλοῦ τινος μνημείου ἱστορικοῦ, ἱστορικὴν μόνον καὶ ἀρχαιολογικὴν ὑπὸ καθόλου ἐθνικὴν ἔποψιν σώζοντος ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα, πραγματικὴν δὲ μόνον ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς ἐκκλησιαστικήν ; Τίς ἡ ἀπέναντι τῶν ζωτικῶν τοῦ ἔθνους συμφερόντων σημασία καὶ σπουδαιότης μονομεροῦς τινος καὶ μονοτόνως συντεταγμένης βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας, ἐκπροσωπούσης, ὑπὸ ἔποψιν μὲν προόδου καὶ πολιτισμοῦ μᾶλλον τὸ πνεῦμα τῆς στασιμότητος καὶ ἀναχρονισμοῦ, ὑπὸ ἔποψιν δὲ ἐθνικῆς ζωῆς τὴν στείρωσιν καὶ τὴν μείωσιν τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν φυσικῶν ἔτι δυνάμεων τοῦ ἔθνους ; Πρὸς ἀναίρεσιν τῶν τοιούτων ἀντιρρήσεων ἀνάγκη τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι σημασίας τοῦ Ἁγίου Ὄρους δια τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ πολλὰς καὶ διαφόρους ἐπόψεις.

Καὶ πρῶτον, ἀφοῦ ὁμολογουμένως ἡ θρησκεία ἤτοι ἡ ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία τοσαύτην κέκτηται σπουδαιότητα ἐν τῇ ἱστορικῇ γενέσει

καὶ ἀναπτύξει τοῦ νεωτέρου ἐθνικοῦ βίου, τὰ κατὰ τὴν ἱερατικὴν κοινωνίαν καὶ πολιτείαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους δὲν πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν ἁπλῶς ὑπὸ μονομερῆ θρησκευτικὴν ἔποψιν, ἀλλ' ὑπὸ ἔποψιν γενικὴν ἀναφερομένην εἰς τὸν ἐθνικὸν βίον. Ἡ θρησκεία ἐπὶ αἰῶνας ὅλους, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 1453, ὑπῆρξε τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ ἐθνικοῦ βίου τοῦ Ἑλληνισμοῦ οὐχὶ ἐν τῇ λεγομένῃ προόδῳ καὶ ἀναπτύξει αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τῇ πιστῇ καὶ ἀναλλοιώτῳ τηρήσει τοῦ καθεστῶτος. Καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν τὸ ὑγιὲς στοιχεῖον καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, τὴν συνείδησιν καὶ τὴν ἱστορικὴν ἑνότητα τῆς τοιαύτης ζωῆς ἀπετέλεσεν ὁ θρησκευτικὸς βίος ὁ διατηρῶν τὸν ἀρχῆθεν ἐθνικὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὡς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ κέντρα τοῦ θρησκευτικοῦ βίου τοῦ Ἕλληνος συνέσχον καὶ διετήρησαν τὴν ἑνότητα τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ διέσωσαν τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἦτο ἡ πιστὴ διατήρησις τῶν πατρίων καὶ ἡ εὐσεβὴς ἀφοσίωσις πρὸς αὐτά, καὶ ἐν τῇ φαινομένῃ ἐκείνῃ στασιμότητι τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ τῷ λεγομένῳ ἀναχρονισμῷ ὑπῆρχεν ἡ ἀληθὴς πρόοδος καὶ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναζωογόνησις τοῦ ἔθνους. Οἱ δὲ καὶ σήμερον ἔτι ἐννοοῦντες καὶ ὁμολογοῦντες ὅτι τὸ κύριον αἴτιον τῆς νῦν καχεξίας τοῦ ἐθνικοῦ βίου εἶναι ἡ κατάπτωσις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ τοιούτου κακοῦ ἐν τῇ ἀναζωογονήσει τοῦ θρησκευτικοῦ βίου καὶ τῇ ἐξάρσει τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος εὑρίσκοντες ἀναγκαίως ἐν τῷ συστήματι τοῦ Ἁγίου Ὄρους πρέπει νὰ βλέπωσιν οὐχὶ ἀναχρονισμὸν καὶ στασιμότητα καὶ στείρωσιν ἐθνικήν, ἀλλὰ στοιχεῖον ἐμψυχώσεως ἐθνικῆς καὶ ἐπιρρώσεως ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς. Ἄλλως δὲ ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνους, ἥτις εἶναι αὐτὴ ἡ ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους κατ' οὐσίαν, μαρτυρεῖ ὅτι εἰς τὴν ὅλην πνευματικὴν ζωτικότητα τοῦ ἔθνους, τὴν ἔχουσαν πηγὴν κυρίως τὴν Ἐκκλησίαν, οὐκ ὀλίγον συνεβάλλετο τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποτελοῦν πάντοτε ἰδιαιτέραν δύναμιν καὶ ἐπικουρίαν ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας. Ἀφοῦ δὲ αἱ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον εἰς τὸν ὅλον τοῦ ἔθνους βίον ἐπελθοῦσαι μεγάλαι μεταβολαὶ οὐδαμῶς ἠλλοίωσαν τὴν ἐσωτερικὴν ζωτικὴν ἑνότητα μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου, ἡ ἀξ[illegible] τοῦ Ἁγίου Ὄρους οὐδαμῶς ἐλαττοῦται σήμερον ἐκείνης, ἣν εἶχε κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Μ. ΦΑΛΤΑΠΟΣ

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν σπουδαιότητος ταύτης καὶ ἄλλην κέκτηται σπουδαίαν σημασίαν τὸ Ἅγιον Ὄρος διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἡ μικρὰ αὕτη χερσόνησος ἡ ἔχουσα ἐπιφάνειαν περίπου 385 □ χιλιομ. ἔχει σπουδαιοτάτην ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ῥοπὴν ἐπὶ τὴν μεγάλην Χαλκιδικὴν χερσόνησον. Δὲν εἶναι ἡμέτερον ἔργον νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα λεπτομερῶς τὴν στρατηγικὴν σημασίαν τοῦ *Ἁγίου Ὄρους*, ὅπερ πρὸ μικροῦ ἔτι Γερμανός τις δημοσιογράφος ἐκάλει «Ἀκρόπολιν τῆς Χαλκιδικῆς» καὶ νὰ καταδείξωμεν προσηκόντως τὴν σπουδαιότητα θέσεως κειμένης κατὰ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, ἐν ἐπικαιροτάτῳ σημείῳ τοῦ Αἰγαίου, οὐ μακρὰν τῶν βορειοανατολικῶν παραλίων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ἐν τῇ μεγάλῃ θαλασσίᾳ ὁδῷ, τῇ μεταξὺ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν σπουδαιοτέρων ἑλληνικῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Περιοριζόμεθα ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ ἐξάρωμεν τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν δύναμιν καὶ ῥοπὴν, ἣν ἀσκεῖ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐπὶ τὴν ἄλλην Χαλκιδικήν. Ὁ κρατῶν τῆς κατὰ τὰ μακεδονικὰ παράλια θαλάσσης καὶ κατέχων τὸ Ὄρος ἔχει ἀσφαλέστατον ὁρμητήριον πρὸς κατάληψιν καὶ κατοχὴν τῆς ὅλης Χαλκιδικῆς Χερσονήσου, ἥτις, ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα, καὶ ἠθικῶς, μέχρι τινὸς δὲ καὶ οἰκονομικῶς, ἐξαρτᾶται σχεδὸν ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Αἱ δύο νοτιοδυτικώτερον τοῦ Ἄθω παραλλήλως τούτῳ ἐκτεινόμεναι γλῶσσαι τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ Σιθωνία καὶ ἡ Παλλήνη, ἐξαρτῶνται οἰκονομικῶς τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τῆς Σιθωνίας τὰ $^{7}/_{10}$ ἢ $^{8}/_{10}$ εἶναι κτῆσις Ἁγιορειτικη, ἐπίσης δὲ καὶ τῆς Παλλήνης οὐ σμικρὸν μέρος. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ οὐκ ὀλίγας κτήσεις ἔχουσιν αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ τοῦ Ὄρους. Πλὴν τούτου ἡ μεγάλη αὕτη ἑλληνικὴ Χερσόνησος, ἡ Χαλκιδική, ἡ ἀποτελοῦσα τὸ ἀκραιφνῶς ἑλληνικὸν τμῆμα τῆς Μακεδονίας, καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐντελῶς ἐγκαταλελειμμένη καὶ παρημελημένη ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν ἰθυντόρων τῆς διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως ὑπολειπομένη τῆς ἄλλης ἑλληνικῆς Μακεδονίας, συνδέεται οὕτως εἰπεῖν ἠθικῶς καὶ ἐθνικῶς μετὰ τοῦ ἄλλου Ἑλληνισμοῦ διὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἐκ τούτου ἐνισχυομένη ἐν τῷ βίῳ τῷ θρησκευτικῷ καὶ ἐθνικῷ καὶ ἐντεῦθεν ἀρυομένη τὴν δύναμιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Τοιαύτης δ' οὔσης τῆς θρησκευτικῆς, ἐθνικῆς, ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς σημασίας καὶ σπουδαιότητος τοῦ Ὄρους ἐν τῇ Χαλκιδικῇ καὶ τῆς ἠθικῆς

ροπῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς χερσονήσου ταύτης, φέρε ἴδωμεν τίς ἡ σημασία καὶ ἡ ἀξία τῆς Χαλκιδικῆς αὐτῆς ὡς πρὸς τὰς τύχας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Τίς καὶ ἐλαχίστας ἔχων γνώσεις γεωγραφίας καὶ ἱστορίας δὲν ἐννοεῖ ὅτι τὸ ἀκραιφνῶς ἑλληνικὸν τοῦτο τμῆμα τῆς Μακεδονίας ἔχει σπουδαιότητα ὅλως ἐξαιρετικὴν διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον οὐ μόνον τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς ἑλληνικῆς Χερσονήσου, αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους τοῦ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀσίᾳ; Ἡ Χαλκιδικὴ κεῖται ἐπὶ τῆς εὐθίκτου ἐκείνης γραμμῆς, ἥτις κατὰ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θρᾴκης ἐκτεινομένη, ἀποτελεῖ τὸν λεπτὸν δεσμὸν τῆς ἑνότητος μεταξὺ τῶν δύο τμημάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν κινδυνευόντων νὰ χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ δίκην σφηνὸς ἐκ τῆς βορείου Μακεδονίας κατὰ μικρὸν παρεισδύοντος Σλαυϊκοῦ στοιχείου. Ἐντεῦθεν ἡ Χερσόνησος αὕτη δὲν εἶναι μόνον μέγα ἀμυντήριον κατὰ τῶν ἀπὸ βορρᾶ πολεμίων τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ ὁρμητήριον ἅμα σπουδαιότατον ἐν ταῖς δυτικαῖς τοῦ Αἰγαίου ἀκταῖς, ὁπόθεν ἡ θαλασσία τῶν Ἑλλήνων ἀλκὴ δύναται ν' ἀμύνηται ὑπὲρ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Θρᾳκικῶν παραλίων καὶ νὰ τείνῃ χεῖρα ἀρωγὸν εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, τὸν κινδυνεύοντα ἐν τοῖς ἔνδον τῶν μνημονευθεισῶν χωρῶν [1]. Ἄνευ τῆς Χαλκιδικῆς, ἄνευ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐν Χαλκιδικῇ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἡ τοσοῦτον δι' ἡμᾶς πολύτιμος, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον εὔθικτος, λεπτὴ καὶ ἐπισφαλὴς γραμμή, ἡ ἀποτετελοῦσα τὸν δεσμὸν τῆς ἑνότητος μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκτίθεται εἰς δεινοτάτους κινδύνους. Καὶ ὅπως ὁ Ἄθως δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀκρόπολις τῆς Χαλκιδικῆς, οὕτω καὶ ἡ Χαλκιδικὴ ὑπὸ φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ἔποψιν εἶναι ἀκρόπολις οὐ μόνον τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ ἁπάσης τῆς ἑλληνικῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου. Εἶναι δὲ τῇ ἀληθείᾳ οὐχὶ ἀπορίας, ἀλλὰ καὶ ἀγανακτήσεως ἐθνικῆς ἄξιον ὅτι οἱ πρὸς διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς παιδεύσεως Σύλλογοι, οὐδὲν

---

[1] Εἶναι γνωστὸν ἄλλως, ὅτι ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀγῶνι τοῦ 1821 ἡ ἐν ταῖς Μακεδονικαῖς χώραις τὸ πρώτιστον καὶ σπουδαιότατον μέρος λαβοῦσα ἦτο ἡ Χαλκιδική, καὶ ἰδίως τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ Παλλήνη, ἀποτελέσασαι ἀμφότεραι αὗται αἱ μικραὶ χερσόνησοι καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσεως ἰσχυρὰ ὁρμητήρια, ἅμα δὲ καὶ ἀμυντήρια τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.

ἄξιον λόγου μέχρι νῦν ἔπραξαν ὑπὲρ τοῦ ἐν Χαλκιδικῇ Ἑλληνισμοῦ, ὁρμώμενοι ἀπὸ τῆς πλημμελοῦς σκέψεως, ὅτι οἱ τόποι, ἔνθα λαλεῖται ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἐν οἷς κατοικεῖ ἀμιγὴς ἑλληνικὸς καὶ ἑλληνόφιλος πληθυσμός, καὶ ἂν δὲν καλλιεργῶνται ἐν αὐτοῖς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἡ ἐθνικὴ παίδευσις, εἰσὶ καὶ μένουσι πάντοτε ἑλληνικοί, οὐδένα διατρέχοντες κίνδυνον προσηλυτισμοῦ ἐκ μέρους ἀλλογενῶν στοιχείων· καὶ ὅτι κύριον μέλημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατ' ἀκολουθίαν, κύριος προορισμὸς τῶν πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγων, πρέπει νὰ ᾖναι ἡ διὰ τῆς ἑλληνικῆς παιδεύσεως ἐξελλήνισις τῶν βουλγαροφώνων καὶ βλαχοφώνων Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας καὶ ἑτέρων ἑλληνικῶν χωρῶν, διότι οἱ Ἕλληνες οὗτοι, οἱ ξενόφωνοι, διὰ τὸ μὴ ἑλληνικὸν τῆς γλώσσης τῆς παρ' αὐτῆς ἐπικρατούσης, κινδυνεύουσι νὰ ἀποξενωθῶσι τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑποκύπτοντες εἰς τὰς φυλετικὰς προσηλυτιστικὰς ἐνεργείας ξένων ἐθνῶν καὶ τῶν πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἐνεργουσῶν ἑταιρειῶν αὐτῶν.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη σκέψις δὲν συνᾴδει ἐν πᾶσι πρὸς τὰ ἀληθῆ τοῦ Ἑλληνισμοῦ συμφέροντα. «Ἐδαπάνησαν οἱ ἐν Ἀθήναις ἑκατομμύρια, μοὶ ἔλεγεν εἷς τῶν ἐν τῷ Ὄρει διά τε τὴν φιλοπατρίαν καὶ διὰ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἄθῳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ διαπρεπόντων πατέρων (ὁ πατὴρ Χαρίτων ὁ Κουτλουμουσιανός), διὰ νὰ ἐξελληνίσωσι τοὺς βουλγαροφώνους τῆς Μακεδονίας, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μεγάλων τούτων θυσιῶν ὑπῆρξεν ὅτι ἔνθεν μὲν ἤνοιξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Βουλγάρων, ἔνθεν δὲ ἐξήγειραν ἀντίδρασιν δεινὴν παρὰ ταῖς ἄλλαις ἐθνότησι καὶ διὰ πάντων τούτων συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐκβουλγάρωσιν ἐκείνων, οὓς ἠγωνίζοντο νὰ ἐξελληνίσωσι. Καὶ ὅμως, χάριν τῆς τοιαύτης ἐξελληνίσεως τῶν βουλγαροφώνων, πληθυσμοὶ ἀκραιφνῶς ἑλληνικοὶ ἐστερήθησαν πάσης ἀρωγῆς καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐθνικὴν αὐτῶν παίδευσιν καὶ εἰσὶν ἐκτεθειμένοι εἰς ἐπιβουλὰς ἀλλοφύλων, αἵτινες τοσοῦτον ἀπειλητικώτεραι καὶ ἐπικινδυνότεραι εἶνε, ὅσον οἱ ἑλληνικοὶ ἐκεῖνοι πληθυσμοὶ στεροῦνται ἐθνικῆς παιδεύσεως καὶ μορφώσεως». Οἱ λόγοι τοῦ ἀξιοσεβάστου πατρὸς εἰσὶν ἀληθέστατοι καὶ μαρτυροῦσι τὴν ἠθικὴν μυωπίαν, μεθ' ἧς γίνονται αἱ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐνέργειαι πέραν τῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Πρώτιστον καὶ ἱερώτατον καθῆκον τῶν ὑπερ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας προνοούντων πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπιμελὴς ἐθνικὴ παίδευσις τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἑλληνοφώνου καὶ ἀκραιφνῆ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν ἔχοντος ἑλληνικοῦ στοι-

χείου, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διαφώτισις, ἐνίσχυσις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ἐπίρρωσις τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ διὰ τούτων θέρμανσις τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος. Διὰ τοιαύτης παιδεύσεως ὁ ἀκραιφνὴς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν ἑλληνικὸς ἐν Μακεδονίᾳ λαὸς εἶναι ἱκανὸς ν' ἀποτελέσῃ ἰσχυρὸν ἀντίρροπον κατὰ τοῦ ἀλλοφύλου στοιχείου καὶ νὰ ἀμύνηται ἐρρωμένως ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως, κρατερῶς καὶ νικηφόρως ἀποκρούων τὰς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὰς καὶ ἐμπεδῶν τὴν ἠθικήν, διανοητικὴν, καὶ πολιτικὴν ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ ὑπεροχὴν ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἀλλ' ἀφῶμεν νῦν τὸν περὶ Μακεδονίας γενικώτερον λόγον καὶ περιορισθῶμεν εἰς τὰ περὶ Ἄθω.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων ἀρκούντως σαφῶς καταδείκνυται ἡ ὑπὸ ἐθνικήν τε καὶ πολιτικὴν ἔποψιν σπουδαιότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις αὕτη πολλῷ σαφεστέρα καὶ πειστικωτέρα καθίσταται, ἐξεταζομένων τῶν πραγμάτων ὑπὸ ἔποψιν ἀρνητικήν. Φαντασθῶμεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸν Ἄθω ἀπολλύμενον διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ περιερχόμενον εἰς τοὺς Σλαύους. Τί ἤθελε καταστῇ ἢ τίνα σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἤθελεν ἔχῃ ὁ Ἄθως ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ρώσσων ὑπὸ ἔποψιν στρατιωτικὴν καὶ ναυτικήν ; εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο δὲν πρέπει νὰ δοθῇ πολλὴ σημασία καὶ σπουδαιότης πρακτική. Ἡ τοῦ Ἁγίου Ὄρους στρατιωτικὴ κατοχὴ ὑπὸ δυνάμεως μεγάλης, οἵα ἡ Ρωσσία, ἐξαρτᾶται τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἐκβάσεως μεγάλης ναυτικῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ συγκρούσεως, ἐν ᾗ τὰ πάντα δὲν συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ὑπεροχῆς καὶ ὁριστικῆς νίκης τοῦ ρωσσικοῦ ναυτικοῦ· ἄλλως διὰ τὴν Ρωσσίαν ἡ μονομερῶς ἀπὸ θαλάσσης γινομένη καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ὑπεροχῆς ἐρειδομένη κατοχὴ καὶ κτῆσις τοῦ Ἄθω, ἄνευ τῆς κατοχῆς τῆς ἄλλης Μακεδονίας οὔτε ἀσφαλὴς δύναται νὰ ᾖναι οὔτε δύναται νὰ ἔχῃ ἰσχυρὰν ροπὴν ἐπὶ τὴν πορείαν καὶ τὴν ἔκβασιν τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἐνεργειῶν τῆς δυνάμεως ἐκείνης ἐπὶ τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἵμου· τὰ δὲ λεγόμενα παρ' ἡμῖν περὶ Ρώσσων στρατιωτικῶν μετημφιεσμένων ὡς μοναχῶν καὶ διαμενόντων ἐν τῷ Ὄρει καὶ περὶ πολεμεφοδίων πεμπομένων διηνεκῶς ἐκ Ρωσσίας εἰς τὰ ρωσσικὰ μοναστήρια τοῦ Ὄρους εἰσὶ μυθεύματα ἀνούσια καὶ ἀηδῆ. Καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων μυθευμάτων, καθόλου δὲ περὶ ἐνδεχομένης τινὸς περιπετείας τοῦ μέλλοντος, καθ' ἣν οἱ Ρῶσσοι δύνανται στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς νὰ κατασταθῶσι κύριοι τοῦ

Ὄρους, εἶναι πάντῃ ἄκαιρον νὰ ποιώμεθα λόγον ἐνταῦθα. Τὸ ζήτημα τὸ περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι τύχης τοῦ Ἄθω ὑπὸ ἔποψιν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν συνδέεται ἀδιασπάστως ἔνθεν μὲν μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς μελλούσης πολιτικῆς τύχης τῆς ἄλλης Μακεδονίας, ἔνθεν δέ, καὶ πολλῷ πλέον, μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ναυτικῆς ὑπεροχῆς. Ἀλλ' οὐ περὶ τῶν τοιούτων ἡμῖν ἐνταῦθα λόγος. Ἡμῖν διαφέρει νὰ ἐξετάσωμεν τὸ περὶ ρωσσικῆς ἢ σλαυϊκῆς κατακτήσεως τοῦ Ἁγίου Ὄρους ζήτημα ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς θρησκευτικήν, ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικήν. Ὑπὸ τοιαύτην λοιπὸν ἐξετάζοντες ἔποψιν ἐρωτῶμεν : Τί ἤθελε σημαίνει διὰ τὸν Ἑλληνισμόν, διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διὰ τὴν τιμήν, δόξαν καὶ ὑπόληψιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας *Ἅγιον Ὄρος*, τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς ἑλληνικωτάτης Μακεδονικῆς ἀκτῆς, ἐν τῇ ἑλληνικωτάτῃ Χαλκιδικῇ καὶ ἐν τῷ ἑλληνικωτάτῳ Αἰγαίῳ, Ἅγιον Ὄρος τὸ ἐπὶ χίλια ἔτη ἑλληνικώτατον, τὸ ἀδιασπάστως συνδεόμενον μετὰ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς μεγίστης ἀκμῆς τοῦ Βυζαντίου μέχρι τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, τοιοῦτον Ἅγιον Ὄρος περιερχόμενον ὁλοσχερῶς εἰς Σλαύων χεῖρας καὶ σλαυϊκὸν καθιστάμενον, κεκαλυμμένον διὰ ρωσσικῶν Μοναστηρίων, ἀντηχοῦν ὕμνους καὶ δεήσεις Σλαυϊκάς ; Ὁπόσον μεγάλη θὰ ἦτο ἡ ἠθικὴ ροπὴ τοιούτου Ἁγίου Ὄρους ἐπὶ τὴν ἄλλην Χαλκιδικήν, ἐπὶ τὴν βουλγαρόφωνον Μακεδονίαν, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ! Ὁποία αἰσχύνη δὲν ἤθελε καλύπτει τὴν παροῦσαν ἑλληνικὴν γενεὰν ἀπέναντι τῆς ἱστορίας τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ! Δὲν ἤθελεν εἶσθαι τὸ τοιοῦτον Ἅγιον Ὄρος μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον αἰώνιον τῆς ἐσχάτης ἠθικῆς καταπτώσεως τῶν Ἑλλήνων, ἅμα δὲ καὶ πηγὴ διηνεκῶν κινδύνων ἠθικῶν διὰ τὴν Μακεδονίαν ; Δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἄτιμος καὶ ἐπονειδιστος ἄρνησις τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως ; Ἀλλ' ἐὰν θετικῶς τε καὶ ἀρνητικῶς ἀποδεικνύηται τρανώτατα ἡ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις διά τε τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον σπουδαιότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους διὰ τὸν Ἑλληνισμόν, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ σοβαρῶς καὶ ἐπισταμένως τίνες οἱ ἀπειλοῦντες τὴν πολύτιμον ταύτην διὰ τὸ ἑλληνικὸν κτῆσιν κίνδυνοι καὶ διὰ τίνων μέτρων τελεσφόρων δύνανται νὰ προληφθῶσιν οὗτοι.

Ἡ ἀσφαλὴς θεραπεία παντὸς κακοῦ προϋποτίθησιν ἀναμφισβητήτως

τὴν ἀπαραίτητον ἀσφαλῆ διάγνωσιν τῆς φύσεως τοῦ κακοῦ τούτου. Ὑπὸ γενικὴν δὲ καὶ καθόλου ἔποψιν ὁ τὸ Ἅγιον Ὄρος δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀπειλῶν κίνδυνος εἶναι ὁ ἐκ μέρους τῶν Σλαύων. Καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ καὶ ἰδίως ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Θρᾴκῃ διεξάγεται πάλη φανερὰ ἢ λανθάνουσα μεταξὺ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς σλαυϊκῆς φυλῆς. Ἀλλ' εἶναι ἡ πάλη αὕτη ὁμοία καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως πρὸς τὴν ἐν τῇ λοιπῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἵμου διεξαγομένην ἀπαιτοῦσα παρ' ἡμῶν τὰ αὐτὰ ἀμύνης καὶ ἐπιθέσεως ὅπλα; ἢ εἶναι φύσεως καὶ χαρακτῆρος μᾶλλον ἢ ἧσσον διαφόρου; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπὸ πρώτης ἀντιλήψεως ὁρμώμενος δύναται νὰ ἀπαντήσῃ τις ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους διεξαγομένη μεταξὺ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Σλαυϊσμοῦ πάλη κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς ἀλλαχοῦ τῆς ἑλληνικῆς Χερσονήσου διεξαγομένης, ὅτι ἐνταῦθα ὁ Ἑλληνισμὸς ἀντιμέτωπον ἔχει ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τὴν Ρωσσίαν αὐτὴν καὶ ὄπισθεν αὐτῆς τὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς νοτιοσλαυϊκόν, κυρίως δέ, τὸ βουλγαρικὸν στοιχεῖον, ἐνῷ ἐν τῇ λοιπῇ ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ ὁ πόλεμος διεξάγεται κατὰ τῶν νοτίων Σλαύων, καὶ ἰδίως κατὰ τῶν Βουλγάρων, ἐμμέσως δὲ κατὰ τῆς προστατευούσης τὸ σλαυϊκὸν στοιχεῖον Ρωσσίας. Καὶ εἶνε γνώμη καὶ πεποίθησις λίαν διαδεδομένη παρ' ἡμῖν ὅτι ἡ Ρωσσία ἡ ἐπίσημος, ὅτι ἡ ρωσσικὴ πολιτικὴ διεξάγει πόλεμον καθ' ἡμῶν διηνεκῆ καὶ ἐπίμονον ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ὅτι ἡ πολιτικὴ αὕτη βαδίζουσα ἀπαρεγκλίτως τὴν αὐτὴν ὁδὸν καὶ πρὸς ἕνα ἀποβλέπουσα σκοπὸν ζητεῖ νὰ ἐξώσῃ παντελῶς τὸ ἑλληνικὸν ἐκ τοῦ Ὄρους καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ὅλως ρωσσικὸν χάριν τῶν περαιτέρω πολιτικῶν αὐτῆς καὶ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ καὶ ἐν τῷ Αἰγαίῳ σχεδίων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀντίληψις τῶν πραγμάτων δὲν ὁρμᾶται ἀπὸ ἀσφαλοῦς διαγνώσεως τοῦ πραγματικοῦ κινδύνου τοῦ ἀπειλοῦντος τὸν Ἑλληνισμὸν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, καὶ κατὰ τοῦτο οὖσα πλημμελὴς δύναται νὰ ἀγάγῃ ἡμᾶς εἰς συμπεράσματα πεπλανημένα κακὴν καὶ ὀλεθρίαν δυνάμενα ν' ἀσκῶσι ροπὴν ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀμύνης τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἤτοι τῶν ἐνταῦθα ἐθνικῶν συμφερόντων ἀγῶνας ἡμῶν. Τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην πρέπει νὰ ἐξετασθῇ σπουδαιότερον.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος οἰκεῖται νῦν ὑπὸ μοναχῶν οὐχὶ μόνον Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ Σλαύων, ὧν πλεῖστοι μὲν εἰσὶ Ρῶσσοι, οὐκ ὀλίγοι δὲ Βούλ-

γαροι, οἰκεῖται δὲ καὶ ὑπὸ Βλάχων. Οὕτω, πλὴν τῶν Σέρβων [1]), πάντες οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανικοὶ λαοὶ ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῷ Ὄρει. Ὁ δὲ σύμπας πληθυσμὸς τῶν Ἁγιορειτῶν μοναχῶν, Ἑλλήνων καὶ μὴ Ἑλλήνων, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἄθω ἐν τοῖς διαφόροις μετοχίοις τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἄθω ἀπεσπασμένων χάριν ὑπηρεσίας ἀδελφῶν, ὑπολογίζεται ὡς ἀνερχόμενος εἰς 10 περίπου χιλιάδας, ὧν ἡμίσεις μὲν ἢ ὀλίγῳ πλείους εἰσὶν Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Σλαῦοι καὶ Ρωμοῦνοι, ἐν τοῖς μὴ Ἕλλησι δὲ τούτοις τὰ 4]5 εἶναι Ρῶσσοι. Ὥστε ὁ μὴ ἑλληνικὸς καθόλου πληθυσμὸς ἐξισοῦται πρὸς τὸν ἑλληνικόν, ὁ δὲ ρωσσικὸς δὲν ἀφίσταται πολὺ αὐτοῦ. Ὅτι ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει πλὴν τῶν Ἑλλήνων βιοῦσι καὶ ἀλλογενεῖς Ὀρθόδοξοι μοναχοὶ ἀντιπροσωπεύοντες τὰ ἕτερα γένη ἢ τμήματα τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ κόσμου, τοῦτο ὑπὸ καθαρῶς θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενον οὐ μόνον δὲν εἶναι δυσάρεστον, ἀλλὰ καὶ εὐφρόσυνον. Τὸ Ἅγιον Ὄρος εἶναι τόπος ἱερῶν καὶ σεπτῶν ἱδρυμάτων καὶ εὐσεβοῦς Χριστιανικοῦ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον αὐτοῦ Ἐκκλησίαν καὶ πίστιν ἀφιερουμένου βίου, ἔτι δὲ καὶ ἱερῶν προσκυνημάτων, εἰς ἃ εὐλογώτατα πανταχόθεν τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου προστρέχουσι καὶ ἔνθα συναντῶσιν ἀλλήλοις ἄνδρες ἱεροὶ ὀρθόδοξοι ποικίλων χωρῶν καὶ φυλῶν, ἐν ποικίλαις γλώσσαις λατρεύοντες τὸν αὐτὸν τῆς Ὀρθοδοξίας Θεὸν ἐν τῇ ὑπεράνω τῶν φυλετικῶν καὶ γλωσσικῶν διαφορῶν καὶ διαιρέσεων κειμένῃ ἐν Πίστει ἑνότητι τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ἡ θρησκεία ἤτοι ἡ Ὀρθόδοξος πίστις καὶ Ἐκκλησία ὑψοῦται οὕτω ὑπεράνω πάσης φυλετικῆς καὶ γλωσσικῆς διαφορᾶς καὶ διακρίσεως καὶ ἑνοῖ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς λαοὺς ὁμοδόξους, διαφόρους μὲν ἀλλήλων τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν καταγωγήν, ἀλλ' ἡνωμένους ἀδελφικῶς ἐν τῇ ἑνότητι τῆς πίστεως, τῆς Ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ βίῳ τῷ ἀκυαιφνῶς θρησκευτικῷ καὶ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἐν τῇ εὐσεβεῖ ἐπιτελέσει τῶν ἐκ τοῦ τοιούτου βίου ἀπορρεόντων καθηκόντων. Καὶ οὐδὲν ἴσως ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς θρησκευτικὴν μᾶλλον ἐποικοδομοῦν ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ συγκινητικώτερον ἐν τῇ ἠθικῇ ἐξάρσει, καὶ ὑψηλότερον καὶ θερμότερον ἐν τῷ θρησκευτικῷ αἰσθήματι καὶ τῷ ἱερῷ θρησκευτικῷ ἐνθουσιασμῷ ἢ τὸ

1) Σέρβοι ἦσαν πρὸ αἰώνων πολυάριθμοι ἐν τῷ Ὄρει, ἀλλὰ τὴν θέσιν καὶ τὰ Μοναστήρια αὐτῶν κατέλαβον ὕστερον οἱ Βούλγαροι.

βλέπειν Ρώσσους ἢ ἄλλους ἀλλογενεῖς προσκυνοῦντας εὐσεβῶς τὰ ἱερὰ καὶ σεπτὰ προσκυνήματα τῶν ἑλληνικῶν ναῶν καὶ μετὰ κατανυκτικῆς εὐσεβείας ἀκροωμένους τῶν ἐν τῇ ξένῃ δι' αὐτοὺς καὶ ἀκατανοήτῳ τοῖς πλείστοις αὐτῶν γλώσσῃ εἰς τὸν Ὕψιστον ἀναπεμπομένων εὐχῶν. Τοῦτο δὲ ἀληθεύει καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἀκροωμένους τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν γλώσσῃ Σλαυϊκῇ ἢ Βλαχικῇ. Διὰ τοὺς Ἕλληνας μάλιστα συμβαίνει καὶ νὰ θαυμάζωσι τερψιθύμως τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐπιβαλούσης τὴν σφραγῖδα τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος εἰς ἀλλογλώσσους καὶ ἀλλοφύλους ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας, τὰς διατηρούσας ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἅπαντα τὸν τύπον καὶ τὴν τάξιν τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τὰς ἀκολουθίας καὶ πάσας τὰς εὐχὰς καὶ τὰς ᾠδὰς τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πιστῶς εἰς τὰς γλώσσας αὐτῶν μετενεχθείσας [1] καὶ τῇ μουσικῇ ἔτι τῇ Βυζαντινῇ χρωμένας [2]. Καὶ οὕτω μὲν ὑπὸ καθαρῶς θρησκευτικὴν ἠθικὴν ἔποψιν οὐδὲν ποθεινότερον καὶ ἐπιθυμητότερον, οὐδὲν κάλλιον καὶ τερπνότερον ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ὀρθοδόξους, Ἕλληνας καὶ Σλαύους καὶ Ρωμούνους, ἐπὶ τῷ αὐτῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Ἀλλ' ὅταν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου χώρου τοῦ ἰδεώδους θρησκευτικοῦ βίου ἀποβλέψωμεν εἰς τὸν νῦν ἐκκλησιαστικὸν βίον ἑκάστου τῶν τὴν Ὀρθοδοξίαν πρεσβευόντων λαῶν, καὶ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τούτῳ βίῳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ἴδωμεν τὸν ἐθνικὸν βίον, τὰς ἐθνικὰς τάσεις καὶ τὴν ἐθνικὴν πολιτικὴν καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ πρόσχημα τῆς ἐν μιᾷ ὀρθοδόξῳ πίστει πνευματικῆς συναυλίας διίδωμεν εἰκόνα πιστὴν τῆς μεγάλης μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν ἐν τῷ χώρῳ τοῦ πολιτικοῦ βίου περὶ ἐθνικῆς

---

1) Ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς καὶ ταῖς Σκήταις καὶ τοῖς Κελλίοις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἡ ἐπικρατοῦσα τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὡς καὶ τοῦ ὅλου μοναστικοῦ βίου, εἶναι ἡ αὐτή. Ὅσα ἀναγινώσκονται καὶ ψαλλονται ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς Μοναῖς, τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς καὶ πιστῶς κατὰ πιστὴν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ μετάφρασιν ἀναγινώσκονται καὶ ψάλλονται καὶ ἐν τοῖς Σλαυϊκοῖς καὶ Ρωμουνικοῖς ναοῖς.

2) Ἡ Βυζαντινὴ μουσική, ἀπαράλλακτος τῇ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς Ἐκκλησίαις, ἐπικρατεῖ καὶ ἐν ταῖς Ρωμουνικαῖς καὶ Βουλγαρικαῖς ἐκκλησίαις. Μόνον ἐν τοῖς Ρωσσικοῖς ναοῖς ἡ ἐν χρήσει μουσικὴ εἶναι ἡ Ρωσσικὴ Ἐκκλησιαστικὴ μουσική.

ὑπάρξεως ἢ ἐθνικῆς ἐπικρατήσεως διεξαγομένης πάλης, τότε τὸ ζήτημα ἀλλάσσει φάσιν καὶ ἔποψιν. Καὶ ὅ,τι ὑπὸ μερικὴν θρησκευτικὴν ἔποψιν φαίνεται ἡμῖν τοσοῦτο φαεινὸν καὶ λευκόν, τοῦτο ὑπὸ καθόλου ἱστορικὴν ἔποψιν, ὑπὸ τὴν ἔποψιν δηλονότι τοῦ ὅλου ἱστορικοῦ βίου, εὑρίσκεται πλῆρες μελανῶν σημείων δημιουργούντων πολυπλοκώτατα ζητήματα συνδεόμενα μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ βίου, τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ τῶν φυλετικῶν παθῶν καὶ ἀνταγωνισμῶν, καὶ τῶν περὶ ὑπάρξεως, συντηρήσεως καὶ ἐπικρατήσεως ἐθνικῶν ἀγώνων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κρινομένων καὶ τῶν ἐν Ἄθῳ πραγμάτων δύο πρόκειν-ται ἡμῖν ζητήματα: α΄. Εἶναι τὸ Ἅγιον Ὄρος διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ἵδρυμα ἁπλῶς θρησκευτικὸν οὐδὲν ἔχον ἰδιαίτερον ἐθνικὸν διαφέρον; β΄. Ἐὰν μὴ ᾖναι τὸ Ἅγιον Ὄρος ἵδρυμα ἁπλῶς θρησκευτικόν, ἀλλὰ καὶ ἐθνικόν, Ἑλληνικόν, τότε μετ' ἀδιαφορίας καὶ ἀφροντισίας πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ ὁ Ἑλληνισμὸς πρὸς τὴν κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐπελθοῦσαν καὶ δικρκῶς ἐπερχομένην μεταβολὴν εἰς τὴν πρότερον ὑφισταμένην μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ σλαϊκοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Ὄρους ἀναλογίαν, ἕως οὗ ὁ νῦν τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀποτελῶν ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῶν μοναχῶν ἀποτελέσῃ τὸ δέκατον τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἢ καὶ ὅλως ἐξαφανισθῇ; Ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ πρῶτον ζήτημα, ἀπεδείχθη ἤδη ἐπαρκῶς ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένων ὅτι τὸ Ἅγιον Ὄρος μεγάλην κέκτηται σπουδαιότητα διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ ἔποψιν ἐθνικήν. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, πρέπει παρρησίᾳ νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα ὅτι, ἂν ἀφεθῶσι τὰ πράγματα εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν πορείαν καὶ δὲν φροντίσῃ ὁ Ἑλληνισμός σπουδαιότερον καὶ γενναιότερον ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἁπλοῦν ζήτημα χρόνου καθίσταται ἂν μὴ ἡ ἐξαφάνισις ἢ ἐκμηδένισις, ἀλλ' ἡ μεγάλη ἐξασθένησις τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν τῷ Ὄρει καὶ ἡ ὁλοσχερὴς ἢ κατὰ μέγα μέρος ἐκσλαύωσις τούτου. Ὁ μέγας κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν νῦν καὶ ἐν τῷ προσεχεστάτῳ μέλλοντι τὸ Ἅγιον Ὄρος δὲν εἶναι οὔτε τὰ κατακτητικὰ σχέδια τοῦ ρωσσικοῦ ἐπιτελείου, οὔτε αἱ πολιτικαὶ ραδιουργίαι καὶ μηχανορραφίαι τῆς ρωσσικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ρωσσικῆς διπλωματίας, οὔτε τὰ πανσλαυϊστικὰ σχέδια τῶν σλαυϊκῶν Συλλόγων, οὔτε αἱ βουλγαρικαὶ ἐπὶ Μακεδονίας ἐποφθαλμιάσεις, ἀλλ' ἶναι ἁπλούστατα ἡ ρωσσικὴ ἐπὶ τὸ Ὄρος ἐπιδρομή, ἐπιδρομὴ καὶ μετανάστευσις οὐχὶ βαρβαρικὴ καὶ κατακτητική, ἀλλὰ ἐπιδρομὴ θρησκευτική, ἠθική, καλογηρική, ἐν μέρει εὐσεβής καὶ Χριστιανική, καὶ

σταυροφορικὴ τρόπον τινὰ τὸ πνεῦμα καὶ ἱπποτική, ἐν μέρει τυχοδιωκτική, ἀλλ'ἐν πᾶσιν ἀπολήγουσα ἠρέμα καὶ βαθμηδὸν εἰς τελείαν κατάκτησιν. Ἀλλ' ἵνα κάλλιον νοήσωμεν τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς τοιαύτης ἐπιδρομῆς, καὶ σπουδαιότερον συζητήσωμεν τὰ περὶ τῶν μέτρων τῶν ληπτέων πρὸς ἄμυναν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς, ἀνάγκη ὥσπερ ἐν σκιαγραφίᾳ νὰ ὑποτυπώσωμεν ἐνταῦθα τὰ κατὰ τὴν ἀμοιβαίαν θέσιν, ἣν ἔχουσι νῦν ἀπέναντι ἀλλήλων ἐν τῷ Ὄρει Ἕλληνες καὶ Ρῶσσοι. Ἀλλὰ πρὸ τούτου καὶ χάριν τούτου πρέπει νὰ ἐκθέσωμεν γενικά τινα ἀφορῶντα τὸν δημόσιον βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἴς τε τὰ ἀποβλέποντα τὴν ὅλην Ἱερὰν Κοινότητα, τὴν ὅλην τρόπον τινὰ Ἁγιορητικὴν Ὁμοσπονδίαν ἢ Ἀμφικτυονίαν, καὶ εἰς τὰ ἀναγόμενα εἰς ἑκάστην τῶν ἰδιαιτέρων μοναστηριακῶν πολιτειῶν.

ΑΙ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὸ Ἅγιον Ὄρος περιέχει νῦν εἴκοσι μεγάλας Μονὰς Βασιλικὰς καὶ Σταυροπηγιακάς· ἐν τῇ περιοχῇ δὲ τῶν πλείστων ἐκ τῶν Ἱερῶν τούτων Μονῶν ὑπάρχουσι καὶ μικρότερα μοναστικὰ ἱδρύματα (σκῆται, καλύβαι, κελλία) ἐξαρτώμενα ἀπὸ τῶν μεγάλων τούτων 20 Μονῶν. Αἱ Μοναὶ αὗται εἰσὶ καὶ καλοῦνται κυρίαρχοι, διότι εἰσὶν ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέρας πολιτείας, ἀπαρτίζουσαι ἅπασαι ὁμοῦ τὴν Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ὄρους. Τινὲς τῶν ἱερῶν τούτων Μονῶν ἀνάγουσι τὴν ἵδρυσιν αὐτῶν μέχρι τοῦ 4 καὶ 5 μ. Χ. αἰῶνος, ἀλλὰ κατ' ἀκριβεστέρας ἐρεύνας ἡ ἵδρυσις τῶν ἀρχαιοτάτων Μονῶν δὲν ἀνατρέχει πέρα τοῦ 10 π. Χ. ἢ τὸ πολὺ τοῦ 8 π. Χ. αἰῶνος, ὁπότε καὶ τὸ πρῶτον γίνεται μνεία τῶν ἐν Ἄθῳ μοναζόντων ὁσίων. Τῶν εἴκοσι τούτων μεγάλων καὶ κυριάρχων Μονῶν σήμερον ἑπτακαίδεκα εἰσὶν Ἑλληνικαί, μία Ρωσσική, δύο δὲ Βουλγαρικαί. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐπί τε τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παραλλήλων χερσονήσων Σιθωνίας καὶ Παλλήνης εἰς διαφόρους Μονὰς ἀνήκουσαι γαῖαι (πλὴν τῶν ἐν τῇ περιοχῇ μεγάλων τινῶν ἑλληνικῶν Μονῶν, οἷον τῆς Λαύρας) δὲν διαφέρουσι πολὺ ἀλλήλων κατὰ τὸ μέγεθος, ἡ ἀναλογία τῶν Σλαυϊκῶν Μοναστηριακῶν γαιῶν πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς εἶναι 3 περίπου πρὸς 17, ἤτοι τὰ Ἑλληνικὰ Μοναστήρια κατέχουσιν ἔδαφος ἑξαπλάσιον τοῦ τῶν Σλαυϊκῶν. Καὶ ὅμως, καθὰ εἴρηται, ὁ πλη-

θυσμὸς ὁ Σλαυϊκός, τοῦ ὁποίου ὑπὲρ τὰ $^{8}/_{10}$ ἀποτελοῦσιν οἱ Ρῶσσοι δὲν ὑπολείπεται πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἡ δυσαναλογία αὕτη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Σλαύων, ἢ μᾶλλον τῶν Ρώσσων (ἐπειδὴ περὶ τούτων κυρίως πρόκειται) πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ὑπ' αὐτῶν κατεχομένου ἐδάφους ἀπέναντι τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἑλλήνων πατέρων καὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένου ἐδάφους αἰτίαν ἅμα δὲ καὶ ἀποτέλεσμα ἔχει τὸν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ρωσσικῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ ταῖς σκήταις αὐτοῦ καὶ πάσαις ταῖς ἄλλαις Ρωσσικαῖς σκήταις, ἔτι δὲ καὶ κελλίοις καὶ μετοχίοις Ρωσσικοῖς, συσσώρευσιν πυκνοῦ πλήθους μοναχῶν. Καί τοι δὲ ὁ μέγας πληθυσμὸς τῶν Ρώσσων μοναχῶν εὑρίσκει πάντοτε ἐν τῷ Ὄρει, ἐν τοῖς εὐρυχωροτάτοις Ρωσσικοῖς μοναστικοῖς ἱδρύμασι, στέγην καὶ χῶρον πρὸς διαμονήν, οὐχ ἧττον ἡ ὕπαιθρος γῆ, τὰ δάση, οἱ ἀμπελῶνες, οἱ κῆποι, τὰ λατομεῖα, οἱ ὅρμοι, τὰ νεώρια, ἀνήκουσι τὸ πλεῖστον εἰς Ἕλληνας. Οὕτω δὲ ἐφ' ὅσον τὰ νῦν 17 Μοναστήρια τὰ ἑλληνικὰ μένουσι διαρκῶς ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ἑλλήνων, διατηροῦντα καὶ αὐτὰ τὴν νῦν περιοχὴν καὶ τὰς ἐδαφικὰς αὐτῶν ἰδιοκτησίας, ἡ κτῆσις τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῶν ἐν Σιθωνίᾳ καὶ Παλλήνῃ καὶ τῇ λοιπῇ Χαλκιδικῇ εἰς τὸ Ὄρος ἀνηκουσῶν γαιῶν κατὰ τὴν σημειωθεῖσαν ἀναλογίαν τῶν 82 $^{0}/_{0}$ μένει ἐξησφαλισμένη τοῖς Ἕλλησιν. Ἀλλ' εἶναι δυνατὸν τὰ μοναστήρια νὰ μένωσι διαρκῶς ἑλληνικά, ἐνόσῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ρώσσων αὐξάνεται ἀπαύστως ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δυνάμεθα ν' ἀπαντήσωμεν, ἀφοῦ πραγματευθῶμεν κεφαλαιωδῶς τὰ κατὰ τὰς Μοναστηριακὰς ἰδιοκτησίας καὶ τὸν τρόπον καὶ τοὺς ὅρους τῆς τούτων μεταβιβάσεως ἀπὸ Ἑλλήνων εἰς Ρώσσους.

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ

Κοινόβια καὶ Ἰδιόρρυθμοι Μοναί.

Τὰ Μοναστήρια ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν κοινοτικὸν ἢ πολιτειακὸν αὐτῶν ὀργανισμὸν διαιροῦνται εἰς Κοινόβια καὶ εἰς Ἰδιόρρυθμα.

α'.) *Κοινόβια*. Τὰ Κοινόβια εἰσὶ Μοναὶ οἰκούμεναι ὑπὸ μοναχῶν ὄντων ἴσων πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὰ δικαιώματα, κοινὸν βιούντων βίον καὶ κοινὴν ἐχόντων περιουσίαν, τὴν περιουσίαν τῆς Μονῆς. Οὐδεμία ἐν τοῖς Κοινοβίοις γίνεται διάκρισις τάξεως μεταξὺ τῶν μοναχῶν τῶν συγκροτούντων τὴν κοινωνίαν καὶ πολιτείαν τῆς Ἱ. Μονῆς, τὴν καλου-

μένην Ἀδελφότητα, ἀλλὰ πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες ὡς ἀληθεῖς ἀδελφοὶ ὑπόκεινται εἰς τὰ αὐτὰ καθήκοντα καὶ χρέη καὶ εἰς τὰς αὐτὰς ἐργασίας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἱ. Μονῆς. Περιουσίαν ἰδίαν, τοὐλάχιστον ἐπισήμως καὶ φανερῶς, οὐδεὶς δύναται νὰ ἔχῃ μοναχός, καὶ τὰ μικρὰ δωμάτια τὰ καλούμενα *κάβια* [1] ἤτοι εἱρκταὶ ἑνὸς ἑκάστου ἀδελφοῦ εἰσὶν ἀνοικτὰ τοῖς πᾶσι. Πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἐσθίουσιν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τραπέζῃ καθ' ὡρισμένας ὥρας, ἀπεχόμενοι αὐστηρῶς τῶν κρεατείων βρωμάτων, λαμβάνουσι δὲ τὰς ἐνδυμασίας αὐτῶν παρὰ τοῦ ἡγουμένου καθ' ὡρισμένον χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν δημοκρατικὸς ὀργανισμὸς τῶν Κοινοβίων λαμβάνει τύπον μοναρχικὸν ἐν τῇ πολιτειακῇ συντάξει. Ἡ διοίκησις τοῦ Κοινοβίου διεξάγεται ὑπὸ ἑνὸς μόνον ἄρχοντος ἢ *Ἡγουμένου*, ἐκλεγομένου διὰ τῆς καθολικῆς ψήφου τῶν ἀδελφῶν καὶ ὑπευθύνου μόνον ἀπέναντι τῆς κοινῆς συνόδου ἤτοι τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως πάντων τῶν ἀδελφῶν. Ὁ Ἡγούμενος ὡς ἐκλεκτὸς καὶ ὑπέρτατος ἄρχων εἶναι πατὴρ πάντων, καὶ ἐν τῇ ἱερατικῇ αὐτοῦ ἰδιότητι (διότι πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἱερεὺς ἤτοι ἱερομόναχος) εἶναι καὶ *πνευματικὸς* ἤτοι ἐξομολογητής, καὶ διοικεῖ μετὰ πατριαρχικῆς ἐξουσίας μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπολύτου [2], συγκαλεῖ τὴν Ἱερὰν Σύναξιν καὶ συμβουλεύεται αὐτῇ περὶ τῶν σπουδαίων ὑποθέσεων τοῦ Κοινοβίου, ὧν πάντοτε ὑπεύθυνος πρὸς αὐτὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ δικαζόμενος καὶ ἀπολυόμενος τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ.

β'.) *Μοναὶ ἰδιόρρυθμοι.* Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ Κοινόβια, *Ἰδιόρρυθμα* καλοῦνται τὰ μοναστήρια ἐν οἷς δὲν ἐπικρατεῖ οὔτε κοινὸς βίος, οὔτε κοινοκτημοσύνη, οὐδ' ἰσότης δικαιωμάτων ὑφίσταται μεταξὺ πάντων τῶν ἀδελφῶν, οὔτε μοναρχιακὴ πολιτεία Ἡγουμένου. Οἱ πατέρες ἢ ἀδελφοὶ τῆς ἰδιορρύθμου Μονῆς διαιροῦνται, οὕτως εἰπεῖν, εἰς πατρικίους καὶ πληβείους, εἰς ἀριστοκρατικοὺς καὶ δημοτικοὺς, ὡς δὲ καλοῦνται ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει εἰς *προϊσταμένους* καὶ *παραμικροὺς* ἢ *παγγενειώτας* [3].

---

[1] Ἐκ τοῦ λατινικοῦ cavea=κοίλωμα, εἱρκτή, περίφραγμα.

[2] Ἔν τισι κοινοβίοις ἡ ἀνεπάρκεια τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ἀρχῆς τῆς Ἡγουμενικῆς διὰ συστάσεως τοῦ συμβουλίου τῶν ἐπιτρόπων ἢ τῶν Γερόντων (Γεροντίας) τοῦ Κοινοβίου.

[3] Τὸ ὄνομα παράγεται ἐκ τοῦ π ε γ γ ε ν ε ι ά. Οὕτω δὲ καλοῦνται ἐν τῷ

Ἡ τάξις τῶν προϊσταμένων εἶναι ἡ ἄρχουσα καὶ διευθύνουσα τὰ τῆς Μοναστηριακῆς πολιτείας, ἐκ ταύτης δὲ τῆς τάξεως ἐκλέγεται καὶ ἡ Ἱερὰ Σύναξις τῆς Μονῆς, ἡ ἀποτελοῦσα τὴν ὑπερτάτην διοικητικὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ διαχειριζομένη τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν διὰ δύο ὑπ' αὐτῆς ἐκλεγομένων (ἐκ τῆς τάξεως ἐννοεῖται τῶν προϊσταμένων) Ἐπιτρόπων καὶ ἑνὸς *δικαίου* (ἰδ. κατωτέρω) ἐργαζομένου πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τὴν ὑπερτάτην τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως [1]. Οὕτως ἡ πολιτεία τῶν ἰδιορρύθμων Μονῶν εἶναι καθαρῶς καὶ αὐστηρῶς ἀριστοκρατική. Ἀλλ' ἵνα μὴ λείπῃ καὶ ὁ καθιερωμένος ἔκπαλαι ἐν Μοναστηρίοις μοναρχικὸς ἤτοι ἡγουμενικὸς πολιτειακὸς τύπος, ἐκλέγονται καὶ ἐν ταῖς ἰδιορρύθμοις μοναῖς ἡγούμενοι κατὰ τύπον. Καὶ ὁ μὲν ἡγούμενος ἐκλεγόμενος ἐκ τῆς τάξεως τῶν προϊσταμένων καὶ ὑπὸ ταύτης, ἀφοῦ πρότερον λάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, ἂν ἦναι τέως ἁπλοῦς μοναχός, προχειρίζεται καὶ ἐγκαθίσταται εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ καθ' ὅλους σχεδὸν τοὺς τύπους, καθ' οὓς καὶ οἱ τῶν Κοινοβίων ἡγούμενοι. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος ἡγούμενος, εἷς ὢν ἐν τῇ ἐγκαταστάσει αὐτοῦ δίδοται ὑπὸ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν προϊσταμένων ἡ ράβδος ἡ ποιμαντική, γίνεται δὲ καὶ προσφώνησις, ἐν ᾗ παραινεῖται οὗτος *νὰ τιμᾷ προϊσταμένους*, ἐπὶ ὀλίγας μόνον ἡμέρας, ἐνίοτε δὲ ἐπὶ μίαν μόνην ἡμέραν, διατηρεῖ τὸ ὅλως τυπικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, εἶτα δὲ παραιτούμενος κανονικῶς γίνεται καὶ καλεῖται «προηγούμενος» ἤτοι *πρώην ἡγούμενος*, καὶ τοιοῦτοί εἰσι πάντες οἱ ἐν τοῖς προϊσταμένοις τὸ τῆς ἱερωσύνης (ἤτοι τὸ τοῦ ἱερέως) ἀξίωμα λαβόντες [2]. Διορίζονται δὲ ἐν

Ἁγίῳ Ὄρει ἡ ἀθρόα τῶν πατέρων ἔξοδος, ἡ γινομένη δι' ἐργασίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, διὰ συγκομιδὴν καρπῶν ἢ δι' ἄλλας ἐργασίας ἀπαιτούσας τοιαύτην ἀθρόαν ἔξοδον. Προῆλθε δὲ τὸ ὄνομα παγγενειά, κατὰ τοὺς Ἁγιορείτας, ἐκ τοῦ πάγκοινος. Ἀλλὰ τοῦτο μοὶ φαίνεται παρετυμολογία. Τὸ δ' ἀληθὲς ἔτυμον τοῦ ὀνόματος φαίνεται παγγένεια ἢ παγανιά.

[1] Σημειωτέον ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύναξις δὲν περιλαμβάνει πᾶσαν τὴν τῶν προϊσταμένων ἢ τῶν μὴ παγγενειωτῶν τάξιν. Εἰσὶ δὲ καὶ πατέρες ἐν ταῖς ἰδιορρύθμοις Μοναῖς, μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν παγγενειωτῶν, ἀλλὰ καὶ μὴ μετέχοντες τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως. Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ὑποδεεστέραν τάξιν ἐν τῇ ὅλῃ χορείᾳ τῶν προϊσταμένων.

[2] Σημειωτέον ὅτι καὶ ἡγούμενος καὶ προηγούμενος γενόμενος οἱοσδήποτε προϊστάμενος δὲν μετέχει διὰ τοῦτο καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως. Ταύτην ἀποτελοῦσιν οἱ ἄριστοι ἐν τοῖς προϊσταμένοις εἴτε διὰ τῶν πολλῶν καὶ πολυχρονίων

ταῖς ἰδιορρύθμοις Μοναῖς, ἐπὶ ψιλῷ σχεδὸν ὀνόματι καὶ *δικαῖοι* [1], κύριον μὲν ἔργον ἔχοντες τὰ τῆς ὑποδοχῆς τῶν ξένων τῶν ἐπισήμων, καθόλου δὲ συμπράττοντες τοῖς δύο ἐπιτρόποις ἐν ταῖς κοιναῖς ὑποθέσεσι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐν τοῖς ἰδιορρύθμοις μοναστηρίοις οἱ ἀδελφοὶ βιοῦσι κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων, οὔτε κοινὴν τράπεζαν ἔχοντες οὔτε κοινὴν περιουσίαν. Ἕκαστος δὲ τῶν πατέρων πορίζεται τὰ τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἐνδυμασίας ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐργασίας καὶ περιουσίας. Διότι οἱ πατέρες τῶν ἰδιορρύθμων Μονῶν ἔχουσιν ἰδίαν περιουσίαν μικρὰν ἢ μεγάλην. Ἀλλὰ περιουσίαν σπουδαίαν ὁπωσοῦν δύνανται νὰ ἔχωσι μόνοι οἱ προϊστάμενοι, οἵτινες καὶ διαιτῶνται ἐν ἰδιαιτέροις διαμερίσμασι τῆς Μονῆς, ὥσπερ ἐν ἰδίοις οἴκοις, ἔχοντες καὶ τοὺς ὑποτακτικοὺς αὐτῶν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν. Πλὴν δὲ τῆς χρηματικῆς περιουσίας δύνανται νὰ ἔχωσι καὶ ἀκίνητον περιουσίαν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς, κήπους δηλονότι καὶ ἀγροκήπια. Ἀλλ' ἥ τε κινητὴ καὶ ἡ ἀκίνητος περιουσία τῶν προϊσταμένων θεωρεῖται μόνον προσωπική, καὶ μετὰ θάνατον πᾶσα ἡ δεδηλωμένη περιουσία καταλείπεται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν [2]. Ἕνεκα τοῦ τοιούτου διοργανισμοῦ ὁ βίος ἐν ταῖς ἰδιορρύθμοις Μοναῖς δὲν εἶναι λίαν αὐστηρὸς, ἐπιτρέπεται δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ ἡ τοῦ κρέατος γεῦσις καθ' ἃς ἡμέρας ἐπιτρέπουσι τοῦτο οἱ περὶ τῆς Χριστιανικῆς, καὶ ἰδίως τῆς Μοναχικῆς, διαίτης κανόνες τῆς Ἐκκλησίας.

Πλὴν τῶν 20 μεγάλων καὶ κυριάρχων Μονῶν, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, καθὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Μονῶν τούτων, εἴτε Κοινόβια εἰσὶν αὗται, εἴτε Ἰδιόρρυθμα καὶ ἄλλα μοναστηριακὰ συστήματα ὑποτελῆ εἰς τὰς κυριάρχους Μονάς. Ταῦτα εἰσὶ σκῆται, καλύβαι καὶ κελλία.

ὑπηρεσιῶν, εἴτε δι' ἄλλης ἀρετῆς καὶ σοφίας πρακτικῆς καταλαμβάνοντες τὴν τοιαύτην θέσιν. Καθόλου δὲ καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν κοινῶν προϊσταμένων προάγονται ὅσοι ἐκ τῶν π α γ γ ε ν ε ι ω τ ῶ ν δι' ὑπηρεσίας ἢ δι' ἄλλας πρὸς τὴν Ἱερὰν Μονὴν εὐεργεσίας κρίνονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἄξιοι νὰ προαχθῶσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν προϊσταμένων.

[1] Δικαῖοι καλοῦνται κυρίως οἱ προϊστάμενοι τῶν Σκητῶν.

[2] Ζῶντες οἱ πατέρες δύνανται καὶ ἐπισήμως νὰ μεταβιβάσωσι τὴν κινητὴν αὐτῶν περιουσίαν, ἀλλὰ, ἐννοεῖται, διὰ σκοποὺς ἱεροὺς καὶ εὐεργετικοὺς, ὅπως ὁ ἀείδιμος Ἀνδρέας ὁ Βατοπεδινὸς ἐδαπάνησε ὑπὲρ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, εὐηργέτησε δὲ καὶ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

ΣΚΗΤΑΙ, ΚΑΛΥΒΑΙ, ΚΕΛΛΙΑ

α'.) Σκῆται καὶ Καλύβαι. Σκῆται ἢ σκήτεις εἶναι ὄνομα ἀναγόμενον εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἱστορίαν τοῦ παρὰ Χριστιανοῖς μοναχικοῦ βίου. Τὸ ὄνομα φαίνεται ὅτι εἶναι καταγωγῆς Αἰγυπτιακῆς λαβὸν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἀσκητικοῦ βίου ἢ εἶναι λέξις Αἰγυπτιακὴ (ὅπερ δὲν φαίνεται πιθανὸν) ἢ τέλος εἶναι Αἰγυπτιακὴ παραφθορὰ Ἑλληνικῆς τινος λέξεως *ἀσκητής, ἀσκητήριον* [1]. Φαίνεται ὅτι σκῆται ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν ἄλλαις Χριστιανικαῖς χώραις τῆς Ἀνατολῆς ἐκαλοῦντο αἱ *καλύβαι*, ἤτοι τὰ ἀσκητήρια τῶν ἐν ἐρήμῳ μακρὰν ἀλλήλων βιούντων μοναχῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ οὕτως ἐρημικῶς βιοῦντες μοναχοὶ ἢ ἀσκηταὶ (ἐρημῖται) καθ'ὡρισμένας ἡμέρας, Κυριακὰς ἢ ἄλλας ἑορτάς, συνήρχοντο εἰς κοινόν τινα ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐρημιτικῆς αὐτῶν περιοχῆς κείμενον ναὸν ἤτοι *Κυριακόν*, ὡς ἐκαλοῦντο οἱ ναοὶ ἀρχαιότατα, ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα *σκήτη* ἐδόθη καὶ εἰς τὸ Κυριακὸν αὐτὸ καὶ εἰς πάσας ὁμοῦ τὰς ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ναοῦ κειμένας σκήτας τὰς ἀποτελούσας περὶ αὐτὸν κοινότητα, οὕτως εἰπεῖν, ἐρημιτικὴν ἢ μοναστικήν. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο τῶν σκητῶν μετενεχθὲν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ὑποστὰν τροποποιήσεις τινὰς ἔλαβε τὸν ὀργανισμὸν τὸν ἰσχύοντα μέχρι σήμερον. Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἔχει ὡς ἑξῆς: *Σκήτη* καλεῖται νῦν οὐχὶ οἱαδήποτε καλύβη, ἀλλ' ἡ ὅλη μοναστικὴ κοινότης ἡ ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν μοναχικῶν *καλυβῶν*. Κέντρον τῆς τοιαύτης κοινότητος εἶναι τὸ *Κυριακόν*, ἤτοι ἡ κοινὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ περὶ αὐτὸ κοινὴ κεντρικὴ καλύβη τῆς *Σκήτης* ἡ χρησιμεύουσα ὡς διοικητήριον τῆς ὅλης Σκήτης καὶ κατεχομένη ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροὺς Δικαίου [2] ἤτοι τοῦ αἱρετοῦ προϊσταμένου τῆς Σκήτης καὶ ἔχοντος ἔργον τὴν κατὰ μόνας ἢ καὶ μετ' ἄλλων ὑπὸ τῆς κοινότητος ἐκλεγομένων δύο

---

[1] Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀδύνατον ἡ λ. νὰ ἦναι παναρχαία τις Ἀρία Μικρασιανὴ ἐκ τῶν ἀρχαίων θρησκευμάτων καὶ τοῦ ἱερατικοῦ βίου παρεισδῦσα εἰς τὸν μοναχικὸν Χριστιανικὸν βίον. Ἐπὶ τοιαύτῃ ὑποθέσει δύναται ἡ λ. νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν ῥ. σκα καλύπτειν, στέγειν, ἐξ ἧς ῥ. καὶ ἡ λ. σκηνή. Πρβ. καὶ καλύβη ἐκ τῆς ῥ. καλυβ (κκλύπτω).

[2] Ἡ λ. ἔχει προφανῶς συγγένειαν πρὸς τὴν ῥ. δικ, dic, δίκη, dicere dictator, dicio=ἐξουσίαν.

ἐπιτρόπων διοίκησιν τῶν τῆς Σκήτης· ἡ διοίκησις δ' αὕτη συνίσταται εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν ὑποθέσεων τῶν καλυβῶν καὶ εἰς τὸν συμβιβασμὸν τῶν μεταξὺ αὐτῶν διενέξεων, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Κυριακοῦ, ἤτοι τοῦ κοινοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς σκήτης. Οὕτως αἱ σκῆται τοῦ Ἁγίου Ὄρους συνίστανται ἐκ καλυβῶν, ὧν ἑκάστη ἀποτελεῖ ἰδίαν ἀδελφότητα ἢ μικρὸν μοναστήριον ἔχον τὸν ἰδιαίτερον ναΐσκον ἢ παρεκκλήσιον αὐτοῦ καὶ οἰκούμενον ὑπὸ τριῶν ἀδελφῶν, θεωρουμένων ἰδιοκτητῶν τῆς Καλύβης, ἐχόντων δὲ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἤ, ὡς λέγεται, ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ γλώσσῃ, ἐν τῇ συνοδίᾳ αὐτῶν, καί τινας ἀκολούθους. Ἀλλ' ἡ κυριαρχία ἡ ἐπὶ τῶν καλυβῶν δὲν ἀνήκει εἰς τὴν σκήτην, ἀλλ' εἰς τὴν Μονήν, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ σκήτη· διότι αἱ σκῆται δὲν εἶναι μοναστικὰ κέντρα ἀνεξάρτητα, ἀλλὰ κείμενα ἐν τῇ περιοχῇ οἱασδήποτε τῶν 20 μεγάλων κυριάρχων Ἱερῶν Μονῶν, θεωροῦνται ἐξαρτήματα τῶν Μονῶν τούτων. Ἡ ὑπερτάτη ἐξουσία τῆς κυριάρχου Μονῆς ἐπὶ τῶν καλυβῶν ἀσκεῖται ἀμέσως μὲν διὰ τῆς κυριαρχικῆς ἐπιβλέψεως ἐπὶ ἑκάστης τῶν καλυβῶν καὶ τῆς κανονικῆς καρπώσεως τῶν ἐκ τῶν δικαιωμάτων τῆς κυριαρχίας ἀπὸ μέρους τῆς καλύβης ὀφειλομένων τῇ κυριάρχῳ Μονῇ χρηματικῶν ἢ ἄλλων προσόδων, ἐμμέσως δὲ διὰ τοῦ *Δικαίου* καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν συμβουλίου, καὶ διὰ τῆς ἐκδικάσεως πάσης μεταξὺ τῶν *καλυβῶν* διενέξεως, ὁσάκις αὕτη δὲν διευθετεῖται ὑπὸ τοῦ Δικαίου καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν συμβουλίου.

Αἱ καλύβαι, ὡς ἐρρέθη, ἀποτελοῦσι μοναστήρια μικρά, μέχρι τινὸς ἰδιόκτητα τῆς οἰκούσης ἐν αὐταῖς Ἀδελφότητος. Ἡ Ἀδελφότης αὕτη συνίσταται ἐκ τριῶν προσώπων ἢ ἀδελφῶν, ὧν ὁ πρεσβύτερος (κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, οὐχὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν) ὁ *γέρων* (γέροντας) τῆς καλύβης καλούμενος εἶναι τρόπον τινὰ ὁ ἡγούμενος τῆς καλύβης, εἶναι δὲ καὶ ἰδιοκτήτης αὐτῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ συνήθως λαμβάνει τὸ ὄνομα ἡ Ἀδελφότης ἢ ἡ καλύβη (λ. χ. ἡ «*ἀδελφότης Ἰωασαφαίων*» καλεῖται οὕτω ἀπὸ τοῦ περιφήμου ζωγράφου μοναχοῦ Ἰωάσαφ λαβοῦσα τὸ ὄνομα). Τούτου θανόντος τὴν γεροντίαν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς καλύβης λαμβάνει ὁ δεύτερος κατὰ τάξιν ἀρχαιότητος ἀδελφός, τούτου δὲ τὴν θέσιν καὶ τὸ δικαίωμα τῆς κληρονομίας λαμβάνει ὁ τέως τρίτος ἀδελφός, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁποίου παραλαμβάνεται νῦν, ἐκ τῶν ἀκολούθων τῆς καλύβης ἢ ἔξωθεν, τρίτος μοναχὸς ὡς ἀδελφός, ἀφοῦ πληρώσῃ εἰς τὴν *κυρίαρχον Μονὴν* τὸ κανονικὸν δικαίωμα, ἵνα

καταστῇ ἰδιοκτήτης καὶ αὐτὸς τῆς καλύβης ἢ μᾶλλον ἵνα ἀποκτήσῃ δικαίωμα κληρονομίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχαιοτέρου ἀδελφοῦ. Οἱ ἐν ταῖς καλύβαις οἰκοῦντες ἀδελφοὶ ἀσχολοῦνται εἰς διαφόρους ἐργασίας βιοτεχνικάς, ἔν τισι δὲ καλύβαις καὶ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν, ἤτοι τὴν ἁγιογραφίαν, ἀσχολοῦνται δὲ καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν περὶ τὰς καλύβας μικρῶν κήπων καὶ ἀγροκηπίων αὐτῶν. Ὁ βίος ὁ μοναχικὸς ἐν ταῖς καλύβαις εἶναι αὐστηρῶς ἀσκητικός. Τὰ τῆς τροφῆς εἶναι κεκανονισμένα ὅπως ἐν τοῖς Κοινοβίοις, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κανόνες τοῦ μοναχικοῦ βίου τηροῦνται ἐν ταῖς καλύβαις μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ αὐστηρότητος ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν τῆς κυριάρχου Μονῆς, εἴτε Κοινόβιον εἶναι αὕτη εἴτε Ἰδιόρρυθμον. Ἡ ἰσχύουσα ἐν τοῖς αὐστηροτάτοις τῶν Κοινοβίων τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τελετῶν ἐπικρατεῖ καὶ ἐν ταῖς καλύβαις. Αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι τελοῦνται κατὰ τὰς συνήθεις ἡμέρας ἐν τοῖς ναΐσκοις τῶν καλυβῶν, κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς μεταβαίνουσιν οἱ ἀδελφοὶ πασῶν τῶν καλυβῶν εἰς τὸ Κυριακόν. Οὐδεὶς τῶν κανονικῶν τριῶν ἀδελφῶν τῆς καλύβης, οὐδ' ὁ γέρων, ὑποχρεοῦται νὰ εἶναι ἱερεύς, αἱ δὲ ἱεραὶ τελεταὶ αἱ γινόμεναι δι' ἱερέων τελοῦνται ἐν τοῖς ναΐσκοις τῶν καλυβῶν δι' ἱερομονάχων, οἵτινες ἐνίοτε δὲν εἶναι μέλη τῆς ἀδελφότητος. Ἀλλ' οὐχὶ σπανίως οἱ γέροντες τῶν καλυβῶν εἶναι καὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχιμανδρῖται. Ὁ Δικαῖος εἶναι πάντοτε ἱερομόναχος [1].

β'.) *Σκῆται ἰδιόρρυθμοι ἢ ἀρχέτυποι καὶ Σκῆται κοινοβιακαί.* Κατὰ τὰ εἰρημένα Σκήτη εἶναι συνοικισμὸς πολλῶν ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων ἀδελφοτήτων ἡνωμένων πρὸς ἀλλήλους διὰ κοινοῦ τινος κέντρου καὶ ἐξαρτωμένων ἀπὸ τῆς κυριάρχου Μονῆς. Καί τοι δὲ ὁ τοιοῦτος ὀργανισμὸς τῶν σκητῶν εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ἀρχέτυπος, ὅμως σήμερον αἱ τοιαῦται σκῆται καλοῦνται ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει *ἰδιόρρυθμοι.* Τοῦτο δέ, διότι, διὰ τῶν Ρώσσων ἰδίως, παρήχθη ἐν τῷ Ὄρει κατὰ τοὺς νῦν χρόνους νέος τύπος καὶ ὀργανισμὸς σκήτης καλούμενος *κοινοβιακός*, ἀφομοιῶν τὴν σκήτην πρὸς τὸ μοναστηριακὸν Κοινόβιον καὶ

---

[1] Αἱ καλύβαι αὗται αἱ ἐν Σκήταις δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται πρὸς τὰς ἐρημιτικὰς καλύβας τὰς ἐν τῇ ἀμέσῳ περιοχῇ τῶν Μονῶν εὑρισκομένας ἢ ἀμέσως ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένας καὶ ὑπὸ ἑνὸς μόνου ἐρημίτου καὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ αὐτοῦ, ἐὰν ἔχῃ τοιοῦτον, οἰκουμένας. Τοιαῦται καλύβαι ὑπάρχουσι καὶ ἔν τισι κήτ αις ἀλλ' ὀλίγισται.

καθιστῶν αὐτὰς Κοινόβια δευτέρας τάξεως ἡ Κοινόβια, ὑποτελῆ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς κυριάρχους Κοινοβιακὰς Μονάς.

Αἱ *Κοινοβιακαὶ Σκῆται* ἔχουσι μὲν τὸ ὄνομα κοινὸν πρὸς τὰς ἀρχετύπους ἢ *ἰδιορρύθμους* Σκήτας, ἀλλ' εἶναι κατ' οὐσίαν *Μοναστήρια* ἢ Κοινόβια ὑποτελῆ δι' ἀσθενῶν τινων δεσμῶν συνδεόμενα πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονήν, ἐξ ἧς ἐξαρτῶνται (εἴτε Κοινόβιον ἐστὶν αὕτη εἴτε ἰδιόρρυθμος Μονή), ἔχοντα δέ, ὥσπερ τὰ κυρίαρχα Κοινόβια, πολιτείαν μοναρχικήν, διατελοῦντα δηλονότι ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν προϊσταμένου αἱρετοῦ, ἐκλεγομένου διὰ τῆς καθολικῆς ψήφου τῶν ἀδελφῶν τῆς σκήτης, καὶ ἀναγνωριζομένου ὑπὸ τῆς κυριάρχου Μονῆς, καλουμένου δὲ ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων *Δικαίου*, ὡς καλοῦνται καὶ οἱ τῶν ἀρχετύπων Σκητῶν προϊστάμενοι [1], ὑπὸ δὲ τῶν Ρώσσων *Ἡγουμένου* (Igoumen), ὑπὸ δὲ τῶν Βλάχων προϊσταμένου, ἢ ἀνωτέρου ἐπιστάτου (Superior). Αἱ Ρωσσικαὶ σκῆται ὡς καὶ ἡ Βλαχικὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, οἰκούμεναι ὑπὸ πολυαρίθμων μοναχῶν, διπλασίων ἢ καὶ τριπλασίων (αἱ Ρωσσικαὶ) τῶν οἰκούντων ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς μοναῖς, ἐξ ὧν ἐξαρτῶνται, εἰσὶν ἀνώτεραι τούτων καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον· ἀλλὰ δὲν εἶναι δικαιώματι αὐτοτελῆ μοναστήρια, ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς ὑποχρεώσεις ὑποτελείας πρός τινα κυρίαρχον Μονὴν καθωρισμένας διὰ συνθηκῶν μεταξὺ τῆς σκήτης καὶ τῆς κυριάρχου Μονῆς. Τοιαῦται ὑποχρεώσεις εἶναι ὁ διὰ συνθήκης καθορισμὸς τοῦ νομίμου καὶ κανονικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀδελφῶν τῆς σκήτης, ἡ μὴ παραδοχὴ οὐδενὸς νέου ἀδελφοῦ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν ἐκ τῆς συναινέσεως ταύτης προκυπτόντων πρὸς τὴν Μονὴν ὀφειλημάτων, ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἐπικύρωσις τοῦ κατὰ καιροὺς ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς σκήτης Δικαίου ἢ προϊσταμένου, ἡ συγκατάθεσις τῆς Μονῆς εἰς χειροτονίαν ἱερέως ἢ ἱεροδιακόνου ἐκ τῶν μοναχῶν τῆς σκήτης χάριν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν τῆς σκήτης, τέλος δὲ καὶ ὁ ἐτήσιος φόρος ὑποτελείας. Ἀλλ' ἀπέναντι τῶν ὑποχρεώσεων τούτων αἱ σκῆται ἀπολαύουσι τῆς προστασίας τῆς κυριάρχου Μονῆς καὶ τινων ἐκ μέρους αὐτῆς εὐεργετημάτων. Αἱ σκῆται δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν ἔγγειον ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ μοναστηρίου αὐτῶν, οὔτε ἀγροὺς, οὔτε ἀμπελῶνας οὔτε δάση,

---

[1] Σημειωτέον ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει σκήτη Ἑλλήνων μοναχῶν κοινοβιακή, ἀλλὰ πᾶσαι εἰσὶν ἰδιόρρυθμοι ἢ ἀρχέτυποι.

οὔτε πηγὰς ὑδάτων, οὔτε λατομεῖα, οὔτε κτίριον, ἡ δὲ κυρίαρχος μονὴ ὑποχρεοῦται νὰ προνοῇ περὶ τῶν τοιούτων ἀναγκῶν τῆς σκήτης, ἐπιτρέπουσα αὐτῇ ἐπὶ ὡρισμένῳ τέλει νὰ ξυλεύηται ἐκ τῶν δασῶν τῆς μονῆς, νὰ ὑδρεύηται ἐκ τῶν πηγαίων ναμάτων αὐτῆς, νὰ ποιῆται χρῆσιν τῶν λατομείων τῆς μονῆς χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς σκήτης, καὶ νὰ εἰσάγῃ τὰ ἔξωθεν πρὸς χρῆσιν τῆς σκήτης κομιζόμενα τρόφιμα ἢ ἄλλα ἐπιτήδεια διὰ τῶν νεωρίων τῆς μονῆς. Πᾶσαι αὗται αἱ σχέσεις, πᾶσαι αὗται αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις καὶ τὰ μετὰ τούτων συνδεόμενα δικαιώματα καὶ καθήκοντα κανονίζονται δι' ἰδιαιτέρων μεταξὺ τῆς κυριάρχου μονῆς καὶ τῆς κοινοβιακῆς σκήτης συνθηκῶν, αἵτινες ἀνανεοῦνται κατὰ τὰς περιστάσεις, συναινέσει ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων, ἐπικυροῦνται δέ, πρὸς μείζονα ἐπισημότητα καὶ ἀσφάλειαν, ὑπὸ τοῦ *Κοινοῦ* τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ πατριαρχικοῦ Σιγιλλίου. Ἐν ταῖς κοινοβιακαῖς σκήταις, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἀρχετύποις καὶ ἐν ταῖς κοινοβιακαῖς μοναῖς ἐπικρατεῖ αὐστηρὸς ἀσκητικὸς βίος καὶ ἡ αὐστηρὰ ἀποχὴ ἀπὸ κρεατείων βρωμάτων.

γ') *Κελλία*. *Κελλία* εἶναι καλύβαι μὴ ἀποτελοῦσαι συνοικισμούς, ἀλλὰ μικρὰ μοναστήρια ἰδιωτικὰ αὐτόνομα, κείμενα ἐν τῇ περιοχῇ μονῆς τινος ἢ μακρὰν τῆς περιοχῆς ταύτης, ἀλλ' ἐπὶ ἐδάφους μὴ ἀνήκοντος εἰς ἑτέραν μονὴν (ἐν Καρυαῖς λ.χ., ἴδ. κατωτέρω) καὶ θεωρούμενα τρόπον τινὰ φέουδα μὲν ἢ τιμάρια τῆς Μονῆς ἐκείνης, ἰδιοκτησία δὲ προσωπικὴ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν μοναχοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν τὰ Κελλία ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῶν βίῳ ἀπολαύουσι πολλῷ μείζονος ἐλευθερίας ἢ αἱ Καλύβαι τῶν ἀρχετύπων σκητῶν. Ἐν Κελλίοις οἱ πατέρες βιοῦσι καθ' ὃν βούλονται τρόπον, ὥσπερ ἐν ἰδίῳ οἴκῳ, συνήθως δὲ ὁ βίος οὗτος εἶναι πολλὰ ἧττον ἀσκητικὸς καὶ αὐστηρὸς ἢ τῶν ἐν ἰδιορρύθμοις Σκήταις καλυβῶν, καὶ ἡ ἐπίβλεψις τῆς κυριάρχου Μονῆς εἶναι πολλῷ ἧσσον αὐστηρὰ ἐπὶ τὰ Κελλία ἢ ἐπὶ τὰς καλύβας τῶν Σκητῶν, ἐνίοτε δὲ ταῦτα οὐδ' ὑπόκεινται εἰς ἐπίβλεψιν. Τὰ Κελλία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι εὐρέα οἰκήματα ἔχοντα ἔνδον ἢ ἐν τῇ περιοχῇ ἱερὸν ναόν, ἔχοντα δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου αὐτῶν καὶ κῆπον καὶ ἄμπελον καὶ ἀγρὸν καλλιεργούμενον ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς κελλίοις οἰκούντων πατέρων, οἵτινες εἴτε καλλιεργοῦντες τὴν γῆν, εἴτε ἄλλας βιοτεχνικὰς ἐπιτηδεύοντες ἐργασίας, εἰσὶν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται, συνδέοντες ἁρμονικῶς τὴν ἐξωτερικὴν ταύτην ἐργασίαν πρὸς

τὴν ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τῶν δεήσεων καὶ ἱεροτελεστιῶν. Ἡ σχέσις τοῦ Κελλίου ὡς κτήσεως τιμαριωτικῆς πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονὴν εἶναι κεκανονισμένη ὡς ἑξῆς. Ὁ μοναχὸς ὁ ἀγοράζων παρὰ τῆς Μονῆς τὸ κελλίον (ἂν τοῦτο εὑρίσκηται ὑπὸ τὴν ἄμεσον κτῆσιν τῆς Μονῆς, ὡς συμβαίνει οὐχὶ σπανίως), εἴτε παρ' ἄλλου μοναχοῦ, εἰς οὗ τὴν ἰδιοκτησίαν περιῆλθε τὸ κελλίον, εἶναι πάντοτε ὑποτελὴς πρὸς τὴν Μονὴν πληρώνων ὡρισμένον ἐνιαύσιον φόρον ὑποτελείας. Πρὸς τούτοις, ἐὰν ἡ πώλησις δὲν γίνεται ὑπὸ τῆς Μονῆς, ἀλλ' ὑπ' ἄλλου ἰδιοκτήτου ὑποτελοῦς, ἡ Μονὴ δικαιοῦται νὰ λαμβάνῃ 15 % ἐπὶ τῆς τιμῆς τῆς ἀγορᾶς. Ἄλλη πρόσοδος τῆς Μονῆς ἀπὸ τοῦ κελλίου εἶναι ἡ ἑξῆς. Τὸ κελλίον, ὡς ἡ καλύβη τῶν ἰδιορρύθμων σκητῶν, ἔχει μὲν ἕνα ἰδιοκτήτην ἀνεγνωρισμένον, ἀλλὰ νόμιμοι οἰκήτορες ἢ ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι ἀνεγνωρισμένοι ὑπὸ τῆς Μονῆς εἰσὶ τρεῖς, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν μοναστικὴν ἀδελφότητα τοῦ κελλίου. Τούτων οἱ δύο ἀναγνωρίζουσι μὲν τὸν ἐπίσημον ἰδιοκτήτην ὡς *γέροντα*, ἤτοι προϊστάμενον καὶ ὡς οἰκοδεσπότην, ἀλλὰ ἀπολαύουσι τοῦ δικαιώματος τῆς κληρονομίας κατὰ τάξιν ἀρχαιότητος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ *γέροντος* καὶ οἰκοδεσπότου. Ὅταν λοιπὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνεγνωρισμένου τούτου ἰδικκτήτου ὁ δεύτερος μετ' αὐτὸν κατὰ τάξιν ἀρχαιότητος λάβῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ, καὶ ὁ τρίτος τὴν τοῦ δευτέρου, εἰσάγηται δὲ καὶ νέος ἀδελφὸς ἵνα καταλάβῃ τὴν χηρεύουσαν τρίτην θέσιν, ὁ τρίτος οὗτος πληρώνει εἰς τὴν κυρίαρχον Μονὴν τὸ τρίτον τοῦ ὅλου τιμήματος τοῦ κελλίου, τὸ καλούμενον *τρίμερον*. Γίνεται δὲ ἡ πώλησις κελλίου τινὸς διὰ δημοσίου κήρυκος ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας κηρύσσοντος ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Ὄρους τὴν σκοπουμένην ἐκ μέρους τοῦ ἰδιοκτήτου πώλησιν, ἐν γνώσει πάντοτε καὶ συναινέσει τῆς κυριάρχου Μονῆς. Σπανίως ἐπιτρέπεται ἵνα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἀδελφῶν κελλίου τινὸς ὑπερβῇ τοὺς 3 καὶ ἀνέλθῃ εἰς 4. Οὐχ' ἧττον, ἐκτὸς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἀδελφῶν, ὑπὸ ἰδιότητα βοηθῶν καὶ ὑπηρετῶν εἰσέρχονται εἰς πολλὰ τῶν κελλίων πλείονες τὸν ἀριθμὸν μοναχοί, ἐν δὲ τοῖς ρωσσικοῖς κελλίοις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνοικούντων μοναχῶν ἀνέρχεται εἰς πολλὰς δεκάδας. Ἵνα κελλίον τι πωληθῇ, ἤτοι μεταβῇ ἀπὸ ἰδιοκτήτου εἰς ἰδιοκτήτην ἕτερον [1], δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ θέλησις τοῦ

[1] Ἐννοεῖται ὅτι διὰ τοῦ τιμήματος τῆς πωλήσεως δὲν ἀποζημιοῦται μόνον ὁ ἐπίσημος ἰδιοκτήτης τοῦ κελλίου, ὁ προϊστάμενος ἢ γ έ ρ ο ν τ α ς, ἀλλὰ

ἰδιοκτήτου, ἀλλὰ καὶ ἡ συγκατάθεσις τῆς κυριάρχου μονῆς· δύναται δὲ αὕτη καὶ νὰ ἀγοράσῃ, νὰ παραστῇ δηλονότι ὡς ἀγοραστής, διδοῦσα τὸν ἀνώτατον ὅρον τῶν προσφερομένων ὑπὸ τῶν ἀγοραστῶν τιμημάτων καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δικαιωματικῶς προτιμωμένη. Δύναται δέ, ὅταν ἔχῃ εὔλογον αἰτίαν, καὶ αὐθορμήτως καὶ καταναγκαστικῶς ν' ἀγοράσῃ τὸ κελλίον· γινομένη δὲ οὕτω ἄμεσος ἰδιοκτῆτις αὐτὴ ἀπ' εὐθείας καρποῦται τὰς προσόδους τοῦ κελλίου διὰ μοναχῶν, οὓς ἐγκαθίστησιν ἐν αὐτῷ. Τὰ κελλία ἀποτελοῦσι σήμερον ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τὸ σπουδαιότατον σημεῖον ἐπαφῆς καὶ συγκρούσεως Ρώσσων καὶ Ἑλλήνων πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ κυριώτατον στοιχεῖον τῆς ἐπεκτάσεως τῶν Ρώσσων ἐν τῷ Ὄρει. Διότι ἀγοράζοντες τὰ ἑλληνικὰ κελλία Ρῶσσοι μοναχοὶ εἰς ὑπερόγκους τιμὰς[1], καθιστῶσιν αὐτὰ ἀληθῆ μοναστήρια διὰ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν· δεχόμενοι δ' ἐν αὐτοῖς πολλοὺς μοναχοὺς ὑπὸ διάφορα προσχήματα καὶ καθιστῶντες τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνοικούντων δεκαπλάσιον καὶ ὑπερδεκαπλάσιον τοῦ ἀνεγνωρισμένου ἀριθμοῦ τῶν *τριῶν ἀδελφῶν*, ἐνεργοῦσιν ἔπειτα διὰ πολλῶν μέσων ἰσχυρῶν ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως πάντων τῶν παρεισαχθέντων ὡς *ἀδελφῶν* νομίμων, τούτου δὲ ἐπιτυγχανομένου τὸ Κελλίον καθίσταται πράγματι καὶ δικαιώματι σκήτη κοινοβιακὴ ἀπειλοῦσα τὴν ὕπαρξιν τῆς κυριάρχου Μονῆς καὶ ἐπὶ τὴν κατάκτησιν ταύτης ἀποβλέπουσα. Διὰ τοὺς λόγους τούτους τὰ κελλία μεγάλην ἔχουσι σπουδαιότητα ἐν τῷ ζητήματι τοῦ ἐκρωσσισμοῦ τοῦ Ὄρους καὶ ὁ ἀγὼν ὁ μέγας ὁ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ρώσσων μοναχῶν περιστρέφεται κυρίως περὶ τὴν διατήρησιν ἢ ἀπώλειαν τῶν κελλίων.

δ'.) *Καλύβαι ἀσκητικαί.* Εἰς τὴν τάξιν τῶν καλυβῶν, τῶν σκητῶν καὶ τοῦ κελλίου ἀνήκουσι καὶ αἱ ἀσκητικαὶ ἢ ἐρημιτικαί. Ἀλλ' αἱ καλύβαι αὗται διαφέρουσι τῶν καλυβῶν τῶν σκητικῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἀποτελοῦσι Σκήτην, ἤτοι συνοικισμὸν ἔχοντα κέντρον ἐκκλησιαστικὸν (διὰ τοῦ Κυριακοῦ) καὶ διοικητικὸν (διὰ τοῦ Δικαίου)· εἰσὶ μέχρι τινὸς αὐτόνομοι ὡς ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονὴν διὰ

καὶ οἱ ἕτεροι δύο νομίμως ἀνεγνωρισμένοι ἀδελφοὶ καὶ οἰκήτορες τοῦ κελλίου λαμβάνουσι τὸ ἀνῆκον αὐτοῖς μέρος.

[1] Κελλία, τὰ ὁποῖα πρὸ 40—50 ἐτῶν ἐπωλοῦντο ἀντὶ ἑκατοντάδων γροσίων, σήμερον, ἕνεκα τῶν Ρώσσων, τιμῶνται χιλιάδων λιρῶν ὀθωμανικῶν.

δεσμῶν ὑποτελείας συνδεδεμέναι, καθὼς καὶ τὰ κελλία, ἀλλ' εἶναι πτωχότεραι τῶν κελλίων καὶ κατέχουσιν ἔκτασιν γῆς πολλῷ ἥσσοναι τούτων (ἔκτασιν 40 π. μήκους καὶ 40 π. πλάτους), καὶ οἰκοῦνται οὐχὶ ὑπὸ τριῶν ἀνεγνωρισμένων ἀδελφῶν, ὥσπερ τὰ κελλία, ἀλλ' ὑφ' ἑνὸς μόνον δυναμένου νὰ ἔχῃ καὶ ἕνα ὑποτακτικόν. Ἡ τοιαύτη *καλύβη* μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καλυβίτου μοναχοῦ, ἂν μὴ ἔχῃ οὗτος ὑποτακτικὸν ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τῆς κυριάρχου Μονῆς, περιέρχεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον κτῆσιν τῆς Μονῆς. Καλύβαι τοιαῦται ᾠκοῦντο πρότερον ἐν τῷ Ὄρει πρὸ πάντων ὑπὸ Ρώσσων μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ Ρῶσσοι αὐτοὶ νῦν δὲν ἀποδίδουσι σπουδαιότητα εἰς τὴν κτῆσιν καλυβῶν ἐρημιτικῶν, διότι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν, ὡς ἔγγειοι κτήσεις, διὰ τὸ ἄγαν σμικρὸν καὶ εὐτελὲς αὐτῶν· αἱ δὲ ἑλληνικαὶ Μοναί, αἱ κυρίαρχοι τοιούτων καλυβῶν πολλὰς αὐτῶν ὑπήγαγον ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἰδιοκτησίαν τῶν Μονῶν ἀποζημιοῦντες τοὺς κατόχους.

ε.) *Καθίσματα* λέγονται κατοικίαι μετὰ περιοχῆς τινος μικρᾶς ἢ μεγάλης οὖσαι ἰδιοκτησίαι τῶν Ι. Μονῶν, διδόμεναι δὲ δωρεὰν ἢ ἐνοικιαζόμεναι εἰς ἁγίους πατέρας, οἵτινες, μὴ ὄντες κυρίως Ἁγιορεῖται, μεταβαίνουσι (πρὸ πάντων οἱ ἀρχιερεῖς οἱ παρῃτημένοι τὸν θρόνον αὐτῶν ἢ μὴ ἔχοντες θρόνον) εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἵνα ἐφησυχάσωσιν ἐνταῦθα.

Τοσαῦτα εἰπόντες ἰδιαιτέρως περὶ τῶν Ι. Μονῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν ἃς μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὰ τῆς ὅλης Ἁγιορειτικῆς συμπολιτείας ἢ ὁμοσπονδίας.

Δ'.

Ἱερὰ Κοινότης. Ἱερὰ Σύναξις. Αἱ εἴκοσι κυρίαρχοι Μοναὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐν ὁμοσπονδιακῇ τινος πρὸς ἀλλήλας ἑνώσεως συνδεόμεναι ἀποτελοῦσιν εἶδός τι συμπολιτείας ἢ Ἀμφικτυονίας Ἱερᾶς, ἥτις καλεῖται *Ἱερὰ Κοινότης* τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀντιπρόσωποι τῶν 20 Ἱ. Μονῶν συνερχόμενοι τακτικῶς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει τῶν Καρυῶν, τῇ κειμένῃ ἐν θέσει κεντρικῇ τοῦ Ἄθω, συγκροτοῦσι συνέδριον διαρκὲς καλούμενον «Ἱερὰν Σύναξιν», ἔχοντες πάντες κατ' οὐσίαν ἴσα δικαιώματα καὶ ψήφους ἐν τοῖς συμβουλίοις καὶ τοῖς ψηφίσμασι τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου. Τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα ἀσκοῦσι Μοναί τινες, εἰσὶν ὅλως τυπικά, οὐδεμίαν κατ' οὐσίαν ἀσκοῦντα ροπὴν ἐπὶ τὰ βουλεύ-

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Μ. ΦΑΛΤΑΙΤΣ

ματα καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου. Αἱ κατὰ τύπον προνομιοῦχοι Μοναὶ ἀποτελοῦσι πεντάδα συγκειμένην κατὰ τάξιν ὑπεροχῆς ἢ πρεσβείων, ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῶν νῦν 20 Μονῶν, τῆς Μεγίστης Λαύρας, τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, τῆς τῶν Ἰβήρων καλουμένης, τῆς τοῦ Χιλιανταρίου καὶ τῆς τοῦ Διονυσίου. Ἀσκεῖ δὲ ἡ πεντὰς αὕτη τὰ τυπικὰ αὐτῆς προνόμια ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνάξει, ἰδίως κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐπιστασίας.

Τὴν ἀνωτάτην ἐν τῷ Ὄρει διοικητικήν, νομοθετικήν, ἐν μέρει δὲ καὶ δικαστικὴν ἀρχὴν ἀσκεῖ ἡ Ἱερὰ Σύναξις, τρὶς μὲν τῆς ἑβδομάδος συνερχομένη *σύγκλητος*, οὕτως εἰπεῖν, ἤτοι ἐν ὁλομελείᾳ πάντων τῶν ἀντιπροσώπων τῶν 20 Μονῶν, καὶ βουλευομένη καὶ ἀποφασίζουσα περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὡς καὶ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν διαφόρων μονῶν, τὰς δὲ λοιπὰς ἐργασίμους ἡμέρας ἀναθέτουσα τὴν τῶν καθημερινῶν ἤτοι τῶν τρεχουσῶν καλουμένων ὑποθέσεων τὴν διαχείρισιν εἰς τετραμελῆ ἐπιτροπείαν, καλουμένην *Ἐπιστασίαν*, ἀποτελουμένην ἐκ τεσσάρων ἐπιστατῶν, πεμπομένων κατὰ σειρὰν δι' ἕκαστον ἔτος ὑπὸ τεσσάρων Ἱερῶν Μονῶν, ὥστε ἐν περιόδῳ πέντε ἐτῶν ἅπασαι αἱ 20 Ἱ. Μοναὶ μετέχουσι τῆς Ἐπιστασίας. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν πενταετῆ περίοδον ἐνιαύσιος ἐν τῇ Ἐπιστασίᾳ ἀντιπροσώπευσις τοῦ τεταρτημορίου τῆς ὅλης εἰκοσάδος τῶν Μονῶν ἐνεργεῖται κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε καθ' ἕκαστον ἔτος εἷς τῶν Ἐπιστατῶν ν' ἀνήκῃ εἰς μίαν τῶν τῆς μνημονευθείσης προνομιούχου πεντάδος μονῶν. Ὁ ἐπιστάτης δ' οὗτος ὁ πεμπόμενος ὑπὸ μιᾶς τῶν πέντε μονῶν καλεῖται Πρωτεπιστάτης καὶ εἶναι τρόπον τινὰ ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

Ὁ *Πρωτεπιστάτης* συγκαλεῖ τυπικῶς τὸ ἱερὸν συνέδριον, οὗτος δ' εἰσηγεῖται εἰς αὐτὸ καὶ τὰ ἀντικείμενα τῆς διασκέψεως, ἔχων ἰδίαν θέσιν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ συνεδρίου καὶ θρόνον ἴδιον διακρινόμενον ἀπὸ τῶν καθισμάτων τῶν ἄλλων ἀντιπροσώπων, μεθ' ὧν ἀναμὶξ κάθηνται καὶ οἱ τρεῖς ἄλλοι ἐπιστάται, φέρων δὲ καὶ βακτηρίαν, *μπαστοῦνι* συνήθως καλούμενον, ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς λαβῆς τοῦ ὁποίου εἰσὶ γεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν 20 Ἱ. Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀλλ' ἡ πραγματικὴ ἐξουσία τοῦ Πρωτεπιστάτου συνίσταται ἁπλῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου λαμβανομένων ἀποφάσεων καὶ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων τριῶν ἐπιστατῶν. Οὐδὲν ἔγγραφον ἐπίσημον δύναται νὰ ὑπογράψῃ ὁ

πρωτεπιστάτης ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λοιπῶν ἐπιστατῶν, καὶ ἡ σφραγὶς δὲ τῆς Κοινότητος δὲν κρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὖσα διῃρημένη εἰς τέσσαρα τμήματα ἀνήκοντα εἰς τοὺς τέσσαρας ὁμοῦ ἐπιστάτας. Τῶν ἐπιστατῶν ἡ ἐξουσία ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους, διότι τότε πέμπονται οὗτοι ὑπὸ τῶν οἰκείων Μονῶν, ἐνῷ ἡ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν 20 Μονῶν, οἵτινες πάντες εἰσὶ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου, ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1 Ἰουνίου ἑκάστου ἔτους. Συμβαίνει δὲ ἵνα Μοναί τινες ἐκ τῶν πεμπουσῶν ἐπιστάτας, εἰς τὸν ἐπιστάτην αὐτὸν ἀναθέτωσι καὶ τὴν ἀντιπροσωπείαν ἐν τῷ Ἱερῷ Συνεδρίῳ, ἐνίοτε δὲ Μονὴ οἱαδήποτε μὴ πέμπουσα ἴδιον ἀντιπρόσωπον ἀνατίθησιν εἰς ἀντιπρόσωπον ἑτέρας Μονῆς τὴν ἀντιπροσωπείαν αὐτῆς. Ὁ τοιοῦτος ἀντιπρόσωπος διπλῆν ἔχει ψῆφον ἐν τῷ Ἱερῷ Συνεδρίῳ. Ὡς ὁ πρωτεπιστάτης, οὕτω καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου πρέπει ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν προνομιοῦχον Πεντάδα τῶν Μονῶν. Ἀλλὰ τὴν τιμητικὴν θέσιν δὲν διαδέχονται αἱ πέντε Μοναὶ παρ' ἀλλήλων κατ' ἔτος, ὅπως τὴν τοῦ Πρωτεπιστάτου, ἀλλ' ἡ θέσις τοῦ Προέδρου τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου ἀνήκει διαρκῶς τῷ ἀντιπροσώπῳ τῆς Μεγίστης Λαύρας, τούτου δὲ ἀπόντος τῷ τοῦ Βατοπεδίου, ἐν ἀπουσίᾳ δ' ἀμφοτέρων τῷ τῶν Ἰβήρων, τῷ τοῦ Χιλιανδαρίου δὲ ἢ τῷ τοῦ Διονυσίου ἐν ἀπουσίᾳ πάντων τῶν προηγουμένων· ἀπόντων δὲ πάντων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Πεντάδος, δύνανται νὰ λάβωσι τὴν Προεδρείαν καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν μὴ προνομιούχων Μονῶν κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβείων, εἰς ἣν ἔκπαλαι ἑκάστη τούτων εἶναι τεταγμένη ἐν τῇ Ἱ. Κοινότητι καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Συνεδρίῳ. Ἐκτὸς τῶν τυπικῶν τούτων προνομίων Μονῶν τινων καὶ τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ Συνεδρίῳ ἀντιπροσώπων αὐτῶν, τὰ δικαιώματα πασῶν τῶν 20 κυριάρχων Μονῶν εἰσὶ τὰ αὐτά, λαμβάνονται δὲ αἱ ἀποφάσεις πάντοτε διὰ πλειονοψηφίας ἀπολύτου, ἡ δὲ μειονοψηφία τότε μόνον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καταχωρίζῃ τὴν γνώμην αὐτῆς ἐν τοῖς Πρακτικοῖς, ὁπόταν ἡ γνώμη αὕτη ὑποστηρίζηται τοὐλάχιστον ὑπὸ τριῶν ψήφων. Ὁ πρόεδρος δὲν ἔχει διπλῆν ψῆφον ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, οὐδὲ διευθύνονται ὑπ' αὐτοῦ αἱ συζητήσεις, ὥσπερ συνήθως ἐν τοῖς συμβουλίοις γίνεται, ἀλλ' ἕκαστος τῶν ἀντιπροσώπων λέγει τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ συζητεῖ τὴν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἀνήκουσαν τῇ Μονῇ, ἣν ἀντιπροσωπεύει, ἐν τῷ Ἱερῷ Συνεδρίῳ, θέσιν. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι ὁ τῆς Λαύρας ἀντιπρόσωπος, ὡς ἔχων τὴν πρώτην θέσιν, λαμβάνει τὸν λόγον πρῶτος αὐτὸς μετὰ τὴν

ὑπὸ τοῦ Πρωτεπιστάτου γινομένην εἰσήγησιν· τοῦτο δ' ἀποτελεῖ τὴν μόνην αὐτοῦ ἰδιότητα καὶ τὸ μόνον αὐτοῦ προνόμιον ὡς Προέδρου.

Τῶν συμβουλίων τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου μετέχουσι δύο γραμματεῖς (α'. καὶ β'.) ἔμμισθοι, μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀντιπροσώπων μηδεμίαν ἔχοντες ψῆφον μηδὲ συμβουλευτικήν, ἀλλ' ἁπλῶς διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἱ. Συνεδρίου, διατελοῦντες δὲ καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐπιστασίας ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς γραφικῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐπιστατῶν. Μισθὸν τὰ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου δὲν λαμβάνουσιν οὔτε οἱ ἐπιστάται οὔτε οἱ ἀντιπρόσωποι, πλὴν τῆς τιμητικῆς δωρεᾶς τῆς μιᾶς (1) ὀθωμανικῆς λίρας, ἣν ὁ Πρωτεπιστάτης ἀπονέμει ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς ληγούσης περιόδου τῆς ἀντιπροσωπείας (31 Μαΐου ἑκάστου ἔτους), ἑκάστῳ τῶν ἀποχωρούντων τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου ἀδελφῶν, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ παρατίθεται ὑπ' αὐτοῦ καὶ τράπεζα ἀδελφικοῦ συμποσίου. Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι αἱ δαπάναι τῆς ἐν Καρυαῖς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνάξει διαμονῆς τῶν ἀντιπροσώπων καταβάλλονται ὑπὸ τῶν οἰκείων Μονῶν.

Ε'. ΑΙ ΚΑΡΥΑΙ ΩΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΣ

Αἱ Καρυαὶ εἶναι ἱερατικὴ καὶ *μοναχική*, ὑπὸ μοναχῶν δηλονότι οἰκουμένη πόλις, κειμένη, καθὰ εἴρηται, ἐν τῷ κέντρῳ περίπου τοῦ Ὄρους [1]. Ἐν ταύτῃ δὲ ἑδρεύει διαρκῶς ἡ Ἱερὰ Σύναξις. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 20 κυριάρχων Μονῶν, οἱ ἀποτελοῦντες μετὰ τῆς Ἐπιστασίας τὴν Ἱερὰν Σύναξιν, ὡς καὶ οἱ ἐπιστάται αὐτοί, ἔχουσιν ἐνταῦθα ἰδιαιτέρας κατοικίας, τινὰς τούτων (ὡς ἡ τοῦ Βατοπεδίου, ἡ τῶν Ἰβήρων), μεγαλοπρεπεστάτας, καλουμένας *κονάκια*. ἀποτελοῦντα καὶ ταῦτα ἱερὰ μονύδρια μετὰ ἱερῶν ναῶν ἐντὸς αὐτῶν ἱδρυμένων. Ἐννοεῖται, ὅτι τὰ κονάκια ταῦτα, ἐν οἷς ἐνδιαιτῶνται οἱ ἀντιπρόσωποι καὶ οἱ ἐπιστάται, εἰσὶν ἰδιοκτησίαι τῶν Ἱερῶν Μονῶν, αἵτινες πέμπουσιν αὐτούς. Ἐκτὸς τῶν κονακίων τούτων ὑπάρχουσιν ἔν τε τῇ πόλει τῶν Καρυῶν καὶ ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς πλῆθος οἰκιῶν, αἵτινες εἶναι *κελλία* ἐξαρτώμενα ἀπὸ διαφόρων Μονῶν κυριάρχων, καὶ οἰκοῦν-

---

1 Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἕτερον ὄνομα τῶν Καρυῶν τὸ ἐπίσημον «ἡ Μεγάλη Μέση».

ται ὑπὸ μοναχῶν ἰδιοκτητῶν συνῳδὰ τοῖς διέπουσι τὰ κελλία θεσμοῖς. Οἱ μοναχοὶ οὗτοι, ὡς καὶ οἱ τῶν πανταχοῦ τοῦ Ὄρους κελλίων, ἀσχολοῦνται μὲν εἰς γεωργικὰς ἐργασίας, ἀλλ' ἀσχολοῦνται καὶ εἰς ἐργασίας βιοτεχνικάς, κατασκευάζοντες κομβολόγια καὶ ἄλλα ἐν χρήσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου πράγματα, διατηροῦντες δὲ καὶ πωλητήρια ἐδωδίμων καὶ ἄλλων ἐπιτηδείων εἰς τὸν καθημερινὸν βίον [1]. Τὰ κελλία τὰ ἐξαρτώμενα ἐκ τῶν διαφόρων Ἱερῶν Μονῶν, τὰ ἐν Καρυαῖς καὶ περὶ αὐτάς, ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἀποτελοῦσιν ἅπαντα ὁμοῦ ἰδίαν *Κοινότητα* ἢ *Σκήτην* μετὰ διοικήσεως *Ἡγουμένου* τινὸς ἢ Δικαίου. Ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις (1000—1400 μ. χ.) αἱ Καρυαὶ ἀπετέλουν ἀληθῶς ἰδίαν *κοινότητα* ἱερὰν ἐξαρτωμένην ἀπὸ τοῦ *Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους*, ὅστις ἦτο καθολικὸς Ἡγούμενος ἁπάντων τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μοναχῶν, ὑπερτάτην τινὰ ἀσκῶν ἐπίβλεψιν ἐπὶ πάσας τὰς Ἱερὰς Μονάς, ἔχων περὶ ἑαυτὸν καὶ ἔκτακτον συμβούλιον *Γερόντων* (*γεροντία* ἢ γερουσία) συνερχομένων ὡς ἀντιπροσώπων ἐκ πασῶν τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ πρὸς διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν καὶ σπουδαίων τοῦ ὅλου Ἁγίου Ὄρους ὑποθέσεων. Ὁ Ἡγού-

---

1. Ἡ διατήρησις τοιούτων ἐδωδιμοπωλείων καὶ ἄλλων πωλητηρίων καταστημάτων ἀνῆκε μέχρι πρὸ τριετίας εἰς λαϊκοὺς ἐγκαθιδρυμένους ἐφημέρως ἐν Καρυαῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τοιούτων μικρεμπόρων αὐξανόμενος ὁσημέραι τὸ μὲν ἀντέβαινεν εἰς τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα καὶ ὄψιν τῆς ἱερᾶς πόλεως, τὸ δὲ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐντόπιον Τουρκικὴν ἀρχὴν νὰ εἰσάγῃ τὸ σύστημα τοῦ τῶν ἐπιτηδευμάτων φόρου, ἡ Ἱερὰ Σύναξις ἀπηγόρευσε τοῖς λαϊκοῖς τὴν διατήρησιν τοιούτων καταστημάτων καὶ ἔκλεισε πάντα ταῦτα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὕπαρξις ἐδωδιμοπωλείων ἐνταῦθα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ὅλου Ὄρους εἶναι ἀπαραίτητος, ἐπετράπη ἡ διατήρησις ἑνὸς μόνου τοιούτου καταστήματος ὑπὸ μοναχοῦ ὡς καὶ ἡ διατήρησις ἑνὸς ἑστιατηρίου. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον τοῦτο κατακρίνεται ὑπὸ πολλῶν ὡς ἀπᾷδον πρὸς τὸ σεμνὸν τοῦ ἱερατικοῦ σχήματος, κρίνεται δὲ ὀρθότερον νὰ διατηρῶνται ἐν ᾗ δύο καταστήματα μόνον ὑπὸ λαϊκῶν. Ἐκτὸς τῶν ἐδωδιμοπωλείων ὑπάρχουσιν ἐν Καρυαῖς ἕτερα δύο καταστήματα, ἐν οἷς πωλοῦνται ἱερὰ ἀντικείμενα (εἰκόνες, σταυροί, κομβολόγια). Ἐπιτρέπεται δὲ πρὸς τούτοις ἵνα ἀπὸ τῆς 15 Αὐγούστου μέχρι 1 Σεπτεμβρίου ἑκάστου ἔτους ἐν Καρυαῖς τελῆται μεγάλη ἀγορὰ βιοτεχνικῶν προϊόντων ὑπὸ ἐμπόρων μεταβαινόντων ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Τοιαύτη ἔκθεσις πωλουμένων πραγμάτων ἐπιτρέπεται καὶ ἐν ταῖς πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν Ἱερῶν Μονῶν πλατείαις εἰς μεταβατικοὺς ἐμπόρους διατρέχοντας τὸ Ὄρος καθ' ὡρισμένας περιόδους.

μενος δ' οὗτος, ὁ *Πρῶτος τοῦ Ἁγίου Ὄρους*, μετὰ τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μεγίστης Λαύρας (κοινοβιακῶς τότε διωργανωμένης), ὡς δευτέρου μετ' αὐτὸν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, ἐχειροτονεῖτο ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀλλ' ἀφότου ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις τὸ μοναρχικὸν τοῦτο πολίτευμα τοῦ ὅλου Ἁγίου Ὄρους ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ νῦν ἔτι ἰσχύοντος ὁμοσπονδιακοῦ, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ *Πρώτου* τοῦ *Ὄρους* ἀντικατέστησεν ἡ Ἱερὰ Σύναξις· Κοινότης Καρυῶν ἰδιαιτέρα ὑφ' οἱονδήποτε τύπον δὲν ὑφίσταται, ἀποτελεῖται δὲ ἡ πόλις ἐξ ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων, ἢ μᾶλλον εἰς διαφόρους κυριάρχους Μονὰς ὑπαγομένων ἰδιοκτησιῶν, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἐντὸς τῆς πόλεως ἱερῶν ἱδρυμάτων ἀμέσως ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἐξαρτωμένων καὶ ἀποτελούντων ἰδιοκτησίας τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Τοιαῦτα εἶναι ὁ ἱερὸς καθολικὸς ναὸς τῶν Καρυῶν, ἐν ᾧ ἐκκλησιάζεται ἡ Ἱερὰ Σύναξις, διατηροῦσα ἔτι τὸ ὄνομα τὸ ἀρχαῖον «*Πρωτάτον*» (ἀπὸ τοῦ Πρώτου τοῦ Ὄρους), ἔτι δὲ τὸ περὶ τὸ Πρωτάτον κατάστημα, ἐν ᾧ συνέρχεται τὸ Ἱερὸν Συνέδριον καὶ ἡ Ἐπιστασία καὶ τινα παρακείμενα καταστήματα εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος χρησιμεύοντα. Ἐξαιρουμένων τῶν καταστημάτων, ἡ Ἱερὰ Σύναξις οὐδεμίαν ἀσκεῖ ἄμεσον ἀρχὴν, ἐποπτείαν καὶ δικαιοδοσίαν ἐπὶ τοὺς οἴκους καὶ τὰ κελλία τῶν Καρυῶν καὶ τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπὶ τὰς κυριάρχους Μονὰς δικαιοδοσία τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως δὲν εἶναι μεγάλη καὶ ἀξιόλογος.

ΣΤ'. ΤΑ ΝΟΜΙΜΑ ΤΑ ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΕΝ ΤΑΙΣ ΣΧΕΣΕΣΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΑΞΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΣ ΜΟΝΑΣ

Ἡ ὑπερτάτη ἀρχή, ἣν ἀσκεῖ ἡ Ἱερὰ Κοινότης διὰ τοῦ Ἱεροῦ Συνεδρίου καὶ τῆς Ἐπιστασίας ἐπὶ τὰς εἴκοσι κυριάρχους Μονάς, ἔχει χαρακτῆρα κατὰ βάθος μᾶλλον ἠθικὸν ἢ ἀληθῶς κυβερνητικόν. Οὐδεμία διοικητικὴ ἢ δικαστικὴ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως εἶναι καταναγκαστικῶς ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν κυρίαρχον Μονήν. Αὕτη δύναται ἐλευθέρως ν' ἀποδέχηται ἢ νὰ ἀπορρίπτῃ οἱανδήποτε ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως εἴτε γενικὸν χαρακτῆρα διὰ τὸ ὅλον Ἅγιον Ὄρος ἔχουσαν, εἴτε εἰδικῶς εἰς μίαν τινὰ Μονὴν ἀποβλέπουσαν. Καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν δὲ διοίκησιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν δὲν δύναται νὰ ἐπεμβαίνῃ ἡ Ἱερὰ Σύναξις ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως αὐτῆς τῆς Μονῆς. Καὶ δύναται μὲν νὰ ἐκδίδῃ ἀπόφασιν καθ' οἱασδήποτε Μονῆς, ἀλλὰ

κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης δύναται ἡ Μονὴ ἡ καταδικαζομένη νὰ ποιῆται ἔκκλησιν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια τῆς Θεσσαλονίκης (ἂν, ἐννοῆται, ἡ ὑπόθεσις ἀνήκῃ εἰς τ' ἀστικὸν ἢ εἰς τὸ πολιτικὸν ποινικὸν δίκαιον) [1]. Αἱ δὲ δίκαι αἱ μεταξὺ κελλίων ἢ σκητῶν τῆς αὐτῆς κυριάρχου Μονῆς ὑπάγονται εἰς τὴν Μονὴν αὐτὴν τὴν κυρίαρχον, αἱ δὲ μεταξὺ κελλίου ἢ σκητῶν ὑποκειμένων εἰς διαφόρους Μονάς, δικάζονται μόνον κατ' ἔφεσιν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνάξεως (ἀφοῦ πρῶτον δικασθῶσιν ὑπὸ τῆς κυριάρχου Μονῆς τοῦ ἐναγομένου κελλίου ἢ σκήτης). Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν τοιούτων ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως οἱ δικαζόμενοι δύνανται νὰ ποιῶνται ἔκκλησιν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια.

Ζ'. ΤΑ ΝΟΜΙΜΑ ΤΑ ΙΣΧΥΟΝΤΑ ΕΝ ΤΑΙΣ ΣΧΕΣΕΣΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΑΣ

Αἱ πρὸς ἀλλήλας σχέσεις τῶν ἱερῶν Μονῶν εἰσὶν ὅμοιαι ταῖς τῶν ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων ἢ ὁμοσπόνδων πρὸς ἀλλήλας πολιτειῶν. Ρυθμίζονται αἱ σχέσεις αὗται ἠθικῶς μὲν καὶ θρησκευτικῶς κατὰ τὰ παραγγέλματα τῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας, ἅτινα πρέπει νὰ ἰσχύωσιν ἐν ταῖς μεταξὺ χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ χριστιανικῶν κοινοτήτων πρὸς ἀλλήλας σχέσεσι, πολιτικῶς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ πρὸς τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα δικαιώματα ἀλλήλων. Μοναί τινες ὁμοροῦσαι ἀλλήλαις ἢ δι' ἱστορικῶν τινων σχέσεων συνδεδεμέναι ὡς ἡ τῶν Ἰβήρων καὶ ἡ τῆς Μεγίστης Λαύρας, ὧν ἡ πρώτη θεωρεῖται

---

1 Ἀπὸ τῆς πατριαρχείας τοῦ κλεινοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Γ'. ἐκανονίσθη, ἵνα αἱ ἀποφάσεις αἱ δικαστικαὶ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἔχωσιν σχὺν ἀποφάσεως πρωτοδίκου, καθ' ὧν κανονικὴ ἔφεσις νὰ γίνηται εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Δυστυχῶς αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλας διενέξεσι προτιμῶσι νὰ καταφεύγωσι συνηθέστατα εἰς τὰ τουρκικὰ δικαστήρια παρὰ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύναξιν καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Τὸ τοιοῦτον εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον λυπηρὸν ἅμα δὲ καὶ παράλογον, καθ' ὅσον καὶ αὐτὸς ὁ Ὀθωμανικὸς κῶδιξ, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται καὶ ὁ κανονισμὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, (τοῦ ὁποίου ὅμως μέχρι σήμερον δὲν γίνεται ἐφαρμογὴ καὶ ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν αὐταῖς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου), ὡς πρωτοβάθμιον δικαστήριον ἐν τῷ Ὄρει θεωρεῖ τὴν Ἱερὰν Σύναξιν, καὶ ὡς Ἐφετεῖον θεωρεῖ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ἄλλως ἔχει βεβαίως τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὰς ποινικὰς δίκας τὰς ὑπαγομένας εἰς τὸ πολιτικὸν ἢ ποινικὸν δίκαιον (ἴδε κατωτέρω).

ἀποικία τρόπον τινὰ τῆς δευτέρας, ἢ ἡ τοῦ Χιλιανδαρίου καὶ ἡ τοῦ Βατοπεδίου, διατελοῦσι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐν «πνευματικῇ συγγενείᾳ», τῇ ἀναμιμνησκούσῃ ἡμᾶς τὴν μεταξὺ Ἑλληνικῶν τινων πόλεων τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων (ἰδίως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ), «*Ὁμόνοιαι*», ἢ τὰς μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν σχέσεις. Ὡς δὲ ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἐδίδοντο «γέρα τὰ νομιζόμενα» τῇ Μητροπόλει καὶ ἄνδρες ἐκ τῆς μητροπόλεως «προκατήρχοντο τῶν ἱερῶν», οὕτω καὶ ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς ταῖς διὰ τῆς «πνευματικῆς συγγενείας» πρὸς ἀλλήλας συνδεομέναις ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῆς μιᾶς τῶν Μονῶν οἱ τῆς ἑτέρας ἱερεῖς καὶ διακονηταὶ προεξάρχουσι τῶν ἱεροπραξιῶν καὶ τῶν ὕμνων καὶ τῶν δεήσεων ἐν τῇ ἑορταζούσῃ Μονῇ. Διενέξεις καὶ ἔριδες μεταξὺ τῶν ὁμόρων ἢ καὶ ἀφισταμένων ἀπ' ἀλλήλων Μονῶν (δυστυχῶς δὲ τοιαῦται διενέξεις μεταξὺ ὁμόρων μάλιστα εἰσὶ λίαν συνήθεις) ἂν μὴ λυθῶσι δι' ἀδελφικῆς τῶν διαφερομένων συνεννοήσεως, δικάζονται ἐν Καρυαῖς πρὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως· ἀλλά, καθὰ εἴρηται ἤδη, κατὰ τῆς ἀποφάσεως, ἣν ἐκδίδει αὕτη, δύνανται οἱ δικαζόμενοι νὰ ποιῶνται ἔκκλησιν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐνίοτε δέ, ὅταν τὰ πάθη ἐξαφθῶσι σφόδρα, (ὡς δυστυχῶς τοῦτο ἐγένετο ἐσχάτως ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν Μονῶν τῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐγερθείσαις περὶ ὁρέων διενέξεσιν) οἱ διαφερόμενοι ἀναφέρονται ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια, καὶ ὑποθέσεις ἱερῶν Μοναστηρίων ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἐπασχολοῦσι τὰ δικαστήρια τὰ ὀθωμανικὰ καὶ τὰ δικηγορικὰ γραφεῖα τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁσάκις δὲ ἀναφυῇ τις ἔρις μεταξὺ μοναχῶν οἰκούντων ἐν κελλίοις ἐξαρτωμένοις ἀπὸ διαφόρων Μονῶν, ὁ ἐνάγων ἀναφέρεται τὸ πρῶτον εἰς τὰς Μοναστηριακὰς ἀρχὰς τοῦ ἐναγομένου, αὗται δὲ προβαίνουσιν εἰς τὴν εἰρηνικὴν διευθέτησιν τῆς ἔριδος. Ἀλλ' ἐὰν ἡ τοιαύτη λύσις δὲν εὐαρεστήσῃ τῷ ἑτέρῳ τῶν δικαζομένων, ἡ ὑπόθεσις ἐκκαλεῖται πρὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, ἥτις ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐκδικάσεως αὐτῆς ἀφοῦ πρῶτον πέμψῃ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἐνάγοντος μοναχοῦ εἰς τὰς Μοναστηριακὰς ἀρχὰς τοῦ ἐναγομένου, ἁπλῶς ἵνα λάβωσιν αὗται γνῶσιν τῶν γινομένων. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως δύνανται αἱ διάδικοι νὰ ποιῶνται ἔκκλησιν εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια, ἂν πρόκηται περὶ ὑποθέσεων τοῦ ἀστικοῦ ἢ τοῦ πολιτικοῦ ποινικοῦ

δικαίου, ἂν δὲ περὶ ὑποθέσεων καθαρῶς ἐκκλησιαστικῶν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν.

Η'. Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ἀφ' ἧς ἐξαρτᾶται τὸ Ἅγιον Ὄρος, εἶναι ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἤτοι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Ὅπως πάντα τὰ ἄλλα ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει τὰ ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σταυροπηγιακὰ Μοναστήρια, οὕτω καὶ αἱ Ἱεραὶ τοῦ Ὄρους Μοναὶ αἱ Βασιλικαὶ καὶ Σταυροπηγιακαί, ὑπάγονται πᾶσαι ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην κυριαρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ μνημονεύουσι τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὡς ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν (ὥσπερ αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως) ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις. Ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἰδιαιτέρου ὀργανισμοῦ τῶν ἐν τῷ Ὄρει Μονῶν καὶ τῆς μείζονος αὐτονομίας, ἧς ὑπὸ τὸ ὁμοσπονδιακὸν σύστημα τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνάξεως ἀπολαύουσιν αὗται, ἡ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀρχὴ καὶ ἐπίβλεψις ἐφ' ἑκάστην τῶν Ἱερῶν Μονῶν καθίσταται ἔμμεσος, τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος μεσαζούσης πάντοτε μεταξὺ τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Κατὰ θεωρίαν οἱ *ἡγούμενοι* τῶν Κοινοβίων, ὡς *οἱ ἡγούμενοι* πάντων καθόλου τῶν σταυροπηγιακῶν Μονῶν, πρέπει νὰ ἐξαρτῶνται ἀμέσως ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ἀλλ' ἐν τῷ Ὄρει, ἔνθα μόνον ἐν τοῖς Κοινοβίοις ἐκλέγονται ἡγούμενοι, ἡ τοιαύτη ἐξάρτησις καθίσταται ἥττον ἄμεσος. Ὁ Ἡγούμενος ὁ ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ἀναγνωριζόμενος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς, τῶν πεμπομένων ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονήν, λαμβάνων ἐπισήμως τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ, ἀνακοινοῖ ἁπλῶς τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἢ νὰ ἀναμένῃ τὴν ἐκ μέρους τούτου ἐπικύρωσιν, καὶ διαχειρίζεται ἐλευθέρως τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἱ. Μονῆς, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενικὴν ῥάβδον παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἐνώπιον τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Ἱ. Συνάξεως. Ὁσάκις δὲ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἀπεπειράθη διὰ λόγους οἱουσδήποτε νὰ καθαιρέσῃ ἡγούμενόν τινα, οὐχὶ βεβαίως ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἡγουμενικοῦ ἀξιώματος, ἔπραξε τοῦτο στηριζομένη, κατὰ τύπον τοὐλάχιστον καὶ πρόσχημα, ἐπὶ ἀποφάσεως μικρᾶς τινος ἢ μεγάλης μερίδος τῶν ἀδελφῶν

τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, καὶ τοῦτο ἄνευ ἐπιτυχίας. Ἐν δὲ ταῖς ἰδιορρύθμοις Μοναῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἔνθα, οὐχὶ Ἡγούμενοι, ἀλλ' ἡ Σύναξις τῶν προϊσταμένων πατέρων ἀποτελεῖ τὴν διοικοῦσαν ἀρχὴν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὁ τύπος τῆς ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐξαρτήσεως καθίσταται ἔτι μᾶλλον ἀσαφής. Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ τύπος τῆς ἐξαρτήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, καθόλου δὲ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δὲν εἶναι σαφῶς καθωρισμένος, κατ' οὐσίαν δὲ ἡ ἐξάρτησις προσκρούει εἰς πολλὰς ἀνωμαλίας καὶ δυσχερείας πρακτικάς. Ἐνίοτε, ὁπόταν αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως δὲν γίνωνται ἀσπασταὶ εἰς μίαν μερίδα τῶν ἀντιπροσώπων (μερίδα, ἐννοεῖται, μειονοψηφοῦσαν), οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀπόφασιν ἐὰν κρίνωσι τοῦτο ἄξιον καὶ σκόπιμον, ποιοῦνται ἔκκλησιν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Τοῦτο γίνεται ἰδίως, ὅταν πρόκηται περὶ δικαίου μεταξὺ τῶν Ἱερῶν Μονῶν, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται. Ἀλλ' ἡ ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἄσκησις τῶν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους κυριαρχικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων τῶν μὴ καλῶς καθωρισμένων καὶ ἐκτὸς τοῦ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ χώρου κειμένων καθίσταται μᾶλλον βλάβης ἢ ὠφελείας πρόξενος. Οὐχὶ σπανίως αἱ ἐπεμβάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐθεωρήθησαν αὐθαίρετοι ὑπὸ τῶν Ἁγιορειτῶν. Αὐτὴ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία πολλάκις οὐδαμῶς ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν οὐδ' ἐξήταζε κἂν τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως περὶ τῶν εἰς αὐτὴν ἀναφερομένων ὡς ὑπέρτερον δικαστήριον ὑποθέσεων. Μόνον δέ, κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένα, ἀπὸ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἰωακεὶμ Γ'. τὰ πράγματα καὶ ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐρρυθμίσθησαν ὁπωσοῦν κανονικῶς.

Καθόλου δ' ἀφότου διὰ τοῦ περιφήμου *ἐθνοσωτηρίου* Κανονισμοῦ τοῦ 1859—61 τὰ τοῦ Πατριαρχείου ὡς κέντρου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ, περιῆλθον εἰς οὐ μικρὰν παραλυσίαν, ἡ ἐκ μέρους τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀσκουμένη διοικητικὴ καὶ δικαστικὴ ἐπὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀρχὴ παρέχει εὐρὺ στάδιον οὐ μόνον εἰς αὐθαιρέτους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἰδιοτελεῖς καὶ βλαβερὰς πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ἐνεργείας τῶν περὶ τὰ Πατριαρχεῖα κληρικῶν καὶ μάλιστα τῶν κοσμικῶν μεγιστάνων, καὶ πικρὰς προκαλοῦσι μομφὰς ἐκ μέρους τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἐθνικοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰωακεὶμ Β'. ἡγουμενοι Κοινοβίου ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἐπαύθησαν αὐθαιρέτως διὰ λόγους πολιτικούς, Μοναὶ δὲ Ἑλληνικαὶ ἐπωλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐν Φαναρίῳ λαϊ-

κῶν μεγιστάνων εἰς Ρώσσους, ἐγένετο δὲ οὐχὶ ἅπαξ προσφυγὴ εἰς τὴν τουρκικὴν ἔνοπλον ἐπέμβασιν, ἵνα ἐπιβληθῶσιν αἱ ἀποφάσεις τοῦ Πατριαρχείου εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους κατὰ τούτων πατέρας τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἄλλως δὲ τὸ Πατριαρχεῖον ἐξετάζον καὶ κρίνον τὰ κατὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν καθολικῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν ταῖς σκέψεσι καὶ ἀποφάσεσιν αὐτοῦ ὑπὸ πολιτικῶν ἐνίοτε ἐλαυνόμενον λογισμῶν καὶ ροπῶν καὶ ἐπηρειῶν ἀλλοτρίων πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ Ὄρους, θυσιάζει ταῦτα πρὸς τὰ ὑπ' Αὐτοῦ γενικώτερα θεωρούμενα τῆς Ἐκκλησίας συμφέροντα, ἀφοῦ μάλιστα, ὡς ἔχουσι νῦν τὰ τῶν Πατριαρχείων, μετὰ τὴν εἰς αὐτὰ εἰσβολὴν τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δὲν ἐκπροσωπεῖ ἁπλῶς συμφέροντα καθαρῶς ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ καὶ τὰ λεγόμενα ἐθνικά, ἐν οἷς οὐχὶ σπανίως ὑπολανθάνουσιν ἀντεθνικώτατα ἰδιοτελείας ἀτομικῆς συμφέροντα, ὡς τοῦτο ἀπεδείχθη ἐν τῇ πολυθρυλήτῳ ἱστορίᾳ τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Θ'. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΡΧΗ

Τὴν διοίκησιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὴν ἐξωτερικὴν ἐν σμικρῷ τινι μέτρῳ διεξάγει καὶ ἡ Τουρκικὴ ἀρχὴ ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐκπροσωπεῖται ὑφ' ἑνὸς καϊμακάμη (ὑποδιοικητοῦ) καλουμένου «καϊμακάμη τοῦ Ἁγίου Ὄρους (Ἁγινόρος καϊμακαμὶ)» καὶ ὑπαγομένου ὑπὸ τὴν νομαρχίαν Θεσσαλονίκης, ἑνὸς τελώνου καὶ ἑνὸς ὑγειονόμου ἐχόντων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν ὀλίγους τινὰς χωροφύλακας (Ζαπτιέδες). Ὁ Καϊμακάμης εἶναι τρόπον τινὰ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σουλτάνου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνάξει, ὁ ἐπίτροπος ὁ αὐτοκρατορικὸς παρὰ τῇ αὐτονόμῳ πολιτείᾳ τοῦ Ὄρους. Εἰς τοῦτον ἡ Ἱερὰ Σύναξις πληρώνει τὸν εἰς τὴν Τουρκίαν τελούμενον δι' ἅπαν τὸ Ἅγιον Ὄρος φόρον των 750—800 ὀθωμανικῶν λιρῶν, ὅνπερ εἰσφέρουσιν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως αἱ 20 Μοναὶ ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν τοῦ ἐπισήμως δεδηλωμένου εἰς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα. Θεωρεῖται δὲ ὁ φόρος οὗτος ὡς κεφαλικὸς φόρος τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, θεωρουμένων πάντων (καὶ τῶν Ρώσσων καὶ τῶν Ἑλλήνων) ὡς ὑπηκόων ὀθωμανῶν. Μέρος τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς ἑκάστην Ἱ. Μονὴν ποσοῦ τοῦ φόρου τούτου πληρώνουσι καὶ τὰ ἐξαρτήματα τῆς Ἱ. Μονῆς (Σκῆται, Κελλία, Καλύβαι), ἢ μᾶλλον αἱ Ἱ. Μοναὶ αἱ

κυρίαρχοι εἰσπράττουσιν ἐκ τῶν τοιούτων ἐξαρτημάτων αὐτῶν φόρον ὑποτελείας πρὸς τὴν Ἱ. Μονήν, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται καὶ ὁ κεφαλικὸς φόρος ὁ ὀφειλόμενος ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῶν ἐξαρτημάτων ἐκείνων πρὸς τὴν Τουρκικὴν ἀρχήν. Πλὴν τοῦ κεφαλικοῦ τούτου φόρου τῶν 800 λιρῶν, τὸ Ὄρος εἰς οὐδένα ἕτερον ὑπόκειται φόρον ἔγγειον, οὔτε εἰς οἱονδήποτε δασμὸν εἰσαγωγῆς διὰ προϊόντα φυσικὰ ἢ τεχνικὰ πρὸς δεδηλωμένην χρῆσιν τῶν Ἱ. Μονῶν εἰσαγόμενα. Ἐκ τοῦ ποσοῦ δὲ τοῦ φόρου ἐκείνου πληρώνεται τακτικῶς τὸν μισθὸν αὐτοῦ καὶ ὁ Καϊμακάμης, εὐτυχέστερος ὢν κατὰ τοῦτο πολλῶν ἄλλων ὁμοίων αὐτοῦ, ὧν πολλάκις ἐπὶ μῆνας καθυστεροῦνται οἱ μισθοί. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ καϊμακαμλῆκι ἤτοι ἡ θέσις τοῦ Καϊμακάμη τοῦ Ὄρους, μεθ' ὅλας τὰς στενοχωρίας, ἃς ὑφίστανται ἐνταῦθα οἱ Τοῦρκοι ὑπάλληλοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχωσι τὰ χαρέμια μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὑποχρεωμένοι νὰ διαιτῶνται ὡς πρὸς τὴν τροφὴν καλογηρικῶς, εἶναι περιζήτητον. Καὶ ἡ κατοικία παρέχεται τῷ Καϊμακάμῃ δωρεὰν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ καταστήματος τῆς Ἱ. Συνάξεως. Ἔργον τοῦ Καϊμακάμη εἰδικώτερον εἶναι νὰ βοηθῇ τῇ Ἱερᾷ Συνάξει διὰ τῆς προσωπικῆς του ἐπιρροῆς ἢ καὶ διὰ τοῦ κύρους τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ ἐν τῇ εἰρηνικῇ λύσει τῶν μεταξὺ τῶν μοναχῶν ἢ καὶ Μονῶν παρεμπιπτουσῶν μικρῶν διενέξεων, ὁσάκις αὗται δὲν συμβιβάζονται ἀμέσως καὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνάξεως. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ δικαιοδοσία τοῦ Καϊμακάμη ἔχει χαρακτῆρα ὅλως ἠθικόν. Ὁ Καϊμακάμης δικαιοῦται νὰ μεταβαίνῃ καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν καὶ Κελλίων. Ἀλλ' ἡ ἐπίσκεψις αὕτη οὐδένα δύναται νὰ ἔχῃ χαρακτῆρα ἐπίσημον κυβερνητικόν, διοικητικόν, πολιτικὸν καθόλου, ἂν μὴ γίνηται συναινέσει καὶ ἀδείᾳ τῆς Ἱ. Συνάξεως. Μόνον δὲ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ὁ Καϊμακάμης τυγχάνει ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς ὑποδοχῆς καὶ τῶν ἁρμοζουσῶν εἰς τὴν θέσιν καὶ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ τιμῶν (κωδωνοκρουσίας κατὰ τὴν ἄφιξιν καὶ ἀναχώρησιν) καὶ περιποιήσεων ἐξιδιασμένων· ἀλλ' ἀστυνομικὴν ἐπίβλεψιν ἢ ἀνακριτικὴν ἐνέργειαν δὲν δύναται οὐδαμῶς ν' ἀσκῇ κατὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας. Πάσας τὰς ἐξηγήσεις περὶ τῶν τοιούτου εἴδους ζητημάτων ὀφείλει νὰ ζητῇ μόνον παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως. Ἐν ᾧ περιοδεύει δὲ καθίσταται, κατὰ τὰ ἰσχύοντα νόμιμα, ἀναγκαία καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἀνάμιξις τοῦ Καϊμακάμη ἐν ζητήμασι δημοσίου δικαίου καὶ δημοσίας τάξεως· ὁ Καϊμακάμης μεταβαίνων εἰς οἱανδήποτε Μονὴν ἢ Σκήτην ἢ ἄλλο ἐξάρτημα τῆς Μονῆς συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ

ἐπιτρόπου τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, ὅστις εἶναι συνήθως εἷς τῶν Ἐπιστατῶν. Μετὰ τῆς Ἐπιστασίας δὲ συνεργάζεται καὶ ὁ ὑγειονόμος εἰς ὅ,τι ὑπάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα καὶ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ. Ὁ δὲ τελώνης ἢ ἀρχιτελώνης τοῦ Ὄρους εἶναι ὑπάλληλος εἰσπράττων τὸ νόμιμον τέλος πάντων τῶν εἰς τὸ Ὄρος εἰσαγομένων διὰ τοῦ ὅρμου τῆς Δάφνης, τοῦ μόνου ὅρμου, ἔνθα προσορμίζονται τὰ διατηροῦντα τὴν μεταξὺ τοῦ Ὄρους καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θεσσαλονίκης συγκοινωνίαν ἀτμόπλοια ρωσσικῶν καὶ τουρκικῶν ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν. Ἀλλ' ὁ τοῦρκος τελώνης ὑποβάλλει εἰς πληρωμὴν τέλους μόνον ἐκεῖνα τῶν εἰσαγομένων, ὅσα δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἀνεγνωρισμένας καὶ δεδηλωμένας ἀνάγκας καὶ χρῆσιν τῶν Ἱ. Μονῶν· οὕτω δὲ μόνον τὰ χάριν ἐμπορίας ἢ πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τῶν εἰς περιήγησιν μεταβαινόντων εἰσαγόμενα ὑποβάλλονται εἰς πληρωμὴν δασμοῦ τελωνειακοῦ. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ τελωνείου τῆς Δάφνης τοῦ ὑπαγομένου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιτελώνου, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Ὄρει καὶ πολλοὶ ἄλλοι τελῶναι τοπικοί, Τοῦρκοι καὶ οὗτοι, φυλάττοντες ἐν τοῖς ἰδιαιτέροις νεωρίοις τῶν Ἱ. Μονῶν. Ἑκάστη δηλονότι κυρίαρχος Μονή, εἴτε παρὰ τὴν θάλασσαν κειμένη εἴτε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρὰν αὐτῆς, ἔχει *νεώριον* (ἁρσανᾶν συνήθως βαρβάρως καλούμενον) ἐν τῇ μέχρι θαλάσσης ἐκτεινομένῃ παραλίᾳ αὐτῆς, ἔνθα σταθμεύουσι τὰ ἱστιοφόρα πλοῖα τῆς Μονῆς (τὰ χρησιμεύοντα εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἐν Σιθωνίᾳ, Παλλήνῃ καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ τὴν παραλίαν κειμένων μετοχίων τῶν Ἱ. Μονῶν, ἀφοῦ ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων κομίζονται τὰ προϊόντα τῶν ἐκεῖ γαιῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος). Ἕκαστον λοιπὸν τῶν νεωρίων τούτων ἢ συνήθως τὰ δύο ἢ καὶ τρία ὁμοῦ ἐπὶ τῆς αὐτῆς παραλιακῆς γραμμῆς κείμενα ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπίβλεψιν τελώνου τινὸς διαμένοντος ἐν ἑνὶ τῶν δύο ἢ τριῶν τούτων νεωρίων καὶ ἐπισκοποῦντος τὰ εἰς τὰ νεώρια ταῦτα εἰσερχόμενα πλοῖα. Ἀλλὰ καὶ οἱ τελῶναι οὗτοι δὲν δύνανται νὰ εἰσπράττωσι τέλη ἀπὸ τῶν διὰ τῶν πλοίων κομιζομένων φορτίων, ὅταν ταῦτα ὦσι δεδηλωμένα ἢ προωρισμένα διὰ τὴν χρῆσιν τῆς Ἱ. Μονῆς.

Τοιαύτη ἡ δύναμις καὶ ἡ δικαιοδοσία τῆς ἐπὶ τοῦ Ὄρους Τουρκικῆς ἀρχῆς, ἐχούσης χαρακτῆρα ἁπλῶς ἐπίσημον καὶ τυπικόν, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐπιτηρητικόν, ἀλλ' οὐχὶ διοικητικὸν καὶ ἀστυνομικόν. Διότι ἡ τε διοίκησις καὶ ἡ ἀστυνομία ἀνήκουσι κυρίως τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι

ἀσκούσῃ αὐτὴν διὰ τῆς Ἐπιστασίας, τυπικῶς μόνον καὶ ἠθικῶς συμπραττούσης τῆς Τουρκικῆς ἀρχῆς.

Ι΄. ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὴν ἀστυνομικὴν διοίκησιν τοῦ Ὄρους ἤτοι τὴν ἐν αὐτῷ φρούρησιν τῆς δημοσίου ἀσφαλείας εἶναι ἐπιτετραμμένη ἡ Ἐπιστασία τῆς Ἱ. Κοινότητος διεξάγουσα αὐτὴν διὰ χωροφυλακῆς χριστιανῶν ὁπλιτῶν εὐζώνων (φουστανελλοφόρων) καλουμένων *Σιρδάριδων* [1], τεσσάρων καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμόν. Τῶν Σιρδάριδων τέσσαρες μὲν μένουσι πάντοτε ἐν Καρυαῖς, ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῆς, καὶ ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν τιμητικὴν αὐτῆς φρουράν· ἄλλοι τέσσαρες ἀποτελοῦσι μόνιμον φρουρὰν κατὰ τὰ ὅρια τοῦ Ἁγίου Ὄρους πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν κατὰ τὴν θέσιν τὴν καλουμένην ἀπὸ τῆς φρουρᾶς ταύτης ἡ φυλακῆς τουρκοβαρβαρως *καραούλιον* πλησίον τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἑνοῦντος τὸ Ὄρος πρὸς τὴν ἄλλην Χαλκιδικήν· οἱ δὲ λοιποὶ 16 ἀπαρτίζουσι τὴν κινητὴν φρουρὰν τοῦ Ὄρους οὐδαμοῦ μένοντες διαρκῶς, ἀλλὰ περιερχόμενοι ἀπαύστως τὸ Ὄρος ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον κατὰ δύο διευθύνσεις, διῃρημένοι καὶ αὐτοὶ εἰς δύο μοίρας. Ἡ κινητὴ αὕτη φρουρὰ κατὰ τὴν διὰ τοῦ Ὄρους διαρκῆ πορείαν αὐτῆς καὶ κίνησιν σταθμεύει προσωρινῶς ἐν Μοναῖς ἢ Σκήταις ἢ Κελλίοις. Καὶ πᾶσα μὲν Μονὴ ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ σιτηρέσια 6, ἑκάστη Σκήτη 3 καὶ ἕκαστον Κελλίον 1. Ἡ φρουρὰ αὕτη ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, κυρίως ἐκτὸς τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀσκητηρίων, ἐπὶ τῆς ὑπαίθρου γῆς. Ἀλλ' ἡ ὅλη ἀστυνομικὴ διοίκησις ἀνήκει εἰς τὴν Ἐπιστασίαν βοηθουμένην ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Καϊμακάμη. Ἂν ἡ φρουρὰ κατὰ τὴν περιοδείαν αὐτῆς ἀνακαλύψῃ πλημμέλημά τι ἢ κακούργημα ἢ ἂν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν Ἱερῶν Μοναστηρίων συμβῇ τι τοιοῦτον καὶ περιέλθῃ ὁπωσδήποτε εἰς γνῶσιν τῆς Ἐπιστασίας, αὕτη πέμπει ἀμέσως ἐπιτροπείαν ἐξεταστικὴν καὶ ἀνακριτικὴν συγκειμένην ἐξ ἑνὸς Ἐπιστάτου καὶ τοῦ Καϊμακάμη καὶ (ἐὰν ἀγγελθῇ τις φόνος ἢ τραυματισμὸς) τοῦ ὑγειονόμου καὶ ἑνὸς ἰατροῦ καὶ συνῳδὰ τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπείας ταύτης

---

1 Ἡ λέξις εἶναι Περσοτουρκικὴ σημαίνουσα (σέρ-δὰρ=ὁ φέρων τὴν κεφαλήν, ἀρχηγός).

ἐνεργεῖ τὰ περαιτέρω παραπέμπουσα τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὰ ποινικὰ δικαστήρια Θεσσαλονίκης. Ἀλλὰ τοιαῦται περιπτώσεις εἶναι εὐτυχῶς σπανιώταται. Ἡ Ἐπιστασία ἐπεμβαίνει καὶ εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῶν Μονῶν βοηθουμένη ἠθικῶς, ἂν κρίνῃ τοῦτο ἀναγκαῖον, ὁσάκις συμβαίνουσιν ἀτακτήματα ἐν ταῖς Ἱ. Μοναῖς ἕνεκεν ἀπειθείας μοναχοῦ τινος ἢ μοναχῶν τινων ἀπὸ τὰς προϊσταμένας μοναστηριακὰς ἀρχάς. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἀνάγκη αὐταὶ αἱ Μοναστηριακαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐπικαλῶνται τὴν ἐπέμβασιν τῆς Ἐπιστασίας. Οἴκοθεν δύναται αὕτη νὰ ἐπεμβῇ ἐν περιπτώσει μεγάλων ἀνωμαλιῶν, ἀλλὰ τοιαύτη περίστασις εἶναι ἐκ τῶν σπανιωτάτων.

Ι'. ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ

Ὁ καϊμακάμης κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκτελεῖ, ἀνεξαρτήτως ὅλως ἀπὸ τῆς Ἐπιστασίας, καὶ τὸ ἔργον τοῦ λογοκριτοῦ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων εἰς τὸ Ὄρος βιβλίων καὶ ἐφημερίδων. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ πολιτικοὶ οὗτοι Τοῦρκοι ὑπάλληλοι εἰσὶ συνήθως οὐ μόνον τῆς Ἑλληνικῆς ἀδαεῖς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως ἄμοιροι, ἡ λογοκρισία διεξάγεται μετὰ μεγάλης βραδύτητος, τῶν ὑπ' ἐξέτασιν βιβλίων ἢ ἐφημερίδων πεμπομένων εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ λογοκριτικὴν ὑπηρεσίαν, ὅπως μετὰ τὴν ἐξέτασιν κρατηθῶσιν ἐνταῦθα, ἂν θεωρηθῶσιν ἐπιλήψιμα, ἢ πεμφθῶσιν πάλιν εἰς τὸ Ὄρος ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει.

ΙΑ'. Η ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΝ ΤΩι ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ

Ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία μεταξὺ τοῦ Ὄρους καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ δι' αὐτῆς μετὰ τοῦ ἄλλου κόσμου, διεξήγετο πρότερον ὑπὸ τῆς ἐπιστασίας διὰ ταχυδρόμου τῆς ξηρᾶς κομίζοντος τὸν φάκελλον τῶν ἐπιστολῶν διὰ τῆς Χαλκιδικῆς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Διεξήγετο δὲ ἡ ὑπηρεσία αὕτη τοσοῦτον τακτικῶς καὶ κανονικῶς, ὥστε πάντες σχεδὸν οἱ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ οἰκοῦντες διὰ τοῦ ταχυδρόμου τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔπεμπον τὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν, πρὸς βλάβην τοῦ ἐπαρχιακοῦ ταχυδρομείου τῆς Χαλκιδικῆς. Ἀλλ' οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ τουρκικὴ ἀρχὴ ἡ μετὰ ζηλοτύπου ὄμματος πάντοτε ὑποβλέπουσα τὰ κατὰ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν τὴν ὑπὸ τῆς ἐπιστασίας διεξαγομένην

ἀνέλαβεν αὐτὴ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἑνώσασα αὐτὴν μετὰ τῆς τοῦ τηλεγραφείου, ἀφοῦ μάλιστα ἡ πρό τινων ἐτῶν εἰσαχθεῖσα λογοκρισία καθίστα ἀπαραίτητον τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐπιστασίας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως.

Ἡ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία ἐν τῷ Ὄρει διεξάγεται ὑπὸ Τούρκου ὑπαλλήλου ἐν Καρυαῖς, ὑφίσταται δὲ τηλεγραφικὴ γραμμὴ μεταξὺ Καρυῶν καὶ Θεσσαλονίκης διὰ τῆς Χαλκιδικῆς κατὰ ξηρὰν καὶ διὰ Δάφνης κατὰ θάλασσαν. Ἀλλ' οὐδεμία ἱερὰ Μονὴ οὐδ' αὐτὴ ἡ Ρωσσικὴ ἔχει ἰδίαν τηλεγραφικὴν ὑπηρεσίαν. Πᾶσαι αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ καὶ σκῆται καὶ κελλία πέμπουσι τὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν εἰς τὰς Καρυὰς καὶ ἐντεῦθεν διὰ τοῦ ταχυδρομείου πέμπονται αὗται εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Καὶ τὰ τηλεγραφικὰ δὲ δελτία πέμπονται διὰ τῶν Καρυῶν ἐκτὸς τοῦ Ὄρους καὶ ἀπὸ τῶν Καρυῶν εἰς τὰς διαφόρους Μονάς. Ἐσωτερικὴ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία μεταξὺ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως καὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν, ἡ ἔκπαλαι μεταξὺ τῶν Μονῶν αὐτῶν, δὲν ὑφίσταται· ἡ ἀνταπόκρισις μεταξὺ τῆς Ἱ. Συνάξεως καὶ τῶν Μονῶν ἢ καὶ τῶν Μονῶν πρὸς ἀλλήλας διεξάγεται κατὰ τὸν εἰωθῶτα τρόπον διὰ ἀγωγιατῶν ἢ ἐκτάκτων ταχυδρόμων. Καὶ τὰ τηλεγραφικὰ δὲ δελτία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πέμπονται ἀπὸ τῶν Καρυῶν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.

ΙΒ. ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ὡς αὐτόνομος Ἐκκλησιαστικὴ πολιτεία ἢ ὁμοσπονδία πολλῶν Μοναστηριακῶν Κοινοτήτων ἔχει ἀντιπροσώπους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπιτετραμμένους τὴν ἐπιμέλειαν τῶν συμφερόντων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἤτοι τοῦ ὅλου Ἁγίου Ὄρους. Οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι διορίζονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἐκ τῶν ἱκανωτέρων καθ' ὅλον τὸ Ὄρος θεωρουμένων πατέρων καὶ ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ὅλην Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ὄρους. Ἐπίσημον ἰδιότητα παρὰ τῆς Τουρκικῆς ἀρχῆς ἀνεγνωρισμένην οὐδεμίαν ἔχουσιν οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένων ἀντιπρόσωπος εἶναι διαπεπιστευμένος παρὰ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ ταύτης ὑπερασπίζει καὶ παρὰ τῇ Πύλῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὸ συμφέρον τοῦ Ὄρους· ὁ δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ ὡς πόλει πρωτευούσῃ τῆς Νομαρχίας, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται τὸ Ἅγιον Ὄρος, καὶ ἐν ᾗ τοσαῦτα ἔχει συμφέροντα καὶ ὑποθέσεις, ὁ ἀντιπρόσωπος πάντοτε ἔρχεται εἰς συνάφειαν καὶ πρὸς

τὰς Τουρκικὰς ἀρχάς, ἀλλ' ὅλως ἀνεπισήμως· ἐξ ἄλλου δὲ δὲν ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τῆς Θεσσαλονίκης, οὐδ' εἶναι διαπεπιστευμένος παρ' αὐτῇ. Ἀλλὰ πλὴν τῶν δύο τούτων καθολικῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως καὶ τοῦ ὅλου Ἁγίου Ὄρους, ἑκάστη Ἱ. Μονὴ διορίζει ἐπιστάτας καὶ ἐπιμελητὰς τῶν μετοχίων αὐτῆς καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν οἱαδήποτε πόλει, ἔνθα ἔχει ἀφιερωμένα κτήματα εἰς αὐτήν, εἴτε ἐντὸς τῶν πόλεων προσοδοφόρα καταστήματα, εἴτε καὶ γαίας ἐκτὸς τῶν πόλεων. Καὶ οἱ τοιοῦτοι ἐπιστάται πέμπονται μὲν ἀπὸ τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ἀλλὰ διορίζονται καὶ ἐκ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, ἐν αἷς εὑρίσκονται τὰ μετόχια ἢ καταστήματα, πολλάκις δὲ λαμβάνονται καὶ ἀπὸ λαϊκῶν. Οἱ Ἐπιστάται οὗτοι εἴτε ἐκ τῶν Ἱ. Μονῶν πεμπόμενοι εἴτε ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν διοριζόμενοι, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐπίσημον ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ὄρους ἰδιότητα καὶ οὐδαμῶς εἰσὶν ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ἀλλὰ μόνον ἀπέναντι τῆς Μοναστηριακῆς ἀρχῆς ὑφ' ἧς διορίζονται.

ΙΓ'. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΕΝ ΤΩι ΔΗΜΟΣΙΩι ΔΙΚΑΙΩι ΤΩι ΤΟΥΡΚΙΚΩι ΚΑΙ ΤΩι ΕΥΡΩΠΑΪΚΩι

Τὰ δίκαια καὶ τὰ προνόμια τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὡς πολιτείας αὐτονόμου καὶ ἑκάστης τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν Βασιλικῶν χρυσοβούλλων, δι' ὧν παρεχωρήθησαν τὰ προνόμια ἐκεῖνα. Ταῦτα ἀνεγνωρίσθησαν κατόπιν καὶ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Σουλτάνων εἴτε σιωπηλῶς διὰ τῆς καθόλου ἀναγνωρίσεως τῶν δικαίων καὶ τῶν προνομίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν ἀνέκαθεν ἰσχυόντων, εἴτε καὶ δι' εἰδικῶν φιρμανίων ἐπικυρούντων τὰ δίκαια καὶ τὰ προνόμια τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ὄρους καὶ τὴν ὑφισταμένην ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τάξιν τῶν πραγμάτων, ἔτι δὲ καὶ τὰ δίκαια ἑκάστης Ἱερᾶς Μονῆς. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος δὲ αἰῶνος, ἀπὸ τῆς περιφήμου συνθήκης τοῦ Κοτζοὺκ-Καϊναρδζῆ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας (1774) τῆς λαβούσης ἀπέναντι τῆς Ρωσσίας τὴν ἐπίσημον ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύῃ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὰ δίκαια τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν τόπων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν ἐν Τουρκίᾳ, προσέλαβαν καὶ διεθνὲς κῦρος, ὅπερ ἐπερρώσθη ἀκολούθως καὶ διὰ τῶν ὕστερον κατὰ καιροὺς μεταξὺ τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Τουρκίας συνομολογηθεισῶν συνθηκῶν, ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ

Παρισινῇ συνθήκῃ τοῦ 1856 ἀναληφθεισῶν ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἐπισήμων ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης ὑποχρεώσεων τοῦ νὰ ἀναγνωρίζῃ καὶ νὰ σέβηται τὰ ἀνέκαθεν ἰσχύοντα δίκαια τῶν Χριστιανῶν ὑπηκόων. Τέλος δὲ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἀλλὰ κυρίως διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου ἐν μεγάλῳ Εὐρωπαϊκῷ διεθνεῖ συμβολαίῳ μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Εὐρώπης συναφθέντι, καθωρίσθη ῥητῶς καὶ ἐπισήμως ἵνα ἡ Τουρκία σέβηται καὶ διατηρῇ τὸ ἀνέκαθεν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἰσχύον καθεστώς.

ΙΔ'. ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΕΝ ΤΩι ΑΓΙΩι ΟΡΕΙ

Κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἰσχύον ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει καθεστὼς καὶ τὰ κρατοῦντα ἔκπαλαι θέσμια καὶ δίκαια, πᾶσα ἡ γῆ τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι ἀναπαλλοτρίωτος κτῆσις τῆς Ἱερατικῆς ἐνταῦθα πολιτείας, τῆς Ἱερᾶς δηλονότι Κοινότητος καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν Ἱερῶν, κυριάρχων, Βασιλικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μοναστηρίων. Σπιθαμὴ γῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει δὲν δύναται νὰ μεταβιβασθῇ εἰς ἰδιοκτήτην ξένον, καὶ οὐδὲ καλύβην δύναται νὰ πήξῃ τις ἐνταῦθα μὴ ἀποτελῶν μέλος νόμιμον τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, μὴ ὢν δηλονότι κάτοικος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Κάτοικοι δὲ τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰσὶ πάντες οἱ μοναχοὶ ἀνήκοντες εἰς διαφόρους Μονὰς ἢ εἰς τὰ ἐξαρτήματα αὐτῶν. Πάντες δὲ οἱ μὴ ὄντες ἀνεγνωρισμένοι πολῖται τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἤτοι μὴ ἀνήκοντες εἰς οἱανδήποτε Μονὴν ἢ εἰς ἐξάρτημα αὐτῆς, εἴτε κληρικοί εἰσι εἴτε λαϊκοί, εἰσὶ ξένοι, ἀπολαύοντες μόνον τῶν κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἱερᾶς πολιτείας τοῖς ξένοις δαψιλευομένων δικαίων τῆς ξενίας. Καὶ τῶν δικαίων τούτων ἀπολαύουσι καθ' ὡρισμένους κανόνας καὶ νόμους πάντες οἱ ξένοι, χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι κατὰ πρῶτον λόγον, σιωπηλῶς δὲ καὶ κατ' ἀνοχὴν καὶ πάντες οἱ εἰς οἱανδήποτε θρησκείαν ἀνήκοντες ὑποβαλλόμενοι οὗτοι εἰς τοὺς τῆς Ἱερᾶς πολιτείας καθωρισμένους δι' αὐτοὺς νόμους. Πρώτιστος καὶ ἀπαράβατος νόμος διὰ τοὺς ξένους εἶναι ὁ ὅρος ὁ ἀπαγορεύων ἀπολύτως εἰς τοὺς μὴ ἄρρενας τὸ νὰ πατῶσι τὸ ἔδαφος τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἄλλως οἱ ξένοι πάντες, οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Ἱερῶν Μονῶν, τυγχάνουσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς τούτοις σκηνώμασι ξενίας ὅλως φιλανθρώπου καὶ χριστιανικῆς. Εἰς πάντας τοὺς προσερχομένους εἴτε ἐπιφανεῖς εἰσιν οὗτοι εἴτε ἀφανεῖς, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως εἰσὶν

ἀνοικταὶ αἱ πύλαι τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν καὶ Κελλίων. Εἰς τοὺς πένητας τοὺς διερχομένους διὰ τοῦ Ὄρους, εἴτε χάριν προσκυνήσεως, εἴτε πρὸς ζήτησιν ἐλεημοσύνης, παρέχεται ἀνακούφισις φιλάνθρωπος καὶ γίνονται πάντες δεκτοὶ εἰς τὴν λιτὴν μοναχικὴν τράπεζαν, οἱ δὲ χάριν ἐλεημοσύνης μεταβαίνοντες εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς δὲν ἐπιστρέφουσι κενοί. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ μὴ Χριστιανοὶ πένητες οἱ ζητοῦντες ἐλεημοσύνην τῆς αὐτῆς τυγχάνουσι φιλανθρώπου βοηθείας. Οἱ δ' εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος χάριν προσκυνήσεως τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς τεθησαυρισμένων πρὸ αἰώνων ἱερῶν κειμηλίων, τῶν σεπτῶν εἰκόνων καὶ λειψάνων τῶν Ἁγίων, μάλιστα δὲ τῶν τεμαχίων τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τυγχάνουσι ξενίας χριστιανικῆς. Εὐρεῖαι αἴθουσαι καὶ πληθὺς μικρῶν καταλυμάτων τίθενται ὑπὸ τὴν διάθεσιν τῶν προσκυνητῶν τούτων, καὶ λιτή, ἀλλ' ἄφθονος παρέχεται αὐτοῖς τροφὴ ἐν τοῖς καταλύμασιν αὐτοῖς. Συνήθως οἱ προσκυνηταὶ οἱ κατ' ἰδίαν, ἢ ἐν μικρᾷ συνοδίᾳ, καὶ οὐχὶ ἐν συνοδίᾳ μεγάλῃ καὶ πολυπληθεῖ, οἵα ἡ τῶν Ρώσσων προσκυνητῶν, μεταβαίνοντες εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος λαμβάνουσιν ἐν Καρυαῖς παρὰ τῆς Ἐπιστασίας διαμονητήριον ἀνταλλάσσοντες αὐτὸ καθ' ὅλην τὴν ἐν τῷ Ὄρει διαμονὴν αὐτῶν ἀντὶ τοῦ τακτικοῦ διαβατηρίου [1], μεθ' οὗ μεταβαίνουσιν εἰς τὸ Ὄρος καὶ ὅπερ μένει ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἐπιστασίας μέχρι τῆς ἀπὸ τοῦ Ὄρους ἀναχωρήσεως αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη διατύπωσις δὲν θεωρεῖται ἀπαραίτητος· ἅπαξ δέ τις πατήσας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Ὄρους, ἐπιτραπέντος τούτου ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου Τουρκικῆς διοικήσεως, μεταβαίνει ἐλευθέρως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἄνευ διαμονητηρίου τῆς Ἐπιστασίας. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς οὐχὶ χάριν προσκυνήσεως, ἀλλὰ χάριν ἐμπορίας, ἐν ὡρισμέναις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραις, κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα, τυγχάνουσι ξενίας τῆς προσηκούσης. Ἡ ξενία δ' αὕτη δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν στέγην καὶ εἰς τὴν τροφήν, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ μέσα τῆς μεταβάσεως ἀπὸ Μονῆς εἰς

1. Σημειωτέον ὅτι τὰ διαβατήρια τῶν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μεταβαινόντων παραλαμβάνονται τὸ πρῶτον ἐν τῇ Δάφνῃ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένου Τούρκου ὑπαλλήλου καὶ πέμπονται εἰς τὸν Καϊμακάμην, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Ἐπιστασίαν. Ὁ Καϊμακάμης δὲν δύναται νὰ δώσῃ διαβατήριον ἀναχωρήσεως ἄνευ ἐγγράφου ἐπὶ τούτῳ ἐκδιδομένου ὑπὸ τῆς Ἐπιστασίας.

Μονὴν κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν. Καὶ ἑκάστη Μονὴ ἢ Σκήτη ἢ καὶ Κελλίον ἔτι διευκολύνει τὴν δι' ἡμιόνου ἢ διὰ λέμβου μετάβασιν εἰς τὴν ἀμέσως ἐγγύτατα κειμένην, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ τὴν εἰς μακρὰν κειμένας Μονὰς μετάβασιν. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ περιποιήσεις τῆς ξενίας εἰσὶ μείζονες ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τῆς καθόλου *γνωριμίας* τοῦ ξενιζομένου. Ἀλλ' οἱ ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης θέσεως αὐτῶν ἀξιοῦντες νὰ τυγχάνωσιν ἀναλόγου περιποιήσεως, πρέπει, ὅταν μάλιστα ἔχωσιν ἀνάγνην πολυημέρου ἐν ταῖς Μοναῖς διαμονῆς, εἴτε διὰ νὰ περιηγηθῶσι καλῶς τὸ Ὄρος εἴτε διὰ νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας, φυσικάς, εἴτε καὶ φιλολογικὰς ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν Ἱερῶν Μονῶν, πρέπει οἱ τοιοῦτοι μεταβαίνοντες εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος νὰ ἐφοδιασθῶσι δι' ἰδιαιτέρου συστατηρίου διδομένου παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἢ ἄλλης Πατριαρχικῆς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἢ καὶ τῶν κατὰ τόπους Μητροπολιτῶν, ἐν Ἑλλάδι δὲ καὶ τοῖς λοιποῖς ὀρθοδόξοις Κράτεσι παρὰ τῶν ἐκεῖ Ἱερῶν Συνόδων ἢ Μητροπολιτῶν, εἴτε ὑφ' οἱασδήποτε ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἄλλης. Οἱ ἔχοντες τοιοῦτον συστατήριον μεταβαίνοντες εἰς τὸ Ὄρος πρέπει ἀπ' εὐθείας νὰ διευθυνθῶσιν εἰς τὰς Καρυάς, ἐνταῦθα δὲ παριστάμενοι πρὸ τῆς Ἐπιστασίας ἢ πρὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως νὰ ἐπιδώσωσι τὸ συστατήριον αὐτῶν καὶ λάβωσιν ἀντ' αὐτοῦ συστατήριον διδόμενον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἐν ὀνόματι τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἱ. Μονῶν, ἢ, ἂν δὲν ἦναι αὕτη ἐν συνεδρίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, παρὰ τῆς Ἐπιστασίας. Τὸ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἢ παρὰ τῆς Ἐπιστασίας διδόμενον συστατήριον, τὸ ἔχον τὴν μεγάλην ἱερὰν σφραγῖδα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ὀφείλει ὁ διὰ τούτου συνιστώμενος εὐθὺς ἅμα μεταβῇ εἰς Μονήν τινα, νὰ παραδώσῃ τῷ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Μονῆς διαρκῶς φυλάττοντι θυρωρῷ, ὄντι καὶ αὐτῷ ἐκ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος λαμβάνει τὸ συστατήριον, εἰσάγει τὸν ξένον εἰς τὸν κοινὸν ξενῶνα, καὶ εἶτα παραδίδωσι τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον τῷ Ἡγουμένῳ (ἐν τοῖς Κοινοβίοις) ἢ τοῖς Ἐπιτρόποις (ἐν τοῖς ἰδιορρύθμοις) τῆς Ἱ. Μονῆς, οἵτινες προσφέρονται πρὸς τὸν ξενιζόμενον, κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον. Ὁ ξενιζόμενος ἐν οἱαδήποτε Μονῇ, ὀφείλει, ὀρθόδοξος μάλιστα ὢν χριστιανός, νὰ ῥυθμίζῃ τὴν δίαιταν αὐτοῦ συνῳδὰ τῷ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ ἰσχύοντι καθεστῶτι. Εἶναι δὲ καθῆκον ἱερὸν ὁ ὀρθόδοξος, ὅταν μάλιστα ἦναι λόγιος, νὰ μὴ σκανδαλίζῃ μηδαμῶς τοὺς ἁγίους πατέρας δι' ἀπρεποῦς εἰς εὐσεβῆ χριστιανὸν ὀρθόδοξον διαγωγῆς μήτε

ἐν τοῖς λόγοις μήτε ἐν τοῖς ἔργοις, τοὐναντίον μάλιστα νὰ παρέχῃ δείγματα εὐσεβῶν φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων, φοιτῶν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τελετῶν, ἐφ' ὅσον δύναται, προσκυνῶν εὐλαβῶς καὶ τὰ ἱερὰ καὶ σεπτὰ κειμήλια τῶν ἱερῶν ναῶν, ἐποικοδομούμενος οὕτως αὐτός τε ἐν τῇ πίστει καὶ ἐποικοδομῶν τοὺς εὐσεβεῖς μοναχοὺς ἐν τῇ φαιδρᾷ καὶ ἐνθαρρυντικῇ πεποιθήσει ὅτι πολλοὶ τῶν λογίων τοῦ ἔθνους δὲν εἶναι, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, ἀσεβεῖς καὶ περιφρονηταὶ τῶν θείων, ἀλλ' ὅτι τοὐναντίον εἰσὶν εὐσεβεῖς ἐν πεποιθήσει καὶ ἐν ἐπιγνώσει καὶ ὅτι ἡ ἐθνικὴ παίδευσις τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων, ὡς πᾶσα ὑγιὴς παίδευσις, βάσιν ἔχει στερρὰν τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰς αἰωνίους ἀληθείας τὰς ἀποκαλυπτομένας ἐν τῇ πίστει τῶν χριστιανῶν, τῇ σωζομένῃ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ Ἅγιον Ὄρος καθόλου καὶ κατὰ μέρος, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ βίος, μάλιστα αἱ ἀρχαιοπρεπεῖς ἐνταῦθα κατανυκτικαὶ τελεταὶ καὶ δεήσεις καὶ ὕμνοι συντελοῦσι σφόδρα εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν ἐπίρρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ συναισθήματος, ἅτινα ἐνισχύοντα τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν συνείδησιν ἀπεργάζονται τὸν χριστιανὸν εὐσεβέστερον καὶ ἠθικῶς τελειότερον.

ΙΔ'. Ο ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΕΝ ΤΩι ΟΡΕΙ

Ὁ βίος τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μοναχῶν εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν χριστιανικὴν καὶ καταναλίσκεται πρὸ πάντων εἰς δεήσεις καὶ μεγαλοπρεπεῖς θρησκευτικὰς τελετάς. Καθ' ἑκάστην οἱ ἅγιοι πατέρες εἰς ὡρισμένας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου, ὡς ἀδελφοὶ ἴσοι πρὸς ἀλλήλους, ἄνευ διακρίσεως οἱασδήποτε (ἐννοοῦμεν ἐν ταῖς ἰδιορρύθμοις Μοναῖς) τρέχουσι πρὸς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἐπὶ τῷ ἤχῳ τοῦ σημάντρου τοῦ ὑπομιμνήσκοντος αὐτοὺς ὅτι καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. Ἀπὸ μεσονυκτίων ἤδη ὡρῶν ὀρθρίζει πρὸς τὸν Θεὸν τὸ πνεῦμα τῶν εὐσεβῶν μοναχῶν καὶ μέχρι πρωΐας ὕμνοι καὶ ψαλμοὶ κατανυκτικοὶ καὶ μελῳδικοὶ ἐν τῷ ἀρχαιοπρεπεῖ Βυζαντινῷ ρυθμῷ ψαλλόμενοι ἠχοῦσι καὶ ἀντηχοῦσιν ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς καὶ ἐν τῷ περὶ αὐτὰς χώρῳ. Μικρὸν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου περατοῦται ἡ ἀκολουθία τῶν νυκτερινῶν προσευχῶν καὶ τοῦ ὄρθρου, γίνεται δὲ ἀπόλυσις προσωρινή, ἵνα ἐν τῷ μεταξὺ παρασκευασθῶσι τὰ τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας καὶ, ἀνοιγομένων τῶν πυλῶν τοῦ Μοναστηρίου, δυνηθῶσι νὰ προσ-

ἐλθωσιν εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν καὶ οἱ ἐκτὸς τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἐν τοῖς κατὰ τὴν περιοχὴν αὐτῶν οἰκήμασι διαμένοντες λαϊκοὶ ἐργάται οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν Ἱ. Μονῶν. Περὶ ἀνατολὰς δὲ ἡλίου[1] ἄρχεται ἡ ἀκολουθία τῶν Ὡρῶν, καὶ ταύτῃ ἕπεται ἡ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, κατὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας πάντες οἱ ἀδελφοὶ λαμβάνουσι τὸ *ἀντίδωρον* παρὰ τῆς δεξιᾶς τοῦ ἱερουργήσαντος ἐφημερίου ἱερέως ἀσπαζόμενοι αὐτὴν εὐλαβῶς πάντες, καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ βαθμὸν ἱερατικὸν ἀνώτεροι τοῦ ἱερέως, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχιμανδρῖται καὶ οἱ ἡγούμενοι, ἵνα ἐν ἁγίοις ἁγιασθῶσιν. Ἐὰν δὲ τύχῃ ἡ ἡμέρα νὰ ἦναι ἐξ ἐκείνων, καθ' ἃς οἱ ἅγιοι πατέρες συνήθως μεταλαμβάνουσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων, βλέπει τις τότε μακρὰν χορείαν μοναχῶν ἐν ἐπισήμῳ μοναχικῇ στολῇ γονυκλινῶς προσευχομένων μυστικῶς καὶ αἰτουμένων συγγνώμην παρ' ἀλλήλων διὰ γονυκλινοῦς προσκυνήσεως ἔμπροσθεν ἀλλήλων, ἵνα ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ φόβῳ Θεοῦ βαδίσωσι πρὸς τὴν θείαν κοινωνίαν. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς μυσταγωγίας εἰ μὲν ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς ἑβδομάδος εἶναι Τρίτη ἢ Πέμπτη ἢ Σάββατον, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς χθὲς ὡς ἡμέρας νηστείας οὐδὲν μέχρι τῆς ἑπομένης τρώγουσιν οἱ ἐν τοῖς Κοινοβίοις, διὰ τοῦτο μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας μεταβαίνουσιν ἀμέσως οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὴν κοινὴν Τράπεζαν. Αὕτη εὑρίσκεται ἐντὸς εὐρυχώρου αἰθούσης, ἥτις διὰ τῶν πολλῶν ἁγίων εἰκόνων τῶν εἰκονιζομένων ἐν ταῖς τοιχογραφίαις ἔχει ὄψιν ἱεροῦ ναοῦ μᾶλλον ἢ ἑστιατορίου· καὶ περὶ τὴν μακρὰν τράπεζαν καθήμενοι γεύονται τῆς λιτοτάτης αὐτῶν τροφῆς, ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν ἀναγινώσκοντος ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος λόγον τινὰ ἑνὸς τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀντικείμενον ἔχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ χριστιανικοῦ, καὶ ἰδίᾳ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Κατὰ τὰς μνημονευθείσας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος οἱ τῶν Κοινοβίων μοναχοὶ συνέρχονται κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν. Ἀλλὰ τὰς λοιπὰς τρεῖς ἡμέρας, ἤτοι Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Παρασκευήν, μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας οὐδὲν ἐσθίουσι, περὶ

---

1. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὡς ἐν πλείστοις μέρεσι τῆς Τουρκίας τὸ ὡρολόγιον κανονίζεται κατὰ τὸ σύστημα τὸ Βυζαντινὸν ἢ μᾶλλον Ρωμαϊκόν, τὸ καταχρηστικῶς λεγόμενον νῦν Τουρκικὸν καὶ κατὰ τοῦτο ρυθμίζονται αἱ ὧραι τῶν ἀκολουθιῶν. Ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἰβήρων ἰσχύει ἰδιαίτερον σύστημα, καθ' ὃ 12 τῆς πρωΐας θεωρεῖται πάντοτε ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος.

μεσημβρίαν δὲ, ἀφοῦ ψάλλωσι τὴν ἀκολουθίαν τῆς Τραπέζης καὶ τὴν *Παράκλησιν* καλουμένην ἀκολουθίαν γεύονται ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ τοῦ μόνου τῆς ἡμέρας ταύτης παρατιθεμένου γεύματος, μηδὲν τρώγοντες τὸ ἑσπέρας. Τὰς Κυριακὰς δὶς μεταβαίνουσιν εἰς τὴν τράπεζαν. Καθ' ὡρισμένας δὲ ἑορτασίμους ἡμέρας, πρὸ πάντων δὲ καθ' ἃς ἡμέρας ἑορτάζουσιν αἱ Ἱ. Μοναὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἑορτὰς, ψάλλονται ἀγρυπνίαι ἀρχόμεναι ἀπὸ τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς καὶ διαρκοῦσαι μέχρι περίπου μεσημβρίας τῆς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ἐπὶ 17—18 ὥρας, καθ' ἃς ἄγρυπνοι ἵστανται ἐν τοῖς ναοῖς οἱ πατέρες τῶν Ἱ. Μονῶν· μετὰ μεσημβρίαν δὲ τῆς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τελεῖται ἡ λεγομένη παννυχίς, ἥτις ἐστὶ μακρὰ κατανυκτικὴ ἀκολουθία ἐπιμνημόσυνος ὑπὲρ τῶν κτιτόρων τῶν Ἱ. Μονῶν.

Οὕτω αἱ προσευχαὶ καὶ αἱ ἱεραὶ τελεταὶ καταναλίσκουσι τὸ μεῖζον μέρος τῆς νυκτὸς καὶ οὐκ ὀλίγας ὥρας τῆς ἡμέρας· αἱ ὑπολειπόμεναι δὲ ὧραι τοῦ ἡμερονυκτίου δαπανῶνται εἰς ἀνάπαυσιν καὶ εἰς ἐργασίας σωματικάς. Καὶ ἐν μὲν τοῖς Κοινοβίοις πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἐργάζονται διανεμόμενοι ἐν ἑαυτοῖς τὰς ἐργασίας τὰς ἀναγκαίας πρὸς διατροφὴν τῶν ἐν τῇ Μονῇ βιούντων καὶ πρὸς ἄλλας τοῦ μοναχικοῦ βίου ὑπηρεσίας, ἔτι δὲ πρὸς ἐξωτερικὸν εὐπρεπισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ θέρος πρὸς τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν καὶ πρὸς πάσας τὰς ἐργασίας τὰς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἱ. Μονῆς συνδεομένας. Τὸ αὐτὸ δὲ πράττουσιν ἐν τοῖς ἰδιορρύθμοις οἱ παγγενειῶται, τῶν προϊσταμένων ἀσχολουμένων κυρίως εἰς τὰς διοικητικὰς καὶ οἰκονομικὰς ὑπηρεσίας τῶν Ἱ. Μονῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν καὶ ἐν τοῖς Κοινοβίοις καὶ ἐν τοῖς ἰδιορρύθμοις οἱ ἀδελφοὶ πάντες, ἐκτὸς τῶν δι' ἀπαραιτήτους ἀνάγκας ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ μενόντων ὀλίγων, ἐξέρχονται εἰς τὴν λεγομένην «παγγενειάν», ἤτοι εἰς τὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἀμπελῶσι καὶ ἐν τοῖς δάσεσιν ἐργασίαν. Ἱκανοὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν μεταβαίνουσι καὶ εἰς τὰ περὶξ τοῦ Ἁγίου Ὄρους μετόχια τῶν Ἱ. Μονῶν χάριν ἐπιμελείας τῶν ἐνταῦθα ὑπηρεσιῶν καὶ προσόδων τῶν Ἱ. Μονῶν. Καὶ τοιαῦται μὲν αἱ σωματικαὶ ἐργασίαι ἐν ταῖς Μοναῖς ταῖς κυριάρχοις, αἵτινες καὶ ἀμπελῶνας καὶ κήπους καὶ λεπτοκαρυῶνας καὶ δάση πρὸς ξυλείαν καὶ γαίας κακλιεργουμένας κέκτηνται ἐν οἷς ἔχουσι τόποις μετόχια. Ἐν δὲ ταῖς Καλύβαις ταῖς τῶν ἰδιορρύθμων Σκητῶν [1] καὶ

1. Ἐν ταῖς Κοινοβιακαῖς Σκήταις αἱ ἀσχολίαι τῶν ἁγίων πατέρων εἰσὶ κα-

ἐν τοῖς Κελλίοις τὰς ὥρας τὰς ὑπολειπομένας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν προσευχῶν καὶ τῶν δεήσεων καὶ τῆς βραχείας τοῦ σώματος ἀναπαύσεως δὲν δαπανῶσι μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μικρᾶς ἔκτασιν ἐχούσης περὶ τὴν Καλύβην ἢ τὸ Κελλίον καλλιεργησίμου γῆς, ἀλλ' ὡς εἴπομεν, καὶ εἰς βιοτεχνικάς τινας ἐργασίας, τινὲς δὲ τῶν πατέρων καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωγραφικήν, ἐν ᾗ διαπρέπουσιν ἰδίως οἱ ἐν τῇ Σκήτῃ τῶν Κουσκολυβίων πατέρες τῆς ἀδελφότητος Ἰωασαφαίων, κληθέντων οὕτω ἀπὸ τοῦ περιφήμου ζωγράφου Ἰωάσαφ, τοῦ ἐξ Ἀνδρονικίου τῆς Καππαδοκίας καὶ Ἁγιορείτου μοναχοῦ. Διαπρέπουσι δὲ ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ ταύτῃ καὶ Ρῶσσοι μοναχοὶ ἁγιογράφοι, ἁγιογραφοῦντες κατὰ τὸν Ρωσσικὸν Ἐκκλησιαστικὸν τύπον τῆς τέχνης. Συνήθης σωματικὴ ἐνασχόλησις τῶν πατέρων εἶναι καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ ἰδίως τοῦ Συναξαρίου τῶν ὁσίων Μοναχῶν τῶν διαφόρων αἰώνων. Ἱεροκήρυκες ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει δὲν διδάσκουσιν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, διότι τοιαύτης διδασκαλίας ἀνάγκη δὲν ὑπάρχει, ἀφοῦ ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις ἀναγινώσκονται λόγοι διάφοροι Ἐκκλησιαστικοὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δὲ εἴπομεν, καὶ ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ τοῦ Κοινοβίου ἀναγινώσκονται ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοῦ ἑστιατορίου λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ ἀντικείμενον ἔχοντες τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ τὸν μοναχικὸν βίον, συνήθως δὲ καὶ ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης.

ΙΕ'. Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων, αἱ γνώσεις πολλῶν ἐκ τῶν μοναχῶν δὲν βαίνουσι πέρα τῆς στοιχειώδους παιδεύσεως. Ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ οὐκ ὀλίγοι τυχόντες ὑψηλοτέρας παιδεύσεως, τρόφιμοι ὄντες τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικῆς Ριζαρείου, τινὲς δὲ καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλ' αἱ τοιαύτης ὑψηλοτέρας παιδεύσεως τυχόντες δυσκόλως ἐγκαταβιοῦσιν ἐν τῷ Ὄρει, ζητοῦντες νὰ ὑπη-

---

θόλου οἷαι ἐν Κοινοβιακοῖς Μοναστηρίοις. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται Σκῆται δὲν ἔχουσιν ἀγρούς, κήπους καὶ ἀμπελῶνας. Εἴπομεν δὲ ὅτι Κοινοβιακὴν πολιτείαν ἔχουσι μόνον αἱ Ρωσσικαὶ Σκῆται.

ρετῶσι τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν εὐρυτέρῳ σταδίῳ. Οὐχ ἧττον, καὶ ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα, ἱκανοὺς εὑρίσκει τις ἐν τοῖς μοναχοῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐπιστημονικῶς μορφωμένους θεολόγους, οἵτινες καὶ ὡς γραμματεῖς ἐργάζονται ἐν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι καὶ ἐν ταῖς Μεγάλαις Μοναῖς, τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις ἐργάζονται τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ καταλόγους ἐπιστημονικοὺς τῶν εὑρισκομένων ἐν αὐταῖς βιβλίων καταρτίζουσι καὶ περὶ τῆς καλῆς διατηρήσεως αὐτῶν φροντίζουσιν, ὀλίγοι δὲ καὶ εἰς συγγραφὰς ἠθικῶν καὶ θεολογικῶν πονημάτων ἀσχολοῦνται. Λειτουργεῖ δὲ καὶ ἐν Καρυαῖς ἀπὸ ἐτῶν ἡ Ἀθωνικὴ Σχολή, ἐν ᾗ διδάσκουσι νῦν οἱ ὁσιολογιώτατοι πατέρες, Ἀθανάσιος ὁ Λαυριώτης (πρώην Βατοπεδινὸς) καὶ ὁ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως Γραμματεὺς Χριστοφόρος ὁ Ἰβηρίτης, τὰ ἐγκύκλια μαθήματα. Οἱ φοιτῶντες εἰς τὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴν ἐκλέγονται ἐκ τῶν ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς ὡς δοκίμων τασσομένων νέων[1] καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ὑποτακτικῶν τῶν προϊσταμένων τῶν ἰδιορρύθμων Μονῶν. Φοιτῶσι δὲ εἰς τὴν Σχολὴν καὶ Ρῶσσοι μοναχοὶ ἵνα διδαχθῶσι τὴν Ἑλληνικήν.

Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπὸ ἔποψιν τῆς ὅλης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας μνείας, προκειμένου περὶ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι ὅτι παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ παρὰ τοῖς ἀπαιδεύτοις, τοὐλάχιστον παρὰ τῇ πλειονότητι αὐτῶν, ἐπικρατεῖ ἀκμαῖον καὶ γενναῖον ἐθνικὸν φρόνημα, καὶ οὐδαμοῦ ἴσως τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁ κλῆρος ἐμφορεῖται εὐγενεστέρων καὶ ὑψηλοτέρων αἰσθημάτων φιλοπατρίας ἢ ἐν τῷ Ὄρει. Τὸ ἐθνικὸν φρόνημα εἶναι τὸ καθοδηγοῦν τοὺς πλείστους τῶν πατέρων (διότι ὑπάρχουσι καὶ ὀλίγοι τῶν μὴ βουλομένων νὰ θυσιάζωσι τὰ ἴδια συμφέροντα εἰς τὰ κοινὰ) οἵτινες μετ' αὐταπαρνήσεως τάσσουσιν ἑαυτοὺς φύλακας καὶ ἀμύντορας τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων ἐν τῷ Ὄρει, ὑπακούοντες προθύμως καὶ ἀσμένως εἰς τὰς εἰσηγήσεις τὰς διδομένας αὐτοῖς ὅθεν δεῖ, καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ τῷ ἐθνικῷ προθύμως θυσιάζονται τὰ ἐφήμερα ὑλικὰ συμφέροντα τῶν Ἱ. Μονῶν εἰς τὰ καθόλου ἐθνικὰ Ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

---

1. Δόκιμοι καλοῦνται οἱ νέοι οἱ μεταβαίνοντες εἴς τινα Μονὴν δηλοῦντες τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν τοῦ ν' ἀσπασθῶσι τὸν Μοναχικὸν βίον, ἀλλὰ διατελοῦντες ἐπί τινα χρόνον ὑπὸ δοκιμασίαν πρὶν ἢ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ μοναχικὸν τάγμα.

ΙΣΤ΄ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ

Αἱ περιουσίαι τῶν Ἱερῶν Μονῶν συνίστανται α΄) ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἐγγείων ἰδιοκτησιῶν, συνισταμένων εἰς ἀμπέλους, λεπτοκαρυῶνας, δάση, ἐξ ὧν καλῶς καλλιεργουμένων, ἐκτὸς τῆς ἀναγκαιούσης εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν ποσότητος, ἱκανὸν ποσὸν καθίσταται κεφάλαιον προσόδων διά τινας ἑλληνικὰς Μονάς, πωλούμενον εἰς ἄλλας Μονὰς καὶ μάλιστα εἰς τὴν πολυανθρωποτάτην Ρωσσικὴν Μονήν. β΄) Ἐκ τῶν μετοχίων τῶν ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ (αἱ ἐνταῦθα περιουσίαι τῶν Ἱερῶν Μονῶν συνίστανται πρὸ πάντων ἐξ ἐλαιώνων), ἔτι δὲ Σιθωνίᾳ, Παλλήνῃ, καὶ τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ (ἐνταῦθα τὰ κτήματα τῶν Ἱερῶν Μονῶν συνίστανται πρὸ πάντων ἐκ σιτοφόρων γαιῶν) γ΄) Ἐκ μετοχίων ἐν τῇ ἄλλῃ Μακεδονί καὶ ἔν τισι πόλεσι τῆς Θρᾴκης (Ἀδριανουπόλει) καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (ἐν Σμύρνῃ, Κυδωνίαις καὶ ἐνιαχοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς Προποντίδος). δ΄) Ἐκ τῶν μετοχίων, ἅπερ ἔχει Μονή τις ἐν Ρωσσίᾳ, καὶ ἰδίως ἐν Βεσσαραβίᾳ, καὶ ἐν Καυκάσῳ καὶ ἐκ τῶν ἔν τισι τῆς Ρωσσίας πόλεσιν (ἐν Μόσχᾳ ἰδίως) προσκηνημάτων.

Πρὸ 35 ἐτῶν αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐκέκτηντο μεγάλας ἐκτάσεις γαιῶν ἐν Βλαχίᾳ καὶ ἐν Μολδαυίᾳ, ἀφιερωμένας εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς εὐσεβῶν ἡγεμόνων τῶν χωρῶν τούτων καὶ ἄλλων ἐκ τῆς χώρας ταύτης δωρητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀλλ' ἡ κυβέρνησις τοῦ ἡγεμόνος Κούζα πρὸ 35 ἐτῶν ἐδήμευσε τὰ κτήματα ταῦτα, προτείνουσα νὰ δώσῃ ἀποζημίωσίν τινα χρηματικήν. Ἀλλ' οἱ δικαιοῦχοι, οἵνινες, πλὴν τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἦσαν καὶ τὸ ὀρθόδοξον κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τοῦ Σινᾶ, καί τινα ἄλλα εὐαγῆ ἱδρύματα τῆς ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῶν δημευτικῶν μέτρων τῆς κυβερνήσεως τοῦ Κούζα καὶ ἀπέρριψαν πάντα περὶ ἀποζημιώσεως οἱασδήποτε προτεινόμενον συμβιβασμόν. Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, συνηγορούσης τῆς Ρωσσικῆς, ὑπεστήριξε τὰς διαμαρτυρίας τῶν δικαιούχων, συνῳδὰ τοῖς ὅροις τῆς παρισινῆς συνθήκης τοῦ 1856, δι' ὧν ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ περιεβλήθησαν διεθνὲς κῦρος τὰ δίκαια τοῦ Ἁγίου Τόπου. Ἀλλ' ἡ Βλαχομολδαυϊκὴ κυβέρνησις, ὑποστηριζομένη ἠθικῶς ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως τοῦ Ναπολέοντος Γ΄, καθ' ὑποκίνησιν τῆς ὁποίας μάλιστα εἶχε προβῆ εἰς τὸ τόλμημα, ἐπέμεινε εἰς τὴν δημευτικὴν αὐτῆς πολιτικήν. Μά-

τὴν ἔκτοτε πολλάκις οἱ Ἅγιοι Τόποι ἐπανέλαβον τὰς διαμαρτυρίας αὐτῶν ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, ἀνηνέχθησαν δὲ καὶ εἰς τὸ Βερολίνειον Συνέδριον τοῦ 1878. Τὸ βασίλειον τῆς Ρωμουνίας δὲν ἐπηνώρθωσε τὸ ὑπὸ τῶν ἡνωμένων ἡγεμονιῶν τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας διαπραχθὲν ἀδίκημα καὶ μέχρι νῦν οἱ Ἅγιοι Τόποι ἐπιμένουσι θεωρητικῶς εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν χωρὶς πρακτικῶς νὰ κατορθώσωσί τι.

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1872 καὶ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ κτημάτων δὲν καρποῦνται οἱ Ἅγιοι Τόποι τὰς προσόδους ἀκεραίας. Κατὰ τὸ μνημονευθὲν ἔτος 1872, ἕνεκα τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος καὶ τῆς παρ' Ἕλλησιν ἐγερθείσης πανταχοῦ κατὰ τοῦ πανσλαυϊσμοῦ καὶ τῆς ρωσσικῆς πολιτικῆς κατακραυγῆς, ἡ ρωσσικὴ κυβέρνησις, δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, δυσμενέστερον δὲ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διακειμένη, δὲν ἐδήμευσε μὲν τὰ κτήματα τῶν Ἑλληνικῶν Ἁγίων Τόπων ἀλλ' ὑπήγαγεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἐποπτείαν καὶ διαχείρισιν, ἵνα κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς κρίσιν καὶ εὐδοκίαν διαθέτῃ μέρος τῶν προσόδων ὑπὲρ ὧν βούλεται αὕτη ἐκ τῶν δικαιούχων. Ἀλλ' ἔκτοτε βελτιωθεισῶν τῶν ρωσσοελληνικῶν σχέσεων ἐπιτρέπει νῦν ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις νὰ πέμπωνται τακτικῶς εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὰ $^{2}/_{5}$ τῶν καθαρῶν προσόδων. (Εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον δίδωσι καὶ τὰ $^{3}/_{5}$). Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἠλαττωμέναι, αἱ πρόσοδοι τῶν Ἱερῶν Μονῶν μένουσιν ἔτι ὅπλον ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ρωσσικῆς διπλωματίας, ἵνα ἐν ταῖς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ρώσσων μοναχῶν τοῦ Ὄρους διενέξεσιν ἀσκῇ πίεσιν ἐπὶ τοὺς δυστροποῦντας Ἕλληνας καὶ πειθαναγκάζῃ αὐτοὺς διὰ τῆς κρατήσεως τῶν εἰσοδημάτων νὰ προσχωρῶσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Ρώσσων συναδέλφων αὐτῶν.

Ἀλλὰ καί τοι μέγισται ἦσαν αἱ πρόσοδοι τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ὄρους ἀπό τε τῶν ἐν Ρωμουνίᾳ καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ κτημάτων, καὶ μεγίστη ἡ ὑλικὴ ζημία ἡ προκύπτουσα ἐκ τῶν ληφθέντων ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων τῶν μνημονευθεισῶν χωρῶν μέτρων, τοσαύτη μάλιστα, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κούζα ἐφαρμογὴν τῶν δημευτικῶν αὐτῆς μέτρων καὶ ἐπὶ στιγμὴν εἶχε καταλάβει τοὺς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἀμηχανία, ὥστε ἐνόμιζον ὅτι τὰ πάντα ἀπώλλοντο καὶ ὅτι αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ δὲν ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ νὰ συντηρῶνται, ὅμως, μεθ' ὅλα ταῦτα, τὰ πράγματα αὐτὰ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπέδειξαν ὅτι αἱ πρόσοδοι ἐκεῖναι δὲν ἦσαν ἀπαραίτητοι πρὸς τὴν συντήρησιν τῶν Ἱερῶν

Μονῶν. Οἱ λόγοι οἱ ἐξηγοῦντες τὸ τοιοῦτον εἶναι διττοί· α΄.) Ὅτι μέγιστον μέρος τῶν ἐκ Βλαχομολδαυίας προσόδων πολλῷ πλέον ἐπλήρουν τὰ θυλάκια ἰσχυρῶν τινων πλεονεκτιστάτων προϊσταμένων Μονῶν τινων, καὶ μάλιστα τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν διαχείρισιν τῶν κτημάτων ἐκείνων. Οἱ καλόγηροι οὗτοι δημιουργοῦντες κολοσσιαίαν περιουσίαν ἔκτιζον μέγαρα πολυτελῆ ἐν ταῖς Βλαχομολδαυϊκαῖς πόλεσι καὶ σατραπικῇ χρώμενοι πολυτελείᾳ καὶ διαίτῃ παρεῖχον ἀφορμὴν εἰς πολλὰς κατακρίσεις. Καὶ ἡ ἄφρων καὶ ἀτάσθαλος διαγωγή τινων αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ρωμουνίας, ἀμιλλωμένων κατὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ βίου πρὸς τοὺς πρώτους ἐν τοῖς εὐπατρίδαις τοῦ τόπου, διέθηκεν εὐμενῶς τὴν κοινὴν γνώμην πρὸς τὰ ληφθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως δημευτικὰ κατὰ τῶν Ἁγίων Τόπων μέτρα· β΄.) Ἐνόσῳ ὁπωσδήποτε τὰ ἐκ τῶν παριστρίων Ἡγεμονιῶν πεμπόμενα χρήματα ἐπήρκουν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν Ἱ. Μονῶν, αὗται ἀρκούμεναι εἰς τὰς προσόδους ταύτας τὰς τακτικάς, δὲν ἐκαλλιέργουν δεόντως τὰ ἐπὶ τοῦ Ἄθω καὶ ἐν τοῖς πέριξ κτήματα αὐτῶν. Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τοῦ Ὄρους παρημελεῖτο καὶ μόνον τὰ πτωχότερα τῶν Κοινοβίων ἐπεμελοῦντο τῆς καρπώσεως αὐτῶν. Ἀλλ' ἀφότου ἡ πηγὴ τοῦ ἐκ Βλαχομολδαυίας πλούτου ἐστείρευσεν ὁλοσχερῶς, ἠλαττώθησαν δὲ σημαντικῶς καὶ αἱ ἐκ Ρωσσίας πρόσοδοι, ἡ θεόθεν εὐλογημένη ἐργασία τῶν μοναχῶν, ἀντιλήψει τῆς προστάτιδος τοῦ Ὄρους, τῆς Παναγίας τῆς *Οἰκονομίσσης*, ἀνεπλήρωσε τὸ ἐλλεῖπον. Καὶ ἔπαυσε μὲν ὁ μέγας ἰδιωτικὸς πλοῦτος ἔν τισιν ἰδιορρύθμοις Μοναῖς, ἀλλ' αἱ Μοναὶ αὗται, τοὐλάχιστον αἱ πλεῖσται αὐτῶν, κατεστάθησαν αὐτάρκεις δυνάμεναι νὰ συντηρῶσι τὸ *Ἅγιον Ὄρος* διὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τινῶν δὲ ἐκ τῶν Μονῶν ἐβελτιώθη σπουδαίως ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις, ἀφότου ἡ Ρωσσία ἐπέτρεψε τὴν ἀποστολὴν τῶν δύο πέμπτων τῶν εἰσοδημάτων. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα καθ' ἡμᾶς ἔτη νέα πηγὴ πλούτου, νέου Ρωσσικοῦ ἀργυρίου ἤρξατο νὰ ἐπιδρᾷ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει οὐχὶ τοσοῦτον ἐπὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν Ἱ. Μονῶν, ὅσον ἐπὶ τὰς ἠθικὰς διαθέσεις τῶν διεπόντων αὐτάς. Τὸ νῦν δὲ ἐν τῷ Ὄρει, ἀφειδῶς ὑπὸ τῶν Ρώσσων μοναχῶν διατιθέμενον καὶ δαπανώμενον χρυσίον εἶναι ὁ κινδυνωδέστατος τῶν πολεμίων, καθ' ὧν ἔχει νὰ πολεμήσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἐναντίον τῶν Ρώσσων ἢ καὶ ἄλλων ὁμοφύλων Ὀρθοδόξων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀποτε-

λεσμάτων τῆς τοιαύτης ἐπιδράσεως τοῦ Ρωσσικοῦ χρυσίου καὶ καθόλου περὶ τοῦ ἀληθοῦς χαρακτῆρος καὶ τῶν αἰτίων τῆς ὁσημέραι μείζονος αὐξήσεως καὶ κραταιώσεως τοῦ Ρωσσικοῦ στοιχείου ἐν τῷ Ὄρει, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκθέσωμεν λεπτομερέστερον τὰ καθ' ἑκάστην τῶν 20 μεγάλων κυριάρχων Ἱερῶν Μονῶν καὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως αὐτῶν, διότι οὕτω εὐκολώτερον ἐξηγοῦνται τὰ κατὰ τοὺς Ρώσσους καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Αἱ εἴκοσι μεγάλαι Μοναὶ εἰσίν:

Α.' *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ ἢ Κοινόβιον τοῦ Κουτλουμουσίου.* Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς Μονῆς ταύτης, διότι αὕτη κεῖται ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Ὄρους, ἐν τοῖς προθύροις τῶν Καρυῶν, εἰς 10 περίπου λεπτῶν ἀπόστασιν. Ἡ Μονὴ τοῦ Κουτλουμουσίου εἶναι Κοινόβιον κυβερνώμενον ὑπὸ Ἡγουμένου· ἔχει δὲ ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ 15 κελλία καὶ μίαν Σκήτην ἀρχέτυπον ἢ ἰδιόρρυθμον, ἔχει δὲ ἐκτὸς τοῦ Ὄρους ἐν Σιθωνίᾳ καὶ Παλλήνῃ μετόχια. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πατέρων, οἵτινες πάντες εἶναι Ἕλληνες, τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος (καὶ μάλιστα ἐκ τῆς Ἑπτανήσου) ἀνέρχεται εἰς 160. Τούτων δὲ οἱ ἡμίσεις μὲν κατοικοῦσιν ἐκτὸς τῆς Ἱ. Μονῆς, οἱ δ' ἕτεροι ἡμίσεις ἐν τοῖς 15 κελλίοις τῆς Ἱ. Μονῆς, ἅτινα πάντα εἰσὶν ἄμεσοι ἰδιοκτησίαι ταύτης, ὑπ' αὐτῆς ἀπ' εὐθείας κατεχόμεναι, ἐν τῇ Σκήτῃ τῇ Κουτλουμουσιανῇ καὶ ἐν τοῖς μετοχίοις. Τὰ κελλία ὡς ἀμέσως ἀπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς ἐξαρτώμενα οἰκοῦνται ὑφ' ἑνὸς ἢ δύο μοναχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς, διαχειριζομένων κατ' ἐντολὴν αὐτῆς τὰ εἰσοδήματα. Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Κουτλουμουσίου δὲν ἔχει κτήματα ἐν Ρωσσίᾳ, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐν τῷ Ὄρει καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ κτημάτων αὐτῆς ἐπαρκεῖ εἰς συντήρησιν αὐτῆς. Πυρκαϊὰ μεγάλη πρό τινος εἶχε βλάψει σπουδαιότατα τὸ Μοναστήριον· ἀλλ' ὑπὸ τὴν συνετὴν διοίκησιν τοῦ ἡγουμένου Μελετίου καὶ τοῦ ἐν τοῖς μοναχοῖς τῆς Μονῆς διαπρεπεστάτου πατρὸς Χαρίτωνος, ἑνὸς τῶν ἐπιφανεστάτων Ἑλλήνων μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀνέλαβε ταχέως ἐκ τῆς συμφορᾶς· καὶ νῦν τὸ ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς καταστραφὲν μέρος ἀνῳκοδομήθη μεγαλοπρεπῶς· εὐρύχωροι αἴθουσαι καὶ εὐάερα δωμάτια καὶ διάδρομοι ἐφαίδρυναν τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν τῆς Μονῆς καὶ κατέστησαν ὑγιεινοτέραν τὴν ἐν αὐτῇ διαμονήν.

Ἡ Μονὴ αὕτη μετὰ τῆς Σκήτης καὶ τῶν πολλῶν Κελλίων αὐτῆς κειμένων πάντων, ὡς αὐτὴ ἡ Μονή, ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῇ τῶν Κα-

ρυῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ἐν θέσει ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις σπουδαιοτάτῃ, ἐφείλκυσε πρὸ πολλοῦ τὴν προσοχὴν τῶν Ρώσσων Κατὰ τὰ πρῶτα ἤδη ἔτη μετὰ τὴν εἰρηνην τοῦ 1856 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Κυρίλλου Η΄. τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας Ἰωακείμ Β΄. (1861—1863) ἀπεπειράθησαν οἱ Ρῶσσοι νὰ θέσωσι χεῖρα ἐπὶ τὴν Μονὴν ζητοῦντες νὰ παραδώσωσι τὴν ἡγουμενείαν αὐτῆς εἰς Ἕλληνα μοναχὸν Πάτμιον τῆς Μονῆς τοῦ Ρωσσικοῦ. ἤτοι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος περιβόητον ἐν τῷ Ὄρει διὰ τὴν Ρωσσοφροσύνην καὶ Ρωσσοφιλίαν αὐτοῦ, πλεῖστον ὅσον συντελέσαντα ὕστερον καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ρώσσων κατάληψιν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Ὀλίγιστοι ἐκ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου δελεασθέντες ἐγένοντο ὄργανα τῆς σκευωρίας καὶ τὸ Πατριαρχεῖον πιεζόμενον ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικῆς πρεσβείας συνετάχθη τοῖς Ρωσσοφρονοῦσι καὶ ὁ ἡγούμενος καθηρέθη ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἦτο Ἑπτανήσιος καὶ οὐχὶ ὑπήκοος Ὀθωμανός [1]. Ἀλλ' ἡ πλειονότης τῶν πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἔμεινε πιστὴ εἰς τὸν καθαιρεθέντα ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας Ἰωάσαφ καὶ δὲν ἐδέχθη τὸν ἐπιβληθέντα Πάτμιον μοναχόν. Ἐν τούτοις καὶ ἡ Τουρκικὴ ἀρχὴ προέβη ὑπὲρ τοῦ ἐπήλυδος, ἡ δὲ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐπεκύρωσεν ἐπισήμως τὴν καθαίρεσιν. Ἀλλ' οἱ μοναχοὶ ὄντες τὸ πλεῖστον Ἑπτανήσιοι δὲν ἐδέχθησαν τὸν νέον Ἡγούμενον καὶ ἐναντίον τῆς Τουρκικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἀνεπέτασαν τὴν Ἀγγλικὴν σημαίαν. Τὸ ζήτημα ἐγένετο μετ' ὀλίγον ἀφορμὴ καὶ ἀντικείμενον διπλωματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ τῆς Ρωσσικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς διπλωματίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τέλος ἐνίκησεν ἡ Ἀγγλικὴ ἐπιρροὴ καὶ ἐπανῆλθεν ὁ πρῴην ἡγούμενος. Ἔκτοτε ὁ ἀποκατασταθεὶς εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτὸ ἡγούμενος καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ μετὰ θάνατον Μελέτιος, ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ ὁ πατὴρ Χαρίτων, ἐνήργησαν ἵνα προφυλάξωσι τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἀπὸ πάσης νέας ἐπιβουλῆς, πρὸς τοῦτο δὲ κατώρθωσαν ἐπιτηδείως ἵνα τὰ κελλία τὰ ὑπὸ Ρώσσων μοναχῶν κατεχόμενα ἀγορα-

---

1 Τοῦτο ἦτο σόφισμα ἐλεεινόν. Οἱ ἐν τῷ Ὄρει μοναχοὶ ἀνήκουσιν εἰς πάσας τὰς Ὀρθοδόξους ἐθνότητας καὶ πολιτείας, ἀλλ' οἱ Ἁγιορεῖται θεωροῦνται Ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι καὶ Ρῶσσοι ἂν ὦσι καὶ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἂν κατάγωνται. Καὶ μήπως οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ τοῦ Ὄρους εἶναι Ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι ἐκ γένους καὶ πατρίδος ;

σθῶσιν ὑπὸ τῆς Μονῆς καὶ κατασταθῶσιν ἄμεσοι ἰδιοκτησίαι αὐτῆς. Ἐκ τῶν εἰρημένων πάντων ἀρκούντως κατανοεῖται ὅτι ἡ Μονὴ τοῦ Κουτλουμουσίου, οὖσα μία τῶν σπουδαιοτάτων Ἑλληνικῶν Μονῶν τοῦ Ὄρους, εἶναι ἀξία ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ διαφέροντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Β΄) Ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων. Μίαν καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου καὶ τῶν Καρυῶν ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας τοῦ Ἄθω κεῖται ἡ ἰδιόρρυθμος Μονὴ τῶν Ἰβήρων, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπό τινων Ἰβήρων μοναχῶν, ἀσκησάντων ποτὲ ἐνταῦθα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς (ἰδίως τοῦ Εὐθυμίου τοῦ Ἴβηρος). Ἡ ἰδιόρρυθμος αὕτη Μονὴ οἰκεῖται ὑπὸ 250 περίπου πατέρων, ἔχει δὲ ἐν ὅλῃ τῇ περιοχῇ αὐτῆς, ἐν τῇ Σκήτῃ δηλονότι, καὶ τοῖς κελλίοις τοῖς ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένοις καὶ ἐν τοῖς μετοχίοις αὐτῆς, ἰσάριθμον περίπου πληθυσμόν, ἐν ὅλῳ 480—500 πατέρας. Κελλία ἔχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ 17, ὧν τὰ 5 (τοῦ Ἁγίου Πέτρου, τοῦ Ἀθωνίτου, τοῦ Ὀνουφρίου, τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου, τῆς Ἁγίας Ζώνης, τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ τοῦ Ἁγίου Θεολόγου) εἶνε ρωσσικά, κατέχονται δηλονότι ὑπὸ Ρώσσων πατέρων ὡς ἰδιοκτητῶν ὑποτελῶν τῇ Μονῇ. Ἐν τοῖς ρωσσικοῖς δὲ κελλίοις σπουδαιότερον εἶνε τὸ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Μονῆς κείμενον κελλίον τοῦ Ἁγίου Θεολόγου, ὡς οἰκούμενον οὐχὶ ὑπὸ Ρώσσων τὸ γένος μοναχῶν, ἀλλ' ὑπὸ Ρώσσων τὴν ὑπηκοότητα Ἰβήρων (Γεωργιανῶν). Ἡ μία δὲ καὶ μόνη Σκήτη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἡ τοῦ Ἁγίου Προδρόμου, εἶνε ἰδιόρρυθμος, οἰκουμένη ὅλως ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἰβήρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ ἀμέσῳ περιοχῇ αὐτῆς καὶ τῶν ἐν Θάσῳ καὶ τῇ Χαλκιδικῇ καὶ τῇ ἄλλῃ Μακεδονίᾳ κτημάτων, ἔχει κτήματα προσοδοφόρα ἐν Ρωσσίᾳ, ἐν Βεσσαραβίᾳ καὶ Καυκάσῳ, φέροντα ἐτησίαν πρόσοδον 2 χιλ. λιρῶν. Ἀλλὰ τὸ κύριον ἐκ Ρωσσίας εἰσόδημα προέρχεται ἀπὸ τοῦ ἐν Μόσχα προσκυνήματος τῆς Μονῆς, ὅπερ ἱδρυθὲν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἐπὶ τῆς αὐτοκρατείρας Ἄννης, ἢ ἐπὶ τῆς Ἐλισάβετ, ἰαθείσης διὰ θαυματουργοῦ τινος εἰκόνος τῆς Μονῆς καὶ κείμενον ἐντὸς τῆς πόλεως Μόσχας, φέρει ἐτήσιον εἰσόδημα τρισχιλίων λιρῶν· ὅταν δὲ συμπληρωθῇ μετ' ὀλίγον καὶ ἡ οἰκοδόμησις τῶν περὶ τὸ *Προσκύνημα* προσοδοφόρων κτημάτων, ὑπολογίζεται ἀσφαλῶς ὅτι τὸ εἰσόδημα τοῦ ἱεροῦ τούτου ἱδρύματος θὰ ἀνέλθῃ εἰς 75 χιλ. ρουβλίων. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα τὰ

σπουδαῖα εἰσοδήματα κινδυνεύουσι ν' ἀπολεσθῶσιν ἕνεκα τῆς γενναίας ἐθνικῆς καὶ ἑλληνοπρεποῦς πολιτείας τῶν σεβασμίων προϊσταμένων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐν τῷ ζητήματι τοῦ κελλίου τοῦ Ἰβηρικοῦ τοῦ Ἁγίου Θεολόγου. Τὸ κελλίον τοῦτο οἰκεῖται καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ Ἰβήρων μοναχῶν, οἵτινες, καίτοι ἄλλως ἥκιστα ἀγαπῶσι τοὺς Ρώσσους, καὶ οὐδένα δέχονται εἰς τὸ κελλίον Ρῶσσον μοναχὸν ἢ ἀδελφόν, ἀλλ' ὅμως ὄντες αὐτοὶ Ρῶσσοι ὑπήκοοι χρησιμοποιοῦσι τὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν δύναμιν τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ρωσσικῆς πρεσβείας ὑπὲρ τῶν φιλοδόξων αὐτῶν σχεδίων ἢ, ὡς αὐτοὶ ἀξιοῦσιν, ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν δικαίων. Στηριζόμενοι δὲ ἐπὶ τῆς οὐχὶ ἐν πᾶσιν ἀκριβοῦς παραδόσεως ὅτι ἡ κυρίαρχος Μονὴ ἦτο ἵδρυμα Ἰβήρων μοναχῶν πάλαι ποτὲ (κατὰ 10 καὶ 11 μ. χ. αἰῶνα) ἐν τῷ Ὄρει ἀσκησάντων καὶ τὸ κατ' αὐτοὺς ἀληθὲς καὶ ἀκριβὲς τῆς τοιαύτης παραδόσεως ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τεκμηριούμενοι, ἀποβλέπουσι μόνον πρὸς κατάληψιν τῆς μεγάλης Μονῆς. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἀξιοῦσιν ἀναφανδόν· ἀλλ' ἀξιοῦσιν ἵνα τὸ κελλίον αὐτῶν προαχθῇ εἰς Σκήτην. Καίτοι δὲ τὴν περὶ Σκήτης ἀξίωσιν δὲν διατυποῦσιν ἀμέσως καὶ σαφῶς, ἐν τούτοις αὕτη θὰ ἦναι ἄμεσος καὶ ἀναγκαία ἀκολουθία τῆς ἐπιτυχίας τῶν νῦν ἀξιώσεων αὐτῶν. Ἐνῷ τὸ κελλίον αὐτῶν, ὅπως πάντα τὰ κελλία, δὲν ἔχει καὶ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς νομίμως ἀνεγνωρισμένους ἀδελφοὺς πλείονας τῶν τριῶν, οἱ Ἴβηρες μοναχοὶ οἱ ἰδιοκτῆται αὐτοῦ εἰσήγαγον εἰς αὐτὸ μέγα πλῆθος μοναχῶν Ἰβήρων ὡς βοηθῶν, ἀκολούθων κτλ., ὅπως τοῦτο γίνεται καταχρηστικῶς ἐν πᾶσι τοῖς ὑπὸ Ρώσσων κατεχομένοις κελλίοις. Ἀπαιτοῦσι λοιπὸν νῦν οἱ ἰδιοκτῆται τοῦ κελλίου, ἵνα πάντες οὗτοι οἱ οἰκοῦντες νῦν ἐν αὐτῷ μοναχοί, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50—60, ἀναγνωρισθῶσιν ὡς νομίμως καὶ κανονικῶς οἰκοῦντες «ἵνα μὴ ἐκβληθῶσί ποτε τινές, ἢ πολλοὶ αὐτῶν ὡς παρὰ τὸ νόμιμον εἰσαχθέντες εἰς τὸ Κελλίον».

Ἡ Σύναξις τῆς ἱερᾶς ἰδιορρύθμου Μονῆς ὑπισχνεῖται μὲν ἐπιεικῶς καὶ Χριστιανικῶς νὰ μὴ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τοῦ μὴ νομίμου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νῦν οἰκούντων ἐν τῷ Κελλίῳ μοναχῶν καὶ νὰ μὴ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκδίωξιν πάντων τῶν μὴ ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς Μονῆς μοναχῶν (ὅπερ καὶ ἄλλως εἶναι δυσχερέστατον, ἀλλὰ δὲν θέλει δι' ἐπισήμου ἐγγράφου ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ νόμιμον τοῦ νῦν ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν. Ἡ κυρίαρχος Μονὴ προβαίνει μάλιστα καὶ περαιτέρω ἔτι ἐν τῇ ὁδῷ

τῆς θυσίας καὶ τῆς συγκαταβάσεως· στέργει νὰ ὑποσχεθῇ καὶ ἐγγράφως ὅτι οὐδένα τῶν νῦν οἰκούντων ἐν τῷ Κελλίῳ νὰ παραβλάψῃ ὑποχρεοῦσα αὐτὸν νὰ καταλίπῃ τὸ Κελλίον, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ νομιμοποιήσῃ τὸν καταχρηστικῶς αὐξηθέντα ἀριθμὸν μὴ ἀναγνωρίζουσα ὡς νομίμους ἀδελφοὺς ἔχοντας δικαίωμα ἰδιοκτησίας καὶ κληρονομίας, εἰμὴ τοὺς τρεῖς διὰ τῆς μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τοῦ κελλίου συνθήκης ἀνεγνωρισμένους ἀδελφούς. Ἀλλ' οἱ κελλιῶται ἐπιμένουσιν ἀξιοῦντες ἵνα ὡς *νόμιμος ἀριθμὸς* ἀναγνωρισθῇ ὁ νῦν ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν τοῦ Κελλίου, ὃν περιορίζουσιν εἰς 47. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον ἀντίκειται εἰς τὸ θεμελιῶδες δημόσιον δίκαιον τὸ ἰσχῦον ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει περὶ τῶν κελλίων, ἀλλ' αὐτόχρημα καθίστησι τὸ κελλίον Σκήτην κοινοβιακήν. Ἅπαξ δὲ προάγοντες οἱ Ἴβηρες μοναχοὶ τὸ Κελλίον αὐτῶν εἰς Σκήτην θὰ κατασταθῶσιν ἐπικινδυνότατοι εἰς τὴν Ἱερὰν Μονήν. Διότι ἔχοντες ἐν τῇ Σκήτῃ ἀνεγνωρισμένον ἀριθμὸν μοναχῶν 47 ἢ 60—100 δύνανται ν' αὐξήσωσι τὸν ὅλον πληθυσμὸν αὐτῶν εἰς ἑκατοντάδας, ἔχοντες δὲ καὶ πλοῦτον καὶ εἰσοδήματα μεγάλα ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκήτης θὰ κτίσωσι μεγαλοπρεπὲς Μοναστήριον, ἀναγκάζοντες τὴν Ἱερὰν Μονὴν νὰ προβῇ εἰς παραχώρησιν τόπου εὐρέος ἀναγκαίου πρὸς ἀνέγερσιν μεγάλου καὶ περικαλλοῦς ναοῦ καὶ νέων οἰκημάτων διὰ τοὺς πατέρας τῆς Σκήτης. Τοιοῦτον δὲ ἔχοντες μοναστήριον μεγαλοπρεπές, πλούσιον καὶ ὑπὸ πολυαρίθμων οἰκούμενον μοναχῶν, ἐγγύτατα τῇ Ἱ. Μονῇ κείμενον, ἔχοντες δὲ ἀξιώσεις ἐπὶ τὴν κτῆσιν τῆς Μονῆς αὐτῆς, ὡς δῆθεν ἱδρύματος Ἰβηρικοῦ, κατα μικρὸν θὰ ἀμφισβητῶσι πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονὴν τὴν κατοχὴν καὶ τὴν κάρπωσιν τῶν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς δασῶν, θὰ ἀπαιτήσωσι τὴν ἵδρυσιν νεωρίου ἰδιαιτέρου κατὰ τὴν παραλίαν, θὰ περισφίγξωσι τέλος πανταχόθεν τὴν Μονὴν καὶ τὴν κατ' ὄνομα ὑποτελῆ Σκήτην αὐτῶν θὰ καταστήσωσιν ἀληθῆ κυρίαρχον κρατοῦσαν ἐν πραγματικῇ ὑποτελείᾳ τὴν κατ' ὄνομα κυρίαρχον Μονήν. Τοιοῦτοι τοὐλάχιστον φόβοι κατέχουσι τοὺς Ἰβηρίτας πατέρας (τοὺς Ἕλληνας δηλονότι πατέρας τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων) καὶ διὰ τοῦτο μετ' αὐταπαρνήσεως καρτεροῦσιν οὗτοι ἐν τῷ ἐθνικῷ αὐτῶν ἀγῶνι, μὴ θέλοντες νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἰβήρων κελλιωτῶν, καί περ ἐρρωμένως ὑποστηριζομένας ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικῆς πρεσβείας. Αὕτη λαβοῦσα ὑπὸ τὴν ἐπίσημον αὐτῆς προστασίαν τὰς ἀξιώσεις τῶν Ἰβήρων, ἀπαιτεῖ παρὰ τῆς κυριάρχου Μονῆς ἵνα αὕτη ὑποχρεωθῇ δι' ἐπισήμου αὐτῆς ἐγγράφου πρὸς αὐτὴν τὴν

Ρωσσικὴν πρεσβείαν νὰ συναινέσῃ εἰς τὰς μνημονευθείσας ἀξιώσεις τῶν Ἰβήρων μοναχῶν Ἀλλ' ἡ προστασία ἡ Ρωσσικὴ δὲν περιορίζεται ἁπλῶς εἰς μέτρα ἠθικὰ καὶ πίεσιν ἠθικὴν ἐπὶ τὴν κυρίαρχον Μονήν. Ἔχει ἰσχυρότερα ὅπλα. Ἀπὸ πενταετίας ἤδη, ἀφότου ἐδεινώθη ἡ μεταξὺ τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ τοῦ Ἰβηρικοῦ Κελλίου διένεξις, ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις δὲν πέμπει τῇ Ἱ. Μονῇ τῶν Ἰβήρων τὰ ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νέων περὶ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ Μοναστηριακῶν κτημάτων πεμπόμενα δύο πέμπτα τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ εἰσοδημάτων αὐτῆς, καὶ τὸ οὕτω καθυστερούμενον χρηματικὸν ποσὸν ἀνέρχεται νῦν εἰς 10 χιλ. περίπου ὀθωμανικῶν λιρῶν. Πρὸ ὀλίγου δέ, ἀποθανόντος τοῦ ἐπιστάτου τῶν ἐν Καυκάσῳ κτημάτων τῆς Ἱ. Μονῆς, ἡ Ρωσσικὴ Ἱερὰ Σύνοδος, ἧς ἡ ἄδεια εἶναι ἀπαραίτητος ἵνα μοναχός τις Ἁγιορείτης, μεταβῇ εἰς Ρωσσίαν, κατ' εἰσήγησιν τῆς Ρωσσικῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας δὲν ἐπέτρεψεν ἵνα νέος Ἐπιστάτης πεμπόμενος ὑπὸ τῆς Μονῆς μεταβῇ εἰς τὸν Καύκασον, ἠναγκάσθη δὲ ἡ Μονὴ ν' ἀναθέσῃ προσωρινῶς τὴν Ἐπιστασίαν εἴς τινα τῶν ἐντοπίων (τῶν ἐν Καυκάσῳ δηλονότι) μοναχῶν, πιθανὸν δὲ εἶναι ὅτι θὰ κατασχεθῶσι μετ' ὀλίγον καὶ τὰ ἐν Καυκάσῳ κτήματα τῆς Ἱ. Μονῆς. Καίτοι δὲ τὸ ἱερὸν ἐν Μόσχᾳ προσκύνημα τῆς Μονῆς δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐν Ρωσσίᾳ μοναστηριακῶν κτημάτων τοῦ Ὄρους, ἀλλ' εἶναι ναὸς καὶ προσκυνητήριον, περιουσία ἀπαραβίαστος τῆς Ἱ. Μονῆς, ὑπάρχει φόβος παρὰ τοῖς προϊσταμένοις τῆς Μονῆς μὴ ἐπὶ τέλους ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις ἢ ἡ Ρωσσικὴ Σύνοδος ἐπιβάλῃ χεῖρα καὶ εἰς τὸ ἵδρυμα τοῦτο, ὁπότε ἡ Ἱ. Μονὴ ἀπόλλυσι τὴν κυριωτάτην πηγὴν τῶν προσόδων αὐτῆς. Καί τοι δὲ ἡ περὶ τοιαύτης περιπετείας ὑπόθεσις πάντη ἄτοπος φαίνεται, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν ὅλων τῶν εὐλαβῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αἰσθημάτων τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος Νικολάου, εἰς ὃν ἐν τοιαύτῃ ἐνδεχομένῃ περιπτώσει βεβαίως μέλλει νὰ ποιήσηται ἔκκλησιν ἡ Ἱ. Μονή, ἀλλ' ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ ἐν αὐτῇ ἅγιοι πατέρες ἔχοντες καὶ ταύτην τὴν περιπέτειαν ὑπ' ὄψιν ἔχουσιν ἀπόφασιν ν' ἀντιστῶσι μέχρις ἐσχάτων καὶ ν' ἀπολέσωσι μᾶλλον τὸ *τελευταῖον καπίκιον* τῶν ἐκ Ρωσσίας εἰσοδημάτων ἢ νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Ἰβήρων μοναχῶν. Ἐλπίσωμεν ὅτι οἱ γενναῖων ἐθνικῶν φρονημάτων ἐμφορούμενοι προϊσταμενοι πατέρες τῆς Ἱ. Μονῆς τῶν Ἰβήρων, οἱ κρατερῶς ἀνθιστάμενοι οὐχὶ ἁπλῶς εἰς ὑλικὰς καὶ ἠθικὰς πιέσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐπικίνδυνον δέλεαρ τῆς δωροδοκίας τῶν

πλουσίων Ἰβήρων μοναχῶν[1], καρτεροῦντες ἐν τῷ ἐθνικῷ αὐτῶν ἀγῶνι μέχρι τέλους, καὶ ἂν μὴ νικήσωσι, πάντως ὅμως θὰ δικαιωθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ διὰ τὴν ἑλληνοπρεπῆ πολιτείαν αὐτῶν. Οἱ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τῶν Ἰβήρων οἰκοῦντες Ἕλληνες πατέρες κατάγονται καὶ ἐξ ἐλευθέρας Ἑλλάδος (ἰδίως ἐξ Ἑπτανήσου) καὶ ἐκ Τουρκίας (ἰδίως ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Θράκης).

Εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, ἐν καθίσματί τινι παραθαλασσίῳ τῆς Μεγίστης Λαύρας, μονάζει ἀπὸ ἑξαετίας ὁ τοῖς πᾶσι σεβαστὸς καὶ ἀγαπητός, ὁ κλεινὸς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης πρῴην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεὶμ Γ'.

Γ'.) *Ἡ Μονὴ τοῦ Φιλοθέου.* Νοτιοανατολικῶς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, εἰς μιᾶς περίπου ὥρας ἀπὸ ταύτης ἀπόστασιν, κεῖται ἡ ἰδιόρρυθμος Μονὴ τοῦ Φιλοθέου οἰκουμένη ὑπὸ 50 περίπου πατέρων, ἔχουσα ἰσαρίθμους περίπου ἀδελφοὺς καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κελλίοις καὶ ἐν τοῖς μετοχίοις αὐτῆς.

Οἱ ἐν τῇ Μονῇ οἰκοῦντες πατέρες εἰσὶ Πελοποννήσιοι κατὰ μέγα μέρος, εἰσὶ δὲ καὶ τινες ἀπὸ Θάσου καὶ ἀπὸ Μακεδονίας καὶ ἀπὸ Μικρᾶς Ἀσίας. Καί τοι δὲ ἡ Ἱ. Μονὴ αὕτη ἱκανὰ κέκτηται μετόχια ἐν Θάσῳ, Παλλήνῃ καὶ ἐν Μυριοφύτοις, εἴτε ἕνεκα τῆς μὴ ἐπωφελοῦς καρπώσεως τῶν κτημάτων τούτων καὶ τῆς οὐχὶ δεξιᾶς διαχειρίσεως αὐτῶν, εἴτε ἕνεκα τῆς πρὸ 20 ἐτῶν συμβάσης καταστρεπτικῆς πυρκαϊᾶς, τὰ οἰκονομικὰ αὐτῆς δὲν ἔχουσι καλῶς, τὰ εἰσοδήματα μόλις ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας, χρέος δὲ πεντακισχιλίων περίπου λιρῶν ὀθωμ. πιέζει τὸ ταμεῖον. Ὁ ἐκ τοιαύτης δὲ οἰκονομικῆς καχεξίας διὰ τὴν Ἱ. Μονὴν κίνδυνος εἶναι σπουδαῖος. Διότι ἐκ τῶν 12 Κελλίων, τὰ ὁποῖα ἔχει ἡ Μονή, τὰ 6 περιῆλθον ἤδη διὰ πωλήσεως εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ρώσσων καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Μονῆς κατελήφθη κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ Ρώσσων. Ἐγὼ αὐτὸς διαμένων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ, πρωίαν τινὰ ἐξελθὼν τῆς Μονῆς ἐξεπλάγην εὑρεθείς, εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐν μέσῳ ἀλλογλώσσων μοναχῶν. Εἰς τὴν πώλησιν τῶν Κελλίων συναινεῖ ἑκοῦσα ἄκουσα ἡ Σύναξις τῆς ἰδιορρύθμου Μονῆς ἕνεκα τῶν ἐκ τῆς πωλή-

1. Τὸ Κελλίον τὸ Ἰβηρικὸν ἔχει πλουσιώτατα εἰσοδήματα ἐν Γεωργίᾳ, ἔνθα οἱ εὐσεβεῖς Γεωργιανοί, θεωροῦντες αὐτὸ ὡς ἐθνικὸν ἵδρυμα ἱερόν, ἀφειδῶς προσφέρουσι τὸν ὀβολὸν αὐτῶν.

σεως προσγιγνομένων τῇ Ἱερᾷ Μονῇ μικρῶν ὠφελειῶν κατὰ τὰ ἄνω περὶ Κελλίων εἰρημένα. Ἀλλ' οὕτως ὁ κίνδυνος τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς Ἱ. Μονῆς καθίσταται ἐγγύτερος, εἶναι δὲ ἀνάγκη κατεπείγουσα, ἵνα οἱ ἁρμόδιοι σκεφθῶσι σοβαρῶς περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Μονῆς καὶ φροντίσωσι περὶ τοῦ καταλλήλου τρόπου τῆς ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν αὐτῆς καὶ περὶ τῆς διαρκοῦς βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν αὐτῆς. Ἡ ἐθνικὴ συνδρομὴ πρέπει νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς ἔργον θεάρεστον ἅμα δὲ καὶ ἐθνωφελές.

Δ'. *Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Καρακάλου.* Ἀνατολικώτερον τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Φιλοθέου, εἰς ἡμισείας περίπου ὥρας ἀπὸ ταύτης ἀπόστασιν καὶ εἰς ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, κεῖται ἡ Ἱερὰ Κοινοβιακὴ Μονὴ τοῦ Καρακάλου. Τὸ Κοινόβιον τοῦτο οἰκούμενον ὑπὸ 80—100 πατέρων Ἑλλήνων κέκτηται, πλὴν τῶν ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ κτημάτων, ἱκανὰ Μετόχια ἐν Θάσῳ καὶ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ, ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος τόποις. Ἔχει Κελλία 17, πάντα Ἑλληνικά, ὧν τὰ 14 ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱ. Μονῆς, τὰ δὲ λοιπὰ 3 περὶ τὰς Καρυάς. Πάντα ταῦτα τὰ Κελλία περιῆλθον νῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἰδιοκτησίαν καὶ διαχείρισιν τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐντεῦθεν δὲ ἐξέλιπεν, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον, πᾶς κίνδυνος τῆς εἰς Ρώσσους μεταβάσεως τῶν Κελλίων. Τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κοινοβίου ὑπὸ τὴν ἐνεστῶσαν δεξιὰν καὶ δραστηρίαν διεύθυνσιν τοῦ ἱκανοῦ καὶ ῥέκτου Ἡγουμένου πατρὸς Ἀθανασίου ἔχουσι καλῶς.

Ε') Ἡ Μεγίστη Λαύρα. Νοτιοανατολικώτερον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Καρακάλου εἰς τεσσάρων περίπου ὡρῶν ἀπόστασιν τῆς Μονῆς ταύτης καὶ εἰς $^1/_4$ τῆς ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὄρους Ἄθω, κεῖται ἡ ἀρχαιοτάτη Λαύρα ἢ Μεγίστη Λαύρα, συνήθως καλουμένη μεγάλη ἰδιόρρυθμος Μονή. Ἡ Μονὴ αὕτη κέκτηται περιοχὴν ἢ μᾶλλον ἐπικράτησιν ἐδάφους ἐν τῷ Ἄθῳ μείζονα πάσης ἄλλης Μονῆς· ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ δὲ ταύτῃ ἔχει δύο Σκήτας ἰδιορρύθμους (τὴν τῶν Καυσοκαλυβίων καὶ τὴν τῆς Ἁγίας Ἄννης, ἂν δὲ ὡς Σκήτη ἰδιόρρυθμος θεωρηθῇ καὶ ὁ συνοικισμὸς τῶν καλυβῶν τοῦ ἁγίου Βασιλείου, Σκήτας ἰδιορρύθμους ἔχει τρεῖς), μίαν Σκήτην Κοινοβιακὴν (τὴν Βλαχικὴν τοῦ Προδρόμου) καὶ κελλία 46 (ὧν τὰ 10 ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Καρυῶν), ἔχει δὲ καὶ πολλὰ μετόχια ἐν Θάσῳ, Χαλκιδικῇ, Σέρραις, Ἀδριανουπόλει καὶ Σμύρνῃ. Πρόσοδον ἀπὸ

Ρωσσίας δὲν ἔχει οὐδεμίαν, διότι δὲν ἔχει ἐνταῦθα κτήματα καὶ προσκυνήματα· ἀλλὰ καὶ οὕτω, ἕνεκα τοῦ μεγέθους τῆς ἐν Ὄρει ἐπικρατείας αὐτῆς καὶ τῶν πολλῶν μετοχίων θεωρεῖται ἐκ τῶν πλουσιωτέρων ἑλληνικῶν Μονῶν τοῦ Ἁγ. Ὄρους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκούντων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ πατέρων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰς τὰ μετόχια ἀπεσπασμένων, ἀνέρχεται εἰς 170—180. Ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς ἁπάσης τῆς ἐπικρατείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, περιλαμβανομένων δηλονότι καὶ τῶν ἐν ταῖς Σκήταις καὶ τοῖς Κελλίοις οἰκούντων, ἀνέρχεται περίπου εἰς 670—700.

Ἡ Βλαχικὴ Σκήτη τοῦ Προδρόμου. Ἐκ τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων Σκητῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἡ Βλαχικὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Σκήτη εἶναι Κοινοβιακή. Ἡ Σκήτη αὕτη παρήχθη πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν ἀπὸ ἁπλοῦ κελλίου Βλαχικοῦ, ἐνεργείᾳ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας καὶ τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας, εἶναι δὲ τὸ μόνον *ἐθνικὸν* Βλαχικὸν Μοναστήριον ἐν τῷ Ὄρει, ἐν ᾧ οἱ ἐνοικοῦντες Ρωμοῦνοι πατέρες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ νῦν Δικαίου (ὡς καλεῖται ὑπὸ τῆς κυριάρχου Μονῆς, Superior ὡς καλεῖται ὑπ' αὐτῶν τῶν Ρουμούνων πατέρων τῆς Σκήτης) Γεδεὼν, διάγουσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ Χριστιανικῇ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἕλληνας καὶ Σλαύους μοναχούς· καὶ πρὸς τὴν κυρίαρχον δὲ Μονὴν, ἀφοῦ διέλυσαν τὰς πρὸς αὐτὴν μικρὰς ἔριδας, διάγουσιν ἐν υἱϊκῇ στοργῇ καὶ ἐν εὐπειθείᾳ, ἀπολαύοντες καὶ παρ' αὐτῆς μητρικῆς ἀγάπης καὶ προστασίας, ὥς με διεβεβαίωσεν ὁ Δικαῖος Γεδεών. Ἡ δὲ τάξις ἡ Κοινοβιακὴ, ὁ βίος τῶν μοναχῶν, ἡ ἱερὰ ἀκολουθία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ῥυθμίζονται ὅλα κατὰ τὰ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Κοινοβίοις ἀνέκαθεν κρατοῦντα καὶ αὐτὴ δ' ἡ μουσικὴ εἶναι Ἑλληνική. Μόνον ἡ γλῶσσα εἶναι Ρωμουνική. Ἡ Ρωμουνικὴ αὕτη Μονὴ, ὡς Σκήτη οὐδὲν κτῆμα ἔχει ἔξω τοῦ περιβόλου αὐτῆς, καὶ τὰ πάντα πορίζεται ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἐν Βλαχίᾳ (ἐν Γαλατσίῳ, Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰασίῳ) μετοχίων αὐτῆς. Ἐθνικὰς προσηλυτιστικὰς τάσεις δὲν δεικνύουσιν οἱ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Βλάχοι πατέρες. Καίτοι δ' ὑπάρχουσιν ἐν τῷ Ὄρει καὶ Κελλία ὑπὸ Βλάχων οἰκούμενα καὶ ἑτέρα Σκήτη (ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἴδε κατωτέρω) ὑπὸ Βλάχων μοναχῶν οἰκουμένη, ἐν τούτοις οὐδεὶς δεσμὸς ἐθνικὸς, ἤτοι ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἐθνικῆς προσηλυτιστικῆς ἐνεργείας, συνδέει τοὺς Βλάχους τούτους πρὸς τοὺς ἐν τῇ Βλαχικῇ Σκήτῃ τοῦ Προδρόμου. Αὐτοὶ δὲ οἱ τῆς Σκήτης τοῦ Προδρόμου Ρω-

μοῦνοι πατέρες ἔχουσι μὲν τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν φιλοτιμίαν καὶ μετὰ στοργῆς καὶ ἀγάπης ἐθνικῆς ἀφοσιοῦνται εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Σκήτης αὐτῶν, ἣν θεωροῦσι τὸ μόνον αὐτῶν πολύτιμον ἐθνικὸν ἵδρυμα ἐν τῷ Ὄρει, θέλουσι δέ, ὡς ἔκ τινων ἐσχάτως ὑπεδηλώθη, καὶ Μονήν τινα ἀνεξάρτητον νὰ ἔχωσιν ἐν τῷ Ὄρει, ὅπως οἱ Ρῶσσοι· ἀλλὰ τὰ σχέδια ταῦτα δὲν ἔλαβον ἔτι θετικὴν ὑπόστασιν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδεὶς ἀπὸ Ρωμούνων κίνδυνος ἀπειλεῖ τὰ ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἑλληνικὰ συμφέροντα.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν Βλαχικὴν Σκήτην τοῦ Προδρόμου. Τῶν δὲ δύο ἑλληνικῶν σκητῶν ἡ μία εἶνε ἡ τῶν Καυσοκαλυβίων, ἡ δ' ἑτέρα ἡ τῆς Ἁγίας Ἄννης· ὑπάρχει δὲ καὶ ὁμάς τις καλυβῶν ἐν τῇ θέσει τῇ λεγομένῃ Κερασιᾷ ὑπὸ τὰς ἀκρωρείας περίπου τοῦ ὄρους Ἄθω, ἀποτελουσῶν τὴν λεγομένην Σκήτην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου· ἀλλὰ Σκήτη κυρίως δὲν εἶνε ἡ ὁμὰς αὕτη τῶν καλυβῶν, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἐν αὐταῖς Κυριακὸν καὶ Δικαῖος.

Ἐκ δὲ τῶν 46 Κελλίων τῆς Μεγίστης Λαύρας 3 εἶναι Ρωσσικά, ὡς κατεχόμενα ὑπὸ Ρώσσων (περιλαμβανομένων δὲ καὶ δύο Καλυβῶν ἐν τῷ ἁγίῳ Βασιλείῳ 5 εἶναι τὰ Ρωσσικὰ Κελλία) καὶ 2 Βλαχικά. Ἐκ τῶν Ρωσσικῶν Κελλίων πράγματα ἱκανὰ παρέχει τῇ κυριάρχῳ Μονῇ τὸ Κελλίον τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου. Οἱ ἐν αὐτῷ Ρῶσσοι πατέρες, καί τοι κατὰ τὰ κρατοῦντα ἐν τῷ Ὄρει θέσμια, τρεῖς μόνοι ἐξ αὐτῶν εἰσὶν ἀδελφοὶ ἀνεγνωρισμένοι καὶ κελλιῶται, ὑπερέβησαν τὸ δεκαπλάσιον τοῦ νομίμου τούτου καὶ διὰ τῆς μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τοῦ Κελλίου συνθήκης καθωρισμένου ἀριθμοῦ. Συμβαίνει δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὅ,τι καὶ ἐν τῷ Ἰβηρικῷ Κελλίῳ τοῦ ἁγίου Θεολόγου ἀπέναντι τῆς Ἱ. Μονῆς τῶν Ἰβήρων. Ἀφοῦ ὁ ἀριθμὸς τῶν κελλιωτῶν ἐπολλαπλασιάσθη καταχρηστικῶς τῇ χριστιανικῇ ἀνοχῇ τῆς κυριάρχου Μονῆς, νῦν οἱ προϊστάμενοι τοῦ Κελλίου ἀδελφοὶ τὸ καταχρηστικῶς πρὸς ὄφελος τοῦ Κελλίου γενόμενον θέλοντες νὰ καταστήσωσι νόμιμον καὶ ἐπὶ τῆς νομιμότητος ταύτης στηριζόμενοι νὰ ἐπιτύχωσι μείζονα, τὴν εἰς Σκήτην δηλονότι προαγωγὴν τοῦ Κελλίου, ἀπαιτοῦσι παρὰ τῆς κυριάρχου Μονῆς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ὑπεραρίθμων ὡς νομίμων ἀδελφῶν, ἵνα οὕτω τὸ Κελλίον κατασταθῇ κατ' οὐσίαν καὶ τύπον Σκήτη κοινοβιακή. Γινώσκω ὅτι πολλὰ διενεργοῦνται καὶ ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἵνα πειθαναγκασθῇ ἡ Μονὴ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς Σκήτην προαγωγὴν τοῦ Κελλίου. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχει κτήματα ἐν Ρωσ-

σίᾳ οὔτε ἄλλην οἱανδήποτε ἐντεῦθεν πρόσοδον, καὶ δὲν δύναται νὰ πιεσθῇ διὰ μέτρων δημευτικῶν, οἷα ἀπειλοῦνται κατὰ τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, γίνεται καταφυγὴ πρὸς τὸ δέλεαρ τοῦ Ρωσσικοῦ ρουβλίου. Πολλά εἰσι πρόθυμοι οἱ Ρῶσσοι νὰ δαπανήσωσι, πολλὰς δεκάδας χιλιάδων λιρῶν ὀθωμ., πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, δωροδοκοῦντες καὶ τὴν Μονὴν καὶ τοὺς προϊσταμένους πατέρας ἰδίᾳ. Πρὸ 4 ἐτῶν ἦλθέ τις, ὡς ἤκουσα παρά τινος τῶν προϊσταμένων τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐκ Ρωσσίας πλουσιώτατος εὐπατρίδης ἐκ τῶν ἐχόντων ὑπηρεσίαν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ, ἀπέναντι πολλῶν προσφορῶν, ἠτήσατο τὴν εἰς Σκήτην προαγωγὴν τοῦ Κελλίου, ἐκπονήσας αὐτὸς καὶ τὸ σχέδιον τοῦ οἰκοδομηθησομένου μοναστηριακοῦ κτιρίου· ἀποτυχὼν δ' ἅπαξ ἦλθε τὸ δεύτερον ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἐν Καβάλλᾳ Ἕλληνος τὸ γένος Ρώσσου ὑποπροξένου, ἀλλὰ πάλιν ἐπέστρεψεν ἄπρακτος. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν τῷ Ὄρει μεταξὺ τινῶν Ἑλλήνων πατέρων τῶν λοιπῶν Μοναστηρίων ὑπάρχει φόβος ὅτι οἱ Λαυριῶται πατέρες δὲν θὰ ἀντίσχωσι μέχρι τέλους εἰς τὰ Ρωσσικὰ δελεάσματα, διαδίδεται δὲ μετ' ἐπιτάσεως ὅτι ἤδη διὰ μυστικοῦ συμφωνητικοῦ ἐγγράφου ἀνεγνώρισαν οἱ προϊστάμενοι τῆς Ἱ. Μονῆς ὡς νομίμους ἀδελφοὺς τοῦ Κελλίου δέκα καὶ ἑπτὰ τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν. Ἀλλ' ἐξετάσας αὐτὸς τὸ πρᾶγμα παρὰ τῶν ἐν τῇ Λαύρᾳ δυναμένων νὰ μοὶ παράσχωσι πληροφορίας ἀξιοπίστους ἔμαθον ὅτι ἡ Ἱ. Μονὴ διὰ τοῦ μνημονευθέντος συμφωνητικοῦ τοῦ ἀληθῶς ὑφισταμένου, δὲν ἀναγνωρίζει τὴν νομιμότητα τῶν 17, οὐδὲ παρέχει δικαίωμα ἀντικαταστάσεως αὐτῶν μετὰ θάνατον, ἀλλὰ μόνον ἐξασφαλίζει τὴν ἐν τῷ Κελλίῳ διαμονὴν εἰς 14 (οὐχὶ εἰς 17), ἄνευ δικαιώματος κληρονομίας καὶ ἀντικαταστάσεως. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας καταγόμενοι κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ διακρινόμενοι ἐπὶ συντηρητικοῖς φρονήμασιν, ἀποδοκιμάζοντες δὲ τὰς ἀκαίρους ἐπιδείξεις, ὡς λέγουσι, τῆς ἄγαν φιλοπατρίας ἐκτίθενται εἰς τὰς μομφὰς τῶν ἄγαν ζηλωτῶν τῶν ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος μοναχῶν, καὶ μάλιστα τῶν γειτόνων Ἁγιοπαυλιτῶν. Ἀλλ' οὐδαμῶς πρέπει ν' ἀμφιβάλλωμεν ὅτι καὶ οἱ Λαυριῶται Ἕλληνες πατέρες, ἐν οἷς καὶ ὁ νῦν Πρωτεπιστάτης τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος πατὴρ Δωρόθεος, εἰσὶ κατὰ βάθος τοσοῦτον φιλογενεῖς ὅσον καὶ πάντες οἱ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς Μοναῖς πατέρες· καὶ ἐν τῷ ζητήματι δὲ τοῦ Κελλίου τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου, θὰ ἐμμένωσιν ὡς οἱ γείτονες αὐτῶν καὶ διὰ πνευματικῆς συγγενείας ἡνωμέ-

νοι Ἰβηρῖται πατέρες (οἵτινες ἄλλως καὶ ὑλικῶς πιέζονται ὑπὸ τῶν Ρώσσων, ἐνῷ τοιαύτην ὑλικὴν πίεσιν δὲν φοβοῦνται οἱ Λαυριῶται πατέρες), κρατερῶς ἀνθιστάμενοι εἰς τὰς Ρωσσικὰς εἰσηγήσεις καὶ δελεάσματα, θὰ ἐπιτηρῶσι δὲ αὐστηρῶς καὶ τὸ ἄλλο σπουδαῖον Ρωσσικὸν Κελλίον τοῦ Ρώσσου πατρὸς Βενιαμίν, ὅστις ἀφοῦ τὸ ταπεινὸν αὐτοῦ Κελλίον τὸ προωρισμένον νομίμως πρὸς οἴκησιν τριῶν μοναχῶν μετέβαλεν εἰς μεγαλοπρεπὲς κτίριον, κατώρθωσε νὰ ἐγείρῃ καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας ἴδιον νεώριον, εἰσήγαγε δὲ καὶ μοναχοὺς Ρώσσους εἰς τὸ Μοναστήριον αὐτοῦ ὑπερβαίνοντας πολὺ τὸν ἀριθμὸν τὸν ἐν τῷ πρὸς τὴν κυρίαρχον Μονὴν συμφωνητικῷ ἐγγράφῳ καθωρισμένον, ἀποβλέπων προδήλως εἰς τὸν φιλόδοξον σκοπὸν τοῦ νὰ προαγάγῃ τὸ Κελλίον εἰς Σκήτην κοινοβιακήν.

Ἐλάβομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀφορμὴν νὰ θίξωμεν τὰ περὶ τῶν σχέσεων τῶν ἐκ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος Ἑλλήνων μοναχῶν πρὸς τοὺς ἐκ Τουρκίας ὁμογενεῖς ἀδελφοὺς αὐτῶν. Δυστυχῶς αἱ σχέσεις αὗται δὲν ἀνταποκρίνονται ἐν τῷ Ὄρει πρὸς τας ἀπαιτήσεις τῆς ἀδελφικῆς ὁμονοίας καὶ συνεργασίας, ἥτις πρέπει νὰ ὑφίσταται μεταξὺ Ἑλλήνων μοναχῶν οἱασδήποτε χώρας καὶ ὑπηκοότητος. Ἡ διάκρισις Τουρκομεριτῶν ἀπὸ ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἡ γινομένη ἐνίοτε ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς Μοναῖς φέρει εἰς ἀνοσίους ἀδελφοκτόνους ἔριδας. Ἡ διαίρεσις δὲ αὕτη καὶ ἀντιζηλία ἡ ἐπικρατοῦσα μεταξὺ Ἑλλήνων μοναχῶν δὲν περιορίζεται εἰς τὴν διάκρισιν ἐλευθέρων καὶ τῶν ἐκ Τουρκίας Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τοπικὰς ὅλως πατριωτικὰς φιλοτιμίας καὶ ἀντιζηλίας καὶ ἔριδας. Καὶ εἰ μὲν ἡγούμενος τυγχάνει Πελοποννήσιος καὶ παρέχει ὑπονοίας περὶ ἰδιαιτέρας αὐτοῦ εὐμενείας πρὸς Πελοποννησίους, κατηγορεῖται καὶ αὐτὸς καὶ ἡ Μονὴ ὑπὸ τοῦ Ἑπτανησίου ἐπὶ Μωραϊτισμῷ· αἱ αὐταὶ δὲ μομφαὶ καὶ κατακρίσεις ἐκφέρονται κατὰ Ἑπτανησίων ἡγουμένων ἢ κατὰ μοναστηρίων, ἐν οἷς ἡ πλειονότης τῶν ἁγίων πατέρων εἶναι ἑπτανησιακή. Πρὸς τὰς μικροπατριωτικὰς ταύτας ἀντιζηλίας προστίθενται καὶ ἀντιζηλίαι γειτονικαί, καὶ συχναὶ συμβαίνουσι δυστυχῶς ἔριδες μεταξὺ ὁμόρων Μονῶν περὶ ὁρίων, περὶ κτημάτων (ἀμπελικῶν) ἢ δασῶν, καὶ αἱ ἔριδες αὗται καταντῶσιν ἐνίοτε καὶ εἰς διαμάχας δεινὰς μεταξὺ μοναστηρίων. Τοιοῦτόν τι συμβαίνει νῦν δυστυχῶς μεταξὺ τῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ τῆς γείτονος καὶ ὁμόρου Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου. Πρὸ πολλοῦ μεταξὺ τῶν δύο ἑλληνικῶν ἱερῶν Μονῶν ὑφίσταντο

ἔριδες διὰ τὴν ξύλευσιν δάσους τινὸς ὑπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄθω κειμένου καὶ ἀνήκοντος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος διὰ φιρμανίου ἐκδοθέντος τότε εἰς τὴν Ι. Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου. Ἀλλὰ τὸ δάσος χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ι. Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου διὰ βράχων ἀβάτων, εὔβατος δὲ ὁδὸς διέρχεται ἀναγκαίως δι' ἐδάφους ἀνήκοντος εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Μεγίστης Λαύρας. Ἵνα λοιπὸν ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παύλου διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης φέρῃ τὴν ξυλείαν ἐλευθέρως, συνεφωνήθη μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Μεγάλης Λαύρας νὰ πληρώνῃ ἡ πρώτη τῶν Μονῶν τῇ δευτέρᾳ ποσόν τι χρηματικὸν ἐνιαυσίως εἰς 50—60 λίρας ὀθωμαν. ἀνερχόμενον. Καὶ ἐπί τινα μὲν χρόνον ἡ πληρωμὴ αὕτη ἐγίνετο τακτικῶς καὶ κανονικῶς· ἀλλὰ πρό τινος ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγ. Παύλου ἐδυστρόπησε περὶ τὴν πληρωμήν, ἐξακολουθοῦσα οὐχ ἧττον νὰ ποιῆται πρὸς ξύλευσιν χρῆσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὸ δάσος διὰ τῆς ἐπικρατείας τῆς Λαύρας. Τότε δὲ οἱ φύλακες τῆς Μονῆς ταύτης οἱ λαϊκοί, οἱ τεταγμένοι πρὸς φύλαξιν τῆς ὁδοῦ, ἐζήτησαν νὰ κωλύσωσι βίᾳ τὴν διὰ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς διάβασιν, ἐντεῦθεν δὲ ἐπῆλθε καὶ συμπλοκή τις, οὐχὶ αἱματηρά, μεταξὺ τῶν φυλάκων τῆς Λαύρας καὶ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν μεταφορὰν τῆς ξυλείας βουρδουναρίων τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου. Ἡ μικρὰ σύγκρουσις καὶ ἡ ἐντεῦθεν προελθοῦσα μεταξὺ τῶν δύο Ι. Μονῶν διένεξις, ἡ δυναμένη ἁπλούστατα νὰ ἐκδικασθῇ καὶ νὰ λυθῇ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους διὰ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἢ δι' ἀπ' εὐθείας γινομένων μεταξὺ τῶν διαφερομένων Ι. Μονῶν ἐξηγήσεων, ἔδωκαν ἀφορμὴν τῇ ἑτέρᾳ τῶν Μονῶν, τῇ τοῦ Ἁγ. Παύλου νὰ ἐναγάγῃ εἰς τὰ τουρκικὰ δικαστήρια Θεσσαλονίκης τὴν γείτονα Μονὴν ἐπὶ κακουργήματι ἢ ἐπὶ ἀποπείρᾳ κακουργήματος!

Ἕτερον ἔτι σκανδαλωδέστερον! Ὁμογενής τις τραπεζίτης πλούσιος ἀπὸ Βογιατζῆ Κόγι τοῦ Βοσπόρου ἀποθανὼν πρὸ ὀλίγου χρόνου κατέλιπε, πρὸς τοῖς ἄλλοις εὐεργετικοῖς κληροδοτήμασι, καὶ λίρας ὀθωμανικὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, διὰ τὰς Ἱερὰς Μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἵνα, κατὰ τὴν ἐν τῇ διαθήκῃ ἐκδηλουμένην ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρὸς, τὸ ποσὸν τοῦτο διατεθῇ καταλλήλως ὑπὲρ τῶν δεομένων χρηματικῆς συνδρομῆς Μονῶν, φροντίδι καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν Ἄθῳ ἐφησυχάζοντος Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, πρώην Κωνσταντινουπόλεως, Ἰωακείμ Γ΄. Ὁ Πατριάρχης ἐξεπλήρωσε τὴν εὐχὴν τοῦ εὐσεβοῦς Χριστιανοῦ διαθεὶς τὸ πλεῖστον τοῦ ποσοῦ ὑπὲρ τῶν ἐν-

δεεστέρων Ἱερῶν Μονῶν, μικρὸν δὲ μέρος ηκεν, ὡς Λαυριώτης αὐτός, εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Συνάξεως τῆς Λαύρας, ἵνα δαπανηθῇ, ὅπως ἡ Σύναξις αὕτη ἤθελε κρίνει προσῆκον. Ἡ Σύναξις δὲ τῆς Λαύρας, πρόσφορον ἐθεώρησε νὰ δαπανηθῇ τὸ εἰρημένον ποσὸν πρὸς ἀνοικοδόμησιν μικροῦ τινος παρεκκλησίου ἐπὶ τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς τοῦ Ἄθω κειμένου. Τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἦτο ἀνέκαθεν προσκυνητήριον πάντων τῶν κατοίκων τοῦ Ἄθω· ἀλλ' ἦτο παλαιὸν καὶ σεσαθρωμένον καὶ λίαν στενὸν, ἵνα δὲ ἀνοικοδομηθῇ καὶ κατασταθῇ εὐρύτερον καὶ εὐπρεπέστερον ὑπῆρχεν ἀνάγκη χρηματικοῦ ποσοῦ μείζονος τοῦ διὰ τοῦ Πατριάρχου διατιθεμένου, διότι δὲν προέκειτο μόνον περὶ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ παρεκκλησίου, ἀλλὰ καὶ περὶ κατασκευῆς ὁδοῦ ἐπὶ τῶν ἀβάτων βράχων, ἵνα καταστῇ εὐχερὴς ἡ ἄνοδος ζῴων φορτηγῶν, κομιζόντων τὰ πρὸς οἰκοδομίαν ἐπιτήδεια. Εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐπήρκεσεν εὐσεβῶς καὶ φιλοτίμως ὁ Πατριάρχης, ἱκανὰ μὲν δαπανήσας ἐκ τοῦ ἰδίου ἐνδεοῦς πάντοτε ταμείου, ἐπικαλεσάμενος δὲ καί τινων πλουσίων ὁμογενῶν φίλων του τὴν εὐσεβῆ συνδρομὴν· τούτων δὲ εἷς μόνος, ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις οἰκούντων, ὑπήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Πατριάρχου καὶ προσῆλθεν ἀρωγός, διὰ 50 λιρῶν ὀθωμανικῶν. Ἀλλὰ ἡ ἐθελοθυσία τοῦ Πατριάρχου καὶ ἡ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς προθυμία πρὸς τὸ παρασχεῖν τὰ πρὸς οἰκοδομίαν ἐπιτήδεια καὶ ζῷα φορτηγὰ πρὸς μεταφορὰν αὐτῶν συνετέλεσαν, ἵνα, θείᾳ συνάρσει, τὸ ἔργον περατωθῇ, ἐτελέσθησαν δὲ τῇ 6 Αὐγούστου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου τὰ ἐγκαίνια τοῦ νεοδμήτου ναΐσκου. Ἀλλὰ τὸ ἁπλούστατον τοῦτο ἔργον εὐσεβείας καὶ ζήλου Χριστιανικοῦ, ἔδωκεν ἀφορμὴν, ὡς μήποτ' ὤφελεν, εἰς μυρίας παραδόξους ψευδεῖς εἰδήσεις καὶ εἰς τερατώδεις παραποιήσεις τῆς ἀληθείας χαλκευθείσας καὶ διαδοθείσας ἐν τῷ Ὄρει, εὑρούσας δὲ ἀπηχήσεις ἀναισχύντους ἐν τοῖς τερατολογήμασιν Ἑλληνικῶν τινων ἐφημερίδων.

Διεδόθη ὅτι ὁ κτιζόμενος ναὸς ἦτο ἀληθὲς φρούριον Ρωσσικὸν προωρισμένον νὰ δεσπόζῃ διὰ τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῶν πυροβόλων αὐτοῦ τῶν πεδίων τῆς Μακεδονίας (!!!), ὅτι ἡ κατασκευασθεῖσα ὁδὸς ἦτο προωρισμένη πρὸς μεταφορὰν τηλεβόλων, ὅτι τὰ δαπανώμενα χρήματα ἦσαν Ρωσσικά, καὶ ὅτι ἡ μονὴ τῆς Λαύρας καὶ αὐτὸς ὁ πανσέβαστος Λαυριώτης Ἐρημίτης ἦσαν ἁπλᾶ ὄργανα τῆς Ρωσσικῆς πολιτικῆς, διαχειρισταὶ Ρωσσικῶν χρημάτων καὶ ἐκτελεσταὶ πρόθυμοι τῶν σχε-

δίων τοῦ Ρωσσικοῦ στρατηγικοῦ ἐπιτελείου (!!!). Δὲν πιστεύομεν ὅτ τῶν τερατολογημάτων τούτων τὸ χαλκεῖον ἦτο αὐτὴ ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παύλου, ὡς με διεβεβαίωσάν τινες τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Μεγίστης Λαύρας· ἀλλ' ὅμως εἶνε δυστυχῶς ἀληθὲς ὅτι τὰ τοιαῦτα τερατολογήματα εὗρον ἔδαφος γόνιμον ἀκριβῶς διὰ τὴν παροξυνθεῖσαν μεταξὺ τῶν δύο ἱερῶν Μονῶν ἔριν τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἱεροῦ ναΐσκου. Ἡ ἀκροτάτη κορυφὴ τοῦ Ἄθω, ἐφ' ἧς ἵδρυται τὸ παρεκκλήσιον, ἀποτελεῖ τὴν μεταξὺ τῶν δύο γειτόνων Μονῶν, τῆς Λαύρας καὶ τοῦ Ἁγίου Παύλου, μεθόριον γραμμήν, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ κεῖται τὸ παρεκκλήσιον, ἀνήκει εἰς τὴν Λαύραν, τοὐλάχιστον τὸ παρεκκλήσιον ἐθεωρεῖτο ἀνέκαθεν ἀνῆκον τῇ Μονῇ ταύτῃ, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Ἁγιοπαυλῖται μὴ ἀμφισβητοῦντες τοῦτο λέγουσιν ἁπλῶς ὅτι αἱ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ εἰκόνες ἦσαν Ἁγιοπαυλιτικαί. Ἀλλὰ νῦν κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναΐσκου οἱ Ἁγιοπαυλῖται πατέρες διϊσχυρίσθησαν ὅτι οἱ Λαυριῶται εὐρύναντες τὸν περίβολον τοῦ ναΐσκου ὑπερέβησαν τὴν μεθόριον γραμμήν, οἱ δὲ συνετώτεροι ἐννοοῦντες τὸ ἀπρεπὲς τῆς γελοίας ταύτης καὶ μέχρι ἀσεβείας χορούσης ἀντιρρήσεως λέγουσιν ὅτι οἱ Λαυριῶται ἥμαρτον μὴ ζητήσαντες ἐκ τῶν προτέρων συνεννόησιν μετὰ τῆς ὁμόρου Μονῆς, ἀφοῦ προέκειτο περὶ οἰκοδομῆς ναοῦ ἐπὶ τῆς μεθορίου γραμμῆς. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ τοιαύτη μομφὴ ἦτο δικαία, ὤφειλον οἱ ἅγιοι πατέρες τοῦ Ἁγίου Παύλου τὰς ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἀκροτάτης κορυφῆς τοῦ Ἄθω περὶ ὁρίων θεωρητικὰς ὅλως, καὶ οὐδεμίαν σημασίαν πρακτικὴν ἐχούσας ἔριδας νὰ διαλύσωσιν ἐν πνεύματι Χριστιανικῷ, ἀναφερόμενοι τὸ πολὺ εἰς τὴν ἱερὰν Κοινότητα. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἀνηνέχθησαν ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ τουρκικὰ δικαστήρια Θεσσαλονίκης κατηγοροῦντες τὴν Λαύραν ἐπὶ σφετερισμῷ ἀλλοτρίας γῆς. Κατὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τῶν πατέρων τοῦ Ἁγίου Παύλου, τῶν καταφυγόντων εἰς τὴν Τουρκικὴν δικαιοσύνην πρὶν νὰ δικασθῇ ἡ ἔρις ἐν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι διεμαρτυρήθη ἡ Σ. τῆς Λαύρας πρός τε τὴν Ἱερὰν Κοινότητα καὶ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ἡ ὑπόθεσις μένει νῦν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ. Περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν ὁπόσας ζημίας ἠθικάς τε καὶ ὑλικὰς παρέχει τῷ Ἑλληνικῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἡ τοιαύτη ἄσκοπος γελοία καὶ σκανδαλώδης ἐνταυτῷ μεταξὺ δύο ὀνομαστοτάτων Ἑλληνικῶν Ἱερῶν Μονῶν δίκη. Ἀλλὰ τὸ κακὸν δὲν περιωρίσθη μέχρι τοῦ σημείου ἁπλῶς τούτου. Αἱ τερατώδεις καὶ κακοήθεις ψευδολογίαι περὶ οἰκοδομήσεως Ρωσσικοῦ φρουρίου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ

Ὄρους αἱ εὑροῦσαι ἠχὼ ἔν τισιν ἑλληνικαῖς ἐφημερίσιν ἐπήνεγκον καὶ ἄλλα ἀποτελέσματα. Δὲν γινώσκω ἂν ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος εἰς Ἄθω μετάβασις τοῦ πρὸ μικροῦ ἀποθανόντος συνταγματάρχου Πουρναρᾶ, μεταβάντος, ὡς ἔλεγε, πρὸς διαχάραξιν τοῦ χάρτου τοῦ Ἄθω, καὶ ἀνελθόντος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους, ἵνα ἴδῃ τὸν νεόδμητον ναΐσκον, εἶχέ τινα σχέσιν πρὸς τὰ περὶ κτίσεως Ρωσσικοῦ φρουρίου ἐπὶ τῆς εἰρημένης κορυφῆς θρυλήματα, ἀλλ' ἐν τῷ Ὄρει ἐπιστεύετο ὑπὸ πολλῶν ὅτι ὁ μνημονευθεὶς συνταγματάρχης (ὅστις διὰ τῶν δειγμάτων τῆς ἀκραιφνοῦς αὐτοῦ εὐσεβείας πρὸς τὰ ἱερὰ ἱδρύματα τὴν ἀρίστην ἐνεποίησεν εἰς τοὺς πατέρας τοῦ Ὄρους ἠθικὴν ἐντύπωσιν) εἶχεν ἔλθει εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἵνα ἐξετάσῃ τὰ κατὰ τὸ φρούριον ἐκεῖνο. Αὐτὴ ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν τῷ ἑλληνικῷ τύπῳ γραφέντα ψευδολογήματα ἐνετείλατο τῷ Καϊμακάμῃ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἵνα ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τόπου. Ὁ Καϊμακάμης ἀνῆλθεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὄρους συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ ἐδήλωσε τὴν μεγάλην ἀπορίαν αὐτοῦ διὰ τὸν τοσοῦτον θόρυβον καὶ πάταγον τὸν γενόμενον διὰ μίαν ἐκκλησίαν μόλις δυναμένην νὰ περιλαμβάνῃ 150 ἄνδρας καὶ μηδὲν διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐν τῷ Ὄρει μικρῶν ἐρημητικῶν παρεκκλησίων. Δυστυχῶς οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων πρὸς βάρος τῶν Ρώσσων, ὡς νομίζουσι, διαδίδοντες τοιαύτας ψευδεῖς καὶ παραδόξους εἰδήσεις, δὲν ἐννοοῦσιν ὅτι βλάπτουσι καιρίως τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα τὰ ἐθνικά, οὐχὶ ἁπλῶς διότι προκαλοῦσιν ἐν οὐ δέοντι, καὶ ἀτοπώτατα καὶ μωρότατα, τὴν ἔχθραν τῶν Ρώσσων, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι εἰς τὴν Τουρκίαν αὐτὴν παρέχουσιν εὐπρόσδεκτον ἀφορμὴν ν' ἀσκῇ ἐπιτήρησιν ἀστυνομικὴν αὐστηρὰν εἰς τὰ τοῦ Ὄρους, καὶ εἰς τὰ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ οὐχὶ τῶν Ρωσσικῶν Μονῶν, ὡς μοὶ ἔλεγε δικαίως Ἁγιορείτης πατήρ. Ἂν ἡ ἐν τῷ Ὄρει κατὰ τῆς Ρωσσικῆς ἐπιδρομῆς ἄμυνα πρόκηται νὰ διεξαχθῇ καθ' ὃν ἐν τῇ οἰκοδομήσει τοῦ παρεκκλησίου τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθω τρόπον, εὐλόγως οἱ ἐν τῇ Ὄρει φιλοπάτριδες Ἕλληνες πατέρες δύνανται ν' ἀναφωνῶσι: Θεέ, φύλαξον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀντεθνικοῦ ζήλου τῶν ἡμετέρων· κατὰ τῶν Ρώσσων δυνάμεθα νὰ ἀμυνώμεθα μόνοι. Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ τῶν Μονῶν.

ϛ') *Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παύλου.* Ἀφοῦ περικάμψῃ τις ἐκπλέων ἀπὸ τοῦ νεωρίου τῆς Λαύρας νοτιοαναλικῶς, τὸ περίφημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀκρωτήριον τοῦ Ἄθω καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄθω (τὸν κόλ-

πον δηλονότι τὸν Σιγγιτικόν), πρώτην Ἱερὰν Μονὴν κυρίαρχον, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ νοτιοδυτικοῦ τοῦ Ἄθω, εὑρίσκει τὴν Κοινοβιακὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου. Τὸ Κοινόβιον τοῦτο οἰκεῖται ὑπὸ 75—80 πατέρων, τὸ πλεῖστον Ἑπτανησίων (καὶ μάλιστα Κεφαλλήνων), ἔχει δὲ δύο Σκήτας ἰδιορρύθμους, τὴν ὡραίαν Σκήτην, τὴν καλουμένην Νέαν Σκήτην, τὴν κειμένην εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἀπόστασιν, καὶ οἰκουμένην ὑπὸ 100 περίπου πατέρων Ἑλλήνων, καὶ τὴν Σκήτην τῶν Λάκκων, ἔνθα οἰκοῦσιν ὡσαύτως 100 περίπου πατέρες, πάντες σχεδὸν Βλάχοι, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχοντες σχέσιν πρὸς τοὺς Βλάχους τῆς Σκήτης τοῦ Προδρόμου, οὐδ' ἔχοντες ἐθνικὴν συνείδησιν Βλαχικὴν, ὄντες δ' ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν· ἔχει δὲ καὶ κελλία 6, ὧν τὰ μὲν 4 κεῖνται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς, τὰ δὲ 2 ἐν Καρυαῖς, κατεχόμενα πάντα ὑφ' Ἑλλήνων πατέρων. Τὸ Κοινόβιον τοῦ Ἁγίου Παύλου, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔχει ἐν ὅλῃ τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ περὶ τοὺς 280 πατέρας εὐπορεῖ κτημάτων ἔν τε τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς κειμένων καὶ ἐν Σιθωνίᾳ καὶ Παλλήνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ καὶ ἐν Θάσῳ· ἀλλὰ τὴν σπουδαιοτέραν περιουσίαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἀποτελοῦσιν αἱ ἐκ τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ κτημάτων πρόσοδοι, αἱ ἀνερχόμεναι ἐτησίως εἰς 2 χιλ. πώλια. Ὥστε ἡ Μονὴ οἰκονομικῶς ἔχει καλῶς· καὶ ἡ εὐεξία αὕτη ἐτέτρεψεν ἵνα κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἀνοικοδομηθῇ λαμπρῶς μέγα μέρος τῆς Μονῆς. Καὶ ἐνῷ πρὸ πενταετίας, ὁπόταν εἶχον μεταβῆ τὸ πρῶτον εἰς τὴν Μονὴν, ἦτο αὕτη μικρὰ, σκοτεινὴ, πληκτικὴ καὶ πολλὰ πεπαλαιωμένη καὶ ἐν μέρει σεσαθρωμένη, νῦν διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν δύο πτερύγων κατέστη μία τῶν ὁπωσοῦν εὐρυχώρων (καίτοι ὁ χῶρος ὁ περὶ αὐτὴν διὰ τὸ λίαν ἄναντες δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην εὔρυνσιν) καὶ περικαλλῶν Ἑλληνικῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Εὐρεῖαι αἴθουσαι καὶ εὐρεῖαι καὶ μακραὶ στοαὶ καὶ θάλαμοι εὐρεῖς καὶ εὐάεροι ἀντικατέστησαν τὰς πρώην στενὰς καὶ σκοτεινὰς καβίας καὶ ἡ διαμονὴ ἐν αὐτῇ κατέστη ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινὴν ἱκανῶς εὐάρεστος. Καθόλου δὲ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οἱ Ἁγιοπαυλῖται πατέρες διακρίνονται ἐπὶ φιλοκαλίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ φιλοπατρίᾳ. Ἀλλ' ἡ ἐνίοτε ἄγαν ζωηρὰ φιλοπατρία καὶ ἡ ἄλλη ζωηρότης τοῦ χαρακτῆρος παρασύρει αὐτοὺς εἰς ἔριδας ἀκαίρους πρὸς τοὺς γείτονας, αἵτινες βλάπτουσι καιρίως τὰ καθολικὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ πεφωτισμένης

φιλοπατρίας τῶν Ἁγιοπαυλιτῶν δικαιοῦταί τις νὰ ἐλπίσῃ ὅτι καὶ αἱ ὑφιστάμεναι ἔριδες θὰ περατωθῶσι τάχιστα Χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι δὲν θὰ δοθῇ ἀφορμὴ εἰς σκανδαλώδεις δίκας καὶ διαμάχας.

Ζ'. *Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Διονυσίου.* Βορειοδυτικώτερον τοῦ Ἁγ. Παύλου, εἰς μικρὰν ἀπὸ τούτου ἀπόστασιν, κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας ἡ Κοινοβιακὴ Μονὴ τοῦ Διονυσίου, ἡ μία τῆς προνομιούχου πεντάδος τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ὄρους, μικρὰν ἔχουσα περιοχήν, ἐν ᾗ οὐδεμία ὑπάρχει Σκήτη ἢ Κελλίον. Ἀλλ' ἔχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κελλία 6, ἐν Καρυαῖς, ὧν 5 μὲν κατέχονται ὑπὸ μοναχῶν Ἑλλήνων, 1 δὲ ὑπὸ Βλάχων, ἔχει δὲ καὶ μετόχια ἐν Σιθωνίᾳ, Παλλήνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ, καὶ ἐπὶ τοῦ Ἄθω αὐτοῦ πλησίον τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος αὐτὴν πρὸς τὴν ἄλλην Χαλκιδικήν, ἐν τῇ θέσει τῇ καλουμένῃ Κρουμίτζῃ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ Κοινοβίῳ καὶ τοῖς μετοχίοις αὐτοῦ πατέρων ἀνέρχεται εἰς 75—80, προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς ὑποτελοῖς κελλίοις, ὑπερβαίνει τοὺς 100. Οἰκονομικῶς δὲν εὐεκτεῖ ἡ Μονὴ τοῦ Διονυσίου. Χρέος χιλιάδων τινων λιρῶν ὀθωμαν. πιέζει τὸ πενιχρὸν αὐτῆς ταμεῖον, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ Κοινόβιον τοῦτο εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνισμοῦ προσοχῆς καὶ διαφέροντος.

Η'.) Βορειοδυτικῶς τῆς Μονῆς τοῦ Διονυσίου εἰς μικρὰν ἀπὸ ταύτης ἀπόστασιν κεῖται τὸ Κοινόβιον τοῦ Γρηγορίου, οἰκούμενον ὑπὸ 85 περίπου πατέρων, κατὰ τὸ μεῖζον μέρος Πελοποννησίων. Σκήτην οὐδεμία ἔχει ἡ Ἱερὰ Μονή, ἀλλὰ κελλία 6, ὧν τὰ 5 ἐν τῇ περιοχῇ, 1 δὲ ἐν Καρυαῖς, πάντα κατεχόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐν τῷ Κοινοβίῳ τούτῳ ἐπικρατεῖ αὐστηρὰ ἡγουμενικὴ ἀπολυταρχία καὶ ὁ νῦν Ἡγούμενος μετὰ ἀπολύτου ἐξουσίας διέπει τὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἄνευ συμβουλίου γερόντων, μόνον σύμβουλον ἔχων τὸν γραμματέα τὸν διοριζόμενον καὶ παυόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Τοῦτο γίνεται, οὐχὶ διότι τοιοῦτος εἶνε ὁ θεσμὸς ὁ Κοινοβιακὸς ὁ διέπων τὴν Ἱ. Μονὴν, ἀλλὰ διότι ηὐτύχησεν αὕτη νὰ εὕρῃ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς Συμεὼν (Ἀγγελίδου) ἡγούμενον ἀληθῆ κατορθώσαντα νὰ περιποιήσῃ ἑαυτῷ ἀληθῆ δικτατορίαν ἠθικὴν ἐπὶ τῶν πατέρων του τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ὁ ἐνάρετος οὗτος μοναχός, ὁ καταγόμενος ἀπὸ Τριπόλεως τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐπὶ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη συνεχῆ κατέχων τὸ τῆς ἡγουμενείας ἀξίωμα, κατώρθωσεν ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι νὰ διορθώσῃ πάντα τὰ κακῶς ἔχοντα ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ καὶ νὰ βελτιώσῃ

τὰ οἰκονομικά, καὶ ἀγάγῃ αὐτὰ εἰς ἣν νῦν εὑρίσκονται ἀνθηρὰν κατάστασιν. Ὁ πατὴρ Συμεὼν δὲν ἐδημιούργησε πρὸς τοῦτο νέας πηγὰς πλούτου καὶ νέας προσόδους, ἀλλ' εἰσήγαγε διαχείρισιν καλὴν καὶ σοβαράν (1), καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ τοῦ Ἡγουμένου ἀξίωμα κατέστησεν ὑπούργημα τοῦ πρώτου ὑπηρέτου τοῦ Κοινοβίου, δίδων αὐτὸς παράδειγμα ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Μονῆς, καὶ αὐτὸς προπορευόμενος τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πρὸς κοινὴν ἐργασίαν ἐν τοῖς παγκοίνοις ἐξόδοις (παγγενειαῖς). Καὶ νῦν ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Γρηγορίου ἐκ βάθρου ἀνεκαινίσθη. Καὶ ἐνταῦθα αἴθουσαι καὶ στοαὶ καὶ διάδρομοι εὐρεῖς καὶ εὐάεροι ἀντικατέστησαν τὰ πρώην σεσαθρωμένα διαμερίσματα. Ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν ὁ πατὴρ Συμεὼν εἶναι πρότυπον σοβαρᾶς φιλοπατρίας ἀνδρὸς ἱερομονάχου. Αὐτός, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἐν τῷ Ὄρει μοναχῶν, παρακολουθεῖ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους μέχρι τῶν λεπτομερειῶν τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ βουλῇ συζητήσεων, καὶ ἐν τοῖς γραφείοις αὐτοῦ εὑρίσκει τις ἐφημερίδας Ἑλληνικάς, ὅσας δὲν εὑρίσκει ἐν ἄλλοις Μοναστηριακοῖς γραφείοις.

Ὁ πατὴρ Συμεὼν εἶνε πρὸς τούτοις ἀνὴρ φιλεργότατος, οὐ μόνον εἰς τὰς ὑλικὰς ὑπὲρ τῆς Μονῆς ἐργασίας προθύμως σπεύδων, καὶ πᾶσαν τὴν ἀλληλογραφίαν αὐτὸς διευθύνων, καίπερ ἔχων γραμματέα ἀξιώτατον, τὸν πατέρα Βίκτωρα, χωρὶς ἐν τούτοις μηδὲν τῶν θρησκευτικῶν κοινοβιακῶν αὐτοῦ καθηκόντων νὰ παραλείπῃ· εἶνε δὲ καὶ τὸν χαρακτῆρα τιμιώτατος καὶ ἀδωροδόκητος, γενναίως ἀντισταθεὶς εἰς πάντα τὰ δελεάσματα τῶν Ρώσσων, καίπερ δυνάμενος διὰ μιᾶς ὑποχωρήσεως νὰ καταστῇ πλούσιος ἢ νὰ περιποιήσῃ πλοῦτον περισσὸν τῷ Μοναστηρίῳ αὐτοῦ. Κατώρθωσε μάλιστα διὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος ν' ἀπαλλάξῃ τινὰ ὑπὸ τῶν Ρώσσων πρότερον κατεχόμενα Κελλία τῆς Μονῆς τῶν ὀχληρῶν τούτων ὑποτελῶν καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ ταῦτα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἀπὸ τῆς Μονῆς ἐξάρτησιν. Τὰς ἀρετὰς τοῦ πατρὸς Συμεὼν ἀναγνωρίζουσι πάντες οἱ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἕλληνες μοναχοί, οὐδένα δὲ ἐν οὐδενὶ Μοναστηρίῳ ἠκούσαμεν μοναχὸν ψέγοντα τὸν ἄνδρα. Ἡ μόνη

---

1). Τὰ μόνα εἰσοδήματα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἶναι τὰ ἀπὸ τῆς ξυλείας τῶν δασῶν αὐτῆς, ἔτι δὲ τοῦ οἴνου, τοῦ ἐλαίου, τοῦ σίτου, ὧν παραγομένων ἀφθόνως ἐν τοῖς μετοχίοις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, γίνεται κατανάλωσις καὶ ἐν ἄλλοις Μοναστηρίοις, ἰδίως ἐν τῷ Ρωσσικῷ.

κατ' αὐτοῦ μομφὴ εἶναι ὅτι ἔχει φιλοπατρίαν λίαν τοπικήν, μὴ δεχόμενος εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ ἄλλους ἢ Πελοποννησίους. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐξετάσαντες τὸ πρᾶγμα ἐπείσθημεν περὶ τοῦ ἀδίκου τῆς μομφῆς. Πρῶτον μὲν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Γρηγορίου πλὴν τῶν Πελοποννησίων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἱκανοὶ τὸν ἀριθμὸν ἐξ ἄλλων ἑλληνικῶν τόπων μοναχοί· αἰτία δὲ καὶ αὐτῆς τῆς Πελοποννησιακῆς πλειονότητος δὲν εἶνε ἡ τοῦ πατρὸς Συμεὼν πολιτεία, ἀλλ' ἡ πρὸς Πελοποννησίους διαγωγὴ ἄλλων τινῶν Μονῶν, ὧν οἱ ἡγούμενοι ἢ οἱ προϊστάμενοι τοὺς ἐκ Πελοποννήσου προσερχομένους δοκίμους παραπέμπουσιν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Γρηγορίου ὡς «Μοναστήριον τῶν Μωραϊτῶν».

Θ'. Σίμωνος Πέτρα. Βορειοδυτικῶς τοῦ Κοινοβίου τοῦ Γρηγορίου εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπὸ ταύτης καὶ εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν ἐπὶ ὑψηλῆς ἀποκρήμνου πέτρας κεῖται τὸ Κοινόβιον τὸ καλούμενον Σίμωνος Πέτρα, κοινῶς δὲ Σιμόπετρα οἰκούμενον ὑπὸ 65—70 (ἐξ ὧν 10 ἐν τοῖς μετοχίοις) Ἑλλήνων μοναχῶν, τὸ πλεῖστον καταγομένων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἰδίως ἐκ τῆς Ἐρυθραϊκῆς Χερσονήσου. Μετόχια ἡ Ἱερὰ Μονὴ κέκτηται ἐν Σιθωνίᾳ, Παλλήνῃ καὶ Λήμνῳ. Ἔχει δὲ καὶ τέσσαρα Κελλία, ἓν μὲν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱ. Μονῆς, τρία δὲ ἐν Καρυαῖς. Τῶν Κελλίων τούτων δύο μὲν (τὸ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς καὶ ἓν τῶν ἐν Καρυαῖς) κατέχονται ὑπὸ μοναχῶν Ἑλλήνων, τὸ τρίτον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς Μονῆς, τὸ δὲ τέταρτον (ἓν δηλονότι τῶν ἐν Καρυαῖς) κατέχεται ὑπὸ *Ρώσσων*. Καὶ ἡ Μονὴ Σίμωνος Πέτρα, ηὐτύχησε νὰ εὕρῃ ἐν τῷ νῦν Ἡγουμένῳ Νεοφύτῳ ἄνδρα ἄξιον τῆς θέσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας, ἣν ἀσκεῖ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς. Ὁ πατὴρ Νεόφυτος, ὅστις διοικεῖ τὴν Μονὴν αὐτοῦ ἄνευ συμβουλίου, ἄνευ κἂν γραμματέως, διὰ τῆς συνέσεως καὶ δραστηριότητος αὐτοῦ οὐ μόνον ἀπέσβεσε τὰ χρέη τῆς Μονῆς ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν φοβερὰν πυρκαϊὰν, ἥτις τῷ 1893 κατέστρεψε τὸ κτίριον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἀνήγειρεν αὐτὸ ἐκ βάθρων χωρὶς νὰ βυθίσῃ τὴν Μονὴν εἰς νέα χρέη. Τὰ χρήματα πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἱ. Μονῆς ἐπορίσατο πρὸ πάντων διὰ τῆς περιοδείας, ἣν ἐπεχείρησεν εἰς Ρωσσίαν.

Ι'.) Ἡ Μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου. Εἰς τριῶν περίπου ὡρῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Σίμωνος Πέτρας, οὐ μακρὰν τοῦ ὅρμου τῆς Δάφνης ἐπὶ λόφου ἀπέχοντος τῆς θαλάσσης ἡμίσειαν περίπου ὥραν, κεῖται ἡ ἰδιόρρυθμος Μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου. Πατέρες ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ οἱ-

κοῦσι περὶ τοὺς 80, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰς τὰ Μετόχια ἀπεσπασμένων. Μετόχια δὲ ἔχει ἡ Ἰ. Μονὴ ἐν Σιθωνίᾳ, Παλλήνῃ, Θάσῳ καὶ πλησίον τῶν Σερρῶν. Ἔχει δὲ καὶ Κελλία 4, κείμενα πάντα ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἰ. Μονῆς, τῶν ὁποίων 2 μὲν κατέχονται ὑπὸ μοναχῶν Ἑλλήνων, ἀνὰ ἓν δὲ ὑπὸ Βουλγάρων καὶ Βλάχων. Ἡ Ἰ. Μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου εἶναι ἐκ τῶν πλουσιωτέρων Ἑλληνικῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔχει περιοχὴν πλουσίαν, ἰδίως εἰς ξυλείαν, ἐξ ἧς ἔχει πρόσοδον ἐνιαύσιον 400 περίπου λιρῶν, ἔχει δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ κτημάτων αὐτῆς ἱκανὰ πλούτη. Ὁ καθολικὸς ναὸς τῆς Μονῆς εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων καὶ περικαλλεστάτων τῶν ἐν τῷ Ὄρει Ἑλληνικῶν ναῶν, οἰκοδομηθεὶς ἐν τῇ νῦν λαμπρότητι αὐτοῦ διὰ 45 χιλ. λιρῶν ὀθωμανικῶν.

ΙΑ΄.) *Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος* ἡ λεγομένη καὶ *Ρωσσικόν*. Ἡ νῦν μεγίστη τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερῶν Μονῶν κατὰ τὴν εὐρύτητα τοῦ περιβόλου καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κτιρίου, καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ περιβόλου πληθὺν τῶν ναῶν καὶ ναϊδρίων, ἐκκλησιῶν καὶ παρεκκλησίων καὶ τῶν διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας προωρισμένων οἰκημάτων, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν εὐρύτητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ξενώνων, ἡ Μονὴ ἡ ἔχουσα τὸν μέγιστον ἀριθμὸν τῶν μοναχῶν, ἡ πλουσιωτάτη πασῶν τῶν Μονῶν τοῦ Ὄρους εἶναι ἡ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Ὅταν τις διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου εἰσπλέων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄθω προσεγγίζῃ πρὸς τὸν ὅρμον τῆς Δάφνης, καταπλήσσεται βλέπων μακρόθεν κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οὐχὶ πλέον Μοναστήριον, ἀλλὰ μεγαλοπρεπὲς φρούριον ἢ πόλιν ὡραίαν, ὡς ἐκλαμβάνει τὴν Ἰ. Μονὴν ὁ τὸ πρῶτον μακρόθεν θεώμενος αὐτήν. Δισχίλιοι ἢ καὶ πλείονες μοναχοὶ (μετὰ τῶν ἐν τοῖς μετοχίοις), ἐν οἷς 40—50 Ἕλληνες οἰκοῦσι τὴν μεγάλην Μονήν, ἥτις ὡς πάντα τὰ Ρωσσικὰ Μοναστήρια τοῦ Ὄρους, αἱ λοιπαὶ Ρωσσικαὶ δηλονότι Σκῆται, εἶναι Κοινόβιον. Πρὸ τῆς Μονῆς ὑπάρχει λιμενίσκος ἐν μέρει φυσικός, ἐν μέρει τεχνητός, μετὰ προκυμαίας, καὶ ἐν τῷ λιμενίσκῳ τούτῳ ὁρμεῖ ἀτμόπλοιον Ρωσσικὸν φέρον Τουρκικὴν σημαίαν (ὡς ὀθωμανῶν ὑπηκόων θεωρουμένων τῶν ἐν τῇ Μονῇ μοναχῶν) διατηρεῖ τὴν μεταξὺ τῆς Ἰ. Μονῆς καὶ τῶν λοιπῶν παραλίων τοῦ Ἁγίου Ὄρους συγκοινωνίαν, καὶ πλοῖον ἱστιοφόρον ἱκανοῦ μεγέθους κομψότατον, διατηροῦντα τὴν μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τῶν Ρωσσικῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου συγκοινωνίαν καὶ φέροντα ἐκ τῶν ἀκτῶν ἐκείνων τὰ ἐπιτήδεια πρὸς χρῆσιν τῆς Ἰ. Μονῆς.

Ὑπερθεν τοῦ λιμενίσκου πρὸς τὴν προκυμαίαν αὐτὴν μεγαλοπρεπεῖς καὶ στερεώτατα ἐκτισμένοι ξενῶνες μετὰ εὐρυτάτων αἰθουσῶν, προωρισμένων διὰ χιλιάδας πενήτων Ρώσσων προσκυνητῶν δίδουσιν ἔκτασιν εἰς τὴν Ρωσσικὴν Μονὴν καὶ ἐξωτερικὴν μεγαλοπρέπειαν ἀσυνήθη ταῖς λοιπαῖς Μοναῖς. Τὰ εὐρύτατα ταῦτα καὶ στερεώτατα περὶ τὴν κυρίαν Μονὴν κτίρια ἦσαν ἐν τῷ κτίζεσθαι κατὰ τὴν πρὸ πενταετίας εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐπίσκεψιν ἡμῶν· καὶ νῦν, ὁπότε μετὰ πέντε ἔτη, κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος, μετέβημεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, μεθ' ὅλην τὴν δραστηριότα, μεθ' ἧς ἐξηκολούθησαν ἄνευ διακοπῆς αἱ ἐργασίαι, δὲν ἦσαν ἔτι περατωμένα καὶ ἐξηκολούθουν ἔτι μετὰ πλείστης δραστηριότητος αἱ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἐργασίαι. Προχωρῶν τις ἐκ τῶν ξενώνων τούτων ὀλίγα βήματα, εὑρίσκεται πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κτιρίου τῆς κυρίως Μονῆς εἶναι σύμπλεγμα οἰκοδομῶν παντὸς εἴδους καὶ ρυθμοῦ καὶ ὡς πρὸς τὰ οἰκήματα τῶν μοναχῶν· καὶ ὡς πρὸς τοὺς ναοὺς καὶ ναΐδρια ἐν μέρει, εἶναι τοῦτο καὶ νῦν μωσαϊκὸν ἱστορικόν, ἐξηγοῦν ἡμῖν τὰς ἱστορικὰς περιπετείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐν τῷ κέντρῳ περίπου τῆς αὐλῆς ὑψοῦται παλαιὸς καθολικὸς ναὸς τοῦ συνήθους Ἁγιορειτικοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχὴν καὶ καταγωγὴν αὐτοῦ μαρτυρῶν, διὰ τῶν ἐπὶ τῆς εἰσόδου Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν. Ὁ ναὸς οὗτος νῦν ἔτι διατηρεῖ τὸ προνόμιον αὐτοῦ ὡς καθολικοῦ ναοῦ τῆς Ἱ. Μονῆς, καὶ ἐν αὐτῷ μέχρι νῦν ἔτι τελοῦνται καὶ ψάλλονται αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι, οὐ μόνον ἐν τῇ Σλαυϊκῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Περαιτέρω τοῦ ναοῦ τούτου μεγαλοπρεπεῖς ὑψοῦνται οἱ νέοι Ρωσσικοὶ ναοὶ μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν αὐτῶν τρούλλων, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν χρυσιζόντων σταυρῶν, μαρτυροῦντων καὶ τοῖς πόρρωθεν ὁρῶσι τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν κρατούντων νῦν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Εἰσερχόμενος δέ τις ἐντὸς τῶν Ρωσσικῶν τούτων ναῶν, ἐκπλήσσεται καὶ θαμβοῦται ὑπὸ τοῦ ἀπαστράπτοντος κάλλους καὶ τοῦ πλούτου τοῦ ἐντὸς τῶν ναῶν. Εἰκόνες ἐπίχρυσοι, λίθοις πολυτίμοις κεκοσμημέναι, ἀφιερώματα μεγάλων Ρωσσικῶν οἴκων, ἐν οἷς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ αὐτοκρατορικὸς οἶκος, σκεύη καὶ ἄμφια πολύτιμα, πανταχοῦ πλοῦτος ἐξωτερικὸς ὑλικὸς ἐξεικονίζων τὸν ἐσωτερικὸν ἠθικὸν πλοῦτον τῆς Ρωσσικῆς εὐσεβείας. Ἐξερχόμενός τις τοῦ ναοῦ καὶ διατρέχων τὰ πολλὰ κατὰ πολλὰς ὀροφὰς ἐκτεινόμενα κατὰ τὸν περίβολον τῆς Μονῆς διαμερίσματα τῶν οἰκημάτων, εὑρίσκεται ἐντὸς ἀληθοῦς λαβυρίνθου διαδρό-

μων, μὴ εἰξεύρων πόθεν νὰ διέλθῃ καὶ πόθεν νὰ ἐξέλθῃ. Εἰς τὴν Μονὴν ταύτην ἀνήκουσι τὰ πλήθη τῶν εἰς χρήματα καὶ πράγματα εὐσεβῶν δωρεῶν τῆς ὀρθοδόξου Ρωσσίας. Εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς ὁρμοῦσι τὰ ἱστιοφόρα τὰ φορτωμένα Ρωσσικὰ προϊόντα. Χάριν τῆς Μονῆς ταύτης προσεγγίζουν εἰς τὴν Δάφνην τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια τῆς Ρωσσικῆς ἀτμοπλ. ἑταιρείας καὶ μένουσιν ἐν τῷ ὅρμῳ τούτῳ ἐπὶ ὥρας, μόνον πρὸς ἐκφόρτωσιν τῶν πολλῶν δια τὴν Μονὴν προωρισμένων φορτίων. Οἴκοθεν δὲ νοεῖται ὅτι περὶ τοιαύτης Μονῆς προκειμένου δὲν δύναται νὰ γένηται λόγος περὶ τοῦ τίνα κέκτηται περιουσίαν, τίνα περιοχήν, πόσας Σκήτας ἢ Κελλία καὶ πόσα Μετόχια ἢ πόσα κτήματα ἐν Ρωσσίᾳ.

Πᾶσα ἡ Ὀρθόδοξος Ρωσσία εἶναι τιμάριον τῆς Μονῆς ταύτης. Καὶ ὅμως ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ πρὶν ἔτι γένηται Ρωσσικὴ καὶ διὰ τῶν Ρώσσων προέλθῃ εἰς τοιαύτην δυνάμεως καὶ πλούτου περιωπήν, ἤτο· οὐχὶ ἐκ τῶν ἐνδεῶν Μοναστηρίων. Καὶ τότε εἶχεν ἅς ἔχει νῦν δύο Σκήτας, καὶ τέσσαρα Κελλία, ἔτι δὲ καὶ Μετόχια ἐν Χαλκιδικῇ· εἶχε δὲ καὶ τὸ κτίριον τῆς Μονῆς τὸ ἥμισυ τῆς περιοχῆς, ἣν ἔχει κατὰ τὴν νῦν ἔκτασιν. Ἡ περιουσία αὐτη ἐπήρκει εἰς τὰς ἀνάγκας Ι. Μονῆς ἐχούσης τότε περὶ τοὺς 170—200 μοναχούς. Τὰ Μετόχια τῆς Μονῆς κεῖνται ἐν τῇ θέσει τῇ καλουμένῃ Κρουμίτζῃ, αἱ δὲ ἐν Σιθωνίᾳ κτήσεις αὐτῆς συνίστανται ἀπὸ λειβαδίων. Ἀλλὰ νῦν, ἀφότου ἡ Μονὴ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ρώσσων, τὰ ἐν Ἄθῳ καὶ τὰ ἐν Σιθωνίᾳ μετόχια τῆς Μονῆς δὲν εἶναι ὅπως τὰ τῶν Ἑλληνικῶν Μονῶν, ἤτοι οἰκήματα μικρὰ μοναστηριακά, μονύδρια δηλονότι, οἰκούμενα ὑπὸ ὀλίγων 3—4, μοναχῶν τῆς Μονῆς, οἵτινες εἶναι καὶ ἐπιμεληταὶ τῶν κτημάτων, ἀλλ' εἶναι μεγάλα Μοναστήρια οἰκούμενα ὑπὸ πολλῶν δεκάδων, τινὰ δὲ καὶ ὑπὸ πλείονος τῶν 100 ἀριθμοῦ μοναχῶν.

Ἐκ τῶν δύο Σκητῶν τῆς Μονῆς, ἀμφοτέρων Κοινοβιακῶν, ἡ μὲν καλουμένη τῆς *Βογοροδίτζης* (Θεοτόκου), κειμένη οὐχὶ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς, ἀλλ' εἰς μακρὰν (3 περίπου ὡρῶν) ἀπὸ ταύτης ἀπόστασιν, μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καὶ τῆς τοῦ Παντοκράτορος, οἰκεῖται ὑπὸ 20—25 μοναχῶν ἁπάντων Βουλγάρων. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, πρὸς κατανόησιν τοῦ ἀληθοῦς χαρακτῆρος τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μεταξὺ τῶν διαφόρων Ὀρθοδόξων φυλῶν ἀνταγωνισμοῦ, ὅτι οἱ Βούλγαροι οὗτοι, καὶ περ οἰκοῦντες ἐν Σκήτῃ νῦν ἀπὸ Ρωσσικῆς Μονῆς ἐξαρτωμένῃ, καὶ περ ὄντες Σλαῦοι καὶ αὐτοὶ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ Σλαυϊκῇ, ὡς οἱ Ρῶσσοι, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολου-

θίαις χρώμενοι γλώσσῃ, οὐδένα δέχονται εἰς τὴν ἀδελφότητα αὐτῶν Ρῶσσον μοναχόν, θέλοντες νὰ διατηρῶσιν ἀκραιφνῆ τὸν Βουλγαρικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἡ ἑτέρα τῶν Σκητῶν τῆς Ρωσσικῆς Μονῆς, ἡ τῆς Θηβαΐδος καλουμένη, κειμένη ἐν Κρουμίτζῃ οἰκεῖται ὑπὸ Ρώσσων μοναχῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶναι γνωστός, ἀλλ' ὡς λέγεται, εἶναι μέγας διὰ μίαν Σκήτην, ἀνερχόμενος εἰς ἱκανὰς ἑκατοντάδας. Ἐπίσης δὲ καὶ 4 Κελλία τῆς Ἱ· Μονῆς, ὧν τὸ ἓν κεῖται περὶ τὰς Καρυάς, κατέχονται πάντα ὑπὸ Ρώσσων κελλιωτῶν.

Ἡ κοινοβιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἶναι σήμερον, διὰ τὰς μεγάλας ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς αὐτῆς δυνάμεις, οὐχὶ μὲν τὸ μόνον, ἀλλὰ τὸ μέγιστον κέντρον Ρωσσικῆς δυνάμεως ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Ἂν δὲ ἀναλογισθῶμεν ὅτι πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἡ Μονὴ αὕτη ἦτο Ἑλληνικὴ κατ' οὐσίαν, ὅτι ἡ δύναμις αὕτη τῶν Ρώσσων δὲν εἶναι προϊὸν αἰώνων, ἀλλὰ δεκαετηρίδων ὀλίγων, ὑπὸ σοβαρῶν πρέπει νὰ κατεχώμεθα σκέψεων περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἀπέναντι τῆς ὁσημέραι αὐξανομένης ταύτης δυνάμεως τοῦ Ρωσσισμοῦ. Καὶ τίνα μὲν τὰ μέσα, δι' ὧν δυνάμεθα ἐντός τινων ὁρίων νὰ ἐπίσχωμεν τὴν δύναμιν ταύτην καὶ νὰ ἀναστείλωμεν τὴν περαιτέρω αὔξησιν καὶ ἐπέκτασιν αὐτῆς, ἵνα ἀποσοβηθῶσιν οἱ ἐκ τοιαύτης ἐπεκτάσεως διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν κίνδυνοι, τοῦτο θέλει εἶσθαι τὸ συμπέρασμα τῆς ἐκθέσεως ταύτης καὶ θὰ ἀποτελέσῃ τὸν ἐπίλογον αὐτῆς. Οὐχ ἧττον ἡ Ἱστορία τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἐγένετο κτῆσις Ρωσσική, καί τοι οὐδὲν τῶν γενομένων ἀπογίνεται πλέον, δύναται ἔν τινι μέτρῳ νὰ καταστῇ ἡμῖν μάθημα ἐν ταῖς παρούσαις καὶ ταῖς μελλούσαις ἡμῶν ἐνεργείαις πρὸς διατήρησιν τῶν ἱστορικῶν καὶ ἐθνικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει.

Ἓν τῶν ἠθικῶν ἐπιχειρημάτων, ἅπερ προέβαλον οἱ Ρῶσσοι ὡς ὅπλον ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῶν πρὸς κατάληψιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, εἶναι ὅτι ἡ Μονὴ αὕτη ἦτο Ρωσσικὴ ἀνέκαθεν, ἀπὸ τῶν χρόνων δηλονότι αὐτῶν, καθ' οὓς οἱ Ρῶσσοι προσῆλθον εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ διὰ τῶν δεσμῶν τῆς πίστεως ἑνούμενοι πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίαν, ἦλθον δι' αὐτῆς εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, καὶ δὴ πρὸς τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων οἱ Ρῶσσοι ἀξιοῦσιν ὅτι ἵδρυσαν μοναστικὰ ἐν τῷ Ὄρει ἱδρύματα, ἐν οἷς καὶ τὸ Ρωσσικόν. φέροντες ὡς μαρτύριον καὶ τὸ ὄνομα τῆς Μονῆς, ὅπερ ἀληθῶς

δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους. Καίτοι δὲ τῶν ἡμετέρων τινὲς ἀμφισβητοῦσι τὴν ἐθνολογικὴν ἔννοιαν τοῦ ὀνόματος τούτου παράγοντες αὐτὸ ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν *Ρουσσώ*, τῶν ἱδρυσάντων δῆθεν τὴν Ἱερὰν Μονὴν, ἐν τούτοις ἀληθὲς φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα *Ρωσσικὸν* ἐλήφθη ἀπὸ τῶν Ρώσσων, οἵτινες, ὡς εἶναι σχεδὸν ἀσφαλῶς ἀποδεδειγμένον, ἀπὸ τοῦ 12 αἰῶνος εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ νῦν Ἱερᾷ Μονῇ. Ἱστορικὰ ἔγγραφα, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἐδημοσίευσαν οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ τῆς Ἱ. Μονῆς πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἡ Μονὴ ἐξ ἀρχῆς ἦτο Ρωσσικὴ, ἀποδεικνύουσι τοὐναντίον ὅτι αὕτη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων παρεχωρήθη εἰς τοὺς Ρώσσους, οἵτινες εἶχον πρότερον μοναστήριόν τι μικρὸν ἀλλαχοῦ τοῦ Ὄρους (ἐν τῇ θέσει, ἔνθα νῦν εἶναι ἡ Βουλγαρικὴ Σκήτη Βογοροδίτζα, ἡ ἐξαρτωμένη, ὡς ἐρρήθη, ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ Παντελεήμονος) καὶ ὅτι τὸ νῦν Ρωσσικὸν καλούμενον Μοναστήριον τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος, Ἑλληνικὸν ὂν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἕνεκα τῶν πειρατειῶν ἐρημωθὲν, παρεχωρήθη κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ὑπὸ τοῦ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους διέποντος τὰ τοῦ Ὄρους Πρωτάτου ἢ Μεγάλης Μέσης τῶν Καρυῶν, ἤτοι ὑπὸ τοῦ *Πρώτου τοῦ Ὄρους* καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Γεροντίας, εἰς τοὺς Ρώσσους τοὺς αἰτουμένους τότε παρ' αὐτῶν μονήν τινα εὐρυτέραν πρὸς οἴκησιν. Ἐγένετο δὲ ἡ παραχώρησις, ἵνα διὰ τῶν Ρώσσων ἀναλάβῃ ἡ Ἱερὰ Μονὴ τὴν προτέραν αὐτῆς ἀκμήν. Ἀλλ' οἱ Ρῶσσοι δὲν διετήρησαν τὴν Ἱερὰν Μονὴν διαρκῶς. Καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὸ 1453 χρόνοις, ὁπότε αἱ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ τοῦ Ὄρους ὑφιστάμεναι πάντως σχέσεις δὲν ἦσαν πολὺ ζωηραὶ, ἡ Ἱερὰ Μονὴ ἐγκαταλειφθεῖσα καὶ ἐρημωθεῖσα κατελήφθη αὖθις ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ διετέλεσεν ὅλως Ἑλληνικὴ μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, ἀνεκαινίσθη δὲ καὶ ὁ καθολικὸς ναὸς τῷ 1818 ὑπὸ Ἕλληνος Ἡγουμένου Πελοποννησίου καὶ δαπάναις Ἕλληνος ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Ἀλλὰ καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τοῦτον διετήρησε πάντοτε καὶ τὸ ὄνομα *Ρωσσικόν*. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο καὶ αἱ παραδόσεις αἱ σωζόμεναι παρὰ τοῖς Ρώσσοις περὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐποίουν ὥστε οἱ Ρῶσσοι, οἵτινες ἀπὸ παρελθόντος αἰῶνος, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὸ 1830, ἤρξαντο αὖθις συχνότερον καὶ ζωηρότερον νὰ κοινωνῶσι πρὸς τὸ Ὄρος, ἐπὶ τοῦτο τὸ Μοναστήριον νὰ ρίπτωσι τὸ βλέμμα, αὐτὸ θεωροῦντες ὡς ἱερὸν ἐθνικὸν αὐτῶν ἵδρυμα καὶ προσκύνημα, καίτοι ἀλλαχοῦ τοῦ Ὄρους ὑπῆρχον μοναστηριακαὶ Σκῆται, ὡς ἡ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ ἡ τοῦ Προφήτου Ἠλίου, ὑπὸ Ρώσσων μόνον οἰκούμεναι. Ἀρχιμανδρίτης Ρῶσσος ἐπι-

φανὴς ἐπισκεφθεὶς τὸ Ὄρος καὶ τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Παντελεήμονος μικρὸν μετὰ τὸ 1830 ἐζήτησε νὰ μονάσῃ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ ὡς ἀδελφός. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες πατέρες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὑποπτεύσαντες τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ καταλίπῃ ἄκων τὴν Ἱερὰν Μονὴν καὶ νὰ ἐγκαταβιώσῃ ἐν τῇ Σκήτῃ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπῆλθον γεγονότα προλεάναντα τὴν ὁδὸν εἰς τὴν Ρωσσικὴν κατάκτησιν. Ἐκ τῶν Ρώσσων καλυβιτῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πολυάριθμοι ἐπλανῶντο εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ὄρους ἐν τοῖς παρὰ τὰς Μονὰς τοῦ Παντοκράτορος καὶ Σταυρονικήτα τόποις, τοῖς καλουμένοις Καψάλα, ἀσχολούμενοι εἰς κατασκευὴν κοχλιαρίων ξυλίνων καὶ σαρώθρων χονδροειδῶν ἐκ τῶν ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ φυομένων θάμνων, ὁμάς τις ὑπὸ ἀρχηγοὺς Ἱερώνυμον καὶ Μητροφάνην μετέβη ἀπὸ Καψάλης, τῷ 1837, ἵνα ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος συναινέσει τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Τί ἦτο τὸ πεῖσαν τότε τοὺς σεβασμίους πατέρας τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος νὰ δεχθῶσιν εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τοὺς ὀχληροὺς τούτους ἀδελφοὺς δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν, ἀλλὰ δὲν ἦτο βεβαίως ἁγνὸν φιλάδελφον χριστιανικὸν αἴσθημα. Λέγουσιν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ Μονὴ περιελθοῦσα εἰς μακροχρόνιον δίκην πρὸς τὴν γείτονα Μονὴν τοῦ Ξενοφῶντος ἕνεκεν ἔριδος περὶ ὁρίων καὶ ἕνεκα τῆς δίκης ταύτης περιελθοῦσα εἰς οἰκονομικὴν ἀπορίαν ἤθελε νὰ εὕρῃ νέους πόρους πλούτου διὰ νέων ἀδελφῶν. Ἂν τοῦτο ἀληθές, βεβαίως τὸν πλοῦτον αὐτὸν δὲν ἀνέμενον οἱ ἅγιοι πατέρες παρὰ τοῦ Ἱερωνύμου, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν φέρων ὡς κεφάλαιον ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καλυβιτῶν μοναχῶν *ἑπτακόσια γρόσια*, ἀλλὰ πάντως ἤλπιζον ὅτι διὰ τῶν Ρώσσων τούτων μοναχῶν ἔμελλον νὰ εὕρωσιν ὁδὸν καὶ τρόπον πλουτισμοῦ ἐν Ρωσσίᾳ. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μονῆς ἀποχώρησιν τοῦ μνημονευθέντος Ρώσσου ἀρχιμανδρίτου εἶχεν ἔλθει ἐκ Ρωσσίας ἄλλος ἀρχιμανδρίτης Παῦλος, ὅστις καὶ κατώρθωσε νὰ μένῃ ἐν τῇ Μονῇ καὶ νὰ δημιουργήσῃ μερίδα ὑπὲρ ἑαυτοῦ μεταξὺ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν, ἰδίως τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, παρ' οἷς ὁ ζῆλος ὁ θρησκευτικὸς ὑπερίσχυσε τοῦ φρονήματος τοῦ ἐθνικοῦ. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὁπότε κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1845 ἐπεσκέφθη τὸ Ἅγιον Ὄρος ὁ μέγας δοὺξ Κωνσταντῖνος Νικολάεβιτζ, δεύτερος υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου Α'. περιοδεύων τότε ἐν Ἀνατολῇ. Ὁ μέγας δοὺξ μετέβη ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἔνθα Ἕλ-

λληνες καὶ Ρῶσσοι μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπεδέξαντο τὸν υἱὸν τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, τοῦ προστάτου τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἁγίων τόπων, καὶ δι' ἀναμνηστικῆς ἐπιγραφῆς ἐγχαραχθείσης ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ καθολικοῦ ναοῦ κατὰ τὴν εἴσοδον [1] ἠθέλησαν νὰ διαιωνίσωσι τὴν μνήμην τῆς εὐσεβοῦς ταύτης ἡγεμονικῆς ἐπισκέψεως. Ἀλλ' ὁ εὐσεβέστατος μέγας δοὺξ ἐπισκεφθεὶς ἐν Ἄθῳ μόνον τὴν Ἱερὰν μονὴν τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος καὶ ἐντεῦθεν μεταβὰς εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Κοινόβιον τοῦ Ζωγράφου, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὰς Καρυάς, οὐχὶ ἵνα χαιρετίσῃ τὴν Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλ' ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν πλησίον τῶν Καρυῶν κειμένην Ρωσσικὴν Σκήτην τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου, ἔδωκε τῇ ἐπισκέψει αὐτοῦ χαρακτῆρα μᾶλλον Σλαυϊκὸν ἢ Χριστιανικὸν Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ ἡγεμονόπαιδος. Ὅπως ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἀνεπτέρωσε μὲν τὸ φρόνημα τῶν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Ρώσσων μοναχῶν, ἐνεθάρρυνε δὲ τοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων Ρωσσοφρονοῦντας πατέρας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην τοῦ μεγάλου δουκός, μικρὸν πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, Ρῶσσός τις νεανίας ἀπὸ Μόσχας, Ἀλέξιος Μιχαήλοβιτζ, ἐξ οἴκου ἐμπορικοῦ πλουσίου καί, ὡς λέγουσιν, ἀπὸ τῆς ἀριστοκρατίας τῆς Ρωσσικῆς (καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος καλούμενος *πριγκιπόπουλο*) ἕνεκα νεανικῶν τινων περιπετειῶν περιπεσὼν εἰς δυσθυμίαν καὶ πρὸς διασκέδασιν ταύτης ἐπιχειρήσας περιοδείαν ἐν Ἀνατολῇ ἐπεσκέφθη τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἐνταῦθα δὲ ἀνελθὼν εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀκρώρειαν τοῦ Ἄθω καὶ νοσήσας ὑπὸ πλευρίτιδος ἤχθη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἵνα νοσηλευθῇ παρὰ τῶν ἐκεῖ Ρώσσων μοναχῶν. Ὁ εὐσεβὴς νεανίας, ὅστις καὶ πρότερον ἔτι εἶχεν καταληφθῇ ὑπὸ ἀπογοητεύσεως πρὸς τὰ τοῦ κοσμικοῦ βίου, νῦν διαρκούσης τῆς νόσου ἐποιήσατο εὐχήν, ἵνα μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς νόσου ἀπαλλαγὴν ἀσπασθῇ τὸν μοναχικὸν βίον. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς νόσου ἴασιν, ἀφοῦ προσῆλθεν ἐπισήμως διὰ βαπτίσματος εἰς τὴν Ὀρθόδοξο Ρωσσικὴν ἐκκλησίαν καθ' ἃ ἠξίου ὁ πατὴρ Ἱερώνυμος ὡς ἀνήκων πρότερον εἰς τ ν ἐν Ρωσσίᾳ αἵρεσιν τῶν Σταραβάρων, κατεστάθη δὲ μετ' ὀλίγον ὁ ἐπιφανέστατος τῶν ἐν τῇ

---

1 Νῦν μετὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ καθολικοῦ ναοῦ ἡ πλὰξ ἡ ἔχουσα τὴν ἐπιγραφὴν ἐτέθη πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς αὐτῆς Μονῆς.

Μονῇ Ρώσσων μοναχῶν. Οὗτοι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον αὐξηθῆ τὸν ἀριθμὸν ἔχοντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἴδια παρεκκλήσια Ρωσσικά, τὸ μὲν πρῶτον ἕν, εἶτα δὲ δύο, ἐν οἷς ἐτέλουν τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ἐν τῇ γλώσσῃ τῇ Σλαυϊκῇ. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τῆς μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον διὰ τοῦ πολέμου τούτου ἐγκαινισθείσης ἐν Ἀνατολῇ νέας καταστάσεως τῶν πραγμάτων, ἥτις καὶ εἰς τὰς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἐνεργείας τῶν Ρώσσων νέον ἤνοιξε στάδιον καὶ νέας ὑπέδειξεν ὁδούς.

Ὡς γνωστόν, μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας πολιτεία τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως ὑπέστη οὐσιώδη μεταβολὴν λαβοῦσα χαρακτῆρα Σλαυϊκώτερον, καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀνατολῇ θρησκευτικὰ ἱδρύματα τὰ ἔχοντα Σλαυϊκὴν καταγωγὴν ἠξιώθησαν μείζονος προσοχῆς ἢ πρότερον. Καὶ πρὸ τοῦ 1856 διὰ τῆς εἰσόδου τῶν Ρώσσων μοναχῶν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος οὐκ ὀλίγα ἐπέμποντο χρήματα εἰς τὴν Μονὴν ταύτην, πρὸ πάντων εἰς τὰ Ρωσσικὰ παρεκκλήσια αὐτῆς. Ἀλλὰ μετὰ τὸ 1856 οἱ ἐν τῇ Μονῇ Ρῶσσοι μοναχοὶ ἐζήτουν νὰ ἐργασθῶσι τελεσφορώτερον πρὸς πλουτισμὸν αὐτῆς. Πρὸς τοῦτο δὲ προέτειναν τῇ Ἡγουμενείᾳ τῆς Ἱ. Μονῆς ἵνα συναινέσει αὐτῆς ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ περιοδεύσωσιν ἐν τῷ Ρωσσικῷ κράτει περιφέροντες τὰ ἱερὰ λείψανα τῆς Μονῆς ἐν μέσῳ τοῦ εὐσεβοῦς Ρωσσικοῦ λαοῦ, ἐν ὀνόματι τῆς Ἱ. Μονῆς, καὶ συλλέξωσιν ὅσας δυνηθῶσι συνδρομὰς ὑπὲρ τῆς Μονῆς. Οἱ Ἕλληνες Μοναχοὶ οἱ διέποντες τὰ τῆς Ἱ. Μονῆς συνήνεσαν προθύμως εἰς τὴν τοιαύτην αἴτησιν, συνωμολόγησαν δὲ καὶ ἐπίσημον συμφωνίαν, καθ' ἣν ἐπετρέπετο ἵνα τὸ τρίτον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱ. Μονῆς σύγκηται ὑπὸ Ρώσσων. Οἱ εἰς Ρωσσίαν μεταβάντες Ρῶσσοι μοναχοὶ ἐπέτυχον λαμπρῶς τοῦ σκοποῦ. Δι' οὓς ἀνωτέρω εἴπομεν λόγους αὐτὴ ἡ ἐπίσημος Ρωσσία ἀντελάβετο προθύμως τοῦ ἔργου τῶν Ρώσσων μοναχῶν. Αὐτὴ ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις παρέσχεν ἠθικὴν ὑποστήριξιν εἰς τοὺς Ἁγιορείτας Ρώσσους μοναχοὺς καὶ ἡ ἁγιωτάτη Σύνοδος τῆς Ρωσσίας ἐπεδαψίλευσεν αὐτοῖς πᾶσαν ἀρωγήν. Οὕτω δὲ ἐκ τῆς περιοδείας ἐκείνης εἰσεπράχθησαν ἑκατοντάδες χιλιάδων ρουβλίων. Ἀλλ' οἱ φρόνιμοι Ρῶσσοι μοναχοί, ἀποβλέποντες πρὸς τὸ μέλλον, ἐν ᾧ ἡ Μονὴ ἔμελλε νὰ κατασταθῇ ἀκραιφνῶς Ρωσσική, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ παρόν, ἐν ᾧ ἡ πλειονότης τῶν μοναχῶν ἦτο Ἑλληνική, τὸ πλεῖστον τῶν συλλεγέντων χρημάτων κατέθεσαν εἰς Ρωσσικὰς Τραπέζας, ἐν ἀγνοίᾳ

τῶν Μοναστηριακῶν ἀρχῶν, ἐπιστρέψαντες δὲ ἐκόμισαν εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν μικρόν τι μέρος τῶν χρημάτων τούτων, ἀλλ' ἱκανὸν ἵνα πεισθῶσιν οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὅτι οἱ Ρῶσσοι συνάδελφοι αὐτῶν ὠφελίμους παρέσχον ὑπηρεσίας εἰς τὴν Μονήν. Ἐν τούτοις ἡ περιοδεία αὕτη εἶχε διαρκέσει ἔτη ὁλόκληρα, καθ' ἃ ὅ τε ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Μονῇ Ρώσσων καὶ ἡ ἠθικὴ δύναμις αὐτῶν εἶχεν αὐξηθῆ ἔτι μᾶλλον. Καὶ νῦν μετὰ τὴν ἐκ Ρωσσίας ἐπιστροφὴν τῶν αὐτόσε σταλέντων Ρώσσων ἡ Ρωσσικὴ μειονότης τῶν ἐν τῇ Μονῇ μοναχῶν οὐ μόνον τὰ παραληφθέντα ἐκ τῆς Μονῆς χάριν τῆς ἐν Ρωσσίᾳ περιοδείας ἱερὰ λείψανα δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν καθολικὸν τῆς Μονῆς ναὸν κατατεθεῖσα αὐτὰ εἴς τι τῶν Ρωσσικῶν παρεκκλησίων, ἀλλ' ἠξίωσεν ἵνα καὶ ἐν τῇ διοικήσει τῆς Μονῆς ἀντιπροσωπεύηται τοῦ λοιποῦ τὸ Ρωσσικὸν στοιχεῖον, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς κοινῆς τραπέζης καθ' ὡρισμένας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος γίνηται χρῆσις τῆς Σλαυϊκῆς γλώσσης.

Οἱ ἡμέτεροι δὲ τοτὲ μὲν ἀνθιστάμενοι, τοτὲ δὲ βῆμα πρὸς βῆμα ὑποχωροῦντες, συνήνεσαν ἐπὶ τέλους τῷ 1863 διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ρωσσόφρονος Ἑλληνικῆς μερίδος, ἧς ἀρχηγὸς ἦτο ὁ μνημονευθεὶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν Πάτμιος μοναχός, νὰ συνάψωσι νέας πρὸς τοὺς Ρώσσους συμφωνίας, δι' ὧν ἀπεδέχοντο τὰς πλείστας τῶν ἀξιώσεων τῶν Ρώσσων. Ἔκτοτε ἡ Μονὴ μικρὸν κατὰ μικρὸν κατέστη Ρωσσικὴ κατ' οὐσίαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ρώσσων μοναχῶν ὑπερέβη κατὰ μικρὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ πᾶσαι αἱ ἀξιώσεις τῶν Ρώσσων εὕρισκον ὑποστήριξιν καὶ ἐν τῷ Ὄρει, ἐν τῇ ἰδιοτελείᾳ τινῶν Ἑλλήνων καλογήρων μεγάλην ἐχόντων ἐπιρροήν, καὶ ἐκτὸς τοῦ Ὄρους, ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς παρ' αὐτῇ ἐπιρροῆς τῆς Ρωσσικῆς πρεσβείας. Ἔτι πρότερον πρὸς ὑποστήριξιν ἀρνητικὴν τῶν Ρώσσων εἶχεν ἔλθει καὶ τὸ τόλμημα τῆς Βλαχομολδαυϊκῆς κυβερνήσεως δημευσάσης, ὡς εἴρηται, τῷ 1861, τὰ ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις κτήματα τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ ἀναγκασάσης τοὺς ἐν τοῖς Ἁγίοις Τόποις ν' ἀναθέσωσι τὰς ἐλπίδας αὐτῶν τῇ Ρωσσικῇ προστασίᾳ. Ἀφοῦ οὕτω κατ' οὐσίαν ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς ἡ Μονὴ ἀπὸ τοῦ 1863 περιῆλθε κατὰ μικρὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ρώσσων, δὲν ὑπελείπετο ἄλλο ἢ νὰ λάβῃ ἡ Ρωσσικὴ κατοχὴ ἢ κατάκτησις καὶ ἐπίσημον χρῖσμα καὶ νόμιμον κῦρος. Πρὸς τοῦτο δὲ κατάλληλος περίστασις ἐθεωρεῖτο ἡ μετὰ τὸν ἄνατον τοῦ γέροντος Ἕλληνος Ἡγουμένου ἐκλογὴ νέου Ἡγουμένου.

ὅστις ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς πλειονότητος ἐκλεγόμενος ἔμελλε νὰ ἦναι Ρῶσσος. Τοὺς τοιούτους σκοποὺς τῶν Ρώσσων βλέποντες οἱ ἡμέτεροι ἤθελον νὰ παρασκευασθῶσιν εἰς τὴν προσεγγίζουσαν κρίσιμον σύγκρουσιν. Οἱ Ρῶσσοι ἀληθῶς ἦσαν τότε ὑπερδιπλάσιοι τῶν ἡμετέρων κατὰ τὸν ἀριθμόν. Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν ἦτο νόμιμος, ὁ κατὰ τὰς συνθήκας δηλονότι τὰς μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τῶν Ρώσσων ἀνεγνωρισμένος, ὁ δὲ νόμιμος ἀριθμὸς ἦτο ἴσσων τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν. Ἵνα δὲ εἰς τὰς δικαίας καὶ νομίμους αὐτῶν ἀξιώσεις δώσωσι κῦρος ἠθικὸν μεῖζον, ἐστράφησαν οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Αὕτη, κοσμοῦντος τότε τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τοῦ Ἰωακεὶμ Β΄ τὸ δεύτερον, ἔπεμψεν ἐπιτροπείαν (τῷ 1874) ἡμιεπίσημον ἀποτελουμένην ἀπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Λαρίσσης, τοῦ ἀοιδίμου Δωροθέου, καί τινος λογιωτάτου Ἕλληνος Ἐφέντου εὑρισκομένου ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ὁ ἀξιότιμος λόγιος Ἕλλην, ἀφοῦ γενόμενος ἐν Ἄθῳ πολλὰ ὑπεσχέθη τοῖς Ἕλλησι μοναχοῖς περὶ τῆς ἀρωγῆς, ἧς ἔμελλον οὗτοι νὰ τύχωσι παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπανελθὼν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, πιστὸς μείνας εἰς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ, ἀπηύθυνεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἔκθεσιν, δι' ἧς συνηγόρει θερμότατα ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν, ὡς δικαιωμάτων ἐθνικῶν, καὶ ἐδείκνυεν διὰ συγκινητικωτάτων ρήσεων τὴν ἀνάγκην τῆς ἐντόνου καὶ ἐρρωμένης ὑποστηρίξεως τῶν ἐθνικῶν τούτων δικαιωμάτων ἢ συμφερόντων ἐκ μέρους τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἀλλ' ἡ ἔκθεσις αὕτη ἡ μέχρι δακρύων συγκινήσασα πολλοὺς τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, δὲν ἐδημοσιεύθη, διότι ὁ συντάκτης, Ὀθωμανὸς ὢν ὑπάλληλος, δὲν ἤθελε νὰ ἐκτεθῇ ἀπέναντι τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ σφραγισθεῖσα, ὡς ἠξίου ὁ συντάκτης, κατετέθη ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Μικρὸν δὲ μετὰ τοῦτο, ἀποθανόντος τοῦ Ἕλληνος ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Γερασίμου προὐτέθη τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου, ἐκ τῆς ἐκβάσεως τῆς ὁποίας ἐξηρτᾶτο ἡ κυριότης τῆς Μονῆς. Κατα τῆς ἀριθμητικῆς πλειονότητος τῶν Ρώσσων ἀντέτεινον οἱ ἡμέτεροι καθὰ εἴρηται, νομίμους ἐνστάσεις, κρίνοντες μὲν τὴν ἀριθμητικὴν ταύτην ὑπεροχὴν ὡς ἀποτέλεσμα καταχρηστικῆς ὑπερβάσεως τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ, θεωροῦντες δὲ τοὺς Ρώσσους ὡς ξένους ἐν τῇ Ι. Μονῇ ἀνοχῇ τῆς νομίμου ἀδελφότητος διαμένοντας, καὶ ἀξιοῦντες ἵνα ὁ ἡγούμενος ἐκλεχθῇ ὑπὸ

τῶν Ἑλλήνων μόνον ὡς μόνων νομίμων ἐκλογέων. Αἱ θεωρίαι αὗται καὶ αἱ ἀξιώσεις ἐτύγχανον τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἱ. Κοινότητος. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ρῶσσοι ἐνόουν καὶ ἀνεγνώριζον μέχρι τινὸς τὴν σπουδαιότητα καὶ νομιμότητα τῶν ἀξιώσεων τῶν Ἑλλήνων ἀδελφῶν καὶ προέτεινον ὅρους συμβιβασμοῦ λίαν ἐπωφελεῖς τοῖς ἡμετέροις. Οὕτω προέτεινον ἵνα ἡ Ἱ. Μονὴ διαιρεθῇ εἰς δύο τμήματα, καὶ τὸ μὲν κάτω τμῆμα, ἐν ᾧ καὶ ὁ καθολικὸς ναός, νὰ κατέχηται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ ἄνω τμῆμα ὑπὸ τῶν Ρώσσων ὡς ἴδιον ἀνεξάρτητον μοναστήριον, νὰ διανεμηθῇ δὲ μεταξὺ τῶν δύο μοναστηρίων πᾶσα ἡ ἔγγειος ἰδιοκτησία τῆς Μονῆς, ἐκ περισσοῦ δὲ προσέφερον οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ τοῖς Ἕλλησι καὶ ἀποζημιώσιν σημαντικὴν ἐκ πολλῶν δεκάδων χιλιάδων λιρῶν ὀθωμανικῶν διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν κατάληψιν τοῦ ἄνω τμήματος τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ διὰ τὸ ἐπιδικασθησόμενον αὐτοῖς μερίδιον ἐκ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς. Ὡς εἶχον καταντήσει τὰ πράγματα, αἱ προτάσεις αὗται ἀπετέλουν βάσιν λογικῆς τινος καὶ διὰ τοὺς ἡμετέρους ἐπωφελοῦς λύσεως. Ἡ μόνη δυσκολία ἔκειτο ἐν τῇ διαιρέσει τῆς μιᾶς κυριάρχου Μονῆς εἰς δύο, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 20 Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰς 21. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν ἦτο ἱερὸς καὶ ἀπαράβατος, οὐδ' ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἁγειοριτικῆς πολιτείας ὁφιστάμενος, δὲν ἠδύνατο ἐντεῦθεν νὰ παρεμβληθῇ κώλυμα ἀνυπέρβλητον εἰς συμβιβασμόν τινα λογικόν. Ἀλλὰ μόλις ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφένται τινὲς λογάδες Ἕλληνες ἤκουσαν ὅτι ἤρξαντο διαπραγματεύσεις ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρώσσων μοναχῶν, ἐταράχθησαν, καὶ μάλιστα ὁ πρὸ μικροῦ μέχρι δακρύων συγκινήσας τὰ σεβάσμια μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ ἐν ἱερᾷ ἀγανακτήσει καὶ πόνῳ ψυχῆς ἔγραφον *ἰδιωτικῶς* πρὸς τοὺς σημαίνοντας ἐν τοῖς Ἕλλησι μοναχοῖς καὶ πρὸς τὴν ἱερὰν Κοινότητα αὐτὴν ἐξορκίζοντες πάντας, ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, νὰ μὴ δελεασθῶσιν ὑπὸ τῶν Ρώσσων, ὑπισχνοῦτο δὲ ὅτι θὰ κατέβαλλον αὐτοὶ ἰσχυρὰς καὶ τελεσφόρους προσπαθείας ἵνα διατηρηθῶσιν ἀκέραια τὰ δικαιώματα τῆς Ἑλληνικῆς Μονῆς, προέτρεπον δὲ τοὺς ἁπλοϊκοὺς πατέρας τῆς Μονῆς ἵνα ἀνατιθέντες εἰς τοὺς εὐγενεστάτους τούτους κυρίους τὰς ἐλπίδας αὐτῶν πάσας, ἀνενεχθῶσι περὶ τοῦ ζητήματος εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Ἐζήτουν ἁπλούστατα οἱ κύριοι, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη τοανῶς, νὰ ἀνενεχθῇ τὸ ζήτημα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἵνα δοθῇ αὐτοῖς εὐκαιρία νὰ πωλῶσιν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ρωσ-

σικὴν πρεσβείαν, νὰ προσφέρωσι δὲ καὶ τὸν προσήκοντα φόρον σεβασμοῦ τῇ reginae pecuniae τοῦ ἀνεξαντλήτου Ρωσσικοῦ Πακτωλοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ προταθέντος τοῦ ζητήματος τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου τοῦ ἀποθανόντος Ἡγεμόνος τῆς Μονῆς, ἡ Ρωσσικὴ πλειονότης τῶν μοναχῶν ὡς διάδοχον προέτεινε τὸν μνημονευθέντα Ρῶσσον μοναχὸν Μακάριον. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ μὴ στέργοντες τὴν τοιαύτην ὑποψηφιότητα ἔπεμψαν ἐξ ἑαυτῶν δύο ἐπιτρόπους εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸν Δανιὴλ καὶ τὸν Ἡρωδίωνα, ἐντεταλμένους νὰ ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς Μονῆς, κατὰ τὰς διδομένας αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκλήτων συνηγόρων καὶ προστατῶν ὑποσχέσεις, χωρὶς νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἐν τούτοις καὶ πᾶσα ὁδὸς συμβιβασμοῦ τινος πρὸς τοὺς Ρώσσους κατὰ τὸν ἀνωτέρω ὑποδειχθέντα τρόπον. Οἱ ἐπίτροποι οὗτοι ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔπραξαν ὅ,τι ἦτο δυνατόν, δὲν ἐδίστασαν δὲ νὰ προσφύγωσι καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρεσβείαν. Ἀλλ' ἐντεῦθεν ἐδόθη ἀπάντησις ὅτι ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἦτο ἀπολωλυῖα διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ ὅτι ἔδει νὰ φροντίσωσι νὰ μὴ ἀπολέσωσι καὶ τὰς ἄλλας Μονάς. Ἀλλ' οἱ μεγίστην εὐμένειαν καὶ προστασίαν πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους ἐπιδαψιλεύοντες ἦσαν οἱ μνημονευθέντες Ἕλληνες λογάδες, γενόμενοι καὶ αὐτεπάγγελτοι σύμβουλοι τῶν ἁπλοϊκῶν μοναχῶν, ἵνα καθοδηγήσωσιν αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ διαβήματα αὐτῶν, πράγματι δὲ παρακολουθοῦντες αὐτοὶ ἐν πᾶσι τὰ διαβήματα καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν μοναχῶν, ἵνα ἀναγγέλλωσιν εἰς τὴν Ρωσσικὴν πρεσβείαν πάντα ὅσα ἐμάνθανον παρ' αὐτῶν περὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν. Συγχρόνως δὲ συνεβούλευον τοῖς μοναχοῖς ἵνα εἰς πᾶσαν πρότασιν Ρωσσικὴν ἀπαντήσωσι στερεοτύπως τὸ non possumus.

Καὶ ὅμως ἡ Ρωσσικὴ πρεσβεία καὶ οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐκτραπῶσιν ὁλοσχερῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀνομίας, ἐξηκολούθουν δὲ προσφέροντες τοῖς Ἕλλησι μοναχοῖς *ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας* (150 χιλ.) λιρῶν ὀθωμανικῶν διὰ τὸ τμῆμα τῆς Μονῆς, ὅπερ λαβόντες αὐτοὶ ἤθελον, κατὰ τὰ ἄνωθι εἰρημένα, νὰ μεταποιήσωσιν εἰς ἴδιον Μοναστήριον. «Ἐνῷ τὰ πράγματα εἶχον οὕτω, μοὶ ἔλεγεν ὁ ἕτερος τῶν ἐπιτρόπων, ὁ πατὴρ Ἡρωδίων, αἴφνης ἠκούσαμεν ὅτι ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρισκόμενος τότε πρώην Ἐσφιγμενίτης πατὴρ Ν. εἶπε τῇ Ρωσσικῇ πρεσβείᾳ: «Τί θέλετε νὰ δίδητε 15 μιλλιούνια γρόσια εἰς τοὺς καλογήρους τοῦ Ἁγ. Παντελεή-

μονος, ἐνῷ ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ σᾶς τελειώσω τὴν ὑπόθεσιν μὲ 3 μιλλιούνια γρόσια ;» συγχρόνως δὲ ἐμάθομεν ὅτι καὶ ὁ Α. Ἐφέντης, ὁ τοσοῦτον θερμῶς προτρέψας ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ νὰ μὴ δεχθῶμεν κἀνένα συμβιβασμὸν πρὸς τοὺς Ρώσσους, ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν Ρώσσων. Τὴν ἄλλην ἡμέραν λοιπὸν ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω εἰς τὸν Βόσπορον καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα ὁ Ἐφέντης ἀσθενῶν ἔκειτο κλινήρης. Ἤρχισε νὰ μοὶ ὁμιλῇ περὶ τῶν πραγμάτων μας, ἀλλ' ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ὡμίλει, μοὶ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν, διότι ἦτο πολὺ ἀποθαρρυντικὸς καὶ σχεδὸν ἀπελπιστικός· ἐνῷ δὲ ὡμιλοῦμεν, ἠνοίχθη ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ὁ καλόγηρος ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου εἴχομεν μάθει χθὲς ὅτι εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς Ρώσσους νὰ τελειώσῃ τὰ πράγματα ὑπὲρ αὐτῶν μὲ τρία μιλλιούνια. Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον εἰσῆλθεν ὁ καλόγηρος οὗτος καὶ εἰσελθὼν ἔρριψε βλέμμα ἄγριον ἐπ' ἐμέ, μοὶ ἔκαμε τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε ἐξῆλθον, ἀλλ' ὅμως ἐπερίμενον ἔξω μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ καλογήρου· καὶ ἀφοῦ ἔφυγεν αὐτός, εἰσῆλθον πάλιν διὰ νὰ ἐρωτήσω τὸν κ. Α. τί ἔτρεχε μὲ τὸν προδότην καλόγηρον. Ἀλλ' ἐκεῖνος μοὶ εἶπε ξηρὰ ξηρά: «ἄφησε τώρα πᾶσαν ὁμιλίαν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν κατοικίαν σου μὲ προφύλαξιν διότι ἠμπορεῖ να συλληφθῇς καθ' ὁδόν. Ἀληθῶς δὲ ὁ καλόγηρος ἐκεῖνος εἶχε κατορθώσει τὰ πάντα διὰ 30 χιλ. λιρῶν ἢ ὀλίγῳ πλειόνων. Λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ λογάδες τοῦ ἔθνους διεφθάρησαν αἰσχρῶς διὰ ρωσσικῶν ρουβλίων, ὁ δὲ λόγιος, ὁ πρὸ ἑνὸς ἔτους ἀποσπάσας δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν, νῦν ἐν ὀνόματι τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος γενόμενος θερμότατος συνήγορος καὶ δαπρύσιος κῆρυξ τοῦ δικαίου τῶν Ρώσσων, ἔκαυσεν ἐν λέσχῃ τινὶ τοῦ Φαναρίου τὰ φύλλα ἐφημερίδος τινὸς ἑλληνικῆς, διότι ἡ ἐφημερὶς αὕτη εἶχε τολμήσει νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν. Ὁ ἔνθερμος θιασώτης τῶν δικαιωμάτων τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας ἐκήρυσσεν ἐπικατάρατον πάντα, ὅστις εἰσῆγεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀρχὰς ἐθνικῆς ἢ φυλετικῆς διαιρέσεως μεταξὺ Ρώσσων καὶ Ἑλλήνων. Ἀνάθεμα εἰς τὸν ἐθνοφυλετισμόν, ἐβόα καίων τὰ φύλλα τῆς εἰρημένης ἐφημερίδος. «Καὶ πῶς ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔκραζεν ὁ ἀνήρ, οἱ καταδικάζοντες τοὺς Βουλγάρους ἐν τῷ Βουλγαρικῷ ζητήματι ὡς εἰσάγοντας ἀρχὴν ἐθνοφυλετισμοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν τοιαύτην ἀρχὴν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, καὶ μάλιστα, ἐν ἁπλῷ τινι μοναστηριακῷ ζητήματι» ; Ἔχεις βεβαίως δίκαιον, ὦ εὐγενέστατε

λόγιε! Ἀλλὰ ποῦ σοι νῦν ἔμειναν οἱ ἐν τῇ ἐν τῇ ἐκθέσει πρὸ ἑνὸς ἔτους τοσοῦτον διθυραμβικῶς λεχθέντες λόγοι περὶ τοῦ καθήκοντος ὅπερ, κατὰ σέ, ἐπεβάλλετο τότε τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ Ὄρει; Πῶς αἱ ἐκ τῶν λεσχῶν ἐναντίον τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ ἀγορεύσεις συνεβιβάζοντο πρὸς τὴν δραματικὴν ἐκείνην ἔκθεσιν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐν ᾗ δραματικώτατα παριστάνοντο οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ σιωπηλῶς λαλοῦντες διὰ τῆς σῆς εὐγλωττίας καὶ ἐξαιτούμενοι τὴν ἀρωγὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν ἐπιβουλευόντων τῇ ἱερᾷ παρακαταθήκῃ τῶν πατέρων; Ἀλλ' ὁ ἕτερος τῶν δύο μεγάλων λογάδων δὲν ἐθαμβοῦτο μόνον διὰ τῆς λάμψεως τῶν ρωσσικῶν ρουβλίων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἔτι ἰσχυρότερον ἀστραπτούσης φῶς χρυσῆς ἐλπίδος τῆς ἡγεμονίας τῆς Σάμου! Καὶ σώζονται ἔτι ἐν τῷ Ἁγ. Ὄρει ἐπιστολαί, ἃς οἱ Γραικύλοι οὗτοι οἱ πρότερον ἐξορκίσαντες τὴν Ἱερὰν Κοινότητα ἵνα ἀντισταθῶσιν εὐσταθῶς εἰς τοὺς Ρώσσους ἐπέστελλον ὕστερον πρὸς τοὺς ἰσχύοντας ἐν τῷ Ὄρει Ρώσσους μοναχοὺς ἀναμιμνήσκοντες αὐτοὺς τὰς ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος προσενεχθείσας ὑπ' αὐτῶν τοῖς Ρώσσοις ὑπηρεσίας καὶ ἐξαιτούμενοι παρ' αὐτῶν συστατηρίους ἐπιστολὰς πρὸς τὴν τότε μέγα δυναμένην παρὰ τῇ Πύλῃ Ρωσσικὴν πρεσβείαν, ἵνα τῇ ταύτης ἀρωγῇ τύχωσι τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου ἢ πρεσβείας παρά τινι εὐρωπαϊκῇ Αὐλῇ!

Οἱ λόγοι τοῦ εὐγενοῦς λογίου πρὸς τὸν Ἡρωδίωνα ἦσαν ἀληθεῖς. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἢ μᾶλλον ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ Β', ἔκρινε τὰς τῶν Ρώσσων μοναχῶν ἀξιώσεις ὡς δικαίας καὶ νομίμους καὶ ἐπεδίκασεν οὕτω τὴν κυριότητα τῆς Μονῆς εἰς τὴν Ρωσσικὴν πλειονότητα. Οἱ δύο μνημονευθέντες μοναχοὶ οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὴν βασιλεύουσαν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν Πατριαρχείων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο κατ' ἀπόφασιν τοῦ Πατριαρχείου ἐξωρίσθησαν ἀπό τε τῆς πρωτευούσης καὶ ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς Μονήν τινα ἐν Μακεδονίᾳ, ἐπέμφθη δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος τριμελὴς ἐπιτροπὴ ἀρχιερέων, ἵνα διευθετήσῃ ἐνταῦθα τὰ πράγματα κατὰ τὰς ἀποφάσεις τὰς ληφθείσας ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν δὲ τῆς ἐπιτροπείας ταύτης ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου Ἡγουμένου τῆς Μονῆς διὰ ψηφοφορίας, ἐν ᾗ ὁ Ρῶσσος ὑποψήφιος Μακάριος ἐξελέγη διὰ πλειονοψηφίας ἑκατοντάδων ψήφων, λαβὼν πάσας

τὰς ψήφους τῶν Ρώσσων καὶ ὀλίγας τινῶν ἐκ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν. Κυρίως εἰπεῖν, δὲν ἐγένετο ψηφοφορία τακτική, διότι ἡ μειονότης ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἀντέταξεν ἕτερον ὑποψήφιον, ἀλλ' ἁπλῶς διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς γενομένης ἐκλογῆς ὡς μὴ νομίμου. Μάτην ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπείας σεβασμιώτατος ἅγιος Νικαίας ἀπέτρεπε τοὺς δυστροποῦντας Ἕλληνας μοναχοὺς (ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνήρχετο εἰς 150) πάσης περαιτέρω ἀντιπράξεως θεωρῶν τὸν ἀγῶνα αὐτῶν ἀπεγνωσμένον καὶ ὁμολογῶν ὅτι τὰ *φέσια*, (οἱ φεσοφόροι δηλονότι *ἐφένται*), προδοτικῶς φερόμενα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὸ ἔθνος ἐπήνεγκον τὴν τοιαύτην ἀτυχῆ τοῦ ζητήματος λύσιν. (Καὶ ὅμως εἶναι γνωστότατον ὅτι καὶ κληρικοὶ ἐπιφανέστατοι διαφθαρέντες διὰ τοῦ Ρωσσικοῦ ἀργυρίου ἔλυσαν τὸ ζήτημα ὑπὲρ τῶν Ρώσσων). Καὶ ἀληθῶς ὁ ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν ἦτο ἀπεγνωσμένος. Αὐτὴ ἡ Ἱερὰ Σύναξις τοῦ Ὄρους, ἡ κατ' ἀρχὰς ἐκθύμως ὑποστηρίξασα τὰ δικαιώματα τὰ Ἑλληνικά, ἐκάμφθη ὑπὸ τὸ βάρος τῶν γεγονότων. Οἱ δυστροποῦντες μοναχοὶ ἠπειλήθησαν δι' ἐξορίας, ἂν μὴ ἔστεργον τὰ γενόμενα ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας· καί τινες μὲν τούτων ἐμμείναντες ἐν τῇ ἀντιστάσει ἐξωρίσθησαν διὰ συνδρομῆς τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας, ἣν ἐπεκαλέσατο ἡ ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου πεμφθεῖσα ἐπιτροπεία, τινὲς δὲ καμφθέντες προσεκύνησαν, καθὰ ἀπῄτουν οἱ σεβάσμιοι ἀρχιερεῖς, τὸν Ρῶσσον Ἡγούμενον. Ἀφοῦ δὲ ἐξεπλήρωσεν ἡ ἐπιτροπεία τὸ ἔργον αὐτῆς διὰ συνδρομῆς τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, ἡ δὲ Μεγάλη Ἐκκλησία διὰ σιγιλίου ἐπεκύρωσε τὰ γενόμενα ἀναγνωρίσασα ἐν αὐτῇ καὶ τὰ δικαιώματα τῆς Ἑλληνικῆς μειονότητος, ἡ παγιωθεῖσα ἤδη Ρωσσικὴ Ἡγουμενεία, ἵνα κατ' ἐπίφασιν γενναίως καὶ χριστιανικῶς ἐπιστέψῃ τὸ διὰ τῆς βίας καὶ δωροδοκίας ἐπιτευχθὲν ἔργον, ἐνήργησε τὴν ἀπονομὴν ἀμνηστείας εἰς τοὺς ἐξωσθέντας Ἕλληνας μοναχούς. Τοὺς πλείστους δὲ τούτων, μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν κάθοδον, ἔπεισε διὰ μεγάλης χρηματικῆς ἀποζημιώσεως νὰ ἀποπέμψῃ τῆς Μονῆς, λαβοῦσα παρ' αὐτῶν ἔγγραφον παραιτήσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ὡς ἀδελφῶν. Οὕτως ἀπομακρυνθέντων ἐκείνων ἐκ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν, ὧν ἡ ἐν τῇ Μονῇ παρουσία ἐθεωρεῖτο ἐπικίνδυνος εἰς τὴν νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων, καὶ περιορισθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπολειπομένων εἰς ἀσήμαντον μειονότητα 40—50 ἀβλαβῶν καλογήρων, ἡ Μονὴ ἐγένετο Ρωσσική, ἐπιτρεπομένου μόνον, κατὰ τὸ Πατριαρχικὸν σιγίλιον, ἵνα ἐν τῷ ἀρχαίῳ καθολικῷ ναῷ ἡ

ἱερὰ ἀκολουθία ψάλλεται ἐν ἀμφοτέραις ταῖς γλώσσαις (τῇ τε Ἑλληνικῇ καὶ τῇ Σλαυικῇ,

Διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Ρώσσων καταλήψεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος δὲν ἀπώλετο διὰ τοὺς Ἕλληνας ἁπλῶς μία κυρίαρχος Μονὴ ἔχουσα καὶ κτήματα ἱκανὰ καὶ μετόχια καὶ οἰκουμένη ὑπὸ πλειόνων ἢ 100 Ἑλλήνων πατέρων. Ἡ ἀρνητικὴ ἠθικὴ ζημία ὑπῆρξε πολλῷ μείζων τῆς θετικῆς ὑλικῆς. Διὰ τῆς καταλήψεως ταύτης ἐδημιουργήθη ἐν τῷ Ὄρει ἰσχυρὰ ἐπικράτεια Ρωσσικὴ καὶ ἰσχυρὸν κέντρον Ρωσσικῆς ἐνεργείας. Ρωσσικὴ ἱδρύθη νῦν ἐν τῷ Ὄρει Μονὴ κυρίαρχος ἀντιπροσωπευομένη ἐν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι καὶ ἀποτελοῦσα μέλος τῆς Ἀμφικτιονίας τῆς Ἀγειωρειτικῆς, συμπράττουσα ἐν αὐτῇ μετὰ δύο ἑτέρων Σλαυϊκῶν Μονῶν (τῶν Βουλγαρικῶν Μονῶν τοῦ Ζωγράφου καὶ τοῦ Χιλιανδαρίου). Ἡ Ρωσσικὴ αὕτη Μονή, λόγῳ πλούτου καὶ δυνάμεως ὑλικῆς καὶ πλήθους καλογήρων καὶ πολιτικοῦ ἐρείσματος ἰσχυροῦ καὶ ἠθικῆς δυνάμεως ἐθνικῆς εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγίστη ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ Ὄρους. Οἱ ὑλικοὶ αὐτῆς πόροι εἰσὶν ἀνεξάντλητοι πηγὴν ἔχοντες τὴν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀφοσίωσιν 80 ἑκατομμυρίων Ὀρθοδόξων Ρώσσων· τὸ πολιτικὸν ἔρεισμα αὐτῆς εἶναι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικὴ πρεσβεία καὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπουργεῖον τῆς ἰσχυρᾶς Ρωσσικῆς αὐτοκρατορίας, ἠθικὴ δὲ δύναμις ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας, ἡ εὐσέβεια τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ καὶ κλήρου τῆς Ρωσσίας, καὶ μάλιστα τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα ἐν τῷ Ὄρει, ἡ Μονὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἐρεκτικὴν καὶ ἀμυντικὴν τηροῦσα ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνισμοῦ θέσιν δὲν ἀντιστρατεύεται συστηματικῶς κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν Μονῶν, καὶ ἀπέναντι δὲ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ὄρους τηρεῖ θέσιν εὐσεβοῦς καὶ εὐγνώμονος θυγατρός, τὸν ὑλικὸν δὲ αὐτῆς πλοῦτον μεταχειρίζεται οὐχὶ σπανίως πρὸς εὐεργετικοὺς σκοπούς, πρὸς περίθαλψιν πτωχῶν μοναχῶν τοῦ Ὄρους οἱασδήποτε ἐθνότητος, διανέμουσα αὐτοῖς ἐνδύματα καὶ χρηματικὰς βοηθείας [1]. Καὶ αἱ πρὸς τὰς ἐνδεεῖς δὲ κοινό-

---

1. Αἱ χρηματικαὶ βοήθειαι διανέμονται ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Μονῆς καθ' ἕκαστον Σάββατον· καὶ πρότερον μὲν ἡ βοήθεια αὕτη ἀποτελεῖτο ἀπὸ 1 μεδζητιὲ ἀργυροῦν δι' ἕκαστον μοναχόν, ἀλλ' εἶτα περιεστάλη εἰς τὸ τέταρτον τοῦ ποσοῦ τούτου.

τητας τῆς Μακεδονίας γενόμεναι ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ὡς καὶ αἱ ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς Μονῆς τοῦ Ζωγράφου δωρεαὶ ἱερῶν ἀμφίων καὶ σκευῶν δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχουσαι χαρακτῆρα προσηλυτιστικὸν φυλετικὸν ὑπὸ ἔννοιαν Σλαυϊκήν. Εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι χρηματικαί τινες συνδρομαὶ πεμπόμεναι εἰς τὸ Ὄρος χάριν τῶν αὐτόθι Ἱερῶν Μονῶν ἀπὸ τῆς Ρωσσίας καὶ προερχόμεναι εἴτε ἀπὸ δωρεῶν Ρώσσων εὐσεβῶν ζώντων, εἴτε ἀπὸ κληροδοτημάτων διὰ διαθήκης καθωρισμένων, διανέμονται διὰ τῆς Ρωσσικῆς Μονῆς, ἥτις τὴν διανομὴν τῶν τοιούτων βοηθειῶν διενεργεῖ διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, ἀποφεύγουσα πᾶσαν ἀντιπολιτείαν πρὸς αὐτὴν ἐν τοιούτοις ζητήμασιν. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὑπὸ καθόλου ἔποψιν ἐξεταζομένων τῶν πραγμάτων, ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἶναι διηνεκὴς κίνδυνος διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ἐν τῷ Ὄρει, δυναμένη πολλὰ νὰ παρέχῃ αὐτῷ πράγματα ἐν οἱαδήποτε καὶ ὁπωσδήποτε προκαλουμένῃ ἐν τῷ Ὄρει συγκρούσει μεταξὺ Ρωσσικῶν καὶ Ἑλληνικῶν συμφερόντων. Τοσαῦτα περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

ΙΒ') Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ξενοφῶντος. Βορειότερον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἰς μικρὰν ἀπὸ ταύτης ἀπόστασιν κεῖται τὸ Κοινόβιον τοῦ Ξενοφῶντος, οἰκούμενον ὑπὸ 110—120 Ἑλλήνων πατέρων (ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐν τοῖς μετοχίοις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἀπεσπασμένοι μοναχοί). Μετόχια ἔχει ἡ Μονὴ αὕτη ἐν Σιθωνίᾳ καὶ ἐν Παλλήνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ. Κελλία δὲ κέκτηται ἡ Ἱ. Μονὴ 9, διατελοῦντα πάντα ὑπὸ τὴν ἄμεσον κτῆσιν καὶ διαχείρισιν αὐτῆς, ἀλλὰ Σκήτην δὲν ἔχει οὐδεμίαν. Εἰσόδημα ἐκ Ρωσσίας δὲν ἔχει ἡ Μονὴ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ δὲν εἶναι μὲν βεβαρημένη διὰ χρεῶν, ἀλλὰ καὶ δὲν διατελεῖ ἐν ἀνθηρᾷ οἰκονομικῇ καταστάσει, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ καθολικοῦ ναοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς διατελεῖ ἡμιτελὴς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν.

ΙΓ') Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Δοχειαρίου. Βορειότερον τοῦ Κοινοβίου τοῦ Ξενοφῶντος, εἰς ἐλαχίστην ἀπὸ τούτου ἀπόστασιν, κεῖται τὸ ἰδιόρρυθμον Μοναστήριον τοῦ Δοχειαρίου, οἰκούμενον ὑπὸ 80 πατέρων Ἑλλήνων. Μετόχια ἔχει καὶ ἡ Μονὴ αὕτη ἐν Σιθωνίᾳ καὶ Παλλήνῃ καὶ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου τοῦ Ἁγίου Ὄρους (τοῦ κόλπου δηλονότι τοῦ Σιγγιτικοῦ) καὶ ἐν Θάσῳ. Ἔχει δὲ προσόδους μικρὰς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς δασῶν. Κελλία καὶ Σκήτας δὲν ἔχει ἡ Ἱερὰ Μονή,

οὐδὲ εἰσόδημα οὐδὲν ἐκ Ρωσσίας ἢ ἐξ ἄλλης χώρας ἐκτὸς τῆς Χαλκιδικῆς κειμένης. Ἓν μόνον κέκτηται ἐργαστήριον ἐν Καρυαῖς κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Πρωτάτου.

Ιδ'.) Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Κασιαμωνίτου. Βορειότερον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου, εἰς δύο ὡρῶν ἀπὸ ταύτης καὶ εἰς μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας ἀπόστασιν, κεῖται τὸ Κοινόβιον τοῦ Κασταμωνίτου [1] οἰκούμενον ὑπὸ 50 πατέρων Ἑλλήνων ἔκ τε τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καταγομένων. Μετόχια ἔχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ ἐν Σιθωνίᾳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Χαλκιδικῇ, ἐξ ἐλαιώνων καὶ ἀμπελώνων συγκείμενα, ἔτι δὲ καὶ κτήματά τινα πλησίον τῶν Σερρῶν, καὶ ἓν μικρὸν κτῆμα ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔχει δὲ καὶ δάση ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς, καὶ ἐκ τῆς τούτων ξυλείας, καὶ ἐκ τοῦ ἐλαίου, ὅπερ πωλεῖ εἰς τὸ Ρωσσικόν, ἔχει μικρόν τι εἰσόδημα. Τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς δὲν εἶναι ἀνθηρά, πρὸ πάντων ἀφ' ὅτου ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἠλάττωσε τοὺς τόκους τῶν Ἐθνικῶν δανείων. Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τρισχιλίων ὀθωμανικῶν λιρῶν μεταπεποιημένον εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἴσης ἀξίας εἶχε καταθέσει ἡ Μονὴ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος πρὸ ἐτῶν, ὁπότε ἡ μεταξὺ τοῦ χαρτονομίσματος καὶ τοῦ χρυσοῦ διαφορὰ ἦτο ἐλαχίστη ἢ οὐδεμία. Νῦν διὰ τῆς μεγάλης ὑπερτιμήσεως τοῦ χρυσοῦ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἐλαττοῦται σπουδαίως, ἡ δὲ Μονὴ δὲν δύναται νὰ περιμένῃ εὐνοϊκωτέρους καιροὺς, ἵνα ἀποσύρῃ αὐτὸ ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, διότι αἱ οἰκονομικαὶ αὐτῆς ἀνάγκαι βιάζουσιν αὐτὴν νὰ πράξῃ τοῦτο ἀπὸ τοῦδε. Ἐζημιώθη δ' ὡσαύτως ἡ Μονὴ ἀπὸ τῶν μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἃς εἶχεν ἀγοράσει ὁπότε αὗται ἐτιμῶντο τοῦ διπλασίου τῆς νῦν ἀξίας, καὶ ἡ ἀξία τοῦ τραπεζογραμματίου δὲν ἦτο ὡς νῦν ὑποτιμημένη. Σκήτας καὶ Κελλία ἡ Μονὴ τοῦ Κασταμωνίτου δὲν ἔχει.

ΙΕ'.) Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ζωγράφου. Εἰς δίωρον ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Κασταμωνίτου ἀπόστασιν, ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς παραλίας, κεῖται τὸ Κοινόβιον τοῦ Ζωγράφου. Ἡ Μονὴ αὕτη εἶναι Βουλγαρικὴ οἰκουμένη ὑπὸ Βουλγάρων, ὧν οἱ πολλοὶ εἰσὶν ἐκ Μακεδονίας. Ἡ γλῶσσα ἡ ἐν τῇ Μονῇ λαλουμένη εἶναι Βουλγα-

---

1. Κληθεῖσα οὕτω πιθανώτατα ἀπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ καταγομένου ἀπὸ Κ α σ τ α μ ῶ ν ο ς τῆς Παφλαγονίας, οὐχὶ δέ, ὡς λέγει ἡ τῆς Μονῆς παράδοσις, ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κώνστα (Κώνστα Μονή!)

ρική, ὀλίγιστοι δὲ εἶναι οἱ πατέρες οἱ δυνάμενοι νὰ συνεννοῶνται ἑλληνιστί. Αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι ἀναγινώσκονται καὶ ψάλλονται ἐν τῇ Σλαυϊκῇ ἐκκλησιαστικῇ, ὅπως ἐν πάσαις ταῖς ὀρθοδόξοις Σλαυϊκαῖς ἐκκλησίαις, ἀλλ' ἡ μουσικὴ καὶ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ Ρωμουνικῇ Σκήτῃ τοῦ Προδρόμου καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ Βουλγαρικῇ Μονῇ τοῦ Χιλιανδαρίου, εἶναι ἡ ἡμετέρα Βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσική. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι οἱ πατέρες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ζωγράφου εἶναι ὀρθόδοξοι εἰς οὐδεμίαν διατελοῦντες ἐπίσημον σχέσιν πρὸς τὴν σχισματικὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, καίπερ κατὰ βάθος συμπαθοῦντες πρὸς αὐτὴν καὶ μυστικὰς ἐμπιστευτικὰς σχέσεις διατηροῦντες πρὸς αὐτήν τε καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοῦ Βουλγαρικοῦ κράτους. Ἐπιτηδεύουσι δ' οἱ πατέρες τῆς Μονῆς καὶ μεγάλην συμπάθειαν πρὸς τὴν Ρωσσίαν μνημονεύοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τοῦ ὀνόματος «τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν» οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας. Καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τροπαρίῳ «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου», ἀντὶ «νίκας τοῖς εὐσεβέσι» ψάλλουσι «νίκας τῷ εὐσεβεστάτῳ αὐτοκράτορι πασῶν τῶν Ρωσσιῶν».

Καὶ ἄλλως δὲ μεγίστη ἐπικρατεῖ οἰκειότης μεταξὺ τῆς Βουλγαρικῆς Μονῆς τοῦ Ζωγράφου καὶ τῆς Ρωσσικῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Ἀλλ' ὁ φιλορρωσσισμὸς τῶν Βουλγάρων πατέρων ὑπαγορεύεται μᾶλλον ὑπὸ λόγων ὑλικοῦ συμφέροντος ἢ ὑπὸ αἰσθημάτων φυλετικῆς συμπαθείας, οὐδ' εἶναι ἀπόρροια συνειδήσεως Σλαυϊκῆς ἀλληλεγγύης. Οἱ Βούλγαροι, ὅπως ἐν τῇ Σκήτῃ τῆς Βογοροδίτσης, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ζωγράφου ἐπιμελοῦνται πρώτιστα τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν Βουλγαρικῶν συμφερόντων καὶ οὔτε μετὰ τῶν Ρώσσων *συστηματικῶς* συμμαχοῦσι κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὔτε πανσλαυϊστικοῖς ὑπηρετοῦσι σχεδίοις, θεραπεύουσι δὲ τοὺς Ρώσσους πρὸ πάντων χάριν τῶν ἐκ Ρωσσίας μεγάλων προσόδων τῆς Μονῆς αὐτῶν. Ἡ Μονὴ τοῦ Ζωγράφου εἶναι ἐκ τῶν πλουσιωτάτων, εὐρυχωροτάτων καὶ περικαλλεστάτων Μονῶν τοῦ Ὄρους. Τὰ κυριώτατα εἰσοδήματα τῆς Μονῆς προέρχονται ἐκ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ κτημάτων αὐτῆς. Ἐν Βεσσαραβίᾳ κέκτηται δάση ἐκτάσεων 641 χιλιάδων στρεμμάτων, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ὁποίων τὰ $^2/_5$ μόνον τακτικῶς εἰσέρχονται εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Μονῆς, κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς κυβερνήσεως περὶ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ Ἁγιορειτικῶν κτημάτων ληφθέντα μέτρα, τῶν ὁποίων δὲν ἐξηρέθη οὔτε ἡ Βουλγαρικὴ Μονή. Ἀλλ' αὕτη ἔχει καὶ χρηματικὸν κε-

φάλαιον ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ Πετρουπόλεως φέρον ἐνιαύσιον τόκον 8 χιλιάδας λιρῶν Ὀθωμανικῶν. Πλὴν τούτων ἡ Μονὴ ἔχει εὐρεῖαν περιοχὴν μετὰ *καθισμάτων*· καὶ ἐκτὸς δὲ τῆς περιοχῆς κατὰ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Ἄθω εὐρείας κέκτηται ἐκτάσεις γαιῶν, ἔχει δὲ καὶ μετόχια ἐν Σιθωνίᾳ· Σκήτην ἡ Μονὴ οὐδεμίαν κέκτηται, ἔχει δὲ δύο Κελλία ἐν Καρυαῖς οἰκούμενα ὑπὸ Βουλγάρων πατέρων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πατέρων τῆς Μονῆς, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰς τὰ μετόχια ἀπεσπασμένων, ἀνέρχεται εἰς 200.

Ιϛ΄.) Ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ζωγράφου ὁδὸς ἐν μέρει κατωφερής, ἐν μέρει πεδινὴ καὶ ὁμαλὴ, φέρει εἰς τὴν ἰδιόρρυθμον Μονὴν τοῦ Χιλιανδαρίου τὴν κειμένην οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης τῆς περιβρεχούσης τὴν βορειοανατολικὴν τοῦ Ἄθω πλευράν. Ἡ Μονὴ τοῦ Χιλιανδαρίου ἱδρυθεῖσα κατὰ τὸν 11 ἢ τὸν 13 αἰῶνα, ὅτε ἡ Σερβία ἐδέσποζε τοῦ πλείστου τῆς Μακεδονίας, ἦτο τὸ πρῶτον Σερβική, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου κατέστη κατὰ μικρὸν Βουλγαρική, οἰκουμένη νῦν καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ μοναχῶν Βουλγάρων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 80—100. Καὶ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι ψάλλονται ἐν γλώσσῃ Σλαυϊκῇ, ἀλλ' ἐν μουσικῇ Βυζαντινῇ. Εἶναι δὲ καὶ οἱ Χιλιανδαρῖται, ὅπως οἱ Ζωγραφῖται μοναχοί, φιλόρρωσσοι μᾶλλον διὰ τὸ συμφέρον ἢ διὰ τὰς φυλετικὰς συμπαθείας. Πρό τινων δὲ δεκαετηρίδων κατά τινα εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐπίσκεψιν τοῦ περιφήμου Ἰγνάτιεφ, ἵνα εὐαρεστήσωσι τοῖς Ρώσσοις, μετέβαλον τὸ ἰδιόρρυθμον σύστημα τῆς Μονῆς αὐτῶν εἰς Κοινοβιακόν, διότι τοῦτο τὸ σύστημα προκρίνουσιν οἱ Ρῶσσοι εἴτε διότι, ὡς φρονοῦσί τινες τῶν ἡμετέρων, διὰ τοῦ συστήματος τούτου, διὰ τῆς ἡγουμενικῆς δηλονότι ἀπολυταρχίας, δύνανται εὐκολώτερον νὰ ἐπιβάλλωσι τοῖς Μοναστηρίοις τὴν πολιτικὴν αὐτῶν, εἴτε διότι τὸ Κοινοβιακὸν σύστημα θεωροῦσι μᾶλλον συνᾷδον πρὸς τὸν μοναστηριακὸν βίον καὶ εἰς ἥττονας ὑποκείμενον καταχρήσεις. Ἀλλὰ τὸ Κοινοβιακὸν σύστημα ἐπὶ βραχὺν χρόνον ἐπεκράτησεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Χιλιανδαρίου, ἅμα δὲ περατωθεισῶν ἐκκρεμῶν τινων ἐν Ρωσσίᾳ ὑποθέσεων τῆς Μονῆς, ἐπανῆλθεν αὕτη εἰς τὸ πρῴην καθεστὼς τῆς ἰδιορρύθμου Μονῆς. Καθόλου δὲ αἱ σχέσεις τοῦ Χιλιανδαρίου πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ρώσσους, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος, εἶναι ἔτι ὀλιγώτερον οἰκεῖαι ἢ αἱ τῆς Μονῆς τοῦ Ζωγράφου. Ἐν τούτοις ἡ Μονὴ αὕτη γίνεται ὄργανον εὐρείας Ρωσσικῆς κατακτήσεως ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει διὰ τὴν ἑξῆς αἰτίαν. Ἡ Μονὴ τοῦ Χιλιανδαρίου εἶναι

ἐκ τῶν ἀπορωτάτων Μονῶν τοῦ Ὄρους, καὶ εἰσοδήματα μὲν ἔχει ὀλίγα ἐκ Ρωσσίας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ μετοχίων αὐτῆς, χρέη δὲ μεγάλα. Πρὸς ἀπαλλαγὴν δὲ ἢ πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν χρεῶν τούτων ἀναγκάζεται πολλάκις ἡ Μονὴ νὰ ἐκποιῇ τὰ ἐν Καρυαῖς κελλία αὐτῆς, ἅτινα ἦσαν πρότερον πολυάριθμα. Διότι ἡ Μονὴ αὕτη καθ' οὓς χρόνους ἡ τῶν Σέρβων δύναμις ἦτο μεγάλη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ, εἶχε προικισθῇ διὰ πολλῶν κελλίων παρὰ ταῖς Καρυαῖς, ὧν μέχρι πρὸ ὀλίγων ἔτι χρόνων διετήρει τὰ 26. Ἀλλὰ νῦν οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ θέλοντες νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν Καρυαῖς καὶ νὰ κατασταθῶσι κύριοι τοῦ Πρωτάτου αὐτοῦ, προσφέρουσι μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ πρὸς ἀγορὰν κελλίων ἐν Καρυαῖς, καὶ κελλία, τὰ ὁποῖα πρὸ δεκαετηρίδων ἐτιμῶντο ἐνταῦθα 50—100 ὀθωμανικῶν λιρῶν, ἀγοράζονται νῦν ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἀντὶ τοῦ εἰκοσαπλασίου τῆς τιμῆς ταύτης. Ἀπέναντι τοιούτων ἀγοραστῶν ἡ ὑπὸ χρεῶν πιεζομένη Μονὴ προθύμως προβαίνει εἰς ἐκποίησιν τῶν Κελλίων αὐτῆς. Καὶ ἂν ἐξηρτᾶτο μάλιστα ἀπὸ τῆς Μονῆς καὶ μόνης, πρὸ πολλοῦ πάντα τὰ Κελλία αὐτῆς θὰ εἶχον ἐκποιηθῇ καὶ θὰ εἶχον περιέλθει εἰς Ρωσσικὰς χεῖρας. Ἀλλ' ἡ πώλησις Κελλίου ἐξαρτᾶται πρώτιστα, καθὰ εἴρηται, ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῶν ἰδιοκτητῶν μοναχῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν Καρυαῖς Κελλία τῆς Μονῆς τοῦ Χιλιανδαρίου εἶναι ἰδιοκτησίαι *Ἑλλήνων μοναχῶν*, ἡ ἐκποίησις προσκρούει εἰς δυσχερείας, διότι οἱ Ἕλληνες μοναχοὶ δὲν δύνανται νὰ βλέπωσι μετ' ἀδιαφορίας τὴν ἐν Καρυαῖς, ἐν τῇ ἕδρᾳ αὐτῇ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ἐπικράτησιν τῶν Ρώσσων. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἑπτὰ Κελλία τῆς Μονῆς ἐπωλήθησαν εἰς Ρώσσους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἰδιοκτητῶν αὐτῶν. Καὶ μεθ' ὅλην τὴν ρητῶς ἢ σιωπηλῶς ὑφισταμένην μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδιοκτητῶν συμφωνίαν ἵνα μὴ ἐπιτρέπωσι τὴν περαιτέρω διὰ ἀγορᾶς κελλίων ἐπέκτασιν τῆς Ρωσσικῆς δυνάμεως ἐν Καρυαῖς, εὑρίσκονται μοναχοὶ θυσιάζοντες πᾶν αἴσθημα ἐθνικὸν καὶ πᾶσαν βουλὴν ἐθνικῆς αὐτοσυντηρήσεως εἰς τὴν ἀτομικὴν φιλοχρηματίαν. Μέγα σκάνδαλον διήγειρε πρὸ μικροῦ ἀνὰ πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν Ἅγιον Ὄρος ἡ εἰς Ρώσσους πώλησις ἑνὸς Χιλιανδαρινοῦ κελλίου ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος ἰδιοκτήτου, τοῦ πατρὸς Βενεδίκτου, κατασταθέντος διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ἀντικείμενον κατάρας καὶ ἀποστροφῆς ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων πατέρων τοῦ Ὄρους. Ἀλλὰ νῦν πρόκειται περὶ τῆς εἰς Ρώσσους πωλήσεως καὶ ἄλλου ἐν Καρυαῖς Κελλίου Χιλιανδαρικοῦ, τοῦ Κελλίου τοῦ λεγομένου Βερβε-

ράκου (ἀπὸ τοῦ Ἕλληνος ἰδιοκτήτου μοναχοῦ Βερβεράκου). Διὰ τῆς πωλήσεως ταύτης ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Καρυαῖς Ρωσσικῶν Κελλίων δὲν αὐξάνεται, διότι ἀγοραστὴς εἶναι ἡ ἐν Καρυαῖς περίφημος Ρωσσικὴ Σκήτη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, θέλει δὲ νὰ ἀγοράσῃ τὸ Κελλίον ἁπλῶς ἵνα εὐρύνῃ τὴν περιοχὴν τῆς Σκήτης χάριν τοῦ ἀνεγειρομένου ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ. Ἀλλὰ καὶ οὕτω ἡ πώλησις ὑπὸ διττὴν ἔποψιν εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἐν Ἄθῳ συμφέροντα· τὸ μὲν διότι νέον παρέχεται παράδειγμα κακόν, τὸ δὲ διότι ἀπόλλυται ἓν ἔτι Κελλίον Ἑλληνικὸν ἐκ τῶν ἐν Καρυαῖς. Ἀλλ' ὑπάρχει ἐλπὶς ὅτι ὁ Ἕλλην ἰδιοκτήτης τοῦ Κελλίου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ τῶν πλουσιωτάτων Ἑλλήνων μοναχῶν τοῦ Ὄρους, θὰ ἔχῃ τὴν ἠθικὴν Χριστιανικὴν καὶ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἵνα ἀντιστῇ εἰς τὸ δέλεαρ τοῦ δαψιλῶς προσφερομένου Ρωσσικοῦ χρυσίου.

ΙΖ'.) *Ἡ Μονὴ τοῦ Ἐσφιγμένου.* — Εἰς μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Χιλιανδαρίου πρὸς νότον ἀπόστασιν, κατὰ τὰ βορειοανατολικὰ παράλια τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, κεῖται τὸ Κοινόβιον τοῦ *Ἐσφιγμένου* ἢ κάλλιον τοῦ *Ἐσφαγμένου*. Τὸ Κοινόβιον τοῦτο ὑπὸ 80 Ἑλλήνων πατέρων οἰκούμενον, καίπερ ὂν ἐκ τῶν ὀνομαστοτάτων τοῦ Ἁγίου Ὄρους μοναστηρίων, παλαίει συνεχῶς κατὰ οἰκονομικῶν δυσχερειῶν μεγάλων. Ἡ περιοχὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, εἶναι λίαν μικρὰ καὶ ἐστερημένη δάσους, διὸ ἀναγκάζεται ἡ Μονὴ καὶ τὴν ξυλείαν αὐτὴν νὰ προμηθεύηται ἔξωθεν. Καὶ ἔχει μὲν μετόχιά τινα ἐν Σιθωνίᾳ καὶ ἐν Θάσῳ, ἀλλ' ἐκ τούτων ὀλίγα καρποῦται. Κτήματα ἐν Ρωσσίᾳ δὲν ἔχει, ἡ μόνη δὲ ἐν τῷ Ὄρει, ἐκτὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς κτηματικὴ περιουσία αὐτῆς εἶναι Κελλίον τι ἐν Καρυαῖς, ὅπερ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλας παρέσχεν ἀφορμὰς εἰς μεγάλα σκάνδαλα. Ἡ Μονὴ πρὸ πολλοῦ, καθὰ εἴπομεν, παλαίουσα κατὰ δυσχερειῶν οἰκονομικῶν, ἠγωνίζετο νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν δεινῶς πιεζόντων αὐτὴν χρεῶν διὰ πόρων προερχομένων τὸ πλεῖστον ἐκ Ρωσσίας. Διότι, καίπερ μὴ ἔχουσα κτήματα ἐν Ρωσσίᾳ, ἐν τούτοις ἰδιαζόντως ἐτιμᾶτο ἐνταῦθα θεωρουμένη ὑπὸ τῶν Ρώσσων ὡς ἀρχαῖον ἵδρυμα Ρωσσικόν. Ὡς δὲ μὲ ἐβεβαίωσαν οἱ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ, ἐν τοῖς ἐγγράφοις τῆς Μονῆς τοῖς παλαιοῖς ἀναφέρονται ὀνόματα Ρώσσων ἡγουμένων διοικησάντων αὐτὴν κατὰ τὸν 12 καὶ 13 μ.χ. αἰῶνα, καὶ μέχρι δὲ πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων ἱκανὸν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Μονῇ πλῆθος Ρώσσων μοναχῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνήρχετο εἰς 26, καθ' ὃν

χρόνον κατέστη τὸ πρῶτον ἡγούμενος ὁ καὶ νῦν ἡγούμενος πατὴρ Λουκᾶς· ἀλλὰ σήμερον οὐδεὶς πλέον μένει Ρῶσσος ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ. Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὴν Μονὴν τοῦ Ἐσφιγμένου ἀντικείμενον ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ παρὰ τοῖς Ρώσσοις, εἶναι τὸ ἔξωθεν τοῦ περιβόλου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ παρ' αὐτὸν ὑψουμένου ἱερὸν σπήλαιον τοῦ περιφήμου ἀσκητοῦ Ἀντωνίου τοῦ Σπηλαιώτου. Περὶ τούτου ὑπάρχει παράδοσις ὅτι ἦτο Ρῶσσος μοναχὸς, ἀπὸ Κιέβου μεταβὰς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ μείνας ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἐσφιγμένου, εἶτα δὲ οἰκήσας ἐν τῷ ῥηθέντι ἔξωθεν τῆς Μονῆς σπηλαίῳ, περὶ τὸ τέλος δὲ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐπανελθὼν εἰς Κίεβον καὶ εἰσαγαγὼν εἰς Ρωσσίαν τὸ σύστημα τοῦ σπηλαιωτικοῦ ἀσκητικοῦ μοναχικοῦ βίου, καὶ τιμώμενος ἐν τοῖς Ρώσσοις ἁγίοις ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀντωνίου Πετζέρσκη (Α. Σπηλαιώτου). Τὸ λείψανον αὐτοῦ τηρεῖται μέχρι νῦν ἐν Κιέβῳ. Ἕνεκα λοιπὸν τῶν τιμῶν, ὧν ἐν Ρωσσίᾳ ἀπολαύει ὁ Ἀντώνιος Πετζέρσκη ὡς ἅγιος, καὶ τὸ ἐν Ἄθῳ σπήλαιον αὐτοῦ ἐγένετο ἱερὸν προσκύνημα τῶν Ρώσσων, ἐζήτησαν δ' αὐτὸ ν' ἀγοράσωσι πρὸ ἐτῶν παρὰ τῆς Μονῆς Ρῶσσοι μοναχοὶ ἀντὶ δωδεκακισχιλίων λιρῶν τουρκικῶν· ἀλλ' ὁ ἡγούμενος πατὴρ Λουκᾶς, ὥς μοι εἶπεν αὐτὸς οὗτος δὲν ἔστερξε τὴν εἰς Ρώσσους πώλησιν τοῦ σπηλαίου. Τὴν τοιαύτην λοιπὸν παρὰ τοῖς Ρώσσοις φήμην τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐπωφελούμενοι οἱ πατέρες αὐτῆς καὶ μάλιστα ὁ νῦν ἡγούμενος πατὴρ Λουκᾶς, ἐποιοῦντο εὐσεβεῖς περιοδείας ὑπὲρ τῆς Μονῆς, ἀδείᾳ, ἐννοεῖται, τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως[1] καὶ συνέλεγον ἱκανὰ χρήματα. Ἀλλ' ἡ Μονὴ ἕνεκα τῆς κακῆς διαχειρίσεως τῆς οἰκονομικῆς, καὶ ἀπαλλασσομένη παροδικῶς τῶν παλαιῶν χρεῶν, ἐβαρύνετο μετ' ὀλίγον διὰ νέων[2]: Πρὸ ἓξ δὲ ἐτῶν ὁ ἡγούμενος Λουκᾶς, ἵνα ἀπαλλάξῃ τὴν Μονὴν τοῦ πιέζοντος νῦν αὐτὴν χρέους τῶν 2—3 χιλ. ὀθ. λιρῶν, σχηματίσῃ δὲ, ὥς μοι ἔλεγε, κεφάλαιόν τι ἀποθεματικὸν πρὸς πρόληψιν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ἐν τῷ μέλλοντι, ἐνόμισεν ἐπὶ καλῇ τῇ

---

[1] Ἡ ἄδεια τοῦ κατὰ πενταετίαν περιοδεύειν ἐν Ρωσσίᾳ μετὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων τῆς Μονῆς πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν, εἶχε παραχωρηθῇ τῇ Μονῇ παρὰ τοῦ Τσάρου Ἀλεξίου (1645—1676 μ. Χ.), πατρὸς τοῦ Μεγάλου Πέτρου.

[2] Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις πρό τινων ἐτῶν προσῆλθεν ἀρωγὸς εἰς τὴν Μονὴν διὰ προσφορᾶς ἑκατοντάδων τινῶν λιρῶν, ἀλλ' ἡ ἐντεῦθεν προελθοῦσα ἀνακούφισις ὑπῆρξε μικρά.

πίστει ὅτι ἔπρεπε νὰ διευκολύνῃ τὴν εἰς Ρώσσους πώλησιν τοῦ μόνου Κελλίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, καὶ τούτου ἐν Καρυαῖς κειμένου. Ὁ ἀγοραστὴς Ρῶσσος μοναχὸς Πουραζέλης σκοπὸν εἶχεν, ἀγοράζων τὸ κελλίον νὰ καταστήσῃ αὐτὸ Σκήτην. Ἡ τε ἀγορὰ τοῦ κελλίου ἀπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτοῦ Ἕλληνος μοναχοῦ Δαμιανοῦ καὶ ἡ εἰς Σκήτην προαγωγὴ αὐτοῦ ἀπῄτουν, κατὰ τὰ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει κρατοῦντα θέσμια, τὴν συναίνεσιν τῆς κυριάρχου Μονῆς, καὶ τὴν συναίνεσιν ταύτην ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ἡ Μονὴ, ἤτοι ὁ ἡγούμενος Λουκᾶς ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς εἰς τὴν Μονὴν προσφορᾶς 10 χιλιάδων λιρῶν, πλὴν τῆς δοθησομένης εἰς τὸν Ἕλληνα ἰδιοκτήτην Δαμιανὸν ἀποζημιώσεως τῶν 800 λιρῶν.

Ὁ Ρῶσσος μοναχὸς ὑπεχρεώθη πρὸς τούτοις νὰ δώσῃ κρυφίως καὶ ἄλλα χρηματικὰ ποσὰ πρὸς *ταχεῖαν* περάτωσιν τῆς ὑποθέσεως, ἔδωκε δὲ ταῦτα διά τινος περιβοήτου ἀνὰ τὸ Ὄρος Ἕλληνος μοναχοῦ, ὅστις λαβὼν τὰ χρήματα ἀπέδρα ἀπὸ τοῦ Ὄρους μετὰ τῶν χρημάτων, ἀφοῦ μέρος αὐτῶν (κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν) ἔδωκεν εἰς *ἄλλους*. Ἐν τούτοις αἱ μεταξὺ τοῦ Ρώσσου ἀγοραστοῦ καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἱ. Μονῆς συμφωνίαι δὲν ἐγένοντο ἐν πολλῇ τάξει, ἐξ ἄλλου δὲ τὸ γεγονὸς συνεκίνησεν ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν Ἅγιον Ὄρος. Ἐπιφανὴς Ἁγιορείτης ἔγραψεν ἡμῖν τότε (κατὰ Σεπτέμβ. τοῦ 1890) ἵνα ἐνεργήσωμεν τά δέοντα πρὸς ματαίωσιν τοῦ πράγματος. Ἡμεῖς ἀνηνέχθημεν εἰς τὸν τότε πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν. Οὗτοι δὲ καὶ διὰ τῶν ἐκθέσεων τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Προξένου πληροφορηθέντες περὶ τῶν γινομένων ἐνήργησαν διὰ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Προξενείου. Καὶ ἡ μὲν Κοινότης ἠκύρωσε τὴν γενομένην πώλησιν ὡς μὴ γενομένην ἐν νομίμῳ τάξει. Ἀλλ' ὁ Ρῶσσος ὁ δαπανήσας *ἐπισήμως καὶ ἀνεπισήμως*, φανερῶς καὶ κρυφίως, προκαταβολικῶς τρισχιλίας λίρας, ἐποιήσατο ἔκκλησιν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐναντίον τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱ. Συνάξεως. Αὕτη δ' ἐπεκύρωσε μὲν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, ἀλλὰ κατεδίκασε καὶ τὴν Μονὴν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ληφθέντων χρημάτων. Ὥστε ἡ Μονὴ ὀφείλει νῦν νὰ πληρώσῃ τῷ Ρώσσῳ μοναχῷ τὰ ὅσα ἐπλήρωσεν οὗτος ἐπισήμως εἰς τὸν Ἕλληνα ἰδιοκτήτην, ἤτοι 800 λίρας, ἔτι δὲ καὶ λίρας 1000, ἃς ἔλαβε προκαταβολικῶς ἡ Μονὴ ἐκ τῶν δοθησομένων αὐτῇ 10 χιλιάδων λιρῶν, νὰ ἔχῃ δὲ τὸ κελλίον ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ἰδιοκτησίαν. Ἀλλ' ὁ Ρῶσσος μοναχὸς γενόμενος πράγματι κάτοχος τοῦ Κελλίου, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγένετο ἡ ἀγορὰ αὐτοῦ, ἀπαιτεῖ ν' ἀποδοθῶσιν

αὐτῷ ὄχι μόνον τὰ ἐπισήμως δοθέντα τῷ ἰδιοκτήτῃ καὶ τῇ Μονῇ, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἄλλα ἐδαπάνησε, τὸ ὅλον τρισχιλίας λίρας, καὶ μόνον ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ ἀξιοῖ νὰ ἐκκενώσῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενον Κελλίον, οἰκούμενον νῦν ὑπὸ 15 Ρώσσων μοναχῶν· ὑποστηρίζεται δὲ ἰσχυρῶς ἐν ταῖς ἀξιώσεσιν αὐτοῦ ταύταις ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικῆς πρεσβείας. Ἀλλ' ἡ Μονὴ δὲν ἔχει νὰ πληρώσῃ τὰ ἀπαιτούμενα, ἔχουσα δὲ καὶ πρότερα χρέη, ὡς εἴπομεν, ἐκ δισχιλίων περίπου λιρῶν εὑρίσκεται ἐν μεγάλῃ ἀπορίᾳ καὶ δυσχερείᾳ. Οὕτως ἔχουσι τὰ κατὰ τὴν Ἱ. Μονὴν τοῦ Ἐσφιγμένου.

ΙΗ'.) Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου. Εἰς τριῶν ὡρῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου, ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς βορειοανατολικῆς παραλίας πλευρᾶς τῆς χερσονήσου τοῦ Ἄθω, κεῖται ἡ πλουσιωτάτη καὶ περικαλλεστάτη Ἑλληνικὴ Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου. Πατέρες οἰκοῦσιν ἐν αὐτῇ, Ἕλληνες πάντες ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ, περὶ τοὺς 200. Σκήτας ἔχει ἡ Ἱ. Μονὴ δύο, τὴν ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ κτιρίου τῆς Ἱ. Μονῆς ἀπόστασιν κειμένην ἰδιόρρυθμον ἢ ἀρχέτυπον Σκήτην τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τὴν καλουμένην ἰδιαιτέρως Βατοπεδινὴν Σκήτην, τὴν οἰκουμένην ὑπὸ 40—50 πατέρων Ἑλλήνων, καὶ τὴν πλησίον τῶν Καρυῶν κειμένην περίφημον Ρωσσικὴν Σκήτην τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, τὴν καλουμένην συνήθως Σκήτην τοῦ Σαραΐου ἢ τὸ Σαράϊον. Κελλία δὲ ἔχει πέντε καὶ εἴκοσιν,(ὧν τρία ἐν Καρυαῖς), οἰκούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, πλὴν δύο, ὧν τὸ μὲν οἰκεῖται ὑπὸ Βλάχων, τὸ δὲ ὑπὸ Βουλγάρων (ἀμφότερα ταῦτα εἶναι ἐκ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μονῆς κειμένων). Μετόχια ἔχει ἡ Ἱ. Μονὴ ἐν Σιθωνίᾳ, καὶ ἐν τῇ χερσονήσῳ αὐτῇ τοῦ Ἄθωνος, πλησίον τοῦ πρὸς τὴν ἄλλην Χαλκιδικὴν ἰσθμοῦ, ἀνήκει δ' αὐτῇ ἱκανὴ γῆ καὶ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Σιγγιτικοῦ κόλπου καὶ ἡ ἐνταῦθα νῆσος Μουλιανή· ἔχει δὲ καὶ ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς δάσος, τοῦ ὁποίου ἡ ξυλεία φέρει εἰσόδημα ἐνιαύσιον πεντακοσίας περίπου λ. ὀθωμανικάς. Ἀλλὰ τῆς Ἱ. Μονῆς τὰ κύρια εἰσοδήματα προέρχονται ἐκ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ κτημάτων, ἀνερχόμενα ἐτησίως εἰς 5—6 χιλ. λίρ. ὀθωμ. ἀποτελούσας, δι' ὃν εἴπομεν ἀνωτέρω λόγον, τὰ δύο πέμπτα τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τῶν κτημάτων. Ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς ταύτης εὐπορίας ἡ Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῆς τῇ ἐξωτερικῇ κέκτηται μείζονα ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ Μονὴ αὕτη, καίτοι οὐδὲν τῶν Κελλίων αὐτῆς κατοικεῖται ὑπὸ Ρώσσων μοναχῶν, ἔχει συνάφειαν

πρὸς τὸ Ρωσσικὸν στοιχεῖον διὰ τῆς ἄνω μνημονευθείσης Σκήτης τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου.

Ἡ Σκήτη αὕτη παρήχθη ἀπὸ τοῦ Κελλίου, ὅπερ ἵδρυσε κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Σεραφεὶμ Β'. μεταβὰς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν, ἵνα ἐφησυχάσῃ ἐνταῦθα. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ Κελλίον ὡς κατοικία πατριαρχικὴ ἐκλήθη *Σαράϊον*. Οἱ Ρῶσσοι γενόμενοι κάτοχοι τοῦ Κελλίου τούτου ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος ἢ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, καὶ ἐπιτυχόντες τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ εἰς Σκήτην κατέστησαν αὐτὸ μοναστήριον εὐρυχωρότατον, δραστηριώτατα ἐργασαμένου πρὸς τοῦτο Ρώσσου εὐγενοῦς ἐκ τοῦ περιφήμου οἴκου τῶν Μοράβιεφ. Καὶ νῦν τὸ Σαράϊον οἰκούμενον ὑπὸ 400 περίπου μοναχῶν, διπλασίων δηλονότι τῶν ἐν τῇ κυριάρχῳ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου, ἀποτελεῖ, μετὰ τὴν Ἱ. Μονὴν τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος, τὸ δεύτερον μέγα ἐν τῷ Ἄθῳ κέντρον τῶν Ρώσσων. Πλοῦτος ἄφθονος καὶ εἰς τὴν Σκήτην ταύτην, ὡς καὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος, εἰσρέει ἐκ Ρωσσίας, ἐσχάτως δὲ παρὰ τὸν πρὸ δεκαετηρίδων ἐκτισμένον λαμπρὸν καθολικὸν ναὸν τῆς Σκήτης (διάφορον τοῦ ἀρχαιοτέρου ὑπὸ τοῦ κτίτορος Πατριάρχου κτισθέντος ναοῦ τοῦ Κελλίου) ἐγείρεται νέος καθολικὸς ναὸς μέγιστος καὶ μεγαλοπρεπέστατος, τὸ μέγιστον τῶν καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα ἐκκλησιαστικῶν κτιρίων.

Πρὸ ἐτῶν ἡ Σκήτη αὕτη ἡ κειμένη εἰς ἀπόστασιν ἱκανῶς μακρὰν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἤγειρεν ἀξίωσιν νὰ ἔχῃ ἴδιον νεώριον ἐν τῇ παραλίᾳ τῇ ἀνήκούσῃ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς κυριάρχου Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, ἵνα συγκοινωνῇ ἐλευθέρως πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ νεωρίου τῆς κυριάρχου Μονῆς. Τὸ πρᾶγμα ἔλαβε σπουδαιότητα, διότι καὶ ἡ ἀξίωσις αὕτη ὑπεστηρίχθη ἀνεπισήμως ὑπὸ τῆς Ρωσσίας καὶ δὴ ὑπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ αὐτοκράτορος. Ὅτε πρὸ ἑξαετίας (1890) εὑρισκόμεθα ἐν Ἄθῳ καὶ διηρχόμεθα διὰ τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, ἐπεσκέψατο τὴν Μονὴν ὁ ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν ἢ τῶν θαλαμηπόλων τοῦ τότε αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας πρίγκηψ Κωνσταντῖνος Γκεδροΐσκης, ἐξαιτούμενος παρὰ τῶν προϊσταμένων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος (οὐχί, ἐννοεῖται, ἐπισήμως) τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀξιώσεων τῶν Ρώσσων μοναχῶν τοῦ Σαραίου. Ἀλλ' οἱ ἐπίτροποι καὶ ἄλλοι προϊστάμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἀντέταξαν εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἐν ἀπόλυτον non possumus! Οἱ Βατοπεδηνοὶ πατέρες δικαιολογοῦσι τὴν

ἄρνησιν λέγοντες ὅτι ἡ Σκήτη δὲν ἔχει ἀνάγκην ἰδίου νεωρίου, ἀφοῦ ἡ κυρίαρχος Μονὴ μετὰ μητρικῆς στοργῆς παρέχει τῇ Σκήτῃ πᾶσαν εὐκολίαν εἰς τὴν διὰ τοῦ νεωρίου τῆς Μονῆς πρὸς τὴν θάλασσαν συγκοινωνίαν. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα μένει ἔτι ἐκκρεμὲς καὶ οἱ Ρῶσσοι τοῦ Σαραΐου δὲν παύονται ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν περὶ νεωρίου ἰδιαιτέρων ἀξιώσεων αὐτῶν.

ΙΘ'.) Ἡ Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος. Εἰς τριῶν ὡρῶν ἀπὸ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου πρὸς νότον ἀπόστασιν κεῖται κατὰ τὴν αὐτὴν παραλίαν ἡ ἰδιόρρυθμος Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος οἰκουμένη ὑπὸ 40—50 πατέρων, ἔχουσα ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς καὶ Σκήτην κοινοβιακὴν ὑπὸ Ρώσσων μοναχῶν οἰκουμένην, τὴν ἱκανῶς περίφημον Ρωσσικὴν Σκήτην τοῦ Προφήτου Ἠλία, κελλία ἕνδεκα, ὧν δέκα Ἑλληνικὰ καὶ ἓν Βουλγαρικόν, καὶ καλύβας ἐρημιτικὰς 42, ὧν 34 εἶναι Ρωσσικαί. Μετόχια ἔχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ καὶ ἐν Κυδωνίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος, ὡς καὶ ἡ παρακειμένη Μονὴ τοῦ Σταυρονικήτα, ἔχει περιοχὴν ὑπὸ Ρώσσων μοναχῶν τὸ πλεῖστον οἰκουμένην. Διότι πλὴν τῆς μνημονευθείσης Σκήτης τοῦ Προφήτου Ἠλία, ἐν ᾗ οἰκοῦσι 300—400 Ρῶσσοι μοναχοί, αἱ 34 καλύβαι κατέχονται, ὡς εἴπομεν, ὑπὸ Ρώσσων. Αἱ ὑπὸ Ρώσσων κατεχόμεναι καλύβαι πρὸ 20 ἐτῶν ἦσαν διπλάσιαι τὸν ἀριθμὸν (67). Ἀλλ' ἐντὸς τῆς εἰκοσαετίας ταύτης οἱ ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσι τὰς πολλὰς τούτων ἀμέσους κτήσεις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Καίτοι δὲ οὐχὶ σμικρὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν νῦν ἔτι ὑπὸ Ρώσσων κατεχομένων καλυβῶν, οὐχ ἧττον οὐδεὶς ἐντεῦθεν ἀπειλεῖ κίνδυνος τὴν Ἱερὰν Μονήν, διότι ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐρημιτικῶν καλυβῶν δὲν εἶναι μέγας. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχουσι καὶ τὰ κατὰ τὴν Σκήτην τοῦ Προφήτου Ἠλία. Ἡ Σκήτη αὕτη, οὖσα κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα πενιχρά τις ἰδιόρρυθμος Σκήτη, ἐξ ὀλιγίστων συγκειμένη καλυβῶν, εἶχε παραχωρηθῇ ὑπὸ τῆς Μονῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἰς Ρώσσους μοναχούς. Οὗται, κατὰ τὸ σύστημα αὐτῶν, μετέβαλον τὴν ἰδιόρρυθμον Σκήτην εἰς Σκήτην Κοινοβιακήν, ἧς ὁ πληθυσμὸς κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ παρόντος αἰῶνος ταχέως ηὐξήθη, καὶ ἤδη τῷ 1835 συνωμολογήθη μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τῆς Σκήτης σύμβασις, δι' ἧς ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν τῆς Σκήτης καθωρίζετο εἰς 40, ἀλλ' ἐν τῇ συμβάσει περιελήφθη καὶ ὅρος, καθ' ὃν ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἠδύνατο ν' αὐξηθῇ ἐπ' ἀόριστον, ἤρκει διὰ πάντα νέον

ἀδελφὸν προστιθέμενον (ἐκτὸς τοῦ συμπεφωνημένου ἀριθμοῦ τῶν 40) νὰ πληρώνῃ ἡ Σκήτη ὡρισμένον τι χρηματικὸν ποσὸν εἰς τὴν κυρίαρχον Μονήν. Βεβαίως οἱ ἀφελεῖς πατέρες τῆς Ἱ. Μονῆς οἱ συμβαλλόμενοι ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ δὲν ἐφαντάζοντο ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Σκήτῃ Ρώσσων ἔμελλε διὰ τοῦ ὅρου ἐκείνου ἐντὸς μικροῦ χρόνου νὰ δεκαπλασιασθῇ, ὡς ἀληθῶς ἐγένετο. Ἐνῷ δὲ ἐν τῇ Ρωσσικῇ Σκήτῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν οὕτω πολὺ ηὐξάνετο καὶ ἡ Σκήτη διαρκῶς ἐπλουτίζετο διὰ τῶν ἀπαύστως ἐκ Ρωσσίας ἐρχομένων συνδρομῶν καὶ καθίστατο πλουσιώτατον Μοναστήριον, ἡ κυρίαρχος Μονὴ ἧς ὁ μοναχικὸς πληθυσμὸς μόλις ἀνέρχεται εἰς τὸ 1(8 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σκήτης, περιήρχετο εἰς δυσχερῆ ἀπέναντι τῆς ὑποτελοῦς αὐτῇ Ρωσσικῆς Σκήτης θέσιν, διότι οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ ἠξίουν ἵνα αἱ μεταξὺ τῆς κυριάρχου Μονῆς καὶ τῆς Σκήτης σχέσεις ρυθμισθῶσι διὰ νέας συμβάσεως, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸν κανονικὸν ἀριθμὸν τῆς Σκήτης, καὶ ἠρνεῖτο τὴν ἐκπλήρωσιν παντὸς καθήκοντος καὶ πάσης ὑποχρεώσεως ὑποτελείας πρὸς τὴν Μονήν. Ἀπέναντι τοιαύτης πραγμάτων καταστάσεως ἡ πλειονότης τῶν προϊσταμένων τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐν οἷς καὶ ὁ ἕτερος τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπιτρόπων προηγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Στέφανος, ἐζήτουν νὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπωφελῆ τινα συμβιβασμόν. Μετὰ πολλὰς πρὸς τοῦτο ἀγόνους διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τῆς Σκήτης, ἀμφότερα τὰ μέρη ἐπεκαλέσαντο τὰς συμβουλὰς καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρωγὴν τοῦ πανσεβάστου ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ κόσμῳ ἐπιφανοῦς Ἁγιορείτου, πρώην ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τῇ ἠθικῇ τούτου συνδρομῇ νέα συνωμολογήθη μεταξὺ τῆς κυριάρχου Μονῆς καὶ τῆς ὑποτελοῦς Σκήτης συνθήκη, δι' ἧς ὁ κανονικὸς ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν τῆς Σκήτης καθωρίζετο εἰς 110, ὑπεχρεοῦτο δ' αὕτη νὰ πληρώσῃ τῇ Ἱ. Μονῇ ἐφ' ἅπαξ μέν, ὡς δῶρον, λίρ. ὀθωμ. χιλίας πεντακοσίας, ἐτήσιον δὲ φόρον ὑποτελείας τακτικὸν τριάκοντα λιρ· ὀθωμ., ὑποχρεουμένης ἐξ ἄλλου τῆς Ἱ. Μονῆς νὰ παρέχῃ τῇ Σκήτῃ δισχίλια φορτία φωτοξύλων ἐκ τοῦ δάσους αὐτῆς, νὰ ἐπιτρέπῃ δέ, ἐπὶ ὡρισμένῳ τιμήματι, καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ παρὰ τὴν Σκήτην λατομείου, χάριν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς Σκήτης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σκήτη ἤθελε νὰ κτίσῃ καθολικὸν ναὸν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς μεγαλοπρεπέστερον, καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ εὑρυνθῇ ἐπ' ὀλίγον ὁ ἐντὸς τοῦ περιβόλου χῶρος, ἐδέησεν ἡ Μονὴ νὰ παραχωρήσῃ τῇ Σκήτῃ ἢ μᾶλλον ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς νόμιμον κτῆσιν τῆς Σκήτης

τὴν πράγματι πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῆς περιελθοῦσαν μικρὰν λωρίδα γῆς τὴν συγκειμένην ἐξ ὀλιγίστων στρεμμάτων. Οὕτω διερρυθμίσθησαν τὰ πράγματα ἄνευ οὐδεμιᾶς ἑτέρας θυσίας τῆς Μονῆς πλὴν τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ διὰ πραγμάτων πρὸ πολλοῦ καθιερωμένου καὶ ἀμετακλήτου καθεστῶτος, ἂν πρέπῃ νὰ ὀνομασθῇ θυσία τὸ τοιοῦτον, πρὸς μέγα δὲ πραγματικὸν ὄφελος αὐτῆς, διότι διὰ τῆς νέας συνθήκης ἀνεγνωρίζοντο καὶ ἠμπεδοῦντο τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς Μονῆς, ἐβελτιοῦτο ἡ ὑλικὴ αὐτῆς κατάστασις, ἐκανονίζοντο δὲ μονίμως αἱ πρὸς τὴν Σκήτην σχέσεις αἰρομένων τῶν ἀφορμῶν ἐρίδων καὶ διενέξεων καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ζημιῶν. Καὶ ὅμως καὶ ἡ πρᾶξις αὕτη ἀπεδόθη ὑπό τινων ζηλωτῶν ἔν τε τῇ Μονῇ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, εἰς τὴν διὰ τοῦ Ρωσσικοῦ ἀργυρίου ἐπιτευχθεῖσαν διαφθορὰν οὐ μόνον τῶν διενεργησάντων τὴν συνθήκην πατέρων τῆς Ἱ. Μονῆς, ἀλλὰ καὶ προσώπων πολλῷ ὑπέρτερον κειμένων· καὶ τὰ δηλητηριώδη βέλη τῆς συκοφαντίας ἐξηκοντίσθησαν οὐχὶ μόνον διὰ λόγων ἐν τῷ περιωρισμένῳ χώρῳ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλὰ καὶ διὰ γραφῆς ἐν τῷ εὐρυτέρῳ χώρῳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀφοῦ ἔγκριτοι Ἀθηναῖκαὶ ἐφημερίδες δὲν ἐδίστασαν νὰ γένωνται ἠχὼ τῶν τοιούτων ψευδολογιῶν [1] καταχωρίζουσαι ὡς ἀνταποκρίσεις ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους δειλῶν συκοφαντῶν ψευδωνύμους διατριβάς. Τί δὲ ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα πάντων τούτων; Ὅτι διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑλληνικῆς πρεσβείας, ὡς λέγεται, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρ' ἧς ἐζητήθη ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἡ τῆς γενομένης συμβάσεως διὰ πατριαρχ. Σιγιλίου ἐπικύρωσις, ἐν τῷ ἐκδοθέντι ὑπ' αὐτῆς Σιγιλίῳ τὸ ὄνομα *Ρωσσικὴ Σκήτη*, ὅπερ εἶχε δοθῇ ἐν τῇ συμβάσει τῇ Σκήτῃ, οὐχὶ κατ' ἀπαίτησιν τῶν Ρώσσων μοναχῶν τῆς Σκήτης, (οἵτινες οὐδεμίαν ἔδωκαν εἰς τοῦτο σημασίαν) ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ ὀνόματος «Σκήτη τοῦ Προφήτου Ἠλίαν». Ἐκτὸς τῆς τροποποιήσεως ταύτης ἐν τῷ Σιγιλίῳ τῷ Πατριαρχικῷ καθωρίσθη πρὸς ὄφελος τῶν Ρώσσων ἵνα ἐλαττωθῇ

---

1. Ἀξιόπιστοι Ἁγιορεῖται διεβεβαίωσαν ἡμᾶς ὅτι δωροδοκία τις ἐγένετο ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς ὑποθέσεως καὶ ὠνόμασαν ἡμῖν καὶ τα πρόσωπα τὰ δωροδοκηθέντα δῆθεν. Ἀλλὰ καὶ τὰ πρόσωπα ταῦτα καὶ ἡ δωροδοκία αὐτή, ἂν ἐγένετο, ὡς εἶπον ἡμῖν, εἰσὶν ἠθικῶς πολλῷ ὑποδεέστερα τῶν συκοφαντηθέντων καὶ τῆς ἀποδοθείσης εἰς τὴν δωροδοκίαν ἠθικῆς ἰδιότητος καὶ χαρακτῆρος.

μόνον κατά τι ὁ ἐν τῇ συμβάσει ὡς κανονικὸς καθοριζόμενος ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν τῆς Σκήτης, ἀντὶ δὲ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἀριθμοῦ προστεθῇ ὁ πολλῷ μείζων ἀριθμὸς τῶν *δοκίμων*. Οὕτω δὲ διὰ τῆς νομιμοποιήσεως τῆς τάξεως ταύτης τῶν δοκίμων διεπράχθη καὶ καινοτομία ἐν τῷ μοναστηριακῷ καὶ μοναχικῷ καθεστῶτι τοῦ Ὄρους, οὐχὶ πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων. Ἀφοῦ οὕτω διὰ τοῦ Σιγιλίου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπῆλθεν ἡ ὁριστικὴ λύσις τοῦ ζητήματος, λίαν παράδοξα πράγματα ἐλέχθησαν καὶ διελαλήθησαν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Οἱ μὲν τέως ὡς Ρωσσόφρονες καὶ ὡς Ρωσσικῷ ἀργυρίῳ διαφθαρέντες καταγγελλόμενοι τῶν προϊσταμένων θεωροῦνται ὡς μισόρρωσσοι, οἱ δὲ πρότερον ἐγείραντες θόρυβον διὰ τὴν προδοσίαν δῆθεν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καταγγέλλονται νῦν ὡς Ρωσσίζοντες· λέγεται δὲ ὅτι τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ὁ λόγος πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τῇ διὰ τὴν Ρωσσικὴν συμπάθειαν ζηλοτυπίᾳ, ὑφ' ἧς ἄγονται οἱ προϊστάμενοι ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν Μονὴν σχέσεσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ λεπτομερείας περὶ τῶν τοιούτων δὲν δυνάμεθα νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα καὶ διότι δὲν εἴμεθα πεπεισμένοι περὶ τῆς ἀληθείας πάντων τῶν λεγομένων, καὶ διότι, καὶ ἂν ἀληθῆ τὰ διαλαλούμενα ἥκιστα ὠφελοῦσι τὰ λεγόμενα ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Κ') Ἡ Μονὴ τοῦ Σταυρονικήτα. Ἐγγύτατα τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος, μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς τῶν Ἰβήρων κεῖται ἡ ἰδιόρρυθμος Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σταυρονικήτα, οἰκουμένη ὑπὸ 40—50 πατέρων Ἑλλήνων. Ἡ Μονὴ αὕτη ἔχει 4 κελλία, ὧν δύο ἐν τῇ περιοχῇ, οἰκούμενα ὑπὸ Ρώσσων, καὶ δύο ἐν Καρυαῖς, οἰκούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν, 42 ἐρημιτικὰς καλύβας, κατεχομένας πάσας ὑπὸ Ρώσσων ἀσκητῶν, ἔχει δὲ καὶ μετόχια ἀξιόλογα ἐν Σιθωνίᾳ. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ Μονὴ αὕτη εἶναι σήμερον ἡ πενεστάτη τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἑλληνικῶν Μονῶν, διότι διὰ πολυχρονίου κακῆς διαχειρίσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐβαρύνθη διὰ χρέους 14 χιλιάδων λιρῶν ὀθωμανικῶν. Συνδρομαί τινες δοθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ ὑπό τινων πλουσίων ὁμογενῶν, ὡς λέγεται, δὲν ἐπήνεγκον ἀνακούφισιν εἰς τὰ οἰκονομικὰ βάρη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Καὶ ἡ οἰκονομικῶς δυσχερὴς αὕτη θέσις ἐνέβαλεν εἰς πειρασμὸν ξένους τινὰς ἐποφθαλμιῶντας εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Μονῆς. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἐσχάτως ἡ Ἱερὰ Κοινότης ἀνέλαβεν αὐτὴ τὴν διοίκησιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καταστήσασα ἀντιπρόσωπον

αὐτῆς μετὰ δικτατορικῆς ἐξουσίας τὸν ρέκτην καὶ δραστήριον καὶ λόγιον πατέρα Θεόφιλον, τέως Βατοπεδινὸν, καὶ νῦν Σταυρονικητιανὸν ἕνεκα τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς γενόμενον. Ὁ πατὴρ Θεόφιλος ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου δείξας τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ διοικήσεως, ἐνέπνευσε πᾶσι τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐντὸς σμικροῦ χρόνου ἡ Ἱερὰ Μονὴ διὰ τῆς τιμίας διαχειρίσεως καὶ πεφωτισμένης διοικήσεως αὐτοῦ θέλει ἀπαλλαγῆ τῶν ἐπιβαρυνόντων αὐτὴν χρεῶν καὶ θέλει ἐπανέλθη εἰς τὴν παλαιὰν ἀκμήν.

Ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα εἰς ὀλίγων λεπτῶν ἀπόστασιν κεῖται ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἰβήρων, ἀφ' ἧς ἠρξάμεθα τὴν ἰδιαιτέραν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὰς Ἱερὰς Μονάς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν σύντομον ἐπιθεώρησιν τῶν κατὰ τὴν Ἰ. Κοινότητα καὶ καθ' ἑκάστην τῶν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔχομεν ἤδη τὸ ἀπαιτούμενον κεφάλαιον γνώσεων ἵνα σχηματίσωμεν γνώμην τινὰ ὁπωσοῦν ἀσφαλῆ περὶ τῆς ἐνεστώσης καθόλου καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὑπὸ ἐθνικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν καὶ διαγνόντες τὰ κακῶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἔχοντα, φροντίσωμεν περὶ τῶν προσηκόντων μέσων τῆς θεραπείας. Ὅ,τε κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν τὰ ἐθνικὰ ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα ἐν τῷ Ὄρει καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποτροπῆς αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐξετασθῶσι διττῶς : α΄ τίνες οἱ ἔξωθεν καὶ ἐξ ἀλλοφύλων καὶ τίνες οἱ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν προερχόμενοι κίνδυνοι, καὶ τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ καταπολεμηθῶσιν οἱ πρῶτοι καὶ νὰ ἀποτραπῶσιν οἱ δεύτεροι.

Οἱ κίνδυνοι οἱ ἐξωτερικοὶ προέρχονται μόνον ἐκ τῆς ἀπαύστου αὐξήσεως τῶν Ρώσσων μοναχῶν καὶ ἐν τῇ ὁσημέραι ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς αὐξανομένῃ καὶ κρατεινομένῃ δυνάμει τοῦ Ρωσσικοῦ στοιχείου ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Ἀλλὰ τίνα εἰσὶ τὰ αἴτια τῆς τοιαύτης αὐξήσεως καὶ κραταιώσεως ; τίνες αἱ καταβαλλόμεναι ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἐνέργειαι, καὶ τίς ὁ καθόλου σκοπός, πρὸς ὃν ἀποβλέπουσι ; Δυστυχῶς ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, καθὰ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπηνίχθημεν, εἰθισμένοι ἀνέκαθεν νὰ κρίνωμεν μονομερῶς τὰς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν σχέσεις τῆς Ρωσσίας, καὶ τὴν ἐν τῷ Ὄρει δύναμιν τοῦ Ρωσσισμοῦ θεωροῦμεν ὡς ἔργον ἁπλοῦν καὶ καθαρὸν τῆς *Ρωσσικῆς πολιτικῆς*. Λέγομεν ὅτι οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ προοδεύουσιν ἐν τῷ Ὄρει, διότι εἰσὶν ἁπλᾶ ὄργανα τῆς Ρωσσικῆς πολιτικῆς τῆς ἀποβλεπούσης πρὸς κατάκτησιν τοῦ Ὄρους, ἵνα κατασταθῇ τοῦτο ἂν μὴ ναυτικὸς σταθμὸς ἐν τῷ Αἰγαίῳ, τοὐλάχιστον ὁπλοστάσιον μέγα διὰ τὴν Μα-

κεδονίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλληνικὴν Χερσόνησον. Κατὰ τὰς θεωρίας ἡμῶν τὰ Ρωσσικὰ μοναστήρια εἶναι μονονουχὶ ἁπλῶς πρακτορεῖα πολιτικά, ἀλλὰ καὶ στρατῶνες Ρωσσικοί, καθόσον μάλιστα τινὲς τείνουσι νὰ πιστεύωσιν ὅτι πολλοὶ τῶν ἐν τῷ Ὄρει Ρώσσων εἶναι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ρωσσικοῦ ἐπιτελείου, παρασκευάζοντες ἐν τῷ Ὄρει στρατηγικὴν θέσιν εἰς τὴν Ρωσσίαν διὰ μέλλοντα μέγαν ἀνατολικὸν πόλεμον! Ἀλλ' οὕτως ἐξηγούμενοι τὴν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ρωσσικὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, ἐθελοτυφλοῦμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν πρὸς βλάβην ἡμῶν αὐτῶν. Τὸ Ρωσσικὸν ἔθνος τῶν 70—80 ἑκατομμυρίων ὀρθοδόξων Ρώσσων, ἡ μέχρι δεισιδαιμονίας χωροῦσα εὐσέβεια τοῦ ἔθνους τούτου, ἡ ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου μέχρι τῆς καλύβης τοῦ ἐσχάτου πένητος μουζίκου ἐκτεινομένη, ἡ πρὸς τὸν Μοναστηριακὸν βίον ἰσχυρὰ κλίσις ἡ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσσίᾳ τοσαῦτα κατα τὸ πλῆθος καὶ τοσοῦτον μεγαλοπρεπῆ ἐγείρουσα καὶ διατηροῦσα Μοναστήρια ἀνὰ τὴν εὐρεῖαν αὐτοκρατορίαν, αἱ χιλιάδες Ρώσσων προσκυνητῶν, τῶν πλείστων ἀπόρων καὶ πενήτων, μεταβαινόντων κατ' ἔτος εἰς τὸ Ὄρος χάριν προσκυνήσεως· ἡ ἠθικὴ γοητεία, ἣν ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις τῆς Ὀρθοδοξίας, μετὰ τὸ ὄνομα τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀσκεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐπὶ τὰ εὐσεβῆ αἰσθήματα τοῦ Ρωσσικοῦ λαοῦ· τὸ ἀληθὲς μέχρι τινὸς σταυροφορικὸν καὶ ἱπποτικὸν πνεῦμα, τὸ ἑλκῦον εἰς τὸ Ὄρος Ρώσσους πάσης τάξεως, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ἀριστοκρατικῶν τάξεων μέχρι πτωχοτάτων χωρικῶν· αἱ ἠθικαὶ σχέσεις αἱ συνδέουσαι τὸ Ἅγιον Ὄρος πρὸς τὴν Ρωσσίαν ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Ρωσσίαν μέχρι σήμερον, αἱ παροδικῶς μόνον κατὰ καιροὺς διακοπεῖσαι· ταῦτα πάντα ἥκιστα λαμβάνονται ὑφ' ὑμῶν ὑπ' ὄψιν ἐν ταῖς περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ρωσσίας πρὸς τὸ Ὄρος κρίσεσι καὶ θεωρίαις ἡμῶν, μόνος δὲ τῶν κρίσεων ἡμῶν ἡγεμὼν εἶναι ἡ *πολιτική*. Κατ' ἀκολουθίαν δὲ πᾶσα ἐνέργεια Ρωσσικὴ οὖσα κατ' οὐσίαν φυσικὸν καὶ λογικὸν ἐπακολούθημα, αἰτίων γενικωτέρων συνημμένων ἐσωτερικῶς μεθ' ὁλοκλήρου ἱστορίας τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος φαίνεται ἡμῖν ἁπλῶς καθαρῶς ἐνέργεια πολιτικὴ πρὸς πολιτικὸν ἀποβλέπουσα σκοπόν. Οὕτως ἑρμηνεύεται ὑφ' ἡμῶν ἡ προστασία, τῆς ὁποίας τυγχάνουσιν ἐν Ἄθῳ οἱ Ρῶσσοι μοναχοὶ καὶ τὸ Ρωσσικὸν μοναστήριον ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικῆς πρεσβείας. Καὶ τί ζητοῦσιν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, ἐρωτῶσιν ἀφελῶς οἱ ἄγαν ζηλωταὶ, Ρῶσ-

σοι πρίγκηπες καὶ στρατηγοὶ καὶ αὐτοκρατορικοὶ ὑπασπισταὶ ἐρχόμενοι ὡς προσκυνηταί; Τί ζητοῦσιν οἱ Ρῶσσοι πρέσβεις Ἰγνάτιεφ καὶ Νελίδωφ, οἱ τρεῖς καὶ τετράκις ἐπισκεψάμενοι τὸ Ὄρος καὶ ἐν Ρωσσικοῖς Μοναστηρίοις ἐπὶ ἡμέρας καὶ ἑβδομάδας διατρίβοντες καὶ συνδιαλεγόμενοι τοῖς Ρώσσοις μοναχοῖς καὶ φωτογραφούμενοι μετὰ τούτων ἐν συμπλέγμασι φωτογραφικοῖς: Πρὸς τί ἡ Παλαιστίνειος Ρωσσικὴ Ἑταιρεία διὰ τὰς ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας Ρώσσων προσκυνητῶν, τῶν μεταβαινόντων εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον διὰ προσκύνησιν ἐργάζεται ἐκθύμως ἵνα κατὰ τὴν ἐπάνοδον διέλθωσι καὶ διὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους; Διὰ τί ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικὴ πρεσβεία διατηρεῖ ἴδιον ὑπάλληλον, ἔργον ἔχοντα νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ διαφωτίζῃ τὴν πρεσβείαν περὶ τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Τάφῳ καὶ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ρωσσικῶν συμφερόντων; Εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας ἀπαντῶμεν ἡμεῖς ἐξ ἀληθοῦς Ἑλληνικῆς ἐθνικῆς σκέψεως ἐρωτῶντες: Καὶ διὰ τί δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, κατὰ μίμησιν τοὐλάχιστον τῶν Ρώσσων, Ἕλληνες πρίγκιπες καὶ στρατιωτικοὶ πλὴν τοῦ κατ' ἐξαίρεσιν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μεταβάντος αὐτόσε δι' ὀλίγας ἡμέρας συνταγματάρχου κ. Κοκκίδου; Διὰ τί δὲν μεταβαίνουσιν αὐτόσε Ἕλληνες εὐγενεῖς κατὰ μίμησιν τῶν Ρώσσων, πλὴν τοῦ πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν ἐπὶ μίαν ἡμέραν διὰ τῆς θαλαμηγοῦ αὐτοῦ περιπλεύσαντος τὰ παράλια τοῦ Ἄθω Ἕλληνος βαθυπλούτου Α. Σ., τοῦ ἐπισκεφθέντος δύο μόνον Ἑλληνικὰς μονὰς καὶ μίαν Ρωσσικήν; Διὰ τί ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἕλλην πρεσβευτὴς οὐδ' ἅπαξ μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ὄρους, ἀφοῦ τρὶς ἢ τετράκις ἐποιήσατο τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην ὁ Ρῶσσος συνάδελφος αὐτοῦ Νελίδωφ, καταλείπει δὲ πᾶσαν τὴν τοῦ Ἄθω φροντίδα εἰς τὸ ὁμολογουμένως μετὰ ζήλου ἐθνικοῦ ἐργαζόμενον Ἑλληνικὸν προξενεῖον Θεσσαλονίκης; Διὰ τί μέχρι νῦν οὐδεὶς πολιτικὸς ἀνὴρ Ἕλλην μεταβαίνει εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πλὴν τοῦ κατὰ τὸ 1891 μεταβάντος αὐτόσε καὶ πολλὰς ἡμέρας διατρίψαντος Δημητρίου Πετρίδου, ὑπουργοῦ νῦν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ὄντος δὲ τότε βουλευτοῦ; Διὰ τί δὲν συγκροτοῦνται καὶ παρ' ἡμῖν Ἑταιρεῖαι Παλαιστίνειοι καὶ Ἀθωνιάδες διὰ νὰ διοργανῶσιν ἐθνικὰς *θεωρίας*, ἤτοι εὐσεβεῖς ὁδοιπορίας εἰς τὸ ὀλίγας ὥρας τῶν Ἑλληνικῶν ὁρίων κατὰ θάλασσαν ἀπέχον Ἅγιον Ὄρος καὶ εἰς ἄλλους τόπους, ὡς τὴν Ἱερουσαλὴμ, τοσοῦτον στενῶς συνδεδεμένους μετὰ τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ ἐθνικοῦ μέλλοντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ; Διὰ τί

τέλος καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείᾳ ἢ τοὐλάχιστον ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν δὲν διορίζονται ὑπάλληλοι ἐπιτετραμμένοι τὴν τῶν ἐν Ἄθῳ καὶ Ἱερουσαλὴμ Ἑλληνικῶν συμφερόντων πρόνοιαν καὶ διαφωτίζοντες δεόντως τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ Κράτος περὶ τῶν ἐν τοῖς τόποις τούτοις συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ; Τοιαύτας προτείνοντες ἐρωτήσεις δὲν οἰκτείρομεν ἁπλῶς τὴν τῶν ἡμετέρων περὶ τῶν ἐν Ἄθῳ ἀκηδίαν, ἀλλ' ὑποδεικνύομεν πρὸ πάντων τὸ ἄσκοπον καὶ ἀνωφελὲς, καὶ δὴ τὸ παράλογον τῶν κατὰ τῶν Ρώσσων κατηγοριῶν ἡμῶν δι' ὅσα οὗτοι ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῶν ἐνεργοῦσιν ἐν τῷ Ἄθῳ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἄθω. Τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ρώσσων μοναχῶν καὶ τῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν Κελλίων τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα εἶναι ἐξησφαλισμένα διὰ μεγάλων διεθνῶν συνθηκῶν, καὶ αἱ συνθῆκαι αὗται εἰσὶν αἱ μόναι διεθνεῖς πράξεις, ἐν αἷς ἀκριβῶς ἕνεκα τῶν Ρώσσων μοναχῶν καὶ Μοναστηρίων καὶ χάριν τούτων περιβάλλονται ἐμμέσως διὰ κύρους διεθνοῦς δικαίου τὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων ἐθνῶν δικαιώματα [1]. Ἤθελε δ' εἶναι ματαιοπονία ἐκ μέρους ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων πᾶσα κατακραυγὴ καὶ πᾶσα καταγγελία θορυβώδης ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἢ καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐναντίον τῆς Ρωσσικῆς ἐπεκτάσεως ἐν Ἄθῳ γινομένη. Ἡ Εὐρώπη οὔτε θέλει, οὔτε δύναται, οὔτε δικαιοῦται, κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα διεθνῆ νόμιμα τῶν συνθηκῶν, νὰ ἐπέμβῃ δι' οἱονδήποτε λόγον καὶ ὑφ' οἱονδήποτε τύπον πρὸς παρακώλυσιν τῆς Ρωσσικῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῷ Ἄθῳ, καὶ καθ' ἣν ἔτι περίπτωσιν ἐπείθετο ὅτι αὕτη ἐγένετο ὑπὸ τὴν ἄμεσον ὑπαγόρευσιν τῆς Ρωσσικῆς πολιτικῆς καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Ρωσσικῶν πο-

---

1 Ἐν τῷ ἄρθρῳ 22 τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου διαλαμβάνονται τάδε περὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους· «Ἱερεῖς καὶ ἄλλοι ἐν ἱεροῖς τόποις καὶ οἱ Ρωσσικῆς καταγωγῆς μοναχοὶ τοῦ Ὄρους Ἄθω θὰ διατελῶσιν ἐν πλήρει κατοχῇ τῶν πρότερον ἰσχυόντων δικαιωμάτων αὐτῶν καὶ θὰ ἐξακολουθῶσιν ἀπολαύοντες ἐν τοῖς ἀνήκουσιν αὐτοῖς τρισὶ Μοναστηρίοις καὶ τοῖς ἐξαρτωμένοις ἀπ' αὐτῶν οἴκοις (Κελλίοις) τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων, ἅτινα εἰσὶν ἐξησφαλισμένα ὑπὲρ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν καταστημάτων καὶ Μοναστηρίων τοῦ Ὄρους Ἄθω». Τὸ δὲ 57 ἄρθρον τῆς Βερολινείου συνθήκης διαλαμβάνει τάδε περὶ τοῦ Ἄθω· «Οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἄθω, οἱαδήποτ' ἂν ᾖ ἡ χώρα, ἐξ ἧς κατάγονται, διατηρηθήσονται ἐν ταῖς προτέραις αὐτῶν κτήσεσι καὶ τοῖς προτέροις δικαιώμασι καὶ θὰ ἀπολαύωσιν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, πλήρους ἰσότητος δικαιωμάτων καὶ προνομίων».

λιτικῶν καὶ διπλωματικῶν διαβουλίων καὶ στρατηγικῶν ἐπιτελείων, πρὸ ὡρισμένον πολιτικὸν καὶ στρατηγικὸν ἀποβλέπουσαν σκοπόν. Ἀλλ' ὡς εἴδομεν, τὰ αἴτια τῆς Ρωσσικῆς ἐν τῷ Ἄθῳ ἐπικρατήσεως εἰσὶ φύσεως ὑπερτέρας καὶ καθολικωτέρας, εἰς ἃ κατ' ἀνάγκην ἔρχεται ἐπίκουρος καὶ θεραπαινὶς ἡ Ρωσσικὴ πολιτικὴ καὶ διπλωματία. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἐστερημένοι αὐτοὶ θρησκευτικοῦ βίου ἀληθοῦς, θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ, εἰθισμένοι δὲ πολλάκις νὰ κρίνωμεν περὶ πάντων μονομερῶς καὶ ὑπὸ κακῶς νοούμενον πολιτικὸν πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ ἐπεκτάσει καὶ προόδῳ τῶν Ρώσσων ἐν τῷ Ἄθῳ οὐδὲν ἄλλο βλέπομεν ἢ τεχνάσματα πολιτικὰ καὶ ῥαδιουργίας καὶ πλεκτάνας τῆς Ρωσσικῆς πολιτικῆς, παραιτούμενοι οὕτως οἴκοθεν τὸ συνετώτατον ἔργον τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ὠφελεῖσθαι διὰ τῆς σοβαρᾶς παρατηρήσεως καὶ ἐξετάσεως τῶν τε ἀγαθῶν καὶ τῶν φαύλων αὐτοῦ ἐπιτηδευμάτων. Αἱ σχέσεις τῶν Ρώσσων καὶ πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἦσαν, καθὰ εἴπομεν, ἀρχαιόταται, ἀνενεώθησαν δὲ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 17 αἰῶνος, ὁπότε Ἕλληνες μοναχοὶ ἀπὸ τοῦ Ἄθω προσεκαλοῦντο εἰς Ρωσσίαν καὶ ὡς σύμβουλοι τοῦ Τσάρου. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος δὲ αἰῶνος, ὁπότε δὲν ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε Σλαυϊκὴ πολιτική, οὔτε Βουλγαρικὸν καὶ Μακεδονικὸν ζήτημα, πλῆθος Ρώσσων μοναχῶν ἐγκατεστάθησαν ἐν τῷ Ὄρει. Ἂν δὲ σήμερον αἱ πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος σχέσεις τῆς Ρωσσίας εἶναι εἴπερ ποτε ζωηρότεραι, αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ἡ Ρωσσία σήμερον, καὶ διὰ γενικοὺς καὶ διὰ μερικοὺς λόγους, καὶ γεωγραφικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ ἠθικῶς κεῖται πολλῷ πλησιεστέρα τῷ Ὄρει ἢ πρὸ 50 ἐτῶν. Τὰ μέσα τῆς μεταξὺ τοῦ Ὄρους καὶ τῆς Ρωσσικῆς αὐτοκρατορίας συγκοινωνίας ηὐξήθησαν τεραστίως, ἡ πολιτικὴ δὲ καὶ ἡ ἠθικὴ ἐπέκτασις τῆς Ρωσσίας ἐπὶ τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἵμου εἶναι σήμερον πολλῷ μείζων. Ἡ ἀνέκαθεν ἡ ἐκ φυσικῆς ἕλξεως πολιτικῶς, θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ῥέπουσα Ρωσσία ζωηροτέραν ὁσημέραι αἰσθάνεται τὴν τοιαύτην ἕλξιν. Ὅ,τι γίνεται ἐν Ἱερουσαλὴμ, γίνεται καὶ ἐν Ἄθῳ. Αὐτὴ ἡ μεταβατικὴ περίοδος ἡ ἀπὸ βαρβαρότητος, ἐξ ἧς ἐξέρχεται, πρὸς τὸν πολιτισμόν, εἰς ὃν βαδίζει ἡ Ρωσσία, περίοδος ἰσχυρᾶς κινήσεως πνευματικῆς καὶ ζυμώσεως ἐθνικῆς, παρέχει ἰδιαίτερον χαρακτῆρα εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς σχέσεις τῆς ὀρθοδόξου Ρωσσίας πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ὁ ὀργανισμὸς ὁ ἐθνικὸς καὶ πολιτικὸς συνδέεται στενῶς μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ. Καὶ ὑπό τινας ἐπόψεις ἡ Ρωσσία θρησκευτικῶς εὑρίσκεται σήμερον ἀπέναντι τῆς Ἑλ-

ληνικῆς Ἀνατολῆς ἐν τῇ αὐτῇ περίπου θέσει, ἐν ᾗ εὑρίσκετο ἀπέναντι τῆς αὐτῆς Ἀνατολῆς ἡ δυτικὴ Εὐρώπη πρὸ 8 αἰώνων κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν. Τὰ αὐτὰ περίπου θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ ἐλατήρια, ἀγαθά τε καὶ φαῦλα, ἅπερ ἐπὶ δύο αἰώνας ἐκύλιον τότε τὴν δυτικὴν Εὐρώπην εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὠθοῦσι νῦν τοὺς Ρώσσους, καὶ εἰρηνικῶς καὶ διὰ πολέμου, πρὸς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὰ κέντρα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδοξίας.

Τὸ πολεμικὸν μέρος τῆς σταυροφορίας ἐκτελεῖται βεβαίως κατὰ τρόπον διάφορον ἢ κατὰ τὰς σταυροφορίας τὰς Εὐρωπαϊκάς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα μένει τὸ αὐτό. Καὶ ὅπως ἐπὶ τὰς φραγκικὰς σταυροφορίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τὴν Ρωσσικήν, πλὴν τοῦ θρησκευτικοῦ, ἐπιδρῶσι καὶ ἄλλα τοῦ ἄλλου βίου ἐλατήρια ποικίλα. Οἱ πολλοὶ τῶν Ρώσσων μεταβαίνουσιν εἰς τὸ Ὄρος ἀπὸ εὐσεβοῦς ζήλου θρησκευτικοῦ καὶ ἀπὸ ἀγάπης πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον. Τοῦτο εἶναι ἀναντίρρητον. Ἀλλ' ἱκανοὶ εἰσὶ καὶ οἱ ἐκ φαύλων ὁρμώμενοι ἐλατηρίων. Καὶ οἱ μὲν τούτων ἐλαύνονται ὑπὸ πνεύματος κερδοσκοπικοῦ, ἵνα ἱδρύοντες πολλὰς Σκήτας ἢ πέμποντες θαυματουργοὺς εἰκόνας ἀπὸ τοῦ Ὄρους ἐκμεταλλεύωνται τὴν εὐσεβῆ ἐθελοθυσίαν τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν πρὸς ἰδιοτελεῖς σκοπούς [1]. Ἄλλοι, ὡς λέγουσιν, ἐν τῷ μοναχικῷ βίῳ τοῦ πόρρω κειμένου Ὄρους ζητοῦσιν ἄσυλον ἐναντίον τοῦ καταδιώκοντος αὐτοὺς ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν νόμου, καί τινων δεσμῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχωσι τὰ κατὰ τὰ ἐλατήρια τὰ ὠθοῦντα τοὺς Ρώσσους εἰς τὸ Ὄρος πρὸς μοναστικὸν βίον, ἡ εὐσέβεια τοῦ Ρωσσικοῦ λαοῦ, ἡ ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας μέχρι τοῦ ἐσχάτου μουζίκου ἐκτεινομένη, ἔρχεται ἀρωγὸς καὶ ἐπίκουρος εἰς τὸ ἔργον τῶν Ρώσσων μοναχῶν ἐξευγενίζουσα καὶ ἁγιάζουσα τὸ ἔργον τοῦτο καὶ ὑψοῦσα αὐτὸ εἰς πρᾶξιν ὑψίστης περιωπῆς ἠθικῆς διὰ τὸν Ρωσσικὸν λαὸν καὶ διὰ τὸ Ρωσσικὸν κράτος. Καὶ ἡ τοιαύτη ἐκ ποικίλων καὶ παντοίων ἀλλ' ἰσχυρῶν, ἠθικῶν ἐλατηρίων προερχομένη Ρωσσικὴ ἐπέκτασις ἐν τῷ Ὄρει, ἡ τοιαύτη ἀκαταλόγιστος καὶ ἀνεύθυνος φορὰ καὶ ἠθικὴ ἐπιδρομὴ καὶ

---

1 Μόλις ἐκήρυξεν ἐν Ρωσσίᾳ ὁ μνημονευθεὶς Ρῶσσος μοναχὸς Πουραζέλας ὅτι ἔμελλε νὰ προαγάγῃ τὸ κελλίον αὐτοῦ εἰς Σκήτην, πολλαὶ πολλαχόθεν συνυ ἔρρευσαν συνδρομαὶ χρηματικαί, εὐσεβὴς δέ τις πλουσία Ρωσσὶς ὑπεσχέθη νὰ ἀναλάβῃ πάσας τὰς δαπάνας τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μεγαλοπρεποῦς μοναστηριότῆς Σκήτης.

κατάκτησις εἶναι πολλῷ ἰσχυροτέρα καὶ μᾶλλον ἀπροσμάχητος ἢ ὁ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ τῆς ἰσχυροτάτης καὶ πολυτροπωτάτης πολιτικῆς καὶ διπλωματίας διενεργούμενος πολιτικὸς καὶ ἐθνοφυλετικὸς προσηλυτισμός. Εἶδον καὶ ἤκουσα Πατέρας τινὰς Ἁγιορείτας τὸν ἐκ τῶν Ρώσσων κίνδυνον θεωροῦντας οὐχὶ σπουδαῖον, διότι, ὡς ἔλεγον, ἡ Ρωσσικὴ κυβέρνησις καὶ ἡ Ρωσσικὴ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν προσβλέπουσιν εὐμενῶς εἰς τὴν εἰς τὸ Ὄρος μετανάστευσιν τοσούτων Ρώσσων, ὧν οὐκ ὀλίγοι εἶναι φυγόστρατοι ἢ φυγόδικοι τυχοδιῶκται. Καὶ ὁ ἐν τοῖς κελλίοις δὲ τοῖς Ρωσσικοῖς μοναχικὸς βίος, λέγουσι, μὴ διαπρέπων ἐπὶ μεγάλῃ ἠθικῇ ἁγνότητι καὶ ἀγγελικῷ βίῳ, ἥκιστα συντελεῖ εἰς τὴν ἀγαθὴν φήμην τῶν Ρώσσων κελλιωτῶν μοναχῶν ἐν Ρωσσίᾳ. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ Ρωσσικὰ Μοναστήρια, (ἡ Μονὴ δηλονότι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, καὶ αἱ Κοινοβιακαὶ Σκῆται τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ τοῦ Προφήτου Ἠλία) δὲν διάκεινται εὐμενῶς πρὸς τὰ Ρωσσικὰ κελλία, τῶν ὁποίων ἡ αὔξησις μᾶλλον μειοῖ ἢ αὐξάνει καὶ προάγει τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῶν ἡμνημονευθεισῶν Μονῶν, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κυρίαρχος Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος δὲν διατελεῖ, ὡς λέγεται, εἰς πολὺ ἀδελφικὰς σχέσεις πρὸς τὰς Ρωσσικὰς Σκήτας καὶ πρὸς τὰ Ρωσσικὰ κελλία. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα οὐδὲν σημαίνουσιν ἀπέναντι τῆς ὅλης φυσικῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων, οὐδὲ δύνανται νὰ ἐπίσχωσι ταύτην· δὲν πρέπει δὲ νὰ ἐθελοτυφλῶμεν ἀπὸ μερικῶν τοιούτων φαινομένων κρίνοντες τὸν καθολικὸν χαρακτῆρα τῆς Ρωσσικῆς ἐν τῷ Ὄρει ἐπεκτάσεως. Τὴν ἐπέκτασιν ταύτην δυνάμεθα νὰ παρακωλύσωμεν ἢ μᾶλλον δύνανται νὰ παρακωλύωσιν οἱ Ἕλληνες Ἁγιορεῖται μοναχοὶ φρουροῦντες μὲν ζηλοτύπως τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς, καὶ πρὸ πάντων τὰ κελλία, σεβόμενοι δὲ τὰ κεκτημένα δίκαια τῶν Ρώσσων καὶ μὴ προκαλοῦντες ζητήματα δι' ἀκαίρων ἐπιδείξεων φιλοπατρίας κρότον μόνον καὶ θόρυβον ἐξεγείροντα, ἑλκύοντα δὲ τὸ μῖσος καὶ τὴν ἔχθραν τῶν Ρώσσων καὶ τὴν συστηματικὴν καθ' ἡμῶν ἀντιπολιτείαν αὐτῶν. Ἡ σιωπηλὴ συμφωνία ἡ μεταξὺ τῶν Μονῶν καὶ τῶν μοναχῶν ὑφισταμένη πρὸς παρακώλυσιν οἱασδήποτε ἐκποιήσεως Ἑλληνικῶν κελλίων καὶ μεταβάσεως αὐτῶν εἰς χεῖρας Ρωσσικὰς ὡς ἁπλοῦν ἀμυντικὸν μέτρον θὰ ἦναι ἁπλῶς δύναμις ἀρνητικὴ ἀτελεσφόρητος, ἂν μὴ παρακολουθῆται καὶ ὑπὸ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας θετικωτέρας. Τὸ δὲ ζήτημα τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον θέμα τοῦ ἡμετέρου λόγου καὶ τοῦ

προκειμένου ζητήματος, τίνι τρόπῳ δηλονότι δυνάμεθα νὰ ἀποτρέψωμεν τοὺς ἐξ ἡμῶν αὐτῶν προερχομένους κινδύνους.

Τοιοῦτος κίνδυνος εἶναι αἵ τε ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μεταξὺ Ἑλληνικῶν Μονῶν καὶ Ἑλλήνων μοναχῶν μικρολόγοι, μικρόψυχοι καὶ ἰδιοτελεῖς ἔριδες, περὶ ὧν ἐποιησάμεθα λόγον κα ἰή παρὰ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων Ἁγιορειτῶν κρατοῦσα γνώμη ὅτι τὸ ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν δὲν φροντίζει καὶ δὲν αἰσθάνεται διαφέρον θερμὸν καὶ ζωηρὸν περὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ περὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν συμφερόντων. Καὶ δυστυχῶς ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἐλέγχεται ψευδὴς ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Πρὸς καταπολέμησιν τοῦ κακοῦ τούτου δεῖται θετικωτέρας ἐνεργείας ἐκ μέρους τοῦ ἔθνους. Ἀνάγκη τὸ ἔθνος ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἰδία ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς νὰ δεικνύωσιν ὅτι ἀληθῶς φροντίζουσι καὶ μεριμνῶσι περὶ τοῦ Ὄρους· ἀνάγκη νὰ ἀναζωογονηθῇ ἡ μεταξὺ τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους πνευματικὴ συνάφεια καὶ ἐπικοινωνία. Τὸ ἔργον εἶναι δυσχερέστατον, διότι συνδέεται μετὰ τῆς ὅλης πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτοῦ βίου. Τὸ ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Ὄρους διαφέρον δὲν δύναται ν' ἀναζωογονηθῇ, ἂν μὴ ἀναζωογονηθῇ ὅλος παρ' ἡμῖν θρησκευτικὸ βίος. Ἄνευ θρησκευτικοῦ βίου καὶ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ζωηροῦ δὲν δύναται νὰ προαχθῇ σπουδαίως ὁ ἐθνικὸς βίος καὶ νὰ τύχωσι τῆς δεούσης προνοίας καὶ θεραπείας τὰ μετὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου στενῶς συνδεόμενα ἐθνικὰ συμφέροντα. Ὑπουργοὶ καὶ πρέσβεις καὶ πρόξενοι καὶ δημοσιογραφικαὶ ἀνταποκρίσεις διὰ κρότου καὶ θορύβου καὶ δι' ἐνεργειῶν διπλωματικῶν τυπικῶν καὶ ἐπιδεικτικῶν δὲν σώζουσι τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἂν μὴ τὸ ἔθνος αὐτὸ ἐπιληφθῇ μετὰ ζέσεως τοῦ ἔργου.

Ἀνάγκη νὰ μιμηθῶμεν ἐνταῦθα τοὺς Ρώσσους· αἱ ἐνέργειαι αἱ πολιτικαὶ καὶ διπλωματικαὶ πρέπει νὰ ὦσιν ἁπλῶς παρακολουθήματα ἢ ἐπακολουθήματα τοῦ οἴκοθεν ὑπάρχοντος καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ζῶντος καὶ ζωοποιοῦντος τὸν ἐθνικὸν βίον θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἠθικῶς μορφουμένης καὶ ἐνισχυομένης κοινωνίας. Καὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον δύναται εὐχερέστερον κατὰ μέρος νὰ κατωρθώσῃ ἑταιρεία ἐκ τῶν σπλάγχνων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐξερχομένη καὶ τὸ ἐθνικὸν ἰδεῶδες ἐκπροσωποῦσα ἢ οἱ πρόξενοι τῆς Θεσσαλονίκης καὶ οἱ γραμματεῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας. Βεβαίως τὸ ἔργον τῆς καθόλου πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναζωογονήσεως τοῦ ἐθνικοῦ βίου εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ αὐτοῦ ὑπέρτερον τῶν δυνάμεων μιᾶς οἱασδήποτε ἑταιρείας. Ἀλλὰ καὶ

ἡ ἐπὶ μέρους ἐργασία δύναται νὰ φέρῃ καρποὺς ἀγλαούς. Δύναται δὲ ὁ «Ἑλληνισμὸς» νὰ ἐργασθῇ σπουδαίως ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἂν περιέλθῃ εἰς ἄμεσον συνάφειαν καὶ ἐπικοινωνίαν πρὸς αὐτό, ἐπιτηρῶν τὰ ἐν αὐτῷ ἐπιμελῶς καὶ διηνεκῶς, διαφωτιζόμενος ἀκριβῶς καὶ διαφωτίζων τὸ καθ' ἑαυτὸν τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ Ἑλληνικοῦ. Πρὸς τοῦτο πρέπει ἡ Ἑταιρεία νὰ ἔχῃ σπουδαίους ἀνταποκριτὰς ἐν τῷ Ὄρει, μέλη δέ τινα αὐτῆς νὰ μεταβαίνωσι κατὰ περιόδους τακτικῶς εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ὄρους. Καλὸν δὲ νὰ διοργανῶνται ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας ἐκδρομαί τινες εὐσεβεῖς καὶ νὰ πέμπωνται *θεωρίαι*, κατὰ τὴν εὐρυτάτην ἔννοιαν τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ Ὄρος συγκείμεναι ἀπὸ ἀνδρῶν ἐγνωσμένης εὐσεβείας αἰσθημάτων. Οἱ φιλοπατρίδες Ἁγιορεῖται οὐδενὸς ἄλλου οὕτω σπουδαίως χρῄζουσιν ἢ ἐνθαρρύνσεως ἠθικῆς ἐκ μέρους τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἡ ἐνθάρρυνσις αὕτη καὶ ἡ ἐκ ταύτης προϊοῦσα ἠθικὴ δύναμις εἶναι μέγα κεφάλαιον ἀμύνης διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει. Πρέπει δὲ νὰ σήσωμεν καλῶς ὅτι τῆς ἐν τῷ Ἁγ. Ὄρει θέσεως ἡμῶν ἡ ἀσφάλεια ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς ἐπιμόνου διατηρήσεως τῶν ὅσα κεκτήμεθα, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ οὐδένα ἔχομεν πολέμιον οὕτως ἐπικίνδυνον, ὅσον ἡ ἡμετέρα θρησκευτικὴ ἀδιαφορία. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ κυριώτατον ὅπλον τῶν Ρώσσων ἐν τῷ Ὄρει εἶναι τὸ ἠθικὸν ὅπλον τῆς εὐσεβείας, καὶ ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος τῆς κατ' αὐτῶν ἀντιδράσεως εἶναι ἡ μίμησις τοῦ ζήλου καὶ τῆς εὐσεβείας ἐκείνων. Ἀφοῦ δὲ χιλιάδες Ρώσσων προσκυνητῶν μεταβαίνουσι κατ' ἔτος εἰς τὸ Ὄρος εἰς προσκύνησιν, καλὸν εἶναι καὶ δεκάδες οὐχὶ ἀσεβῶν ἡμιμαθῶν, ἀλλὰ πεφωτισμένων εὐσεβῶν καὶ φιλοπατρίδων ἀνδρῶν διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῶν εἰς τὸ Ὄρος θεωριῶν νὰ συνδέωσι στενώτερον τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐθνικὸν ἵδρυμα πρὸς τὸν ὅλον ἐθνικὸν βίον. Καλὸν εἶναι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ὄρους καὶ ἄνδρες πολιτικοί· καὶ ἡ πολεμικῶν δὲ πλοίων ἐμφάνισις ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἄθω δύναται ν' ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν γοητείαν ἐπὶ τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν. Οὐδὲν ἀληθῶς οὕτω διακαέστερον ἐπιθυμοῦσιν οὗτοι ἢ τὴν στενωτέραν πρὸς τὸ ὅλον Ἑλληνικὸν ἔθνος ἠθικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν αὐτοῖς εἶναι ἡδύτερον τῆς πεποιθήσεως ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς συμπαθοῦσιν αὐτοῖς καὶ προνοοῦσι περὶ αὐτῶν. Ὁ μόνος καὶ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς δυνάμεως ἡμῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει εἶναι, λέγομεν πάλιν, νὰ διατηρῶμεν ἐνταῦθα ὅ,τι ἔχομεν, τοῦτο δὲ ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν καὶ μόνον. Οὕτω δὲ μὴ ποι-

οὖντες, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι ἐπιτελοῦμεν ἔργα φιλοπατρίας κατακραυγάζοντες κατὰ τῶν Ρώσσων λακτίζομεν πρὸς κέντρα. Ὁ ἐν τῷ Ὄρει δι' ἡμᾶς ἀγὼν καὶ κίνδυνος δὲν εἶναι πολιτικὸς οὐδὲ φυλετικός, ἀλλ' ἠθικὸς καὶ ἐθνικός, δι' ἠθικῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ἀκραιφνῶς ἐθνικῶν δυνάμενος νὰ ἄγῃ εἰς νίκην· καὶ κατὰ τοῦτο ὁ Ἑλληνισμὸς εἶναι νῦν ἔτι κύριος τῶν τυχῶν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐκείνῃ γωνίᾳ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βίου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

δ'. στ.	4		ἀντὶ συντελεῖ	γράφ.	συντελέσει
12 »	3		» ἑλληνόφιλος	»	ἑλληνόγλωσσος
22 »	19		» *προϊσταμένους*	»	*τοὺς προϊσταμένους*
23 »	4	ὑποσ.	» εὐεργεσίας	»	ὑπηρεσίας
24 »	2	»	2 ἐξουσίαν	»	ἐξουσία.
26 »	24		» ἀλλήλους	»	ἀλλήλας
39 »	19		» οἱ ἡγ. πάντων	»	οἱ ἡγούμενοι πασῶν
40 »	26		» Καθόλου δ'ἀφότου	»	Καθόλου δέ, ἀφότου
42 »	32—33		» Ἐν ᾧ περιοδεύει δὲ	»	Ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει
45 »	5		» ὁσάκις συμβαίνουσιν	»	ὑπὸ τοῦ Καϊμακάμη ὁσάκις συμβαίνουσιν
» »	6		» ἀπὸ τὰς προϊσταμένας	»	πρὸς τὰς προϊσταμένας
» »	20		» ἢ πεμφθῶσιν	»	ἢ πεμφθῶσιν
46 »	15		» ἢ ἔκπαλαι μεταξὺ	»	ἢ μεταξὺ
50 »	27—28		» ὁ ὁποῖος λαμβάνει	»	ὁ ὁποῖος λαμβάνων
52 »	9		» ἵνα ἐν ἁγίοις ἁγιασθῶσιν	»	ὡς ἐν ἁγίοις ἁγιασθεῖσαν
53 »	3		» τὸ ἑσπέρας	»	τὴν ἑσπέραν
54 »	12		» σωματικὴ	»	πνευματικὴ
55 »	9		» ἡ Ἀθωνικὴ	»	ἡ Ἀθωνιὰς
55 »	25		» καὶ ὀλίγοι τῶν μὴ βουλομένων	»	καὶ ὀλίγοι οἱ μὴ βουλόμενοι
60 »	17		» ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας	»	ἀδίκως ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας
63 »	2		» νὰ παραβλάψῃ	»	θὰ παραβλάψῃ
63 »	27		» ὑποτελῆ τὴν	»	ὑποτελῆ Σκήτην
64 »	26		» ὑπ' ὄψιν ὅλων τῶν εὐλαβῶν	»	ὑπ' ὄψιν τῶν εὐλαβῶν
66 »	29		» ἢ μᾶλλον ἐπικράτησιν	»	ἢ μᾶλλον ἐπικράτειαν

Σελ. 68 στ.	7	» τὰ ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ »	τὰ ἐν τῷ Ἁγίῳ
» 76 »	15	» τοῖς ὑποτελοῖς » χελλίοις	τοῖς ὑποτελέσι χελλίοις
» 76 »	32	» ἐπὶ τῶν πατέρων » του τῆς	ἐπὶ τῶν πατέρων τῆς
» 77 »	22	» νὰ παραλείπῃ· »	νὰ παραλείπῃ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἠθικὰς αὐτῆς ἀνάγκας προφρόνως θεραπεύων·
» 79 »	7	» ἔχει περιοχὴν »	ἔχουσα περιοχὴν
» 79 »	34	» διατηροῦντα »	διατηροῦν
» 79 »	36	» φέροντα »	φέρον
» 80 »	16	» καὶ νῦν μωσαϊκὸν »	οἱονεὶ μωσαϊκὸν
» 90 »	4	» Ἡγεμόνος »	Ἡγουμένου
» 93 »	23	» ἀναγνωρίσασα » ἐν αὐτῷ	ἀναγνωρίσασα δι' αὐτοῦ
» 93 »	29	» νὰ ἀποπέμψῃ »	νὰ ἀπέλθωσι
» 99 »	33	» ἀντικείμενον »	ἀντικειμένου
» 103 »	19	» ἥκιστα ὠφελοῦσι » τὰ λεγόμενα	λεγόμενα, ἥκιστα ὠφελοῦσι
» 110 »	13	» καὶ ἐν τῷ ὁσημέραι »	καὶ ἐκ τῆς ὁσημέραι
» » »	14	» αὐξανομένῃ καὶ » κρατυνομένῃ δυνάμει	αὐξανομένης καὶ κρατυνομένης δυνάμεως
» 111 »	2	» εἶναι μονονουχὶ γρ.	δὲν εἶναι μονονουχὶ
» 112 »	18	» Κοκκίδου »	Πουρναρᾶ
» 113 »	15	» διὰ κύρους »	κῦρος
» 114 »	1	» πρὸ ὡρισμένον »	πρὸς ὡρισμένον
» 117 »	8	» περὶ τῶν ἐντεῦθεν »	περὶ τῶν ἐνταῦθα

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Ο ,,ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ''

1) Τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ. . . . . Δρ. 1

2) Ὁ Ἑλληνισμὸς τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων ὑπὸ Γ. Χατζηδάκι. . . . . » 1

3) Ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὑπὸ Π. Καρολίδου. . . . . » 2

4) Ἡ Μακεδονία. . . . . » 3

Τιμᾶται δραχμῶν 2.